

2026

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

Mart-Nisan 2026 • Cilt: 100 • Sayı: 2026/2 • ISSN 1304-737X

*Dergide yayımlanan yazılar yazarların, kişisel görüşünü yansıtır.
Gönderilen yazının hiçbir yerde yayımlanmamış olması gereklidir.*

*Yazılar yayımlansın ya da yayımlanmasın geri verilmez.
Yayımlanmayan yazılar için, gerekçe gösterme zorunluluğu
yoktur. Gönderilen yazılarda, Yayın Kurulu'nun saptadığı
yayın ilkeleri doğrultusunda biçimsel düzeltmeler yapılabilir.*

**Dergi'de yayımlanan tüm yazılarda (12 Eylül Cuntası tarafından kapatılan)
Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı Yazım Kılavuzu esas alınır.**

ABONELİK KOŞULLARI

Yıllık Abonelik Ederi 1.500 TL.'dir.

Abonelik bedelinin, İstanbul Barosu'nun Vakıflar Bankası Beyoğlu Şubesi nezdindeki

TR 510001 5001 5800 7286 2874 96 no'lu hesabına yatırılması,

dekontun Derginin gönderileceği adres eklenerek

muhasabe@istanbulbarosu.org.adresine e posta göndermeniz gerekmektedir.

Bilgi için: guleryuzh@istanbulbarosu.org.tr 0212 393 07 57

(Dergi, İstanbul Barosu üyelerine ücretsizdir.)

Dergimizin bu sayısı İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Kararı ile

2.000 adet basılmıştır.

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

Yerel Süreli Yayın
İki Ayda Bir Yayınlanır.

Sahibi

İstanbul Barosu Adına Baro Başkanı
Av. Prof. Dr. İbrahim Özden KABOĞLU

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Av. Ezgi ŞAHİN YALVARICI

Yayıncıdan Sorumlu

Yönetim Kurulu Üyesi

Av. Hürrem SÖNMEZ

YAYIN KURULU

Başkan

Av. Dr. Oya Şahin MCCARTHY

Genel Yazman

Av. Gökce İŞİK COŞKUN

Üyeler

Av. Burhan ÖĞÜTCÜ

Av. Lütfü BAŞÖZ

Av. Humral TAN

Av. Dr. Hakan MURAN

Av. Gökce İŞİK ÇOŞKUN

Av. Kardelen KILIÇ

Av. Pınar ŞİŞMAN

Yönetim Yeri

İstiklal Cad. Orhan Adli Apaydın Sok. No: 2 Beyoğlu-İst.

Tel: (0212) 393 07 00 Faks: (0212) 293 89 60

istbarosudergisi@gmail.com

www.istanbulbarosu.org.tr

Yayıncı Sertifika No: 47929

Baskı

Ege Reklam ve Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti.
Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Cad. No: 4 / 1 347047 Ataşehir İSTANBUL
Tel: (0216) 470 44 70 Fax: (0216) 472 84 05
www.egebasim.com.tr

İÇİNDEKİLER

Yayın Kurulu'ndan	6
İstanbul Barosu Dergisi Makale Yazım Kuralları.....	13
Makale Yayınlama ve Telif Hakları Taahhütnamesi	20
Kentsel Dönüşüm Davalarında Hukuki Nitelendirme Sorunu	
AZİZOĞLU, Ferzan	21
İş Sözleşmelerinde Eğitim Karşılığı Öngörülen Cezai Şart	
COŞKUN, Zeynep Nur	33
Yurt Dışına Çıkış Yasağı	
DİKME, Semanur	47
Fiilin Tekliğinin Belirlenmesi Sorunu: Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 29.11.2022 Tarihli 2020/13-88 E. 2022/739 K. Sayılı Kararının İncelenmesi	
KILINÇ, Oğuz	71
Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2026/266 Sayılı Sadakat Kart Programlarına İlişkin İlke Kararı'nın Eleştirel İncelemesi	
ÖZTÜRK, Aslı	90
ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI.....	101
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARI	107
KANUN YARARINA BOZMA KARARLARI	125
YARGITAY KARARLARI	
Yargıtay Hukuk Genel Kurulu	133
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi	138
Yargıtay 4. Hukuk Dairesi	148
Yargıtay 9. Hukuk Dairesi	151
Yargıtay 11. Hukuk Dairesi	172
Kamu Denetçiliği Kurumu Kararları.....	187

ÖZEL DOSYA: SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ

Tehlikedeki Avukatlar Günü 235

UYGULAMADA AVUKAT

İcra ve İflas Kanununda (İhale Bedelinin Ödenmemesinin Sonuçları)
İle İlgili Son Bir İçtihadın Tahlil ve Eleştirisi

UYAR, Talih **279**

Veri Sorumluları Tarafından Açık Rıza ve Aydınlatma Metinlerinin Ayrı
Ayrı Düzenlenmesi Gerektiği Hakkında Kişisel Verileri
Koruma Kurulunun 18.02.2026 Tarihli Ve 2026/347 Sayılı İlke
Kararına İlişkin Kamuoyu Duyurusu..... 284

Samsun Barosu'nun 1927 Tarihli Dahili Nizamnamesi
ve Kuruluş Tarihi (3 Nisan 1921)

AYDIN, Tugay **287**

YİTİRDİKLERİMİZ, NAKİLLER VE AYRILMALAR

Yitirdiklerimiz 335

Nakiller 341

Ayrılmalar 346

KAVRAM DİZİNİ **347**

YAYIN KURULU'NDAN

YAYIN KURULU'NDAN

Değerli meslektaşlarımız,

Mart ve Nisan aylarını kapsayan bu sayımızla sizlere ulaşıyoruz. Nisan ayı, mesleğimiz açısından ayrı bir anlam taşımaktadır: Tüm meslektaşlarımızın 5 Nisan Avukatlar Günü'nü kutluyor, hukukun üstünlüğüne ve savunma hakkına adanmış emeklerini saygıyla anıyoruz.

Bu sayımız, “Uygulamada Avukat” bölümünde, 24 Ocak 1977’de Madrid’in Atocha Caddesi’nde Franco rejiminin kilitlilerinca dört avukat ve bir büro çalışanın katledilmesinin acı anısına dayanan Tehlikedeki Avukatlar Günü anısına İstanbul Barosu’nda düzenlenen sempozyumun yazılı bildirimleri okuyucularımızla buluşturulmaktadır.

Bu sayımızda yer alan makaleler, uygulamanın içinden yükselen güncel hukuki sorunları ve tartışmaları farklı disiplinler çerçevesinde ele almaktadır.

Av. Ferzan Azizoğlu’nun kaleme aldığı “Kentsel Dönüşüm

Davalarında Hukuki Nitelendirme Sorunu” başlıklı makale, 6306 sayılı Kanun kapsamında zorunlu olarak imzalatılan inşaat sözleşmelerindeki aşırı orantısızlık iddialarını ele almaktadır. Yazar, “hâkimin sözleşmeye müdahalesi” ve “uyarılma” gibi taleplerin bu dava tipi için uygun olmadığını savunarak, TBK m. 28 kapsamındaki aşırı yararlanma hükümlerinin daha isabetli bir hukuki zemin oluşturduğunu ortaya koymaktadır. İçtihat birikiminin henüz olgunlaşmadığı bu alanda doğru hukuki nitelendirmenin önemi ne dikkat çeken bu çalışma hem teorik hem pratik açıdan değerli bir katkı sunmaktadır.

Dijital çağın getirdiği veri koruma sorunları da bu sayımızda geniş yer bulmaktadır. Av. Aslı Öztürk, “Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2026/266 Sayılı Sadedat Kart Programlarına İlişkin İlke Kararı’nın Eleştirel İncelemesi” başlıklı makalesinde, 28 Şubat 2026 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan ilke kararını mercek altına almakta-

dır. Üçüncü kişilerin sadakat kartı bilgilerini kullanarak kart sahibinin rızası ve bilgisi dışında avantajlardan yararlanması sorununu KVKK m. 4 ve m. 12 çerçevesinde ele alan yazar, ölçülülük ve risk temelli yaklaşım açısından Kurul'un öngördüğü güçlü kimlik doğrulama zorunluluğunu eleştirel bir perspektifle sorgulamaktadır.

Mart ayı, Cumhuriyetimizin önde gelen şairlerinden Nazım Hikmet'in doğum ayı olmasının yanı sıra 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ile toplumsal eşitlik

arayışının hukuki boyutunu da gündeme taşıyan bir aydır. Nisan ise umudun ve yenilenmenin simgesi olarak, hukukun üstünlüğüne duyulan inancı tazelemektedir. Bu sayımızın, meslektaşlarımıza, akademisyenlere ve tüm hukuk kamuoyuna katkı sunmasını diler; emeği geçen tüm yazarlara yürekten teşekkür ederiz.

Sevgi ve saygılarımızla,

İstanbul Barosu
Yayın Kurulu

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

MAKALE YAZIM KURALLARI*

1. GİRİŞ

İstanbul Barosu Dergisi'ne gönderilecek makalelerin yayınlana-bilmesi için belirli yazım kurallarına uygun olması gerekmektedir. Bu kurallar, hem makalelerin daha okunaklı ve anlaşılır olmasını sağlamak hem de derginin biçimsel görünümünü korumak ama-cıyla belirlenmiştir.

İstanbul Barosu Dergisi'nin yazım dili Türkçe'dir. Dergiye gön-derilen yazıların yazım denetimi Yayın Kurulu tarafından yapılır.

2. MAKALELERİN GÖNDERİLMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Makalelerin Gönderilmesi

Makaleler, yazar tarafından İstanbul Barosu Dergisi'nde bulunan elektronik posta adresinden birine (istbarosudergisi@gmail.com, dergi@istanbulbarosu.org.tr) gönderilmelidir. Ayrıca dergiye gön-derilen makalenin ekinde mutlaka gönderen yazarın adı, soyadı ve unvanı, hangi baroya kayıtlı olduğu ve telefon numarası bulunma-lıdır.

Dergiye gönderilen makalelerin daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere herhangi bir yayıncı kuru-luşa gönderilmemiş olması gerekir.

2.2. Makale Değerlendirmesi

Yayın Kurulu makaleleri amaç, konu, içerik, sunuş tarzı ve ya-zım kurallarına uygunluk bakımından inceleyerek değerlendirir. Makalelerin reddine sebep olabilecek örnek durumlar şunlardır:

- Makalenin salt mevzuat metninden oluşması,
- Makale içeriğinde yer verilen mevzuat hükümlerinin bir veya birkaçının güncel olmaması,
- Makalenin intihal içermesi,

* Yazım Kurallarına ilişkin örnek şablon için 19. sayfaya bakınız.

- Yazının hukuk alanına sağlayacağı katkının sınırlı kalması veya özgün nitelik taşınamaması,
- Yazının nesnel niteliğinin olmaması ve sırf öznel görüşlerle kaleme alınmış olması,
- Yazı konusunun güncel olmaması,
- Yazının derdest bir dava hakkında olması,
- Yazının veya yazıdan türetilmiş benzer çalışmaların yazılı veya dijital ortamda önceden yayımlanmış olması,
- Makale metninde aşırı miktarda anlatım bozukluğu ve/veya yazım hatası bulunması.

Değerlendirme sonucu olumlu olan makaleler için “Yayınlanabilir Onayı” verilir ve yazar bu konuda bilgilendirilir. Şu kadar ki, makaleye verilen “Yayınlanabilir Onayı”, makalenin hangi sayıda yayınlanacağına dair bir taahhüdü içermez.

Yayın Kurulu, yazardan makalenin belli yönlerinin geliştirilmesini isteyebilir. Bu durumda Yayın Kurulu makale hakkındaki nihai kararını, yazar bu düzeltmeleri gerçekleştirdikten sonra verir. Düzeltme sonrası değerlendirme de ilk değerlendirme gibi olumlu yahut olumsuz olabilir.

Yayın Kurulu, yayınlanmasına karar verdiği makalelerde tespit edilen -aşırı olmayan miktarda- yazım hataları ve biçim farklılıklarını düzeltir, gerek gördüğünde esasa yönelik küçük düzeltmeleri yazara göndermeye gerek olmaksızın yapar.

Yayınlanması uygun bulunan makaleler, Yayın Kurulu'nun uygun bulunduğu bir sayıda hem basılı hem de elektronik ortamda yayınlanır.

Yayın Kurulu, gerekçe göstermeksizin makaleyi yayınlamama kararını yazara bildirebilir.

3. MAKALE YAZIM KURALLARI

3.1. Başlıklar

- Başlıklar; ana başlık (makale başlığı), alt başlık, ikinci düzey alt başlık, üçüncü düzey alt başlık, ... kategorilerinden oluşur.

- Yazar makale başlıklarında dilediği miktarda alt kırılım yapabilir.
- Her makale, giriş ve sonuç bölümü hariç en az 2 ana başlık içermelidir.
- Giriş bölümünden itibaren makaledeki tüm başlıklar, bu yazı ekinde yer alan 'Başlıklar' tablosunda gösterildiği şekilde numaralandırılmalıdır.

3.2.Yazı Tipi, Stili, Boyut

- Tüm alanlarda "Times New Roman" yazı tipi kullanılmalıdır.
- Altı çizili yazı kullanılmamalıdır.
- Harf boyutu (10, 12, 16 punto), yazı tipi stili (normal, italik, normal-kalın, italik-kalın), hizalama ve büyük harf kullanım yerleri hakkında bilgi aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Ana başlık	16 punto, normal-kalın, ortaya hizalı, tüm kelimeler büyük harf
Yazarın adı, soyadı ve unvanı	12 punto, normal-kalın, ortaya hizalı, soyadı büyük harf
Özet	12 punto, normal, iki yana yaslı
Anahtar kelimeler	12 punto, normal, iki yana yaslı, her kelimenin ilk harfi büyük
Alt başlık	12 punto, italik-kalın, sola hizalı, her kelimenin ilk harfi büyük
Birinci, ikinci, ... düzey alt başlık	12 punto, italik-kalın, sola hizalı, her kelimenin ilk harfi büyük
Metin	12 punto, normal, iki yana yaslı
Dipnotlar	10 punto, normal, iki yana yaslı
Kaynakça	10 punto, normal, iki yana yaslı, soyadı büyük harf

3.3.Boşluklar ve Aralıklar

- Satır aralığı genel olarak 1,5 satır, sadece dipnotlarda ve kaynakçada 1 satır olmalıdır.
- Paragraflar arasında boşluk bırakılmamalıdır.

3.4.Metin

3.4.1. Ana Başlık

Ana başlığın derginin mizanpaj düzenini bozacak derecede uzun olmaması gerekir. Uzun olması halinde, yazara gönderilmeksizin gerekli kısaltma Yayın Kurulu tarafından yapılabilir.

3.4.2. Yazar

Adı, soyadı ve unvanı ana başlığın altında yer alacaktır.

3.4.3. Özet ve Anahtar Kelimeler

- Özet kısmında, makalenin özü ve içeriği hakkında -'Giriş'bölümü ile aynı olmamak ve 200 kelimeyi geçmemek kaydıyla bir özet yapılmalıdır.
- Anahtar Kelimeler kısmında, makalenin ayırt edilmesini sağlayacak en az 3 en fazla 5 anahtar kelimeye yer verilmelidir.

3.4.4. Giriş

Bu bölümde, çalışmanın amacı belirtilmeli ve daha sonra yöntem, süreçler ve kullanılan araçlar açıklanmalıdır.

3.4.5. Tarih Yazımı

Tarihler 19.05.1919 ve 09.10.1923 şeklinde olmalıdır.

3.4.6. Tablolar ve Şekiller

- Tablolar ve şekiller ilgili metnin içinde yer almalıdır.
- Tablolar ve şekiller, ayrı ayrı ve sıralı şekilde numaralandırılmalıdır. (Tablo 1, Tablo 2, ..., Şekil 1, Şekil 2, ...)
- Tablonun veya şeklin ismi hemen altında ve ortaya hizalı olmalıdır.

-
- Alıntı tablo ve şekillerde ilgili kaynak dipnot olarak belirtilmelidir.
 - Tablolar ve şekiller metin içine -jpeg veya png biçimli- resim olarak yerleştirilmeli ve ayrıca makalenin yanı sıra orijinal biçimiyle de gönderilmelidir.

3.4.7. Dipnotlar

- Metin içinde dipnot numarası noktalama işaretlerinden sonra verilmelidir.
- Atıflar, metin içinde gösterilmez. İlk atıfta kaynağın tam künyesi verilir, aynı esere izleyen atıflar “age, agm, agk, ibid, id, loc. cit.” örneklerinde olduğu gibi kısaltılmış olarak verilir.
- Eserlere yapılan atıflarda dipnotta önce yazar ad ve soyadı, sonra sırasıyla eser adı ve sayfa numarasına yer verilir.
- Metin içinde makalenizin başka bir bölümüne dikkat çekmek için dipnotta sayfa numarası verilmemelidir.
- Atıf yapılan dijital kaynakların web sitesi adresleri (URL adresi) ve alıntı yapılan erişim tarihleri verilmelidir.

3.4.8. Kaynakça

- Her kaynakta yazarın soyadı (büyük harf), adı (ilk harfi büyük), eserin adı, yayınevi, yayın yılı, sayfa numarası ve diğer tanımlayıcı bilgiler yer alır.
- Kaynaklar, yazarın soyadına göre alfabetik olarak sıralanır ve metinde belirtilen tüm kaynakları içerir.
- Makalede atıf yapılmamış eserler kaynakçada gösterilmemelidir.
- Kaynakçada ayrıca sözlük, kitap, web sitesi gibi alt başlıklar oluşturulmamalıdır.

3.5. Diğer Kurallar

- Aynı yazar veya yazarlara ait farklı makaleler Derginin aynı sayısında ve ardışık sayılarında yayımlanmaz.

- Dergide yayımlanan makalelerin basılı ve dijital ortamda tüm yayın hakları İstanbul Barosu'na aittir. Makaleler için telif ücreti ödenmez.
- Yazar gönderdiği makalesini yayımlanmadan geri çekmek isterse, makaleyi gönderdiği e-posta adresine bu isteğini derhal iletmelidir. Dizgiye girmiş makaleler geri çekilemez.
- Makalelere, yazarların soyadlarının alfabetik sıralaması dikkate alınarak Dergide yer verilir.
- Dergide yayımlanan makalelerde ileri sürülen görüşler yazarların sorumluluğundadır. İstanbul Barosu makalelerde ileri sürülen görüşlerden dolayı herhangi bir sorumluluk üstlenmemektedir.
- Dergiye gönderilen yazılar bilimsel etik kurallarına uygun olmalı, benzerlik oranı %10'u aşmamalı ve yapay zekâ yazılımları (AI) kullanılmadan hazırlanmış olmalıdır.
- Makaleler, Kaynakça bölümü dahil 6.000 kelimeyi (yaklaşık 20 sayfayı) aşmamalıdır.

ANA BAŞLIK

Av. Adı SOYADI¹

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

1. GİRİŞ

2. ALT BAŞLIK

- 2.1. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.2. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 2.2.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 2.2.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
- 2.3. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.4. *İkinci Düzey Alt Başlık*
- 2.5. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 2.5.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 2.5.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*

3. ALT BAŞLIK

- 3.1. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 3.1.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 3.1.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 3.1.3. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
- 3.2. *İkinci Düzey Alt Başlık*
 - 3.2.1. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*
 - 3.2.2. *Üçüncü Düzey Alt Başlık*

4. SONUÇ

KAYNAKÇA

- EROĞLU, Hamza: Türkiye Cumhuriyeti'nin İlânı, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 19.56, 2003, s. 435-456.
- HOBBS, Thomas: *Leviathan*, Barnes & Noble Books, New York, 2004.

1 Avukat, İstanbul Barosu

MAKALE YAYINLAMA VE TELİF HAKLARI TAAHHÜTNAMESİ

Dergiye makale gönderen yazarlar, makalenin kendi özgün çalışmaları olduğunu, her türlü hukuki ve cezai sorumluluğun kendilerine ait olduğunu ve makalede yer verilen metin, varsa resim, grafik, tablo vb. nin yasal mevzuata uygun olduğunu ve başka şahısların telif hakları başta olmak üzere herhangi bir hakkının ihlal edilmediğini, makalenin yayınlanması için başka bir yayıncıya gönderilmediğini, daha önce farklı bir derginin hakem heyetinden olumsuz bir değerlendirme alınmadığını, herhangi bir dergi veya herhangi bir online ortamda yayınlanmadığını, ve/veya yayınlanmak için sunulmadığını kabul ve taahhüt etmiş sayılırlar.

Yayınlanma kararının alınması ile birlikte, makalenin fiziki ve dijital ortamlar ile teknolojik olanaklar ile ortaya çıkacak yeni ortamlarda, işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla ve/veya radyo-televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar aracılığıyla her türlü umuma iletim hakkı, çoğaltma, yayma, temsil, derleme, devir, üçüncü kişilere satış veya diğer biçimlerde umuma dağıtılması veya sunulması ve kişilerin seçtikleri yer ve zamanda makaleye erişimin sağlanması suretiyle umuma iletim hakkı, temsil suretiyle faydalanma hakkı, üretim, yeniden yayma, çoğaltma hakları İstanbul Barosu'na aittir.

Dergide yayınlanan yazılar hakkında herhangi bir telif ücreti ödenmez. İstanbul Barosu, işleme, çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı zaruri görülen değiştirmeleri yazarın izni olmaksızın da yapabilir.

YAZILAR

KENTSEL DÖNÜŞÜM DAVALARINDA HUKUKİ NİTELENDİRME SORUNU

Av. Ferzan AZİZOĞLU¹

ÖZET

6306 sayılı Yasa uygulaması genişledikçe aşırı orantısızlığın giderilmesi talepli davaların sayısı da artmaktadır. Yasanın emredici niteliği nedeniyle inşaat sözleşmesini imzalamak zorunda kalmış olan kat malikinin açtığı davaların çoğunlukla hakimin müdahalesi talepli olarak açıldığı görülmektedir. Kanunda açıkça düzenlenmiş durumlarda hakimin sözleşmeye müdahalesinden söz edilemez. Ayrıca hakimin sözleşmeye müdahalesi sözleşmenin kurulduğu ana ilişkin aşırı orantısızlıkları çözümlenmeye uygun bir hukuk kurumu değildir. Bu çalışmada uygulamasının daha da artması beklenen bu davaların uygun bir hukuki zemine oturtulmasının gerekliliği, içtihat birikiminin henüz olgunlaşmaması nedeniyle “Hakim hukuku kendiliğinden uygular.” ilkesinin somut durumda istenen sonuçların alınmasında yeterli olamayabileceği tartışılmaya çalışılmıştır. Ayrıca kentsel dönüşüm sözleşmelerinde ileri sürülen aşırı orantısızlık iddialarının uyarılma yerine somut olaya uygun olduğu ölçüde TBK m.28 kapsamındaki aşırı yararlanma hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Hakimin Sözleşmeye Müdahalesi, Aşırı Yararlanma, Aşırı Orantısızlık, Uyarılma

1. GİRİŞ

Kentsel dönüşüm uygulamalarında inşaat sözleşmeleri çoğu zaman normal bir sözleşme ilişkisi ortamında kurulamamaktadır. 6306 sayılı Kanun’un öngördüğü salt çoğunluk, satış mekanizmaları özellikle sözleşme ile ilgili çekinceleri bulunan malikleri sınırlı

1 Avukat, İstanbul Barosu

bir pazarlık içinde bu sözleşmeleri imzalamak zorunda bırakabilmektedir. Bu durum sözleşme dengesi bakımından tartışmaları beraberinde getirmektedir.

Bu tartışmaların önemli bir kısmı aşırı orantısızlık iddialarıyla gündeme gelmekte ve bu durumun giderilmesi amacıyla “Hakimin sözleşmeye müdahalesi” ve “uyarlama” davalarının açıldığı uygulamada görülmektedir.

Esasen bu davaların hukuki temeli Anayasa Mahkemesi'nin bir hak ihlali kararına² dayanmaktadır. Söz konusu kararda, “.... **taşınmazın yeni paylaşım şekline ilişkin kararına rıza göstermeyen hissedarların paylarının satılması yolunda düzenleme yapılması kamu makamlarının takdir yetkisinde olsa da bu durum, İdarenin söz konusu yetkisini keyfî bir biçimde kullanabileceği anlamına gelmemektedir. Bu bağlamda hissedarların yeterli bir müzakere sonucu bir karara varmış olması, bu kararın azınlıkta kalan hissedarların menfaatlerini açık bir biçimde zedelememesi gerekir.** “şeklindeki tespit ile aşırı orantısızlık içeren sözleşmelerin mağduriyetlere yol açabileceği kabul edilmiştir.

Bununla birlikte bu makalenin konusu, söz konusu davaların özel hukuk bakımından doğru şekilde nitelendirilmesi ile sınırlı olup mülkiyet hakkına ilişkin tartışmalara girilmeyecektir.

Bu çalışmada kentsel dönüşüm davalarında görülen “hakimin sözleşmeye müdahalesi” ve “uyarlama” taleplerinin bu dava tipine uygun olmadığı, somut olayın özelliklerine göre TBK m.28'de düzenlenmiş aşırı yararlanma hükümlerinin bu tür davalar için daha uygun bir hukuki temel olduğu yönünde bir farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır.

2. HAKİMİN SÖZLEŞMEYE MÜDAHALESİ

Kentsel dönüşüm ile ilgili açılan davaların uygulamada çoğunlukla “hakimin sözleşmeye müdahalesi “ talepli olarak açılmaktadır. Bir davada talebin üzerine inşa edildiği hukuki temelin doğru olarak tespiti istenen sonucu almak yolunda zorunlu bir adımdır.

2 Hanife Yılmaz ve Nimet Filiz Seven Başvurusu, Başvuru Numarası: 2018/1567, Karar Tarihi:10/2/2022

Her hukuki temelin kendine ait hukuki sonuçları olabileceği göz önünde tutularak bir talep sistemi kurulmalıdır.

Bu bağlamda davaların dayandığı müdahale kavramının özel hukukta nasıl gerçekleşebileceği tam anlaşılmadan açılan davalarda talepler amaca uygun olmayacaktır. Örneğin hakimden sözleşmeye müdahale ederek yeni bir sözleşme maddesi ihdas etmesi talep edilebilecek midir? Hakimin sözleşmeye müdahalesinin sınırlı bir yetki olduğu ve kanunda açık norm olan durumlarda müdahalenin mümkün olamayacağı dikkate alındığında bu şekilde açılan davanın sonucu ne olacaktır?

Bu nedenle öncelikle hakimin sözleşmeye müdahalesi kavramının anlamı ve hangi durumlarda mümkün olabileceği ve hakimin sözleşmeye ne derece müdahale edebileceği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

2.1 Hakimin Sözleşmeye Müdahalesi Kavramı

Hukukçular tarafından sıkça kullanılmasına karşın hakimin sözleşmeye müdahalesi kavramıyla ilgili genel kabul görmüş bir tanım bulunmamaktadır.

Hakimin sözleşmeye müdahalesi geniş ve dar anlamda ele alınabilir. Geniş anlamda müdahale, sözleşmenin yorumlanması, tamamlanması veya değişen koşullara uyarlanması gibi durumları kapsar. Buna karşılık dar anlamda müdahale, hakimin kurucu etkili bir kararla sözleşmenin içeriğini değiştirmesi veya sözleşmeyi ortadan kaldırmasıdır.³

Hakim sözleşmeden doğan bir uyuşmazlıkta yalnızca taraflardan birinin talebini kabul eden ancak sözleşmenin içeriğini değiştirmeyen bir karar veriyorsa, bu durumda hakimin sözleşmeye müdahalesinden söz edilemez.⁴

Benzer şekilde hakim sözleşmeyi değiştirmekle beraber taraf-

3 İbrahim Kaplan, Hakimin Sözleşmeye Müdahalesi, Dayınlarlı Yayınları, Ankara 1987, s.5 vd.

4 Mahmut Cevizlikoyak, Hakimin Sözleşmeye Müdahalesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007, s.10

lardan birisinin sözleşmeye aykırı davranışının kanuni yaptırımı niteliğinde bir karar vermişse bu durumda da hakimin sözleşmeye müdahalesinden söz edilemez.⁵

Başka deyişle somut olaya uygulanacak açık kanun hükmü varken hakim öncelikle bu hükmü uygular. Bu sözleşmeye müdahale değil, mevcut hukuki düzenin uygulanmasıdır.

Burada ayrıca belirtmek gerekirse irade serbestisi sistemine dayalı sözleşme hukukumuzda taraf iradesi sözleşmenin kuruluşunu sağlayan ve ayrıntılı olarak içeriğini belirleyen bir güç niteliğindedir.⁶ Bu nedenle taraflarca formüle edilmiş ve TBK m.27 hükmüne uygun subjektif sözleşme unsurlarına hakimin müdahalesi söz konusu olamaz.⁷

Yukarıda belirtildiği gibi hakimin sözleşmeye müdahalesi yorumlama, tamamlama ve uyarılama olarak kendini gösterir. Kentsel dönüşüm davaları genel olarak “hakimin sözleşmeye müdahalesi”-sebebine dayanılarak açıklanmakla beraber uygulamada sözleşmenin hükümlerinin değiştirilmesi ve her zaman açıkça belirtilmese de uyarılama yoluyla edimlerin dengelenmesi amacıyla açılmaktadır. Ancak burada önemli bir nokta orantısızlığın sözleşmenin kurulmasından sonra değil sözleşmenin kurulduğu anda mevcut olmasıdır. Bu nedenle bu taleplerin uyarılama olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin ayrıca incelenmesi gereklidir.

3. UYARLAMA

Sözleşme hukukumuzda ahde vefa (Pacta Sunt Servanda) ve sözleşme serbestisi ilkeleri geçerlidir. Buna göre sözleşme koşullarının sonradan değişmesi kural olarak borçlunun aynen ifa zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. Bu hem hukuki güvenlik hem de dürüstlük kuralının gereğidir. Ancak sözleşmenin kurulduğu andaki denge daha sonra şartlar öngörülemeyecek ölçüde değişmiş ve sözleşmenin ifası bir taraf yönünden katlanılamayacak bir duruma

5 Cevizlikoyak, age s.10

6 Kaplan, age, s.7

7 Kaplan, age, s.7

gelmişse⁸ bu durumda bu ilkelere sıkı sıkıya bağlanmak iyi niyet, dürüstlük kuralına aykırı olur. Hukukta bu durum sözleşmenin değişen şartlara uyarlanmasıyla giderilmeye çalışılmıştır.⁹

Uyarlama ile ilgili genel hüküm olan TBK m.138¹⁰ uyarınca sözleşmenin uyarlanması için; sözleşmenin kurulmasından sonra tarafların edimleri arasındaki dengenin öngörülemez¹¹ olağanüstü bir olay nedeniyle borçludan kaynaklanmaksızın aşırı ölçüde bozulmuş olması ve borcun henüz ifa edilmemiş (ya da ihtirazi kayıtla ifa edilmiş) bulunması gerekir.¹²¹³

Uyarlama kurumunun uygulanabilmesi için sözleşme dengesinin sözleşmenin kurulmasından sonra bozulması gerekmektedir.¹⁴ Buna karşılık kentsel dönüşüm sözleşmelerinde ileri sürülen aşırı orantısızlık iddiaları çoğu zaman sözleşmenin kurulması anında mevcut olan bir dengesizliğe dayanmaktadır.

Burada önemli bir nokta esasen hakimin sözleşmeye müdahalesi talebini karşılayan kanuni bir düzenlemenin olması (TBK m.138) ve aslında talep edilen bu düzenlemenin uygulanmasıdır. Bu davalarda hakimin uyarlama hükmüne göre sözleşmeye taraf iradesi yerine geçerek yeni bir madde ihdası örneğin iş sahibinin ödeme vadelerini yeniden düzenleyen bir madde ihdas etmesi mümkün değildir. Bu şekilde hakimin sözleşmeye müdahalesi diğer anla-

8 Bir İngiliz Mahkemesi kararında borçlunun değişen şartlar karşısındaki durumu, "Ben bunu taahhüt etmedim." şeklindeki kadim ilkeyle açıklanmıştır. Doğan Gültutan, İngiliz Sözleşmeler Hukuku Genel Esaslar, 1.Baskıdan Tıpkı Basım, On iki Levha Yayınları, Ocak 2026, s.177

9 Uygulama açısından önem taşıyan kapsamlı bir tanım şu kararda yapılmıştır: 3.HD, 22.04.2024,2023/4970E., 2024/1277K.

10 Bu konuda detaylı bilgi için Başak Baysal, Sözleşmenin Uyarlanması,4. Baskı, On iki levha Yayıncılık, İstanbul, Kasım 2020, s.223 vd.

11 HGK,14.09.2021, 2017/13-2308E, 2021/994K, Gümüş, Uyarlama,s.225
"İşlem temelinin çökmesinin somut olaya ne şekilde uygulanacağı hususu da irdelenmelidir. Uyarlama kurallarının uygulanması için öngörülemez bir dış olayın meydana gelmesi gerekir."

12 3.HD, 31.01.2017, 2017/261 E, 2017/781 K.

13 6.HD, 01.07.2024, 2023/4039 E, 2024/2375 K.

14 Bu konuda detaylı bilgi için Mustafa Alper Gümüş, Teorisiyle ve Yargıtay Uygulamasıyla Sözleşmenin Uyarlanması (TBK m.138), 1.Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022, s.97 vd

tımla sözleşmenin tamamlanması kentsel dönüşüm olaylarına uygun düşmemektedir. Zira aşırı orantısızlık sözleşmenin kurulduğu anda mevcuttur.

Bu nedenle sözleşmeye hakimın müdahalesi veya aynı bağlamda uyarılama kentsel dönüşüm ile ilgili başlangıçtaki dengesizliklerin çözümü olarak kabul edilmemelidir. Orantısızlığın sözleşmenin kurulma anında olmasından dolayı uygun hukuki zeminin tespiti amacıyla aşırı yararlanma kurumunun da incelenmesi gerekir.

4. AŞIRI YARARLANMA

TBK m.28/1', "*Bir sözleşmede karşılıklı edimler arasında açık bir oransızlık varsa, bu oransızlık, zarar görenin zor durumda kalmasından veya düşüncesizliğinden ya da deneyimsizliğinden yararlanılmak suretiyle gerçekleştirildiği takdirde, zarar gören, durumun özelliğine göre ya sözleşme ile bağlı olmadığını diğer tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini ya da sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini isteyebilir.*" hükmünü içermektedir.

Aşırı yararlanma kurumu dar veya zor durumda kalmış kişilerin bu durumundan yararlanmak suretiyle karşı tarafça sömürülmesini engellemek için kabul edilmiştir ve bu yanıyla sosyal bir yana da sahiptir.¹⁵

Aşırı yararlanma kural olarak tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde söz konusu olur.

4.1 Çerçeve Bilgi

Aşırı yararlanmadan bahsedebilmek için gerekli ilk koşul öncelikle sözleşmesel edimler arasındaki açık oransızlıktır. Açık oransızlık belirlenirken, sözleşmenin yapıldığı zaman ve yerdeki piyasa şartlarına uygun bir tespit metodu kullanılmalıdır. Ayrıca tarafın ifa ettiği değil taahhüt ettiği edimin değeri esas alınır.¹⁶

15 Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, s.435

16 Eren, age, s.437

Aşırı yararlanma açısından diğer önemli husus esasen borçlunun sözleşmenin kurulduğu andaki kişisel durumudur. Buna göre zarar görenin zayıf durumu, zor durumda olma hali, düşüncesizlik ve deneyimsizlik gibi kişisel nedenlerin somut olayda varlığı gerekmektedir. Bunun yanında aşırı yararlanmanın diğer önemli bir şartı ise taraflardan birinin diğerinin yani zarar görenin özel durumunu bilmesi ve bu durumdan yararlanmak istemesi başka deyişle sömürmek kastıdır.¹⁷

Yargıtay, bir kararında¹⁸ aşırı yararlanma iddiasında öncelikle edimler arasındaki aşırı orantısızlığın ispatlanması gerektiğini daha sonra zarar görene ilişkin subjektif unsurların araştırılması gerektiğini belirtmiştir.

Aşırı yararlanma bir ve beş yıllık sürelerle sınırlandırılmıştır. Bir yıllık kısa sürenin başlangıç tarihi zarar görenin düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği, zor durumda kalması halinde ise bu durumun ortadan kalktığı tarihtir. Beş yıllık mutlak ve uzun sürenin başlangıç tarihi ise sözleşmenin kurulduğu tarihtir.¹⁹ Kentsel Dönüşüm özelinde zorda kalmanın kalktığı anın sözleşme imzası anı olduğu kabul edilirse davanın herhalde bu tarihten itibaren beş yıl içinde açılması gerekmektedir.

Yargıtay, aşırı yararlanmanın zaruret halinin ve mazeret sebeplerinin bulunduğu durumlarda uygulanması gereken istisnai bir kurum olduğunu ve bu iddiaların ciddi bir şekilde incelenmesi gerektiği yönünde karar vermiştir.²⁰

Kentsel dönüşüm davaları açısından zarar görenin zor durumda kalma halinin incelenmesi gerekir.

17 Eren, age,s.438 vd.

18 15.HD, 29.03.2016, 2015/4657 E., 2016/1981 K.

19 Eren, age , s.442

20 15.HD, 14.12.2016,2015/5863E., 2016/5140K

4.2 Salt Çoğunluk Baskısı Zor Durumda Kalma Halini Karşılar Mı?

Zor durumda kalma sözlük anlamıyla zorda kalmaktır. Kişi sözleşmeyi yapmadığı takdirde uğrayacağı zarara karşı sözleşmeyi seçer.²¹ 6306 sayılı Kanun'un emredici niteliğiyle taşınmazın satılması tehlikesi altında açıkça orantısızlık içeren bir sözleşmeyi imzalamak durumunda kalan herhangi bir kat malikinin TBK m.28 anlamında zor durumda olduğu kabul edilmelidir. Her ne kadar taşınmazın rayiç bedel karşılığı satılmasının zorunlu olduğu bir başka deyişle zarar oluşmadığı öne sürülse dahi özellikle söz konusu taşınmazı konut olarak kullanan malikler açısından sürecin onaylama olmadan yürüdüğüne ve dolayısıyla bu haliyle zorlamanın mevcut olduğunu belirtebiliriz.

Kentsel dönüşüm süreçlerinde salt çoğunluğun dışında kalan maliklerin taşınmazlarının zorla satılması uygulamada sömürme kastıyla açık orantısızlık içeren sözleşmelerin teklif edilmesini doğurduğu bilinen bir gerçektir. Bu bağlamda malikin sözleşmenin imzalandığı yer ve zamandaki piyasa koşullarının çok üzerinde bir edim yükümlülüğüne girdiği bir durum aşırı yararlanma açısından aranan sömürme iradesinin varlığına işaret eden bir olgu olarak değerlendirilebilir. Bu durumun ispatı için aynı bölgedeki olağan inşaat sözleşmeleri tekliflerinin kullanılması düşünülebilir. Ayrıca mevcut bağımsız bölüm ile sözleşmeyle teklif edilen bağımsız bölümün konumu, cephe özellikleri, kullanım değeri, şerefiye farkı aşırı orantısızlık iddiasının ispatında önem arz etmektedir. Kanuni baskı somut olayda sömürme durumunun oluşmasına da zemin olmaktadır.

Bu noktada şunu belirtmekte fayda var ki; diğer irade bozukluklarının aksine kat maliki imzaladığı sözleşmedeki açık orantısızlığın farkındadır ancak kanun zoruyla dairesinin satılması korkusuyla sözleşmeyi imzalamak zorunda kalmaktadır. Bu özelliğiyle aşırı yararlanma kentsel dönüşüm davalarına yeterli bir hukuki dayanak ve çözüm getirmektedir. Ancak elbette inşaat hukukunda

21 Mustafa Alper Gümüş , Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, 1.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s.362

somut olayın çok önemli olduğu bilgisi dahilinde her somut olayı ayrıca değerlendirmenin gerekli olduğunu da belirtmeliyiz.

4.3 Sonuçları

TBK m.28 uyarınca aşırı yararlanma halinde zarar gören taraf, durumun özelliğine göre sözleşmeyle bağlı olmadığını bildirerek sözleşmenin iptalini isteyebileceği gibi, sözleşmeyle bağlı kalarak edimler arasındaki açık orantısızlığın giderilmesini de talep edebilir. Böylece, zarar görenin borçlandığı aşırı edim, karşı edim düzeyine indirilerek, denge sağlanmış ve sözleşme ayakta tutulacaktır.²²

Kentsel dönüşüm sözleşmeleri bakımından çoğu durumda sözleşmenin tamamen ortadan kaldırılması pratik bir çözüm oluşturmayabilir. Bu nedenle uygulamada daha çok sözleşmeye bağlı kalınarak edimler arasındaki dengesizliğin giderilmesi talep edilmektedir. Bu yönüyle TBK m.28 hükmü, sözleşmenin kurulması anındaki açık edim dengesizliklerinin giderilmesine imkân tanıyan bir hukuki mekanizma sunmaktadır.

5. DEĞERLENDİRME

6306 sayılı Yasa kapsamında açılan davalarda birçok talep hakim müdahalesi içermektedir. Yukarıda da açıklanmaya çalışıldığı üzere kentsel dönüşümde sorun sözleşmenin imza anında mevcuttur. Yasa gereği taşınmazının satışını engellemek isteyen malik, aşırı orantısızlık içeren bir sözleşmeyi imzalamak zorunda kalmıştır. Örneğin sözleşmede yükleniciye arsa payı ve bedel ödenmesi kararlaştırılmış ve bu edimlerin toplamı malikin evinin değerinden çok daha yüksek bir meblağ olabilir. İş sahibi sözleşmenin kurulduğu anda bunu bilmektedir. İşte bu haliyle kentsel dönüşüm davalarının oturduğu hukuki temel sözleşmenin kurulduğu an olduğunun tespiti gerekmektedir.

Hakimin sözleşmeye müdahalesi ve buna bağlı uyarılama kavramı ise sözleşme kurulduktan sonraki öngörülemez durumlarla değişen sözleşmesel denge için kabul edilmiş bir

²² Gümüş, Borçlar Hukuku, s.372 vd. , Eren, age, s.441

hukuki kurumdur. Burada öngörülemezlik unsurunun kentsel dönüşüm inşaat sözleşmeleri yönünden kural olarak somut olayda bulunmadığı düşünülmektedir. Zira yukarıda da belirtildiği gibi malik edimler arası dengesizliğin farkındadır ancak kanun zoruyla sözleşmeyi imzalamak zorunda kalmıştır.

Davanın yanlış hukuki zemine oturtulmasına karşı “Hakim hukuku kendiliğinden uygular.” düşüncesi uygulamanın yanlış ilerlemesine yol açabilir. Zira avukatlık faaliyeti aynı zamanda yargılamada hakime yol göstermeyi de kapsamaktadır. Bu bağlamda hakimin sözleşmeye müdahalesi talebiyle açılan bir dava “Sen sözleşmedeki edimlerin orantısızlığını sözleşme kurulurken biliyordun.” sorusuna da cevap verememektedir.

Bu nedenlerle Kentsel Dönüşüm Yasası kapsamında açılan aşırı orantısızlık davalarının hakim müdahalesi talebiyle açılması hukuki sebep yönünden gerekli zemini sağlamamaktadır.

6. SONUÇ

Kentsel Dönüşüm Yasası'nın emredici niteliğiyle aşırı orantısızlığın giderilmesi talepli davaların sayısında artış görülmektedir. Bu davalar hakim müdahalesi talepli olarak açılmaktadır. Uygulamada ‘hakimin sözleşmeye müdahalesi’ başlığı altında ileri sürülen taleplerin, somut olaya uygulanacak özel hukuk kurumları (ör. TBK m.138, TBK m.28) çerçevesinde nitelendirilmesi; hem talep sonucunun hem ispat rejiminin doğru kurulması bakımından daha uygundur.

Bunun yanında hakim sözleşmeye müdahalesinin bir görünümü olan uyarılma kavramı sözleşmenin kurulmasından sonra öngörülemeyen bir olay nedeniyle edim dengesinin bozulması durumunda sözleşmesel dengeyi yeniden kurmayı sağlayan bir hukuki kurumdur. Ancak kentsel dönüşüm sözleşmelerinde sorun sözleşmenin imzalanması anında mevcuttur, sözleşmeyi imzalayan malik ilke olarak orantısızlığın farkındadır. Bu haliyle olayda hakim müdahale etmesine yol açabilecek bir durum bulunmamaktadır.

Bu itibarla yazıda hukuki temel ile ilgili aşırı yararlanma kavramı önerilmiştir. Zira alternatifi kalmamış, kanun zoruyla evinin

satılma baskısı altında aşırı orantısızlık içeren bir kentsel dönüşüm sözleşmesini imzalamak durumunda kalan kat maliki TBK m.28 anlamında hukuki korumanın kapsamındadır kanaatindeyiz. Burada hakimin sözleşmeye müdahalesi gibi kanunda açıkça belirlenmemiş ve tartışmaya açık bir terim yerine kanunda açıkça düzenlenmiş bir kanun hükmünden yararlanmak pratik anlamda da daha uygun olacaktır. Elbette bu konuda uygulama zamanla şekillenecektir ancak doğru zeminde ilerlemesine katkıda bulunmak değerli zaman kaybını önleyecektir. Ayrıca inşaat hukukunda somut olayın özelliğinin önemi nedeniyle her olayın kendi içerisinde değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.²³

“Hakim hukuku kendiliğinden uygular.” kavramı özellikle kentsel dönüşüm davaları gibi nispeten yeni davalarda her zaman beklenen sonucu vermeyebilir. Bu nedenle bu konuda içtihat birikiminin de fazla olmadığı gözetilerek davayı doğru hukuki zemine oturtma bilinci geliştirilmesinde fayda bulunmaktadır.

Dolayısıyla kentsel dönüşüm sözleşmelerine ilişkin aşırı orantısızlık iddialarında uyuşmazlığın doğru hukuki zemine oturtulması yalnızca teorik bir mesele değil, davanın sonucunu doğrudan etkileyen bir uygulama sorunudur.

KAYNAKÇA

- BAYSAL, Başak, Sözleşmenin Uyarlanması, 4. Baskı, On iki levha Yayıncılık, İstanbul 2020
- CEVİZLİKOYAK, Mahmut, Hakimin Sözleşmeye Müdahalesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007 (YÖK tez arama sayfasından indirilmiştir.)
- EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2018
- GÜLTUTAN, Doğan, İngiliz Sözleşmeler Hukuku Genel Esaslar, 1.Baskıdan Tıpkı Basım, On iki Levha Yayıncılık, İstanbul, Ocak 2026

23 “Bunun yanında bazı kentsel dönüşüm projelerinde ortaya çıkan aşırı orantısızlık yalnızca yüklenici ile malik arasındaki sözleşmeden değil, maliklerin kendi aralarındaki pay dağılımından da kaynaklanabilmektedir. Bu gibi durumlarda sözleşmesel herhangi bir talep olmaksızın, fazla arsa payı elde eden maliklere karşı TBK m.77 vd. hükümlerine dayalı sebepsiz zenginleşme taleplerinin ileri sürülmesi de teorik olarak gündeme gelebilir. Bunun da ayrıca somut olay dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekir. Bu yazının konusunun dışında kaldığı için ayrıntıya girilmeyecektir.”

- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukukunun Genel Hükümleri, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Teorisiyle ve Yargıtay Uygulamasıyla Sözleşmenin Uyarlanması, 1.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2022
- KAPLAN, İbrahim, Hakimin Sözleşmeye Müdahalesi, Dayınlarlı Yayınları, Ankara 1987

İŞ SÖZLEŞMELERİNDE EĞİTİM KARŞILIĞI ÖNGÖRÜLEN CEZAI ŞART

Av. Zeynep Nur COŞKUN¹

ÖZET

Son dönemde işverenler nitelikli iş gücü istihdam etmek adına farklı stratejiler benimsemeye başlamıştır. Özellikle deneyimli çalışanları doğrudan işe almak yerine tecrübesi sınırlı işçileri istihdam edip onlara kapsamlı eğitimler sunarak donanım kazandırmak birçok sektörde giderek yaygınlaşan bir uygulama haline gelmektedir. Bu stratejinin temelinde işverenler, çeşitli eğitimlerle yeni istihdam ettiği çalışanları kurum kültürlerine entegre ederken aynı zamanda yetkinliklerini geliştirerek kurum içerisinde yetiştirmeyi ve görev tanımına uygun yetkinlikleri işçiye kazandırmayı amaçlamaktadır.

Ancak bu istihdam modeli işveren açısından önemli maliyet kalemleri doğurarak ekonomik birtakım külfetleri beraberinde getirmektedir. İşverenler bu maliyeti dengelemek ve işçi için yaptığı maddi yatırımı korumak amacıyla işçi ile belirli süre hizmette bulunma koşulunu içeren cezai şartların yer aldığı sözleşmeler düzenleme yoluna gitmişlerdir.

İşverenin ekonomik açıdan kendini korumak için önlem mahiyetiyle iş sözleşmelerinde yer verdiği bu tür cezai şart hükümleri, işçi-işveren arasında doğacak çeşitli hukuki uyuşmazlıklara ve tartışmalara yol açtığı gibi işçinin iş sözleşmesini dilediği zaman sona erdirmesi özgürlüğünü bir anlamda şarta bağlamaktadır.

Bu çalışmamızda Yargıtay içtihatları ve doktrindeki görüşler ışığında iş sözleşmelerinde eğitim karşılığında öngörülen cezai şartların iş hukuku ve sözleşme serbestisi çerçevesinde geçerliliği, sınırları ve işçi-işveren menfaatleri arasındaki denge analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş Sözleşmesi, Cezai Şart, Sözleşme Serbestisi, Eğitim Masrafı, İade Borcu.

¹ Avukat, İstanbul Barosu

1. GİRİŞ

İş sözleşmelerinde işçi aleyhine getirilen tek taraflı cezai şartın bağlayıcı olmadığı yönünde pek çok Yargı kararı mevcut olmakla birlikte, bu yerleşmiş görüşü tüm cezai şart hükümlerine doğrudan uygulamak yerinde olmayacaktır. Bunun yerine bağlayıcılığı tespit etmek adına somut olaya göre inceleme yapmak ve cezai şartın özünde tek taraflı olup olmadığı sonucuna varmakta fayda vardır. Keza bu genel görüşe dayanılarak, bir an için işçinin mesleki anlamda geliştiği, bir başka deyişle menfaat sağladığı göz ardı edilerek işçiye verilen mesleki eğitimlerin karşılığında öngörülen cezai şartın işçi aleyhine tek taraflı olarak getirildiği ve işçi açısından maddi külfet yarattığı düşünülse de bu tür cezai şartların sözleşmenin her iki tarafı için de menfaat doğuracağına şüphe yoktur.

İşçi aldığı eğitimler ile gerek halihazırda çalıştığı işverenlikte daha donanımlı hale gelerek terfi alma ihtimalini güçlendirmiş, gerekse gelecekteki meslek hayatında eğitimlerden edindiği deneyimler sayesinde ön plana çıkan, deyim yerindeyse kalifiye personel haline gelmiştir.

Diğer yandan işveren de işçinin mecburi hizmet süresine ilişkin taahhüdü ile öngörülen hizmet süresi boyunca işçinin deneyimli işgücü olmasından faydalanır, yahut mecburi hizmet süresinden önce işten ayrılması durumunda cezai şart hükmü sayesinde geçmişte yaptığı eğitim masraflarını ve işçiye yaptığı yatırımları finansal olarak güvence altına almış olur.

Bununla birlikte mecburi hizmet süresine uyulmadığı her halde işverenlerin cezai şart hükmüne dayanarak eğitim masraflarını talep edip edemeyeceği, talep edebileceği ne ölçüde ve hangi şartlarla talep edebileceği noktasında sıklıkla uyuşmazlık ortaya çıkmaktadır. Mahkeme eliyle içerik denetimi yapılarak işveren tarafından işçiden talep edilen cezai şart miktarından farklı bir miktarın ödenmesine de karar verilebilmektedir.

Bu doğrultuda, makalemizde öncelikle “Cezai Şart Kavramı” genel itibariyle TBK hükümlerine dayanarak hukuki çerçevede ele alınacak, devamında “İş Sözleşmelerinde Eğitim Karşılığı Öngörülen Cezai Şart Hükümleri” incelenerek karşılaşılan uyuşmazlıklar

ve tartışmalar Yargıtay kararları doğrultusunda incelenecektir. Son olarak, tüm bu bilgiler ışığında eğitim karşılığı öngörülen cezai şart hükümlerinin Türk İş Hukukundaki yeri, geçerliliği ve taraflar arasında doğurabileceği hukuki sonuçlar hakkında genel bir değerlendirme yapılarak makale sonuca bağlanacaktır.

2. CEZAI ŞART KAVRAMI

Cezai şart kavramı, 4857 sayılı İş Kanunu'nda düzenlenmemiş olup işbu sebeple 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerine başvurulmalıdır. Cezai şart, Türk Borçlar Kanunu (TBK) 179²-182. maddeleri arasında "Ceza koşulu" terimi tercih edilerek düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden yola çıkılarak cezai şart; borçlunun, borcunu gereği gibi ifa etmemesi durumunda alacaklıya ödemeyi taahhüt ettiği para veya para dışındaki edim olarak değerlendirilebilir. Temel amacı alacaklının, borçların ifa edilmesi hususunda güvence temin ederek alacağını garanti altına almasını sağlamaktır.

Cezai şart başlı başına sözleşme hukukunun önemli bir alanını oluşturmakla birlikte unsurları, geçerliliği, miktarda indirim ve uyuşmazlık sonucundaki yasal süreçler ile ilgili konulara ayrı ayrı değinilebilir. Ancak bu, çalışmamızın hem amacını hem de kapsamını aşacağından asıl konumuza odaklanabilmek adına yalnızca cezai şarta ilişkin mutlaka değinmemiz gereken hususlardan bahsedeceğiz.

Sıklıkla cezai şartın para olduğuna rastlansa da yalnızca para olarak belirlenmesi gerekmez, para dışındaki verme, yapma, yapmama edimlerinin de sözleşmede cezai şart olarak düzenlenmesi önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Cezai şartın geçerliliği incelenirken öncelikle Borçlar Hukuku'ndaki sözleşmelere ilişkin var olan ahlaka ve adaba aykırılık, ehliyet, muvazaa, imkânsızlık gibi tüm geçerlilik şartlarını cezai şartlar için de aramak gerekir.

2 TBK md. 179: "Bir sözleşmenin hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi durumu için bir ceza kararlaştırılmışsa, aksi sözleşmeden anlaşılmadıkça alacaklı, ya borcun ya da cezanın ifasını isteyebilir."

Ek olarak cezai şartın ayakta olması için asıl borcun bir şekilde geçersizlik sonucu ile karşı karşıya kalmaması gerekir. Cezai şart asıl edimden farklı olarak ayrı ve bağımsız ekonomik değer taşıyan bir edim olarak öngörülür.³ Ancak cezai şart, hukuki niteliği yönünden asıl borca bağlı fer'i bir borçtur.⁴ Dolayısıyla geçerliliği de asıl borcun geçerliğine bağlıdır. Asıl sözleşme bir sebeple geçersiz olursa cezai şart da geçersiz olur.

Cezai şartın belirli sözleşme türlerinde de taraflar arasındaki güç dengesi gözetilerek cezai sınırlamalara tabi tutulduğu görülmektedir. Özellikle tüketici sözleşmeleri, vekalet sözleşmeleri ve hizmet sözleşmelerinde sözleşmenin güçsüz tarafı olan tüketici, vekalet veren ve işçi aleyhine tek taraflı cezai şart düzenlenmesi hukuken geçersiz kabul edilmektedir.

3. EĞİTİM MASRAFLARINA İLİŞKİN CEZAI ŞART

Sözleşmeler öyle hukuki işlemlerdir ki; tarafları kendi serbest iradeleri ile bağlanmayı kabul ettiği ve imza ettiği anda, hukuk düzeni tarafından da bağlayıcı kabul edilir ve artık ahde vefa ilkesinin bir gereği olarak edimlerinin ifası gereklilik arz etmeye başlar. Türk Hukuk Sisteminde kural olarak, sözleşme serbestliği ilkesinin kabul edilmiş olduğu tartışmasızdır (Anayasa, m. 48/1; BK. 19.) Bu nedenle kişiler özel hukuk alanına giren bir sözleşmeyi yapıp yapmamayı, kiminle yapacaklarını veya konusunu tayin ve kararlaştırma yetkisine sahiptir. Ancak bu serbestiye bazı sınırlamalar getirilmiştir (BK. m. 19, 20, MK. m. 23). Buna göre kanunların kesin surette yasakladığı, hukuk kurallarına, kanuna ve yahut kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı sözleşmeler geçerli olmayıp, BK. m. 20/1, MK. m. 23'e göre hukuki işlem-sözleşme-geçersiz olur.⁵

Buradan ve TBK madde 27 özünden hareketle kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmelerin tamamının veya bunları içeren kısımlarının hükümsüz olması mümkündür. Bu gibi hallerde sözleşme hükmünün tarafları bağlayıcılığında bahsedilemez.

3 EREN, s. 1134; KARAHASAN, s. 1408

4 EREN, s.1134

5 YHGK, E: 2017/1566, K: 2018/1809, T: 29.11.2018

İş sözleşmelerinde eğitim masraflarına ilişkin konulan cezai şart Borçlar Hukuku anlamındaki ceza koşulundan bazı yönleriyle farklılık arz etmektedir. Borçlar Hukuku'ndaki anlamıyla klasik ceza koşulu, zararın varlığından ve ispatından bağımsız olarak talep edilebilmekte iken bu kuralın İş Hukuku'ndaki yansımasına baktığımızda işveren sağladığı ve sağladığını ispat edebildiği eğitimlerin ücretinin geri iadesini talep edebilmektedir. Öğretide bir görüş, söz konusu sözleşme hükümlerinin hukuki niteliğinin bu farklılıklar nedeniyle ceza koşulu olarak değerlendirilemeyeceği iken diğer bir görüş ise hukuki nitelik olarak ceza koşulu olduğunu kabul etmekle birlikte İş Hukuku'nun kendine özgü ilkeleri ve işçiyi koruyucu yapısı nedeniyle bu gibi farklılıkların doğal karşılanması gerektiği yönündedir.

Tereddüt yaratabilecek bir diğer konu ise eğitim karşılığı öngörülen cezai şartların işçinin sözleşme özgürlüğünü belli bir süre için kısıtlaması, taahhüt edilen süreden önce işten ayrılmak isteyen işçiye ekonomik külfet yaratması sebebiyle tek taraflı olarak kabul edilip edilmediği hususudur. Bilindiği üzere iş sözleşmelerine sadece işçi aleyhine tek taraflı olarak cezai şart konması geçersizlik sonucunu doğuracaktır. Nitekim eğitim masrafları karşılığında işçinin belli bir süre çalışması yahut bu hizmet süresine uyulmadığı takdirde eğitim masraflarını çalışmadığı süre ölçüsünde ödemesine ilişkin cezai şartın nitelik olarak tek taraflı olduğu düşünülmemelidir. Yargıtay kararlarında da benimsenen görüşe göre, işçinin menfaati parayla ölçülebilir maddi bir olgu olmasa da eğitim sonucunda halihazırda sahip olduğu mesleki yetkinliği daha ileriye taşımak ya da yeni bir mesleki yetkinlik elde etmek olacaktır. ⁶ Tüm bu anekdot niteliğindeki bilgiler göz önüne alınarak, cezai şartın iki taraflı menfaat sağlaması nedeniyle işçi aleyhine olmadığı, bu sebeple de baştan geçersizlik sonucuyla karşı karşıya kalmayacağı kabul edilmekle birlikte diğer geçerlilik şartlarını incelemekte fayda görüyoruz.

6 Yargıtay tarafından şu şekilde izah olunmuştur: "İşçiye verilen eğitim karşılığı belli bir süre çalışması koşuluna bağlı olarak kararlaştırılan cezai şart tek taraflı olarak değerlendirilemez. İşçiye verilen eğitim bedeli kadar cezai şartın karşılığı bulunmakla eğitim karşılığı cezai şart hükmü belirtilen ölçüler içinde geçerlidir." (Yargıtay 22. HD, E. 2020/2896, K.2020/6750, T. 15.06..2020)

3.1. Geçerlilik Şartları

3.1.1. İşçinin Mesleki Yararının Bulunması

İşçi ve işveren arasındaki menfaat dengesinin gözetilmesi hususunda işverence sağlanan eğitimlerin, işçinin mesleki açıdan gelişmesine olanak sağlaması oldukça önemlidir. İlk olarak belirtilmesi gereken husus; tek yönlü menfaatin sağlandığı, salt işverenin menfaatine olan, işçiye mesleki donanım kazandırmayan eğitimlerin giderlerine ilişkin cezai şartın hukuki anlamda geçersiz olduğudur. Diğer yandan menfaat iki yönlü olsa dahi işçinin objektif anlamda yararının bulunup bulunmadığı hususu da incelenmelidir. İşçinin yalnızca o işverenin nezdinde kullanabileceği bir alan için eğitim verilmiş olması, işçinin halihazırda sahip olduğu yetkinliklerle ilgili eski birikiminin tekrarı niteliğinde eğitim verilmiş olması, işçinin asli görevi ile ilgili alanın dışında kalan bir konu ile ilgili eğitim verilmiş olması gibi durumlarda da işverenin cezai şart talebi kabul görmeyecektir. Yargıtay tarafından da benimsenmiş bir görüşe göre, sektördeki değişiklikler nedeniyle işçinin bilgi birikiminin güncel kalması amacıyla verilen eğitimlerin işçiden çok işverene menfaat sağladığı ve işçiden eğitim gideri olarak talep edilemeyeceği yönündedir.⁷ Burada dikkat edilen kıstas işçinin aldığı eğitimle sadece çalıştığı işveren nezdinde değil tüm piyasada değerinin artması, kariyer yolculuğunu diğer işverenler nezdinde de pozitif anlamda etkilemiş olması, sahip olduğu bilgi ve yetkinliklerinin tekrarı olmayıp işçiye mesleğiyle aynı doğrultuda yeni bir yetkinlik katması beklenir.

7 “Davalı işçiye eğitim gideri yapılmasına karşın, öngörülen asgari süre 7 yıldır. Bu azami bir süredir ve hakkaniyete uygun değildir. Bu sürenin asgari süre olduğundan sözedilemez. Davacı işverenin ilaç sektöründeki değişiklikler nedeni ile eğitimi sürekli verdiği ve bunun çalışmanın bir koşulu ve işçiden çok işveren lehine olduğu açıktır. Sözleşmedeki sürenin uzunluğu ve verilen eğitimin niteliği nedeni ile bu yöndeki hüküm geçerli değildir. Davacı işveren eğitim gideri de talep edemez. (Yatgıtay 9. HD, E. 2015/7075, K. 2017/51)

3.1.2. İşçiye Verilen Eğitimin Zorunlu Eğitim Olmaması⁸

İşçiye verilen eğitim yasal mevzuatlara uyum kapsamında verilmesi zorunlu eğitimlerdence bunlara ilişkin cezai şart talepleri de kabul görmeyecektir. İşin niteliğine göre işçiye İSG (İş Sağlığı ve Güvenliği), İlk Yardım Eğitimi, Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Bilgilendirme, Kişisel Verilerin Korunması gibi sektörel anlamda çeşitlendirilebilecek birçok eğitim zorunlu eğitimlerden olduğundan cezai şart kapsamına alınmamalıdır.

3.1.3. İndirim Mümkün Olmayacağına İlişkin Sözleşme Hükümleri

Sözleşmede cezai şart öngörülmekle birlikte cezai şartın indirilmesinin mümkün olmadığına ilişkin sözleşme hükümleri geçersiz olup cezai şartın miktarı her zaman mahkemece yerindelik denetimine tabidir. İş hukukunun temel ilkelerinden olan güçsüz durumda işçinin korunması isteğinin doğal bir sonucudur.

3.1.4. İşçiden Beklenen Mecburi Hizmet Süresinin Uzunluğu

Verilen eğitimin niteliğine kıyasla sözleşmede öngörülen bağlanma süresinin uzun olması işçi açısından katlanılabilir olmadığından hakkaniyete aykırılık teşkil eder.¹⁰ Öğretide bir görüş böyle bir durumda sözleşme hükmünün işçi aleyhine tek taraflı olarak getirildiğinin kabulü ile kaydın geçerli sayılmaması gerektiğini savunurken diğer bir görüş ise bu sözleşme kayıtlarının tamamen hükümsüz olmadığını, bağlanma süresinin kısaltılması ve buna göre bir sonuca varılması gerekliliğini savunmuştur. Bağlanma süresinin işçi açısından katlanılabilirliği her somut olay özelinde

8 Ayrıca söz konusu eğitimin davacıyla yapılan sözleşme gereği davalı işçinin yapacağı iş nedeniyle aldırılması zorunlu olan eğitim olduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla; davacı işverenin davalıdan eğitim gideri adı altında herhangi bir talepte bulunması mümkün değildir. (Yargıtay 9. HD, E. 2011/6563, K. 2013/14692)

9 “4857 sayılı İş Kanununun 78. ve devamı maddeleri hükümlerine göre iş sağlığı ve güvenliği önlemleri kapsamında verilmesi gereken zorunlu eğitimlere ait giderler istenemez.” Yargıtay 9. HD, E. 2007/27538, K. 2008/25446, T. 06.10.2008)

10 “Verilen eğitimin karşılığında yükümlenilen çalışma süresinin de eğitimin türü ve masrafları ile uyumlu olması gerekir.” Yargıtay 22. HD, E. 2015/30771, K. 2015/33939, T. 08.12.2015)

farklılık arz etmekle birlikte örneğin işçiye verilen birkaç günlük eğitim karşılığında 3 yıl mecburi hizmet öngörülmesi durumunda, verilen eğitimin içeriği ve niteliği de göz önüne alınıp somut olay incelenerek sürenin uzun olduğu kanaatine varılabilir.

Yukarıda bahsi geçen ve zaman içerisinde yargı kararları ve içtihatlarla gelişen geçerlilik şartları, iş ilişkisinde işveren karşısında ekonomik yönden güçsüz konumda bulunan işçinin menfaatlerini koruma altına almak için getirilmiş olup örtülü ve sistematik bir hakkaniyetsizliğin önüne geçmek suretiyle sosyal dengeyi sağlama isteğinin bir sonucudur. Söz konusu ilkeye bağlılık yalnızca burada değil, ileride değinileceği gibi geçerli olarak kabul edilen cezai şartların içerik denetimine tabi olması gibi durumlarda da kendini göstermeye devam edecektir.

3.2.Hangi fesih hallerinde iade talep edilebilir?

İş sözleşmesinin fesih şeklinin cezai şartın talep edilip edilemeyeceği noktasında oldukça önemli olduğunu ve küçük nüanslarla farklı sonuçlara ulaşılabileceğini vurgulayarak bu konuyu işveren tarafından gerçekleştirilen fesih ve işçi tarafından gerçekleştirilen fesih olmak üzere iki farklı başlık altında incelemek uygun olacaktır.

İşveren iş sözleşmesini İş Kanunu'nun 25. maddesinde yer alan haklı nedenlere dayanarak derhal feshederse işçi eğitim giderlerinden sorumlu tutulur. Nitekim işverenin İş Kanunu'nun 18. maddesinde yer alan işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından kaynaklanan geçerli nedene dayanması halinde işçinin kusurunun ağırlığı öncelikle değerlendirilmelidir. Haklı nedenle fesih kadar ağır olmayan ancak iş ilişkisinin devamını çekilmez hale getiren davranışlar söz konusu ise işçinin eğitim giderlerinden sorumlu tutulacağı ancak kusuru oranında indirime gidileceği söylenebilir. İşçinin yeterliliği ve davranışlarından kaynaklanan fesihte işçinin kusurlu olduğundan bahsedilemeyecekse cezai şart talep edilmesi de uygun olmayacaktır.

Bununla birlikte İş Kanunu'nun 18. maddesinde yer alan diğer geçerli nedenle fesih hali olan işletmenin işyerinin ve işin gerekleri

nedeniyle işçinin iş akdi feshedilirse, işçiye kusur atfedilemeyeceğinden ve risk işverene ait olduğundan işçinin eğitim giderlerinden sorumlu tutulması düşünülemez.

İşçinin haklı nedenlerle iş akdini feshetmesi halinde eğitim giderlerinden sorumlu tutulamayacağı söylenebilir. Aynı yorum ile işçinin sağlık sebepleri veya zorlayıcı sebeplerle iş sözleşmesini feshetmek durumunda kaldığı hallerde de eğitim giderlerinden sorumlu tutulmayacaktır.

Buna karşın işçinin sözleşmesini herhangi bir haklı nedeni olmaksızın, istifa yoluyla sona erdirdiği hallerde istisnalar saklı kalmak kaydıyla genel itibariyle eğitim giderlerinden sorumlu olacağı söylenebilir.

İşçi tarafından gerçekleştirilen diğer fesih türlerinde eğitim giderlerinden sorumluluğu hususunda fesih sebebinin işçinin iradesinden kaynaklanıp kaynaklanmadığı incelenerek sonuca varılmalıdır. Bu durumda kadın işçilerin evlilik nedeniyle iş sözleşmesini feshetmeleri iradi bir sebep olduğundan eğitim giderlerinden sorumlu olduğu söylenebilir. Bu noktada önemle belirtmek gerekir ki Yargıtay kıdem tazminatına hak kazanma olgusu ile eğitim giderlerinden sorumluluk ilkesini birbirinden ayrı tutmuş, kıdem tazminatına hak kazanılan her fesih türünde işçinin eğitim giderlerinden de sorumlu tutulamayacağı gibi bir sonuca varmaktan kaçınmıştır.

Ancak erkek işçilerin askerlik nedeniyle iş sözleşmesini feshetmesi hali için Yargıtay bir görüşünde, işçinin muvazzaf askerlik sebebiyle işten ayrılmak zorunda kaldığını göz önünde bulundurarak yasal zorunluluktan doğan bu ayrılma nedeniyle eğitim gideri ödemekle yükümlü olmayacağı sonucuna varmıştır.¹¹ Kanaatimizce askerlik nedeniyle fesih durumlarında somut olayın özelliklerine göre işçinin işten ayrılmasının iradi olup olmadığı değerlendirerek farklı sonuçlara varılabilir.

Emeklilik nedeniyle iş sözleşmesinin feshinde de işçinin iradi sebeple feshettiğinden ve eğitim giderlerinden sorumlu olduğundan bahsedilebilir. Emeklilik işverene yüklenebilen bir neden olmadığı

¹¹ Yargıtay 9. HD, E. 2003/17487, K. 2004/6215, T. 29.3.2004

gibi iş ilişkisinin devamını çekilmez hale getirmesi de mevzubahis olamaz.

3.3. Talep Edilen Miktarla İlişkin Tartışmalar

İşçinin bağlanma süresinden önce iş sözleşmesini haklı bir sebebi olmaksızın feshettiği durumlar için cezai şart düzenlenmiş ve söz konusu cezai şart geçerlilik şartlarını da sağlamışsa dahi bu cezanın mutlak bir şekilde sözleşmede yazdığı haliyle tamamının işçiden talep edilebileceği düşünülmemelidir. Yargıtay kararlarından da anlaşılan yerleşmiş içtihata göre cezai şart içerik denetimine tabi olup hakimin müdahalesine açık durumdadır.

Diğer dikkat edilmesi gereken husus ise verilen eğitimin işçiye kazandırdığı nitelikler ile işçinin ödemesi gereken miktar arasında makul denge arayışıdır. Bu noktada ilgili eğitimin işverene maliyetinin ne olduğu ve işçinin kazandığı nitelikler arasında dengenin sağlanması koşuluyla saptanacak cezai şart miktarı işçiden talep edilebilir.

Söz konusu eğitimin toplam maliyeti ve ilgili işçinin sorumlu olduğu kısım bulunduktan sonra bu miktar işçinin çalıştığı süre göz önüne alınmaksızın olduğu gibi istenemez. Aksi takdirde işçinin iş akdinin başlangıcından kısa bir süre sonra işten ayrılması halinde ödeyeceği cezai şart ile mecburi hizmet süresinin bitimine yakın bir tarihte işten ayrılması halinde ödeyeceği cezai şart tamamen aynı bedel olacak, böyle bir talep hakkaniyete aykırı olacaktır. Mutlaka işverence gerçekleştirilen eğitim giderinden, çalışılmayan süre/çalışılan süre hesabı yapılarak orantılı bir indirim uygulanmalı, işçiden talep edilen miktar mecburi hizmet süresinin bitimine ne kadar yakınsa işçinin ödemesi gereken miktar o kadar az olmalıdır.¹² Buradan varılacak sonuç ile maktu bir rakam ile belirtilen bir mik-

12 Borçlar Kanunu'nun 161/son (182/son) maddesinde ise, fahiş cezai şartın hâkim tarafından tenkis edilmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. İş hukuku uygulamasında işçi aleyhine cezai şart düzenlemeleri bakımından konunun önemi bir kat daha artmaktadır. Şart ve ceza arasındaki ilişki gözetilerek, işçinin iktisadi açıdan mahvına neden olmayacak çözümlere gidilmelidir. İşçinin belli bir süre çalışması şartına bağlanan cezalardan, sözleşme kapsamında çalışılan ve çalışması gereken sürelerle göre oran kurularak indirime gidilmelidir. (Yargıtay 22. HD, E. 2016/19833, K. 2019/18334)

tar paranın ödenmesi şeklinde cezai şart koymaktansa mecburi hizmet süresinin çalışılan kısmı ile çalışılmayan kısmı oranlanarak elde edilecek miktar göz önüne alınarak cezai şart koymak daha uygun olacaktır.

İşverenlerin bir işçiye birebir eğitim vermesi mümkün olmakla birlikte sıklıkla rastlanılan yöntem maliyet ve organizasyon açısından da daha makul kabul edildiğinden eğitimlerin gruplar halinde yapılmasıdır. Bu halde aynı anda birden fazla işçiye eğitim verildiği hallerde işverenin o eğitim için gerçekleştirdiği masraf, eğitimi alan işçi sayısına bölünerek bağlanma süresinden önce iş akdini fesheden işçi başına düşen miktar bulunarak ilgili işçiden talep edilebilecektir.¹³

Eğitimci kurum dışından getiriliyorsa eğitim için kendisine ödenen sözleşmesel ücret ve yan hakların o eğitimin maliyetini belirleyeceği noktasında şüphe yoktur. Ancak işveren kurum içerisinde bir çalışanını eğitimci olarak atayıp diğer işçilere eğitim vermesini sağlıyorsa bu kişinin mesai saatlerinde eğitim için harcadığı zaman içerisindeki maliyeti, aynı yöntemle katılan işçi sayısına bölünerek işçi başına düşen miktar rahatlıkla bulunabilmektedir.

Eğitim süresi içerisinde işçiye verilen maaş veya diğer ücretler, bağlanma süresinden önce feshi halinde eğitim giderlerine dahil edilerek geri istenemez.¹⁴ Bu edim işverenin işçiye karşı yerine getirmesi gereken asli edim olup eğitim masrafı olarak kabul edilmemeli, hatta iş sözleşmesinde eğitim döneminde verilen ücretin fesih halinde geri ödeneceği kararlaştırılsa dahi bu türden kayıtlar hüküm doğurmamalıdır.

13 "İşçiye verilen eğitimin karşılığında işverence yapılan masraflar o işçiye özgün olmalı ve yazılı delille ispatlanmalıdır. İşverenin toplu olarak verdiği eğitimler sebebiyle yapmış olduğu giderlerin işçi başına düşen tutarı, aynı dönemde eğitim alan işçi sayısına bölünmek suretiyle belirlenir. İşçiye verilen eğitim ile ilgili olduğu belirlenmeyen giderlerden işçi sorumlu olmaz." Yargıtay 9. HD, E. 2007/27538, K. 2008/25446, T. 06.10.2008)

14 "Davacının eğitim süresince işverene bağımlı çalışması, hizmet akdi olgusunu öne çıkarır. Eğitim için de olsa, işverenin emir ve talimatlarına uygun davranan işçiye ödenen ücretin geri alınması söz konusu olamaz. Bu nedenle ücretin iadesine ilişkin talebin reddi yerine kabulü hatalıdır". Yargıtay 9.HD, E. 2006/18349, K. 2007/2514 T. 07.02.2007)

Tüm bu anlatılanlar ışığında işçinin cezai şartın fahiş olduğunu düşünmesi halinde hakimin müdahale edebilmesi ve cezai şartı hakkaniyete uygun şekilde tenkis ederek indirebilmesi için borçlu işçinin mutlaka indirim talep etmesi gerekir. Ayrıca cezai şartın henüz ifa edilmemiş olması aranmaktadır.

3.4. Talep Edilen Miktarın Mahsubu

Cezai şartın geçerliliği ve miktarı incelendikten sonra bu konularda herhangi bir tartışma yoksa ve cezai şartın işçiden tahsili aşamasına gelmişse, akla gelen ilk soru ilgili miktarın işçinin ücretinden mi mahsup edileceği yoksa ücretini eksiksiz olarak ödeyip ayrıca mı talep edileceği sorusudur.

Türk Borçlar Kanunu 407. maddesinde¹⁵ işverenin ücret borcu ile işçiden olan alacağını takas edebilmesi işçinin rızası şartına bağlanmıştır. Ancak iş sözleşmesinde işçinin bu borcunun ücretinden mahsup edilmesini kabul ettiğine ilişkin bir anlaşma bulunuyorsa işveren direkt olarak ücretten mahsup ederek alacağını tahsil yoluna gidebilir.

Yine bu yöntemle ilgili olarak özellikle banka çalışanlarının sıklıkla karşılaştığı bir durum, ücretin önce tam olarak yatırılıp daha sonra hesabına bloke konulması suretiyle mahsubunun sağlanmaya çalışılmasıdır. İşverenlerin başkaca yasal risklere maruz kalmaması için ücretten mahsup yapılacaksa bile ücreti işçinin banka hesabına yatırmadan yapması gerekmektedir. Ücret eksiksiz yatırıldığı andan itibaren mahsup yetkisi kullanılmamış kabul edilir, bundan sonra sözleşmede ücretten mahsup edilebilmesine ilişkin anlaşma bulunsa dahi işçinin hesabına bloke konulması düşünülemez.

15 TBK'nın 407/2: "İşveren, işçiden olan alacağı ile ücret borcunu işçinin rızası olmadıkça takas edemez. Ancak, işçinin kasten sebebiyet verdiği yargı kararıyla sabit bir zarardan doğan alacaklar, ücretin haczedilebilir kısmı kadar takas edilebilir".

4. SONUÇ

Bu çalışmada eğitim karşılığı cezai şart hükümlerinin klasik Borçlar Hukuku öğretisinden farklı değerlendirilmesi gerektiğine değinilerek hangi koşullarda geri ödeme talebinin işçi için bağlayıcı olduğu konusu detaylı şekilde açıklanmıştır. Neticede ulaştığımız sonuçları şöyle özetleyebiliriz:

İşçinin ceza koşulundan sorumlu tutulabilmesi için aldığı eğitimler yalnızca işveren menfaatine olacak türden değil işçi menfaatine de hizmet etmesi gerekmektedir. Bununla birlikte işçinin objektif olarak yarar sağlamış olması şartı da aranmaktadır.

İşçiye verilen eğitim, işverenin yasal düzenlemelerden doğan bir yükümlülüklerine ilişkin eğitimlerden olmamalıdır. Keza verilmesi zorunlu eğitimlere ilişkin cezai şarttan işçinin sorumlu tutulması açıkça hakkaniyete aykırı olacaktır.

Sözleşmede yer alan ve işçi tarafından da imza edilen indirim yapılamayacağına ilişkin hükümlerin hukuki anlamda sonuç doğurmayacaktır. Bu hükmün geçersiz kabul edilmesi, işveren karşısında güçsüz konumda olan işçiyi korumayı amaçlayan İş Hukuku ilkesinin doğal bir sonucudur.

Verilen eğitimlerin karşısında öngörülen mecburi hizmet süresinin uzunluğu, orantılılık ilkesine uygun şekilde belirlenmek suretiyle işçi açısından katlanılamaz bir süre yaratmamalıdır. Eğitim süresi, niteliği, katma değeri; mecburi hizmet süresini belirlerken göz önüne alınabilir.

İş sözleşmesini öngörülen mecburi hizmet süresi içerisinde işçi tarafından feshedilmesi halinde; işçinin feshi iradi gerçekleştirip gerçekleştirmediğine göre varılacak sonuç farklılaşmalıdır.

İşveren fesihlerinde ise işçinin kusuruna dayanmayan fesih hallerinde işçiden bu giderlerin talep edilemeyeceği sonucuna varılabilir. Keza yeniden belirtmek gerekir ki; işçinin ceza koşulundan sorumluluğu, kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmadığından bağımsız şekilde değerlendirilmelidir.

Miktara ilişkin olarak ise; ilgili eğitimin işverene maliyeti ile işçinin kazandığı nitelikler arasında dengenin sağlanması koşuluyla saptanacak cezai şart miktarı işçiden talep edebilir.

İşverenlerin eğitim aldığı çalışanları belirli süre ile kendi firmalarında istihdam ederek onlardan fayda sağlamak istemesi işgücü piyasasının temel bileşenlerindedir. Eğer beklenen fayda sağlanamayacak ise ve işçi mecburi hizmet süresini tamamlamadan belirtilen koşullarda iş sözleşmesini feshedecek ise, bu halde işveren yaptığı masrafları işçiden defaten talep ederek deyim yerindeyse zarar etmenin önüne geçmeyi hedeflemektedir. Belirtilen yorumlar ile taraflar arasındaki hakkaniyeti korumaya çalışmak İş Hukukunda adaleti sağlayan mihenk taşıdır.

KAYNAKÇA

- ALP, Mustafa, “Eğitim Giderleri Karşılığı Cezai Şart ve İş Akdinin Feshi”, Mess Sicil Dergisi, <https://sicil.mess.org.tr/Media/Uploads/sicil19-28-40.pdf>
- CANBOLAT, Talat – ERENER, Ebru, “Asgari Süreli İş Sözleşmelerinde Cezai Şart”, İş ve Hayat Dergisi, C. 3, S. 5, Haziran 2017, s. 228–255, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/isvehayat/article/680409>
- EKİNCİ, Hüseyin, Doktrin ve Uygulamada Cezai Şart, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.
- EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayıncılık, İstanbul, 2022.
- KARAKURT, Barış, “İş Sözleşmesinde Eğitim Karşılığı Belirlenen Cezai Şart”, Ankara Barosu Dergisi, C. 81, S. 3, Ağustos 2023, s. 381–399, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/article/1341195>
- KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Turhan Kitabevi, Ankara, 2025.
- OĞUZMAN, M. Kemal – ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019.

YURT DIŞINA ÇIKIŞ YASAĞI

Av. Semanur DİKME¹

ÖZET

Ceza muhakemesi sürecinde, maddi gerçeğe en makul sürede ve hukuka uygun biçimde ulaőılabilmesi amacıyla; temel hak ve özgürlüklere belirli ölçülerde sınırlamalar getiren koruma tedbirleri öngörölmüőtür. Temel hak ve özgürlüklere yönelik en ağır sınırlandırma getiren düzenlemelerden biri ise bir koruma tedbiri olan tutuklamadır. Tutuklamanın kişi özgürlüğü üzerindeki yoğun müdahalesi, daha hafif nitelikli alternatiflerin geliştirilmesini gerekli kılmıő ve bu doğrultuda adli kontrol tedbirleri düzenlenmiştir. Birden fazla adli kontrol tedbiri türü ile, tutuklamanın aksine temel hak ve özgürlüklere daha az sirayet eden ama ceza muhakemesi sürecine de destek olacak müesseseler tesis edilmiştir. Bunlardan ilki olan yurt dışına çıkış yasağı ile bireyin seyahat özgürlüğü kısıtlanarak, yargılama sürecinin aksamasını engellemek ve en nihayetinde infaza elverişli hüküm kurmak amaçlanmıştır. Bu tedbir sayesinde kişinin ülke sınırları dışına çıkıőı engellenmeye çalışılmaktadır. Bununla birlikte yurt dışına çıkış yasağı da doğrudan veya dolaylı biçimde temel haklara müdahale niteliği taşımaktadır, ancak bu husus uygulamada göz ardı edilmektedir. Özellikle çalışma ve sosyal hayatı yurt dışında bulunan kişiler açısından seyahat özgürlüğüyle birlikte çalışma hakkı ile özel hayata ve aile hayatına sayĐı hakkı gibi haklar bakımından etki doğurabilmektedir. Bu çalışmada, yurt dışına çıkış yasağı kararının genel çerçevede şartları ile Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı bağlamında temel haklara etkisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seyahat Özgürlüğü, Özel Hayata ve Aile Hayatına SayĐı Hakkı, Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.

1 Avukat, Erzincan Barosu.

1. GİRİŞ

Maddi gerçeğe ulaşma amacı taşıyan ceza muhakemesi süreci, tarih boyunca değişmiş ve gelişmiştir. İnsan hakları arayışı bu gelişim ve değişimi sağlayan öncülerden olmuştur. Ceza muhakemesi ile toplumsal barış ve düzen sağlanmak istenirken, temel hak ve özgürlükler de güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Bu güvence ise tarih boyunca daha da genişlemiş, beraberinde yeni kurumları doğurmuştur.

Ceza muhakemesi süreci maddi gerçeğin en makul sürede, gereği gibi ve uygulanabilir bir sonuçla ortaya çıkarılabilmesini hedefler. Bu hedef doğrultusunda çeşitli koruma tedbirleri düzenlenmiştir. Bu sayede şüphelinin kaçması, saklanması ve hüküm sonucu infaz edilebilmesi sağlanmaya çalışılırken; deliller ve tanıklar da korunmuştur. Hepsi de sonuç olarak ceza muhakemesi ve infazını işletebilme amacına hizmet etmiştir.

Koruma tedbirlerinden insan hakları boyutuyla en ağır olanı ise tutuklama tedbiridir. Yarattığı ve yaratabileceği hak ihlalleri dikkate alındığında, uygulama alanı oldukça daraltılmış, sınırlı nedenlerle bu tedbirin uygulanabileceği Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenmiştir. Ancak bu sınırlama da yeterli olmamıştır. Tutuklama tedbirinin haklara olan doğrudan sirayeti, alternatif tedbirlerin getirilmesi mecburiyetini doğurmuştur. 2005 yılında yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile tutuklamaya alternatif adli kontrol tedbirleri hukukumuzda girmiştir. Buna göre tutuklama nedenlerinin mevcut olduğu durumlarda dahi, özgürlüğü kısıtlamanın son çare olması ilkesi gereği; şüpheli hakkında tutuklama yerine adli kontrol tedbirlerine başvurulması mümkündür. Her ne kadar, temelde yatan fikir adli kontrolün kişiyi özgürlük hakkından mahrum bırakmadan ceza muhakemesi sürecini tam ve sağlıklı işlemesi ile sonucunda icra edilebilirliği sağlamak olsa da günümüzde adli kontrolün de temel hak ve özgürlükleri ihlal ettiği görülmektedir.

Bu alternatif arayışının altında ölçülülük ilkesi yatmaktadır. Tutuklama şartları mevcut dahi olsa suçun mahiyeti, şüpheli veya sanığın yaşam koşulları ve benzeri sairi nedenler dikkate alınarak,

şayet tutuklama ile ulaşılmak istenen amaca adli kontrol tedbirleri ile de ulaşılabiliyorsa adli kontrol hükümlerinin uygulanmasına karar verilecektir.

Adli kontrol tedbirlerinden ilki ve bu çalışmanın konusu olan yurt dışına çıkış yasağı ise kişinin başta seyahat özgürlüğü olmak üzere, kişinin hareket serbestisini kısıtlayan adli kontrol tedbirlerinden biridir. 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yurt dışına çıkış yasağı düzenlenmemekle beraber 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile ilk kez hukuk sistemimize girdiğini söylemek de yanlış olacaktır. 4422 sayılı 30.7.1999 tarihinde yürürlüğe giren mülga Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nun 9. maddesinde ve 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 22. Maddesinde, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndan evvel düzenlenmiştir.

Ancak unutulmamalıdır ki, tutuklamaya ilişkin şartların mevcut olmaması halinde yurt dışına çıkış yasağı kararı da verilemeyecektir. Buradaki ölçülülük amaç-araç çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bu konuda Anayasa Mahkemesi'nin birçok ihlal kararı bulunmakta iken Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nce de hem ülkemize hem de diğer ülkelere verilmiş fazla sayıda ihlal kararı bulunmaktadır.

Bu kapsamda, yurt dışına çıkış yasağının hukukumuzda girişi, 1982 Anayasası ve AİHM kapsamında yurt dışına çıkış yasağının nasıl incelenmesi gerektiği; yurt dışına çıkış yasağı kararı verilebilmesinin şartları, kararı vermeye yetkili ve görevli merci incelenecektir. Nihayetinde ise mahsup ve haksız olarak hükmedilen yurt dışına çıkış yasağı karşısında tazminat imkanları ele alınacaktır.

2. YURT DIŞINA ÇIKIŞ YASAĞI TANIMI VE YASAL DÜZENLEMELER

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesi mevcutta on iki yükümlülük içermektedir. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında bu on iki yükümlülük tek tek sayılmakla aşağıda ilk bentte belirtilen yurt dışına çıkış yasağı irdelenecektir.

2.1. Yurt Dışına Çıkış Yasağı Tanımı ve Özellikleri

Ceza muhakemesi sürecinin tam ve uygun işleyebilmesi, hak ve özgürlüklerin korunması dengesi arasında; tutuklama tedbirine alternatif olarak düzenlenen adli kontrol tedbirlerinden biri yurt dışına çıkış yasağı olarak yer almaktadır. Güncel uygulamalarda sıklıkla karşılaşılmaması, yurt dışına çıkış yasağının uygulanma şartlarını daha önemli hale getirmektedir. Yurt dışına çıkma yasağını tanımlamak gerekirse ülkenin belirli olan sınırlarının dışına çıkamama/seyahat edememe anlamına gelmektedir.²

Burada da amaç, kişinin yargılanması ve yargılama sonucunda infaza elverişli kararın olmasıdır. Dolayısıyla bu amaç ona geçici olma özelliğini de getirir. Uygulamada kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin karar veya beraat alındıktan sonra kaldırıldığı gibi, kovuşturma aşamasına geçildikten sonra sanığın ilk duruşmada hazır edilmesi ve dosyada esasa ilişkin yapılacak başkaca bir işlem kalmaması halinde de kaldırılmasına karar verilmektedir. Yine daha sonra ortaya çıkan bir delilin karartılması şüphesi halinde ise tutuklama kararı verilecek yurt dışına çıkış yasağı kaldırılacaktır.³

Yurt dışına çıkış yasağının, ceza muhakemesinin işleyebilmesinde aracı özelliği bulunduğunu söylemek mümkündür. Ancak aşağıda yurt dışına çıkış yasağının, ceza muhakemesi dışında yer alan düzenlemeleri de irdelenecek olup başka amaç ve araç niteliğine sahip olduğu görülecektir.

2.1.2. Yurt Dışına Çıkış Yasağına Dair Yasal Düzenlemeler

1412 sayılı mülga Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yurt dışına çıkış yasağı düzenlenmemekle beraber 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile ilk kez hukuk sistemimize girdiğini söylemek de yanlış olacaktır. Yurt dışına çıkış yasağı, ilk kez 4422 sayılı 30.7.1999 tarihinde yürürlüğe giren mülga

2 Bilgesu Çayır, "Ceza Muhakemesinde Adli Kontrol" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021), 174.

3 Mahmut Koca, "Bir Koruma Tedbiri Olarak Yurt Dışına Çıkarmama", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7/1-2 (2003): 182.

Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nun 9. Maddesi'nde düzenlenmiştir.⁴

“Bu Kanunun kapsamına giren suçlarda, şüpheli veya sanıkların yurt dışına çıkmalarının geçici olarak yasaklanmasına, hazırlık soruşturmasında hâkim, son soruşturma safhasında ise mahkemece karar verilebilir. Ancak, gecikmesinde sakınca varsa Cumhuriyet savcısı da şüphelilerin yurt dışına çıkmalarının geçici olarak yasaklanmasına karar verebilir. Bu karar derhal ve nihayet yirmidört saat içinde hâkimin onayına sunulur. Hâkim kararını yirmidört saat içinde açıklar; aksi halde Cumhuriyet savcısının kararı kendiliğinden yürürlükten kalkar.”

Mülga Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu'nun 9. Maddesi, günümüz yurt dışına çıkış yasağı düzenlemesinden farklı olarak gecikmesinde sakınca varsa Cumhuriyet savcısının da şüphelilerin yurt dışına çıkmalarının geçici olarak yasaklanmasına karar verebileceğini düzenlemiştir. Her ne kadar daha sonra hakim onayına sunma şartı verilmişse de günümüzde savcılığın yurt dışına çıkış yasağı karar verme yetkisi bulunmamaktadır.

5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 22. maddesi, sayılan iki durumda (mahkeme tarafından yasaklama ve idare tespiti) kişilere pasaport veya benzeri seyahat belgelerinin verilemeyeceğini; dolayısıyla da yurt dışına çıkışlarının yasaklanabileceğini düzenler. Maddeye göre, adli mercilerce konulan yasaklar veya kamu düzeni, milli güvenlik gibi sebeplerle gerekli görülen hallerde kişilerin yurt dışına çıkmaları engellenebilir. Bu düzenleme ile hem yargısal sürecin işleyişi amaç edinilirken, güvenlik de sebep gösterilmiştir.⁵

5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 22. maddesi uyarınca ceza infaz sürecini tamamlayarak tahliye edilmesine ve herhangi bir suç işlememesine rağmen İçişleri Bakanlığı tarafından hakkında uygulanan yurt dışı çıkış yasağı uygulanması üzerine Kamu Denetçiliği Kurumu'na 09/08/2024 tarihinde başvuru yapılarak kararın kaldırılması talep edilmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu, başvuranın pasaportuna konulan tahdidin kaldırılması talebini değerlendirir-

4 Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı* (İstanbul: Uğur Yayın Üretim, 2014), 524.

5 Yenisey, Nuhoğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı*, 524.

ken, 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 22. maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığına tanınan takdir yetkisinin sınırlarının kamu yararı ve hukukun üstünlüğü çerçevesinde kullanılması gerektiğini vurgulamıştır. Kurum, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün yalnızca "genel güvenlik bakımından mahzurlu" ibaresine dayanarak kişiye yurt dışı çıkış yasağı getirmesinin somut bilgi ve belgeye dayanmadığını, bu nedenle işlemin hukuka uygunluk taşımadığını belirtmiştir.⁶

04/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Kanunun 16. Maddesiyle, 5682 sayılı Pasaport Kanunu'nun 22. maddesinde yer alan "vergiden borçlu olduğu pasaport vermeye yetkili makamlara bildirilenlere" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır. Bu değişiklikle birlikte, vergisel yükümlülüklerin yerine getirilmemiş olması, artık pasaport verilmesine ya da pasaportun yenilenmesine tek başına engel oluşturma niteliğini kaybetmiştir.

Yine Anayasa Mahkemesinin 24/9/2024 Tarihli ve E: 2024/112, K: 2024/160 Sayılı Kararı ile aynı fıkrada yer alan "...memleketten ayrılmalarında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğu İçişleri Bakanlığınca tespit edilenlere..." ibaresi iptal edilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. Maddesinin ilk fıkrasının 3. Bendinde ise güncel olarak ceza muhakemesi sürecinde bir adli kontrol tedbiri olarak yurt dışına çıkış yasağı düzenlenmiş olup, tutuklamaya alternatif olarak kabul edilmektedir. Ancak bu kabul edilebilir yurt dışına çıkış yasağının temel hak ve özgürlüklere olan müdahalesini göz ardı eder mahiyette olmamalıdır. Bu sebeple bir adli kontrol tedbiri olarak yurt dışına çıkış yasağını uluslararası hukuk ve anayasal haklar bağlamında ele almak gerekmektedir.

2.1.2.1. Yurt Dışına Çıkış Yasağı ve Günümüz Anayasası

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 23. maddesine göre herkesin yerleşme ve seyahat özgürlüğüne sahiptir. Herkes özgür iradesi ile ülke içerisinde veya dışarısına seyahat edebilir, mesken tutabilir ve talep ile iradesi olmadan sınır dışına çıkarılamaz. Tarih boyunca

6 Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK), 08.10.2024, E. 2024/9808, K. 2024/10869-S.24.16594, <https://malimevzuat.com.tr/pasaport-uzerindeki-tahdidin-kaldirilmesi-talebi-kdk-3/E.T.10.10.2025>.

gelişen insan hakları sürecinde en temel haklar ve özgürlüklerden biri seyahat özgürlüğü olmuştur. Göçebe yaşam insanlık tarihinin çok uzun bir dönemine yayılmış olmakla; günümüzde göç başta sosyal, ekonomik, siyasi ve çevresel nedenler gibi insanın daha iyi yaşam koşullarını elde etme gayesiyle devam etmektedir. Ancak elbette ki seyahat özgürlüğünü yalnızca zorunlu nedenlerle gerekçelendirmek insan hakları mantık ve pratiği ile bağdaşmayacaktır.⁷

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 23. Maddesi kapsamında seyahat özgürlüğü, yerleşme, alıkonulmama, mesken edinme, giriş-çıkış yapma gibi birçok özgürlük ve hakkı içerisine almaktadır. Bu durum anayasamızın seyahat özgürlüğünü oldukça geniş kapsamda ve başta yerleşme özgürlüğü olmak üzere kapsayıcı mahiyetinin olduğunu göstermektedir.⁸

2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile yurt dışına çıkma özgürlüğünün ancak adli makamlarca yürütülen soruşturma veya kovuşturma sebebiyle hakim kararına bağlı olarak sınırlanabileceği düzenlenmiştir. Bu değişiklikte "vatandaş ödevi" nedeniyle yapılan sınırlandırmalar engellenmiştir.⁹

Yine Anayasa'nın 13. maddesinde "*Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.*" ifadelerine yer verilmektedir. Dolayısıyla bir kişinin seyahat özgürlüğü kapsamında olan yurt dışına çıkış yasağı da kanunla düzenlenmeli ve Anayasa'nın 23. maddesine aykırı olmamalıdır. Yine getirilecek olan düzenlemeler belirli, öngörülebilir ve erişilebilir mahiyette olmalı, keyfiyeti engellemelidir. Bir bütün halinde baktığımızda ise var olan kısıtlamalar Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin de gereğidir.

7 Nesibe GÜRBÜZ, "Ulusal ve Uluslararası Alanda Seyahat Özgürlüğüne Bakış ve Diğer Temel Hak ve Özgürlüklerle İlişkisi", *TİHEK Akademi Dergisi*, 2/3 (2019):97.

8 Nesibe GÜRBÜZ, "Ulusal ve Uluslararası Alanda Seyahat Özgürlüğüne Bakış ve Diğer Temel Hak ve Özgürlüklerle İlişkisi", 99.

9 Yusuf Şevki Hakyemez, "2010 Anayasa Değişiklikleri Ve Demokratik Hukuk Devleti", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14/2 (2010): 392

Yurt dışına çıkış yasağı, özünde yerleşme ve seyahat hürriyeti kapsamında olmasıyla beraber belirli durumlarda özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında da değerlendirmek gerekir. Anayasa'nın 20. Maddesinde özel hayatın gizliliği başlığı ile düzenlenen bu hak, kişinin özel/aile yaşamını, mesleki itibarını, kişisel eşya, veri ve yaşam alanını kapsayan geniş bir alana sahiptir. Yurt dışına çıkamamak şeklindeki adli kontrol tedbirine karar verilmesi halinde kişinin yurt dışındaki aile ilişkileri, sosyal çevresi ve çalışma hayatına da müdahalede bulunulmuş olunacaktır.¹⁰

Nitekim Anayasa Mahkemesi, yurt dışı çıkış yasağına ilişkin yapılan bireysel başvuruların bir kısmında anılan hakkın ihlal edildiğine dair tespitlerde bulunmuştur.¹¹

2.1.2.2. Yurt Dışına Çıkış Yasağı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Kişinin dilediği ülkeye girme veya bulunduğu ülkeyi terk ederek yurt dışına çıkma serbestisi ulusal hukuk düzeninde temel bir insan hakkı olarak düzenlenmiş olmasıyla beraber uluslararası insan hakları belgelerinde de güvence altına alınmıştır. Bunlardan biri Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 4 No'lu Protokol'ün 2. maddesidir. “*Serbest dolaşım özgürlüğü*” başlığı altında yapılan düzenleme bir devletin ülkesi içinde usule ve hukuka uygun olarak bulunan tüm bireylerin serbestçe dolaşma ve ikamet adresini seçme hakkına sahip olduğunu; herhangi bir ülkeyi terk etmekte serbestisini belirtmiştir:¹²

“1. Bir devletin ülkesi içinde usulüne uygun olarak bulunan herkes, orada serbetçe dolaşma ve ikametgahını seçebilme hakkına sahiptir.”

10 Nesibe GÜRBÜZ, “Ulusal ve Uluslararası Alanda Seyahat Özgürlüğüne Bakış ve Diğer Temel Hak ve Özgürlüklerle İlişkisi”, 117.

11 Anayasa Mahkemesi, 23.05.2023, E. 2019/ 32372. Anayasa Mahkemesi, 23.05.2023, E. 2019/ 32372. <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2019/32372>, E.T. 10.10.2025. Benzer Yönde: Anayasa Mahkemesi, 02.05.2024, E. 2020/ 14764, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2020/14764>, E.T. 10.10.2025.

12 Nesibe GÜRBÜZ, “Ulusal ve Uluslararası Alanda Seyahat Özgürlüğüne Bakış ve Diğer Temel Hak ve Özgürlüklerle İlişkisi”, 116.

2. Herkes, kendi ülkesi de dahil, herhangi bir ülkeyi terk etmekte serbesttir.”

Üçüncü ve son fıkrada ise belirli durumlarda sınırlamalara tabi tutulabileceği; ancak bu sınırlamanın belli yerlerde, yasal dayanağı olan ve demokratik gerekli olması gerektiğini belirtmiştir.¹³

3. Bu haklar, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlık ve ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda zorunlu tedbirler olarak ve yasayla öngörülmüş sınırlamalara tabi tutulabilir.

4. Bu maddenin 1. fıkrasında sayılan haklar, belli yerlerde, yasayla konmuş ve demokratik bir toplumda kamu yararının gerektirdiği sınırlamalara tabi tutulabilir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 4 No'lu Protokol Türkiye tarafından 19.10.1992 tarihinde imzalanmış; ardından 23.02.1994 tarihinde 3975 sayılı Kanun ile Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından uygun bulunmuş ve 26.02.1994 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak iç hukukta yürürlüğe konulmuştur. Ancak, Protokolün yürürlüğe girmesi için gerekli olan onay belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne tevdi edilmemiştir. Bu nedenle Protokol içerik itibarıyla iç hukuk normları arasında yer almış olsa dahi, Protokole dayalı hakların ihlal edildiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yapılması mümkün değildir; zira uluslararası düzeyde bağlayıcı bir yürürlük doğmuş sayılmamaktadır.¹⁴

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Riener v. Bulgaria (başvuru no. 46343/99) başvurusunda yaptığı değerlendirmede; başvurucunun Bulgaristan'dan ayrılmasının yasaklanmasının sözleşmenin 4 No'lu Protokolü'nün 2. maddesinin 2. fıkrasında güvence altına alınan ülkeyi terk etme hakkına müdahale teşkil ettiğini, bu müda-

13 Nesibe GÜRBÜZ, “Ulusal ve Uluslararası Alanda Seyahat Özgürlüğüne Bakış ve Diğer Temel Hak ve Özgürlüklerle İlişkisi”, 116.

14 Ece Göztepe, “Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 4 No'lu Protokolle Bağlı Mıdır?: Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru Hakkı Açısından Bir Değerlendirme”, *Legal Hukuk Dergisi: Rona Aybay'a Armağan*, 1 (2014): 1148.

halenin Bulgar hukukunda yasal dayanağının bulunduğunu belirtmiştir. Mahkeme, Bulgaristan devletinin mülkiyetin korunmasına ilişkin Sözleşme'nin 1 No'lu Protokolünün 1. Maddesinin tarafı olmakla devletlerin vergilerin ödenmesini güvence altına almak amacıyla gerekli gördükleri yasaları çıkarma hakkının bu sözleşmenin gereği olduğunu belirterek kamu düzeninin sağlanması ve başkalarının haklarının korunması nedeniyle meşru amacın bulunduğunu tespit etmiştir. Ancak mahkeme orantılılık denetimi yaparken bireyin hareket özgürlüğüne yönelik bir kısıtlamanın uzun bir süre boyunca sürdürülmesinin bireyin haklarını ihlal eden orantısız bir tedbir olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla, başvuranın 4 No'lu Protokol'ün 2. maddesinin 2. fıkrasında güvence altına alınan herhangi bir ülkeyi terk etme hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.¹⁵

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi *Riener v. Bulgaria* (başvuru no. 46343/99) başvurusunda öne çıkan bir diğer nokta, verilen adli kontrol kararına karşı etkili ve periyodik itiraz hakkının mevcut olup olmadığına dair yapılan incelemedir. Avrupa insan hakları Sözleşmesi'nin 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin ihlali öncelikle iç hukukun sorumluluğundadır. Bu da devletlere, ulusal makamlar tarafından etkili başvuru için gerekli mercilerin bulundurulması yükümlülüğünü yüklemektedir. Adli kontrol tedbirleri özelinde yurt dışı çıkış yasağının temel hak ve özgürlüklere olan etkisi dikkate alındığında yalnızca adli merciler tarafından hükmedilmesi, bu hüküm sonrası itiraz hakkı ve süreç içindeki kararların ilgisine tebliği devletlerin yükümlülüğündedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi *Riener v. Bulgaria* (başvuru no. 46343/99) başvurusunda "tartışmaya açık bir şikâyetin" esas noktalarını inceleme ve uygun bir tazminat sağlama imkânı olmadığı sürece yerel bir temyiz prosedürün sözleşmenin 13. maddesi anlamında etkili bir yol kabul edilemeyeceği kanaatine varmıştır.¹⁶

Başvuruda ayrı olarak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde yer alan Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkı'nı inceleme gereği duymamakla ihlaline karar verilmiştir. Yukarıda

15 AİHM, 23/05/2006, E. 46343/99.

16 AİHM, E. 46343/99.

bahsettiğimiz üzere yurt dışına çıkış yasağı, özünde yerleşme ve seyahat hürriyeti kapsamında olmasıyla beraber belirli durumlarda özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında da değerlendirilmelidir. Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Ek 4 No'lu Protokol'ü imzalamış olmasına rağmen uluslararası anlamda yürürlükte olmaması, Türkiye'den yapılacak başvurular da 8. maddenin önemini arttırmaktadır.

Bir diğer önemli başvuru Parmak ve Bakır / Türkiye başvurusudur. Somut başvuruda, başvuran 21 Ocak 2003 tarihinde tahliye olduktan sonra uygulanan yurt dışına çıkış yasağı varlığını mahkûmiyetin kesinleştiği 25 Aralık 2006 tarihine kadar sürmüş ve cezanın tamamlanmasından ardından ancak 24 Haziran 2009'da kaldırıldığını belirtmiştir. Başvuran, Almanya'daki yerleşik yaşamı ve mesleki faaliyetleri üzerindeki ciddi etkileri nedeniyle yedi kez yasağın kaldırılması talebiyle ulusal makamlara başvurmuş; ancak mahkemeler her defasında yalnızca yargılamanın aşamasına işaret ederek kısıtlamanın hâlâ orantılı olup olmadığını değerlendirmemiş ve kefalet gibi daha hafif tedbirleri dikkate almamıştır. AİHM, seyahat özgürlüğüne getirilen kısıtlamaların başlangıçta meşru olsa dahi uzun süre otomatik biçimde sürdürülmesinin orantısız hâlde gelebileceğini vurgulayarak, ulusal makamların başvurana uygulanan tedbiri yeniden değerlendirmeden, mesleki ve aile yaşamını dikkate almadan aynı kararları vermesini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. Maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir.¹⁷

2.2. Yurt Dışına Çıkış Yasağı Tebdirinin Uygulanma Şartları

Tutuklamanın temel hak ve özgürlüklere ilişkin olan doğrudan müdahalesi, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nu tutuklamaya alternatif düzenlemelerin geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bir suçun işlenmiş olduğuna ilişkin şüphenin varlığı halinde şayet tutuklama nedenleri mevcut ancak tutuklama yerine verilecek daha hafif bir tedbirin yeterli olduğu hallerde adli kontrol hükümleri uygulanır.¹⁸ Bir adli kontrol tedbiri olan yurt dışı çıkış yasağının

17 AİHM, 03/12/2019, E. 22429/07 ve 25195/07.

18 Günal Kurşun, Orhan Kemal Cengiz, *Ceza Avukatının İnsan Hakları El Kitabı* (Ankara: İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayınları, 2021), 143.

uygulanma şartlarına bakabilmek için tutuklamanın şartlarını düzenleyen CMK md.100'e bakmak gerekmektedir.

2.2.1. Kuvvetli Suç Şüphesi

Ceza Muhakemesi sürecinin her aşamasında şüphe derecelendirilmesi oldukça önem arz etmektedir. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinde tutuklama için öngörülen kuvvetli suç şüphesi ve tutuklama nedenlerine ilişkin şartlar, kişi özgürlüğünü sınırlayan bir koruma tedbiri olan yurt dışına çıkış yasağı bakımından da aranmalıdır. Buna göre "*kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması*" varlığını aramaktadır.

Burada soruşturmanın geldiği noktada var olan deliller esas alınarak bir değerlendirme yapılır. Ancak bu elbette ki soruşturma sonucunda kamu davası açılacağına dair şüphenin varlığını ortaya koymayacaktır. Zira soruşturma evresi süresince delil değerlendirmesi ve toplanması devam eder.¹⁹

Şüphe dereceleri zaman bakımından kategorize edilecek olursa basit şüphe soruşturmanın başında aranmakta olup savcının mevcut durum karşısındaki kanaatine bağlıdır. Bir suçun işlendiğinde dair objektif ve akla uygun somut delillerin olması halinde basit şüphenin varlığından bahsedilebilir. Basit şüphe ile başlayan soruşturma süreci, CMK md. 170'e göre yeterli şüpheye ulaşması halinde ise kovuşturma sürecine geçilecektir. Tüm bu süreçler içerisinde yargılamanın devamı, korunması ve infaza elverişli sonuçlanması amacıyla uygulanan koruma tedbirlerinde ise her bir tedbir bakımından ayrı şüphe derecesi öngörülmüştür.²⁰

Bir adli kontrol tedbiri olarak yurt dışına çıkış yasağında aranan kuvvetli şüphenin varlığı ise keyfiyeti engellemek bakımından oldukça önemlidir. Zira kuvvetli şüphede, artık yargılamayı başlatan şüpheden ziyade sonucunda mahkumiyetin yüksek ihtimale

19 Hamide Zafer, Yağız Yavuz, "Ceza Muhakemesinde Suç Şüphesi ve Dereceleri", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 30/2 (2024): 477. <https://doi.org/10.33433/maruhad.1564887>.

20 Hamide Zafer, Yağız Yavuz, "Ceza Muhakemesinde Suç Şüphesi ve Dereceleri", 476.

dayalı olması gerekir. Yine de bu ihtimale karşılık beraat etme olasılığı da dikkate alınarak masumiyet karinesi ihlal edilmemelidir.

2.2.2. Tutuklama Sebeplerinin Bulunması

Kanunda iki ayrı tutuklama sebebi düzenlenmiştir. Bunlardan biri şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların olması diğeri ise şüpheli veya sanığın davranışlarında delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme ile tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe bulunmasıdır.

Şüpheli ya da sanığın kaçma veya saklanma ihtimalini gösteren somut olguların mevcut olduğu durumlarda ayrıca kuvvetli suç şüphesinin de bulunması hâlinde tutuklama kararı verilmesi mümkündür. Burada sanığın yakalama sürecinin zorlu olması tek neden kabul edilmeyeceği gibi, kişinin yurt dışında yaşıyor olması başlı başına tutuklama sebebi olarak kabul edilemez. Zira bu durumda, kişinin soruşturmayı veya kovuşturmayı engelleme ya da geciktirme maksadı ile yurt dışında bulunması gerekir. Yurt dışına çıkış yasağının uygulandığı kişilerin büyük bir kısmı mesleki, sosyal veya ailevi yaşamı zaten yurt dışında olan, hakkında yürütülen adli süreçlerden bağımsız ülke dışına seyahat eden kişiler olabilmektedir. Bu kişilerin kaçma veya saklanma ihtimali olduğunu söylemek olağan yaşam koşullarına aykırıdır. Gerçek somut deliller dikkate alınmalı, tahminlerle karar verilmemelidir.²¹

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Yağcı ve Sargın/Türkiye ve Neumeister/ Avusturya ve Becciev / Moldova başvurularında kaçma tehlikesinin ne olduğu irdelemiş; tehlikenin cezanın ağırlığı ile ölçülemeyeceğini vurgulamıştır. Buna göre kaçma riski birçok faktörle değerlendirilmeli (kişinin mizacı, yaşam tarzı, ikamet düzeni, uğraşı alanı, malvarlığı koşulları, ailesiyle olan ilişkisel bağları ve yargılandığı ülkeye yönelik tüm kişisel, sosyal ve ekonomik irtibatları) ayrıca bu değerlendirme gerekçeli olarak açıklanmalıdır.²²

21 İlker Uçdu, "Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama", (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007), 86.

22 AİHM, 08.06.1995, 16419/90; AİHM, 27.06.1968, 1936/63; AİHM, 04.10.2005, 9190/03.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. Maddesinde düzenlenen diğer bir tutuklama nedeni ise sanığın delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme hususunda kuvvetli şüphenin bulunmasıdır. Burada delillerin toplanmış olması veya toplanmamış dahi olsa arama, yakalama, el koyma gibi tedbirlerle bu şüphenin ortadan kalkacağı; dolayısıyla kuvvetli şüphenin oluşmayacağına dair çeşitli eleştiriler mevcuttur. Burada kaçma şüphesinden farklı olarak madde metninde kuvvetli şüphe olgusu tekrar edilmiştir. Şüpheli ya da sanığın kaçma veya saklanma ihtimaline ilişkin olarak somut olgu tabiri kullanırken, sanığın delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme hususunda kuvvetli şüpheyne değinilmiştir.²³

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, I.A./ Fransa başvurusunda delillerin zaten toplanmış olması halinde bunun bir tutuklama nedeni olarak ileri sürülemeyeceğini ifade etmiştir. Ayrıca mahkemelerin tutukluluğa ilişkin aynı sanık için farklı tarihli gerekçelerinin tutarsız ve değişken şekilde olmasını; bir kararda delil karartmada bahsederken peş peşe iki kararda bahsetmemesi ancak iki karardan sonra tekrar aynı gerekçeyi ileri sürmesini özgürlük ve güvenlik hakkını ihlal ettiğine karar vermiştir.²⁴

Yine şüphelinin mağdur, tanık veya başka bir kişi üzerinde baskı kurma ihtimali de tutuklama nedenleri içerisinde sayılmıştır. Kuvvetli şüphe olgusu bu neden için de geçerlidir. Uygulamada gerekçeli kararlarda cinsel dokunulmazlığa karşı suçlarda tutuklama nedeni olarak oldukça rastlanmaktadır. Şiddetin bir görünümü olarak cinsel dokunulmazlığın ihlalini, bir baskı aracı olarak kabul etmek gerekmektedir. Özellikle hiyerarşi/güç ilişkisinin olduğu durumlarda, yargılama sürecinin her iki aşamasında da (soruşturma ve kovuşturma) mağdurun etkin biçimde korunması zorunludur; aksi takdirde mağdurun ikincil örselenmesine yol açılması kaçınılmaz olacaktır.²⁵

23 Yenisey, Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı*, 492

24 AİHM, 28.09.1998, 28213/95.

25 Yasemin Sanal Özcan, "Gücün Kötüye Kullanımı Bağlamında Cinsel İstismara Genel Bir Bakış", *Journal of Medical Sciences*, 1/5 (2020): 24. <https://doi.org/10.46629/JMS.2020.25>

2.2.3. Katalog Suçlar Bakımından

Ceza Muhakemesi Kanunu 100. Madde fıkra 3'de işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan katalog suçlar bakımından tutuklama nedeni var sayılabileceği belirtilmiştir. Ancak elbette ki bu durum hakimin takdir yetkisini ortadan kaldırmamaktadır.²⁶

2.2.4. Orantılılık İlkesi

Tutuklamaya alternatif olarak yurt dışına çıkış yasağı kararının verilebilmesi için orantılılık ilkesine de ayrıca dikkat edilmelidir. Burada tutuklamaya ilişkin şartlar oluşmuşsa dahi kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, en az etkilenecek kararın verilmesi gerekmektedir.²⁷

Tutuklama talebinin temel hak ve özgürlüklere olan doğrudan müdahalesi nedeniyle, tutuklama kararı verecek olan hakim veya mahkemenin de, karar gerekçesini açıklarken adli kontrol tedbirlerinin neden yetersiz kalacağını izah etmek zorundadır. Nitekim bu husus Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkında da düzenlenmiş, gerekçeli karar hakkı olarak literatürde de bilinmektedir.²⁸

Hakim veya mahkeme yapacağı incelemede tutuklama şartları oluşsa dahi ölçülülük irdelemesi yapacak ve ölçülü olmadığı halde takdir yetkisi dahi tanımadan adli kontrol tedbirine hükmedecektir. Ancak buradaki hata adli kontrol tedbirleri için de ayrıca ölçülülük irdelemesinin yapılması gerekmektedir. Her ne kadar, temelde yatan fikir adli kontrolün kişiyi özgürlük hakkından mahrum bırakmadan ceza muhakemesi sürecini tam ve sağlıklı işlemesi ile sonucunda icra edilebilirliği sağlamak olsa da günümüzde adli kontrolün de temel hak ve özgürlükleri ihlal ettiği görülmektedir.

Ceza muhakemesi kanunumuzda da bu hususta çeşitli ölçütlere yer verilmiştir. CMK 100. madde 1. fıkrasında "işin önemi, veril-

26 Kurşun, Cengiz, *Ceza Avukatının İnsan Hakları El Kitabı*, 115.

27 Mehmet Reşat Koparan, "Bir Koruma Tedbiri Olarak Tutuklama", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 65 (2006): 156.

28 Mehmet Reşat Koparan, "Bir Koruma Tedbiri Olarak Tutuklama", 154.

mesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde” tutuklama kararı verilemeyeceği belirtilirken 4. fıkrasında “sadece adli para cezasını gerektiren suçlarda veya vücut dokunulmazlığına karşı kasten işlenenler hariç olmak üzere hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda” tutuklama kararı verilemeyeceği belirtilmiştir; adli kontrolü düzenleyen 109. maddede “kanunda tutuklama yasağı öngörülen hallerde de, adli kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.” denilmiştir. son olarak 101. madde 1. fıkrada “istemlerde mutlaka adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere” yer verilmiştir.²⁹

2.3. Yurt Dışına Çıkış Yasağı Kararı Vermeye Yetkili ve Görevli Mercî

Yurt dışına çıkış yasağı kararının hangi mercî tarafından verileceği, adli kontrole ilişkin genel hükümlere dayanılarak belirlenir. Adli kontrol kararının alınması, mahkeme veya hakimlik kararına tabidir.³⁰

2.3.1. Soruşturma Evresinde Yurt Dışına Çıkış Yasağı

Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 110/A maddesi, cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından verilecek bir kararla, soruşturmanın herhangi bir safhasında kişinin adli kontrol tedbirine tabi tutulmasına imkân tanımaktadır. Soruşturma aşamasında adli kontrol tedbirinin uygulanmasına karar verme yetkisi; Cumhuriyet savcısının, şüphelinin, veya müdafilerinin talebi üzerine sulh ceza hâkimliğine aittir. Bununla birlikte sulh ceza hâkimliği, herhangi bir talep olmaksızın kendiliğinden şüpheli hakkında adli kontrol kararı veremez.³¹

29 Yener Ünver, Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 367

30 Mustafa Ali Eroğlu, “Ceza Muhakemesinde Adli Kontrol” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019) 101.

31 Hatice Özbaş, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Adli Kontrol” (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2024), 58.

Ayrıca CMK md.110 gereğince, şüpheli ya da sanık hakkında uygulanan adli kontrol yükümlülüğünün sürdürülüp sürdürülmeyeceği en geç dört ayda bir gözden geçirilir. Soruşturma aşamasında bu değerlendirme, cumhuriyet savcısının talebi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından yapılır. Aynı şekilde, cumhuriyet savcısının iste miyle uygulanmış olan adli kontrol tedbiri, yine hâkim tarafından kısmen ya da tamamen kaldırılabilir. Yine verilen tutuklama kararına ilişkin yapılan itiraz sonucu asliye ceza mahkemesi de tutuklama kararını kaldırarak yurt dışına çıkış yasağı kararı verebilir.

Yetkili sulh ceza hâkimliği ise CMK md.12 uyarınca düzenlenmiş olan genel yetki kurallarına göre belirlenecektir. Buna göre, kural olarak yetkili hakimlik suçun işlendiği yerde bulunan sulh ceza hakimliğidir. Adli kontrole ilişkin karar CMK md.20 uyarınca yetkili olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlem ve kararlar sırf mahkeme veya hakimliğin yetkisiz olması nedeniyle hükümsüz sayılmayacaktır.

CMK'nın 163. maddesinden hareketle, zorunlu olarak savcılık fonksiyonunu üstlenen sulh ceza hâkiminin, yürüttüğü soruşturma işlemlerinin niteliği ve hâkimlik makamının tarafsızlık ve bağımsızlık ilkeleri dikkate alındığında, herhangi bir talep aranmaksızın kendiliğinden adli kontrol kararı verebilmesi gerekmektedir.³²

Soruşturma evresinde savcının şüphelinin adli kontrol altına alınmasını talep etmesi halinde sulh ceza hakimliğinin iki ayrı karar ihtimali bulunmaktadır. Bunlardan biri savcılığın talebinin reddi iken diğeri ise talebin kabulü ile adli kontrol kararına hükmedilmesidir. Ancak burada tartışmalı olan nokta, savcılığın talep ettiği adli kontrol şeklinden başka bir tedbire hükmedip edilemeyeceğidir. Yine tartışmalı bir diğ er husus ise savcılığın talebinin terditli olup olamayacağı, tutuklama talebinin reddi halinde adli kontrol hükümlerine hükmedilip edilemeyeceğidir. Her iki konu da hem uygulamada hem de öğretilerde tartışmalıdır.³³

32 Haluk Ünal, "Adli Kontrolde Karar Süreci" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, 2019), 54.

33 Mustafa Ali Eroğlu, "Ceza Muhakemesinde Adli Kontrol", 103.

Öğretide, çoğun içinde az da vardır ilkesi gereğince savcılığın tutuklama taleplerinin sulh ceza hakimliğince adli kontrol kararı verilerek karar kurabileceğini kabul eden görüşler bulunmaktadır.³⁴

Soruşturma aşamasında şüpheli hakkında doğrudan adli kontrol kararı verilebileceği gibi, tutuklu bir şüphelinin adli kontrol uygulanarak serbest bırakılması da istenebilir. Bu talep Cumhuriyet savcısı, şüpheli veya müdafii tarafından yapılabilir.³⁵

Diğer bir husus ise suçun müştekisi, zarar göreni yahut mağdurunun adli kontrol tedbirine hükmedilmesine dair talepte bulunup bulunamayacağıdır. Kanunda bu hususa ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak nihai kararın sulh ceza hâkimi veya duruma göre mahkeme tarafından karar verildiği dikkate alındığında; suçun müştekisi, zarar göreni yahut mağdurunun adli kontrol talebiyle sevk edilmesini talep etmesi konusunda sakınca bulunmamaktadır.³⁶

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresinde tutuklama veya adli kontrol tedbirlerinin artık gereksiz olduğu kanaatine varırsa, şüpheliyi re'sen serbest bırakma yetkisine sahiptir. Kanunun açık düzenlemesi gereğince, savcı hem tutukluluk hâlinin hem de adli kontrol tedbirinin soruşturma aşamasında kaldırılmasına tek başına karar verebilir. Bununla birlikte önemli bir ayırım bulunmaktadır: Savcı, tutukluluğun gereksiz olduğuna karar verip şüpheliyi serbest bıraksa bile kendiliğinden adli kontrol kararı veremez. Şüphelinin serbest bırakılmakla birlikte adli kontrol altına alınmasının gerekli olduğu düşünülüyorsa, bu konuda karar verme yetkisi yalnızca sulh ceza hâkimine aittir.³⁷

34 Öztürk, Kazancı ve Güleç, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri*, 492; Özen Kaya Göçmen, "Adli Kontrol Koruma Tedbirinin İnsan Hakları Işığında Değerlendirilmesi", 1788-1789.

35 Mustafa Ali Eroğlu, "Ceza Muhakemesinde Adli Kontrol", 107.

36 Mürüvvet Akıncı Korkmaz, "Adli Kontrol" (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016), 77.

37 Mustafa Ali Eroğlu, "Ceza Muhakemesinde Adli Kontrol", 109.

2.3.2. Kovuşturma Evresinde Yetki

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 109. maddesinde “bir suç nedeniyle yürütülen soruşturmada” ibaresi kullanılarak yalnızca *şüpheli* kavramına yer verilmiş olsa da, adli kontrolün yalnızca soruşturma aşamasıyla sınırlı olduğu söylenemez. Zira kanunun 110/3. maddesi, adli kontrol hükümlerinin gerekli görüldüğü hâllerde yetkili diğer yargı mercileri tarafından kovuşturmanın her aşamasında da uygulanabileceğini açıkça düzenlemektedir. Bu nedenle adli kontrol tedbiri, yalnızca soruşturma evresine özgü olmayıp kovuşturma sürecinde de başvurulabilen bir koruma tedbiridir.³⁸

Kovuşturma evresinde adli kontrole ilişkin kararı verecek merci ise sulh ceza hakimliği olmayıp görevli mahkeme tarafından karar verilecektir.³⁹

2.3.3. Üst Kanun Yolları

Üst kanun yolları bölge adliye mahkemesi ve yargıtay olarak ikili kademe yapıya sahiptir. Bölge adliye mahkemesi yalnızca hukuki inceleme yapmamakta, meselenin maddi boyutunu da irdelemektedir. Bunun aksine Yargıtay ise delillere temas etmeden, yalnızca hukuki inceleme yapmakta ve ülkede içtihat birliği oluşturmakla yükümlüdür.⁴⁰

Bu sebeple istinaf incelemesinde mahkeme tutukluluğun devamı, tutukluluğun kaldırılması veya adli kontrol hükmü kurabilir. Buna karşılık Yargıtay incelemesinin yalnızca hukuki boyutta olduğu inceleme yapması nedeniyle adli kontrol kararı verip veremeyeceği tartışmalıdır.⁴¹

38 Mustafa Ali Eroğlu, “Ceza Muhakemesinde Adli Kontrol”, 112.

39 Mürüvvet Akıncı Korkmaz, “Adli Kontrol”, 78.

40 Yenisey, Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı*, 1213.

41 Mustafa Ali Eroğlu, “Ceza Muhakemesinde Adli Kontrol”, 114.

2.4. Mahsup ve Tazminat

2.4.1. Mahsup

Adli kontrol kapsamında hükmedilen yükümlülüklerin tutuklamanın aksine, temel hak ve özgürlüklere müdahalesi daha az olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle, CMK'nın 109/5 maddesi uyarınca, söz konusu yükümlülükler altında geçirilen süreler, kişi hakkında bir mahkûmiyet kararı verilmesi halinde cezadan mahsup edilmemektedir. Aynı maddenin 3. fıkrasının (e) bendinde bu kurala bir istisna tanınmıştır. Buna göre özellikle uyuşturucu, uyarıcı, uçucu madde veya alkol bağımlılığında kurtulmak amacıyla hastaneye yatırılan ya da tedavi ve muayene tedbirlerine tabi tutulan kişilerin, bu tedbir altında geçirdikleri süreler mahkûmiyet halinde cezadan düşülecektir. Yine aynı maddenin 3. fıkrasının (j) bendinde düzenlenen “konuttan çıkamama” tedbiri açısından da mahsup imkânının tanınmıştır.⁴²

2.4.2. Tazminat

Soruşturma ile kovuşturma sürecinde koruma tedbirleri sebebiyle kamunun maddi ve manevi sorumluluğu CMK'nın 141-143 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Buna göre yalnızca maddede sayılan adli kontrol tedbirleri bakımından tazminata yer verilmiştir.⁴³

Güncel durumda, tazminat taleplerine ilişkin olarak 6384 sayılı kanunla düzenlenen tazminat komisyonuna başvuru zorunlu hale getirilmiştir. Ancak burada da kanun metninden anlaşılan yalnızca sayılı adli kontrol tedbirleri için başvuru yapılabileceğidir. Bununla beraber Anayasa Mahkemesi yukarıda bahsedilen Müslüm Doğan başvurusunda verilen yurt dışına çıkış yasağını orantısız bulmuş, sonuçta manevi tazminata hükmetmiştir. Uygulamada haksız adli kontrol tedbiri kararlarına ilişkin tazminat komisyonuna başvuru yapılmaması halinde ise; Anayasa Mahkemesi tarafından, iç hukuk

42 Abdurrahman Tekin, “Adli Kontrol Tedbirleri”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 8/32 (2017): 309.

43 Abdurrahman Tekin, “Adli Kontrol Tedbirleri”, 370.

yollarının tüketilmemesi olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla tazminat komisyonuna başvuru mecburiyetini adli kontrol tedbirleri bakımından da kabul etmek gerekir.⁴⁴

3. SONUÇ

Bir koruma tedbiri olarak tutuklama, temel hak ve özgürlüklere doğrudan müdahale ederken sonuçları bakımından telafisi güç zararlar doğurmaktadır. Doğrudan müdahalede bulunduğu temel hakların başında kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı gelmektedir. Hem iç hukuk hem de tabii olduğumuz uluslararası hukukta kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı oldukça önemli bir noktadadır. Tek başına kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına olan müdahale beraberrinde birçok hakka da müdahaleyi doğurmaktadır. Çalışma hakkı, eğitim hakkı, aile ve özel hayata saygı hakkı gibi birçok temel hak kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkıyla doğrudan bağlantılı haldedir.

En nihayetinde bu doğrudan müdahale yeni bir ceza muhakemesi kurumunun doğmasını sağlamıştır. 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile adli kontrol tedbirleri hukukumuzda girmiştir. Nitekim madde düzenlemesinde de tutuklamaya alternatif olduğu, hükmedilebilmesi için tutukluluk şartlarının oluşması gerektiği vurgulanmıştır.

Ancak bu düzenleme de hala gerekli noktaya varamamış, belirsiz alanlar bırakılarak düzenleme yapılmıştır. Nitekim sayılan adli kontrol tedbirlerinin büyük bir kısmı tutuklamaya alternatif olacak nitelikte değildir.

Bir adli kontrol tedbiri olarak yurt dışına çıkış yasağı ise özellikle son on yıldır uygulamada sıkça rastlanan hale gelmiştir. 1 Haziran 2005'te yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndan önce yine mevzuatımızda bulunmakta ise de uygulanma sıklığı bulunmamaktaydı. Artık ceza muhakemesi sürecinde sıkça karşılaşılmakla önemli bir noktaya gelmiştir.

44 AYM, 27.02.2019, Başvuru No. 2015/20360, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/20360>, ET. 10.10.2015

Adli kontrol kararı verilebilmesine ilişkin şartlara tabi olan yurt dışına çıkış yasağı kararı elbette ki temel hak ve özgürlüklere müdahale niteliğine sahiptir. Özellikle sosyal ve ekonomik yaşamı yurt dışında kurulu olan bireyler bakımından birçok ihlalle karşılaşmaktadır. Başta Anayasa Mahkemesi olmak üzere Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruların sıklığı, tutuklamaya alternatif olan yurt dışına çıkış yasağının da ehemmiyetini göstermektedir. İlk paragrafta da bahsedildiği üzere yurt dışına çıkış yasağı tek başına kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkında veya seyahat özgürlüğüne müdahale etmemekte çalışma hakkı, eğitim hakkı, aile ve özel hayata saygı hakkı gibi birçok temel hakkı da ihlal edebilmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ek 4 No'lu Protokol Türkiye tarafından 19.10.1992 tarihinde imzalanmış; ardından 23.02.1994 tarihinde 3975 sayılı Kanun ile Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından uygun bulunmuş ve 26.02.1994 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak iç hukukta yürürlüğe konulmuştur. Ancak, Protokolün yürürlüğe girmesi için gerekli olan onay belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne tevdi edilmemiştir. Bu Protokole dayalı hakların ihlal edildiği iddiasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuru yapılması mümkün değildir. Bu sebeple öncelikle bu protokolün bağlayıcı hale gelmesi sağlanmalı, bu sağlanana kadar ise Türkiye'den yapılacak başvurularda AİHS md.8'de düzenlenen özel ve aile hayatına saygı hakkına değinilmelidir.

Uygulamada orantılılık ilkesi gözetilerek tutuklama yerine yurt dışına çıkış yasağı kararı verildiği gerekçe olarak sunulmaktadır. Ancak burada amaç-araç ilişkisi göz ardı edilmemelidir. Tutuklama ile varılmak isteyen amacın burada da bulunması gerekir. Dolayısıyla tutuklama nedeni olarak şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların olması diğeri ise şüpheli veya sanığın davranışlarında delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme ile tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe yoksa yurt dışına çıkış yasağı verilerek orantılılık ilkesine uyulduğu söylenemez. Zira amaç-araç ilişkisi tutuklamada ne kadar sıkı kontrol ediliyorsa yurt dışına çıkış yasağında da kontrol edilmelidir.

KAYNAKÇA

- ÇAYIR, Bilgesu. “Ceza Muhakemesinde Adli Kontrol”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2021.
- EROĞLU, Mustafa Ali. “Ceza Muhakemesinde Adli Kontrol”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çankaya Üniversitesi, 2019.
- YENİSEY, Feridun, Ayşe NUHOĞLU. Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı. İstanbul: Uğur Yayın Üretim, 2014.
- GÖZTEPE, Ece. “Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne Ek 4 No’lu Protokolle Bağlı Mıdır?: Anayasa Mahkemesi’ne Bireysel Başvuru Hakkı Açısından Bir Değerlendirme”. Legal Hukuk Dergisi: Rona Aybay’a Armağan. 1 (2014): 1150-1121.
- GÜRBÜZ, Nesibe. “Ulusal ve Uluslararası Alanda Seyahat Özgürlüğüne Bakış ve Diğer Temel Hak ve Özgürlüklerle İlişkisi”. TİHEK Akademi Dergisi. 2/3 (2019): 95-126.
- HAKYEMEZ, Yusuf Şevki. “2010 Anayasa Değişiklikleri Ve Demokratik Hukuk Devleti”. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 14/2 (2010): 387-406.
- KAYA GÖÇMEN, Özen. “Adli Kontrol Koruma Tedbirinin İnsan Hakları Işığında Değerlendirilmesi”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 65/4 (2016): 1749-1814.
- KDK, 08.10.2024, E. 2024/ 9808, K. 2024/ 10869-S.24.16594,
- KOCA, Mahmut. “Bir Koruma Tedbiri Olarak Yurt Dışına Çıkarmama”. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. 7/1-2 (2003): 161-198.
- KOPARAN, Mehmet Reşat. “Bir Koruma Tedbiri Olarak Tutuklama”. Türkiye Barolar Birliği Dergisi. 65 (2006): 154-172.
- KURŞUN, Günel, Orhan Kemal CENGİZ. Ceza Avukatının İnsan Hakları El Kitabı. Ankara: İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayınları, 2021.
- ÖZBAŞ, Haticenur. “Ceza Muhakemesi Hukukunda Adli Kontrol”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, 2024.
- SANAL ÖZCAN, Yasemin. “Gücün Kötüye Kullanımı Bağlamında Cinsel İstismara Genel Bir Bakış”. Journal of Medical Sciences. 1/5 (2020): 18-26. <https://doi.org/10.46629/JMS.2020.25>
- TEKİN, Abdurrahman. “Adli Kontrol Tedbirleri”. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi. 8/32 (2017): 283- 313.
- UÇDU, İlker. “Ceza Muhakemesi Hukukunda Tutuklama”. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- ÜNAL, Haluk. “Adli Kontrolde Karar Süreci”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, 2019.

- ÜNAL, Şeref. “Anayasa Hukuku ve Milletlerarası Sözleşmeler Açısından Temel Hak ve Özgürlüklerin Kısıtlanması”. Anayasa Yargısı Dergisi. 11/ (1994): 39-60.
- Ünver, Yener, Hakan HAKERİ. Ceza Muhakemesi Hukuku. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.
- Zafer, Hamide, Yağız YAVUZ. “Ceza Muhakemesinde Suç Şüphesi ve Dereceleri”. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 30/2 (2024): 462-485. 10.33433/maruhad.1564887.

FİİLİN TEKLİĞİNİN BELİRLENMESİ SORUNU: YARGITAY CEZA GENEL KURULU'NUN 29.11.2022 TARİHLİ 2020/13-88 E. 2022/739 K. SAYILI KARARININ İNCELENMESİ

Av. Oğuz KILINÇ¹

Özet

Bu çalışma, fiil teklifi sorunsalını ve bu kavramın suçların içtimaı üzerindeki belirleyici etkilerini, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 29.11.2022 tarihli kararı ışığında tetkik etmektedir. Somut olayda, failin aynı zaman ve mekân birliği içerisinde birden fazla mağdurun malvarlığına yönelik gerçekleştirdiği hırsızlık eylemlerinin; gerçek içtima mı yoksa zincirleme suç mu teşkil ettiği meselesi doktriner bir perspektifle analiz edilmektedir. Çalışma kapsamında; doğal, tipik ve hukuki hareket teklifi teorileri ayrıntılı olarak ele alınarak, fiilin belirlenmesinde bedensel devinimlerin mi yoksa normatif kriterlerin mi esas alınması gerektiği tartışılmaktadır. Kurulun, eylemi hukuki anlamda tek fiil kabul ederek TCK m. 43/2 kapsamında kurduğu hüküm, suç teorisinin genel ilkeleriyle harmanlanarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Nitelikli Hırsızlık; Zincirleme Suç; Fiilin Teklifi; İçtima

1. OLAY

İncelemeye konu olan hukuki uyumsuzluğun temelini teşkil eden olayda; sanık A, 15.11.2014 tarihinde gündüz vakti hırsızlık yapma amacıyla bir eğitim kurumuna giriş yapmıştır. Kurum içerisinde-

¹ Antalya Barosu, Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Bakırçay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı,

ki öğretmenler odasına yönelen sanık A, kapının arka kısmındaki askılıkta asılı bulunan çantalarından haksız kazanç sağlama yoluna gitmiştir. Eylemin devamında sanık A, sırasıyla mağdur B'nin çantasından 200 TL; mağdur C'nin çantasından 25 TL ile kimlik belgelerini ve mağdur D'nin çantasından ise 650 TL ile çeşitli kimlik kartlarını alarak olay yerinden ayrılmıştır. Gerçekleşen bu hırsızlık vakasının ardından, kurumun güvenlik kamerası kayıtları incelenerek failin kimliği tespit edilmiştir. Adli makamlarca ulaşılan sanık A, hakkındaki suçlamaları kabul ederek gerçekleştirdiği fiil(-ler)i ikrar etmiştir.

2. ÇÖZÜMLENMESİ GEREKEN HUKUKİ SORUN

İncelemeye konu uyuşmazlık; eğitim kurumunda bulunan mağdurlara ait eşyaları haksız şekilde ele geçiren sanık A'nın bu eyleminin, her bir mağdur bakımından ayrı birer hırsızlık suçunu mu oluşturduğu, yoksa fiilin tekliği ve mağdur sayısının çokluğu dikkate alınarak TCK'nın 43. maddesinin 2. fıkrası kapsamında zincirleme suç olarak mı nitelendirilmesi gerektiği hususuna ilişkindir.

3. MERCİLERİN ÇÖZÜM ŞEKİLLERİ

3.1 İlk Derece Mahkemesinin Kararı

Ankara 3. Asliye Ceza Mahkemesi 08.10.2015 tarihli 76/639 sayılı kararında "... Sanık F.A.'in hırsızlık suçundan üç kez olmak üzere TCK'nın 142/2-h, 62 ve 53. maddeleri uyarınca 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hak yoksunluğuna ..." şeklinde hüküm kurmuştur.

3.2 Özel Dairenin Kararı

" ... Mağdurların öğretmen olarak görev yaptıkları dershanenin öğretmenler odasında bulunan çantalarından para, ehliyet ve kimlik kartlarını çalan sanık hakkında hırsızlık suçundan tek bir hüküm kurularak cezanın, TCK'nın 43/2. maddesi gereğince arttırılması gerektiği gözetilmeden mağdur sayısınca ayrı ayrı hükümler kurulması, ..." isabetsizliğinden bozulmasına oy çokluğuyla karar vermiştir.

Bazı daire üyeleri karşı oy kullanmıştır. Bu üyeler " ... Sanığın hırsızlık amacıyla mağdurların görev yaptığı dershaneye geldiği, öğretmenler odasının kapısının arkasında asılı bulunan mağdur A.L.'in çantasını açarak içindeki cüzdanından 200 TL; mağdur S.U.'nın çantasının içindeki cüzdanını; mağdur N.N.'in elbise askısındaki çantasının içinden nüfus cüzdanı, kimlik kartı, kredi kartı, öğretmen kimlik kartı ve 650 TL bulunan cüzdanını çaldığı olayda; içinde para ve başka eşya bulunan cüzdanlarının ayrı ayrı çalınması nedeniyle doğal anlamda tek bir fiilden bahsedilemeyeceği, kaldı ki, eylemlerin gerçekleştiriliş şekli itibarıyla da hukuki anlamda tek bir fiilin söz konusu olmadığı, bu durumda sanık hakkında zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasının mümkün bulunmadığı anlaşıldığından, yerel mahkemece her bir mağdura yönelik hırsızlık suçu nedeniyle ayrı ayrı mahkumiyet hükmü kurulmasında isabetsizlik bulunmadığı... " gerekçesiyle yerel mahkemenin kararının yerinde olduğunu, bu sebeple kararın onanması gerektiği belirtilmiştir.

3.3 Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı " ... Sanığın öğretmenler odasına girerek üç ayrı mağdurun çantasının içinden kimlik ve paraları aldığının anlaşılması karşısında hareketin tekliği ilkesi geçerli değildir ve eylemleri üç ayrı suçu oluşturmaktadır." gerekçesiyle itiraz yoluna başvurmuştur.

3.4 Yargıtay Ceza Genel Kurulu

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, "... Sanık F.A.'in, 15.11.2014 tarihinde gündüz bir vakitte *** Dershanesine hırsızlık amacıyla gele rek öğretmenler odasının kapısının arkasında asılı vaziyette bulunan mağdurlara ait çantaları karıştıra rak mağdur A.L.'in cüzdanından 200 TL; mağdur S.U.'nın cüzdanından 25 TL ile kimlik kartları; mağdur N.N.'in cüzdanından ise 650 TL ile kimlik belgelerini çalarak derslane den ayrıldığı anlaşılan olayda; sanığın, tek bir iradi karara bağlı olarak öğretmen olan mağdurların öğretmenler odasında bulunmadıkları bir zamanda, aynı

zaman ve mekan birliği içinde ve birbirini ta kip eden ardışık hareketlerle çantaları karıştırarak suça konu para ve kimlik belgelerini çalması şeklin deki eyleminin, hukuki anlamda tek bir fiili oluşturduğu, sanık, çantaların farklı kişilere ait olduğu nu bilebilecek durumda ise de, mağdur sayısının birden fazla olmasının, sanığın tekrarlanan her bir hareketi bir bütün olarak değerlendirildiğinde fiilin tekliliğini etkilemediği, sonuç olarak, sanığın eylemleri, hukuki anlamda tek bir fiil sayılacağından aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiil ile işlenmesi nedeniyle TCK'nın 43/2. maddesi yollamasıyla aynı Kanun'un 43/1. maddesi gereğince zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasında herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı kabul edilmelidir..." şeklinde hüküm kurmuştur.

Yedi Ceza Genel Kurul Üyesi karşı oy kullanmıştır. Bu yedi üyenin ikisinin karşı oyuna göre "Daha önce Ceza Genel Kurulunun 2018/301 esas sayılı dosyasındaki karşı oy yazımızda ayrıntılarıyla belirttiğimiz üzere; Sanığın öğretmenler odasında bulunan mağdurlara ait çantalardan paralarını ve kimlik kartlarını çaldığı hırsızlık eyleminde, doğal anlamda tek bir fiilden veya hukuki teklikten bahsedilemeyeceği, olayın tümüyle TCK'nın 21/1. maddesindeki kast kavramının 'bilme unsuru' üzerinden ele alınması gerek t içi, bu bağlamda sanığın bir suç işleme kararıyla değil, aksine her bir mağdurun paralarının ve kimlik kartlarının kendilerine ait olduğunu bilerek ve her mağdura karşı oluşturduğu yeni ve bağım sız suç kararı altında atılı suçları işlediği, buna göre TCK'nın 43/2. maddesindeki zincirleme suç koşullarının oluşmadığı ve sanığın işlediği hırsızlık fiillerinin mağdur sayısınca oluştuğunun kabulünün gerektiği, öte yandan Yargıtay'ın uzun yıllardır istikrarlı şekilde sürdürdüğu 'ayrı suç' uygulamasına tümüyle tezat nitelikteki bu kararla hukuki güvenlik ve istikrar ilkesinin zedelenmiş olacağı, dosyanın Ceza Genel Kurulundaki görüşmesi sırasında dile getirilen 'mağdur sayısınca suç oluştuğunun kabulü halinde işlenen fiile göre verilen cezanın orantısız olacağı' yönündeki görüşün ise suç ihdas etme ve ceza belirleme yetkisine sahip yasama organının takdirine ilişkin bir durum olup, kanunları uygulamakla yükümlü bulunan yargı makamlarının bu kaygı altında karar vermesinin beklenemeyeceği,

bu yönüyle Yerel Mahkemenin kabul ve uygulamasının isabetli olduğu ve sanık hakkında kurulan hükümlerin onanması...” gerekmektedir. Geriye kalan beş üye de benzer hukuki dayanaklar serdederek aynı doğrultuda görüş bildirmişlerdir.

4. HUKUKİ DEĞERLENDİRME

Yukarıda görüldüğü üzere uyuşmazlık; öğretmenler odasında bulunan mağdurlara ait çantalardan para ve kimlik kartları çalan sanık hakkında, üç ayrı hırsızlık suçundan mı hüküm kurulması yoksa TCK m. 43/2 mucibince zincirleme suç hükümlerinin mi uygulanması gerektiğinin belirlenmesine ilişkindir. Bu doğrultuda çalışmamızda, öncelikle fiil tekliği ve çokluğu üzerine geliştirilen teoriler ele alınacaktır. Ardından suç tekliği ve çokluğu konusundaki doktriner yaklaşımlar incelendikten sonra, şahsi görüşümüz çerçevesinde somut olaya ilişkin hukuki değerlendirmemiz aktarılacaktır.

4.1 Genel Olarak

Ceza hukukunda suçların içtimaî müessesesini anlayabilmek için öncelikle bu kavramın temelini oluşturan ‘suç’ tanımından yola çıkmak gerekir. Suç, en yalın haliyle hukuk düzeni tarafından yasaklanan ve ihlali halinde ceza veya güvenlik tedbiri gibi yaptırımlara bağlanan bir fiil olarak tanımlanır. Biçimsel bir bakış açısıyla, kanunda belirtilen tipe uygun her bir davranış suçun esasını teşkil eder. Bir davranışın ceza hukuku anlamında suç teşkil edebilmesi için failin icrai veya ihmali bir hareketinin bulunması (*nullum crimen sine actione*), bu hareketin dış dünyada bir netice doğurması ve hareket ile netice arasında kopuk olmayan bir nedensellik bağının kurulabilmesi şarttır. Dolayısıyla, faile yüklenebilecek somut bir fiil olmaksızın suçun varlığından söz etmek hukuken mümkün değildir.

Öğretide suçların gerçek içtimaî ile diğer içtima türleri arasındaki farkları ortaya koymaya çalışan görüşlerin birleştiği asıl nokta, ortada birden fazla suçun bulunduğu gerçeğidir. İçtima kavramı, doğası gereği bir suç çokluğunu barındırır ve bu çokluklar arasındaki çeşitli bağlama noktalarını inceler. Suç tekliği ve suç çokluğu

ayrımının sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi, suçun unsurlarının ve yapısının doğru tanımlanmasına bağlıdır. Bu süreçte temel mesele, failin gerçekleştirdiği eylemlerin hukuki düzlemde tek bir suç olarak mı yoksa birden fazla bağımsız suç olarak mı nitelendirileceğidir.

Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) zincirleme suç ve fikri içtima düzenlemeleri dikkate alındığında, bu ayrımın en kritik eşliğini fiil tekliği ve fiil çokluğu kavramları oluşturur. Her ne kadar fiil tekliği ile suç tekliği ya da fiil çokluğu ile suç çokluğu kavramları birbiriy-le eş anlamlı olmasa da bu kavramlar içtima türlerinin belirlenmesinde ortak birer referans noktasıdır. Örneğin, zincirleme suç gibi yapılarda birden fazla fiilin varlığına rağmen hukuki bir kesintisizlik nedeniyle tek bir suçtan bahsedilebilirken; fikri içtimada tek bir fiille birden fazla suçun oluşması söz konusudur. Bu bağlamda fiil ve suç kavramları arasındaki bu ince ayrım, failin ceza sorumluluğunun sınırlarını belirleyen en önemli ölçüt olarak karşımıza çıkar.

Suç tekliği ve suç çokluğu arasındaki bu karmaşık ilişkinin çözümü, teoride suçun yapısal olarak nelerden oluştuğunun tam olarak tespit edilmesini zorunlu kılar. Öğretide suçun unsurlarının kapsamı konusunda tam bir mutabakat sağlanamamış olsa da içtima sorunlarının çözümünde genellikle suçun maddi unsurları esas alınmaktadır. Hareket, netice ve nedensellik bağından oluşan bu maddi boyutta, 'hareket' yani fiil, değerlendirmenin başlangıç noktasını oluşturur. Bu nedenle, suçların içtimaı konusundaki tartışmaları netliğe kavuşturabilmek adına, öncelikle hukuki anlamda 'fiil' kavramının ne ifade ettiğinin ve hangi sınırlara sahip olduğunun irdelenmesi gerekmektedir. 'Fiil' kavramı, TCK'da tek bir anlama gelecek şekilde değil, farklı hukuki durumları karşılayacak biçimde geniş bir yelpazede kullanılmıştır. Kanun koyucunun kelime seçimindeki bu çeşitlilik, kişi özgürlüğünü doğrudan etkileyen ve temel bir hukuk metni niteliği taşıyan ceza kanununda, uygulama açısından belirsizliklere yol açma riski taşımaktadır. Özellikle suçların içtimaı gibi teknik bir alanda fiil kavramına yüklenen anlamın belirsizliği, failin tek bir suçtan mı yoksa birden fazla suçtan mı sorumlu tutulacağı meselesini doğrudan etkilemektedir. Mezkûr Kanun'un 42. maddesindeki bileşik suç, 43. maddesindeki

zincirleme suç ve 44. maddesindeki fikri içtima düzenlemelerinin tamamında 'fiil' ibaresine yer verilmiş olması, bu kavramın her bir kurum özelinde hangi kapsamda ele alınması gerektiğini belirlemeyi zorunlu kılmaktadır.

TCK'nın genel sistematığı incelendiğinde, fiil kelimesinin kimi zaman sadece fiziksel bir 'hareketi', kimi zaman ise 'suçun tamamını' ifade etmek üzere kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, kasıtlı düzenleyen 21. maddede veya iştiraki düzenleyen 37. maddede bu kavramın 'hareket' anlamında tercih edildiği anlaşılmaktadır. Buna karşılık, taksirli suçların düzenlendiği 22. maddede veya sınırın aşılmasına ilişkin 27. maddede 'fiil' kelimesinin doğrudan 'suç' anlamında kullanıldığı dikkat çekmektedir. TCK'nın farklı bölümlerinde ortaya çıkan bu terminolojik farklılıklar, hukuk tekniği açısından bir özensizliğe işaret ederken, suçların içtima gibi bağlama noktalarının fiil üzerinden kurulduğu kurumlarda yorum farklılıklarına neden olmaktadır. Bu noktada, içtima türlerinin sınırlarını belirleyebilmek için sadece fiil kavramına odaklanmak yeterli olmayıp, öğretide geliştirilen diğer yan ölçütlerin de dikkate alınması gerekmektedir.

Fiilin içeriğine dair tartışmalar, bu kavramın suçun hangi maddi unsurlarını kapsadığı sorusu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Mülga 765 sayılı TCK döneminden itibaren savunulan geniş yorumda fiil; failin hareketi, bu hareketin dış dünyada meydana getirdiği netice ve ikisi arasındaki nedensellik bağının toplamından oluşan bir bütün olarak kabul edilmiştir.² Bu görüşe göre fiil, iradi bir hareketle başlayıp dış dünyada bir değişiklik meydana getiren objektif unsurlar bütünüdür. Ancak bu yaklaşım benimsendiğinde, fiil sayısının netice sayısına göre belirlenmesi gibi bir sonuç ortaya çıkmakta; bu da tek bir hareketle birden fazla neticeye sebebiyet verilmesi durumunda doğrudan suç çokluğuna gidilmesine yol açmaktadır.

2 Veli, Özer Özbek/Koray, Doğan/Serkan, Meraklı/Pınar, Bacaksız/İsa, Başbüyük, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, 2025, s. 221; Timur, Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, 2024, s. 247; Kayıhan, İnel, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, 2023, s. 267-269; Hakan, Hakeri, Ceza Hukuku Genel Hükümler-Temel Bilgiler, 18. Baskı, 2020, s. 124; Mustafa, Özen, 'Ceza Hukukunda Fikri İçtima', Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 73, s. 140; Nevzat, Toroslu, Ceza Hukuku Genel Kısım, 8. Baskı, 2005, s. 111

Günümüz ceza hukuku öğretisinde baskın olan eğilim ise fiil kavramını daha dar bir çerçevede ele almaktadır. Bu yaklaşıma göre fiil, suçun kanuni tanımındaki tipik hareketi veya ihmali ifade eden bir yüklemden ibarettir.³ Dolayısıyla fiil, neticeden bağımsız olarak sadece failin gerçekleştirdiği iradi davranışı kapsamaktadır. Sonuç olarak, fiilin sadece 'hareket' olarak mı yoksa 'hareket, netice ve illiyet bağı' üçlüsünden oluşan bir kavram olarak mı tanımlanacağı, suçun tekliği veya çokluğu konusundaki hukuki nitelendirmeyi doğrudan değiştirmektedir.

Sonuç itibarıyla, suç tekliği ve suç çokluğu kavramları, suçların içtimaı kurumunun hukuki niteliğini belirleyen ve bu kurumdan önce değerlendirilmesi gereken bir ön mesele teşkil etmektedir. Suçun tek mi yoksa birden fazla mı sayılacağı hususunda esas alınacak ölçütlere dair öğretilerde farklı yaklaşımlar sergilense de, bu tartışmaların odağında fiil ve suç arasındaki ilişki yer almaktadır. TCK'nın sistematüğinde, içtima türlerinin ayrıştırılmasında fiil tekliği ve fiil çokluğu kavramları temel bağlama noktası olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle, suç tekliği-suç çokluğu kavramlarından önce, fiil kavramının içeriği ile fiil sayısının tespitine dair öğretilerdeki baskın görüşlerin öncelikli olarak incelenmesi bir zorunluluktur.

4.2 Fiil Tekliği- Fiil Çokluğu Ayrımı

4.2.1 Fiil Kelimesinden Hareket Anlayan Görüş

Fiili sadece 'hareket' olarak nitelendiren yaklaşımlar, temelini büyük ölçüde Alman doktrininden ve bu doktrin etkisiyle şekillenen Neoklasik-Finalist suç teorisinden almaktadır.⁴ Bu görüşü savunan yazarlara göre, haksızlığın özünü doğrudan failin gerçekleştirdiği hareket oluşturduğu için, suçların içtimaı sorunları da hareket kavramı üzerinden çözümlenmelidir. Bu anlayış uyarınca netice, fiilden ayrı bir unsur olarak kabul edilir; dolayısıyla fiil tekliği ve çokluğu ayrımının, netice sayısından bağımsız olarak sadece

3 Murat Volkan, Dülger, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, 2025, s. 335; Hamide, Zafer, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75, 8. Baskı, 2021, s. 240; Mahmut, Koca/ İlhan, Üzülmez; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, 2025, s. 120; İzzet, Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, 2025, s. 182

4 Özgenç, s. 170

hareket sayısı üzerinden yapılması bir ön koşul olarak sunulmaktadır.

Bu teorik çerçevede fiil; kişinin iradesiyle hâkim olduğu, belirli bir sonucu gerçekleştirmeye yönelmiş ve dış dünyada somut bir yansıma bulmuş olan beşerî bir davranıştır. Ancak her insan davranışı ceza hukuku anlamında ‘fiil’ değeri taşımaz; bir eylemin bu vasfı kazanabilmesi için mutlaka haksızlık teşkil eden iradi bir süreç olması gerekir. Bu bağlamda, kişinin iradesinin tamamen devre dışı kaldığı refleks hareketler, mekanik bir kuvvetin (*vis absoluta*) etkisiyle gerçekleştirilen eylemler veya tam bir şuur kaybı altındaki hareketler fiil niteliğine sahip değildir. Buna karşılık; cebir veya tehdit altında iradesi zorlanmış olsa dahi gerçekleştirilen hareketler (*vis compulsiva*), ani bir kararla verilen tepkiler veya kusur yeteneği bulunmayan kişilerin davranışları, yönlendirici bir irade barındırdıkları için fiil kapsamında değerlendirilmektedir.

Suç tiplerinin önemli bir kısmının maddi (gerçek) dünyada birden fazla hareketle işlenmesi, hareketin birliği konusunda ‘doğal’ ve ‘hukuki’ anlamda fiil tekliği ayrımlarını gündeme getirmektedir. Özellikle aynı neviden fikri içtima gibi kurumlarda, somut olaydaki birden fazla davranışın hukuki bir bütünlük oluşturup oluşturmadığı bu teorik yaklaşımlar ışığında belirlenir. Hareketin tekliğini tespit ederek bu kuralları somut olaylara doğru şekilde uygulayabilmek için aşağıda hareket kelimesine farklı anlamlar yükleyen görüşlere yer verilecektir.

4.2.1.1 Doğal Anlamda Hareket Tekliği

Doğal anlamda hareket tekliği görüşü, hareketin birliğini dış dünyaya yansıyan bedeni davranışların sayısına göre belirlemektedir. Bu anlayışa göre, kişiliğin dışa vurumu olan bedensel hareket tek bir iradi kararın ürünü ise fiil de tektir.⁵ Burada belirleyici olan kriter, bedensel hareketin aynı iradi faaliyet kapsamında gerçekleştirilmesidir. Buna göre, gerçekleştirilen bedensel eylem fiziksel bir bütünlük arz ediyorsa, bu eylemin dış dünyada yol açtığı neticelerin sayısına bakılmaksızın hareketin tek olduğu ve dolayısıyla

5 Koca/Üzülmez, s. 532

fiilin birliğinin bozulmadığı kabul edilir. Örneğin, tek bir mermiyle birden fazla kişinin yaralanması, tek bir sözle birden çok kişiye hakaret edilmesi veya atılan bir taşın hem bir mülke zarar verip hem de bir kişiyi yaralaması hallerinde, dış dünyadaki fiziksel hareket tek olduğu için tek fiilden söz edilir.

Bu görüş kapsamında ‘hareket’ ile ‘davranış’ kavramları arasında bir ayrıma gidilmesi önem taşımaktadır. Her bedeni davranış her zaman bağımsız bir hareketi ifade etmeyebilir; bazen birden fazla davranış, amaç ve zaman birliği çerçevesinde tek bir hareketi oluşturabilir. Nitekim, bir failin aynı kişiyi öldürmek amacıyla arka arkaya birden fazla el ateş etmesi örneğinde olduğu gibi, fiziksel davranışlar birden çok olsa da tüm bu eylemler aynı gayeye yönelik olduğundan doğal anlamda tek bir hareketin varlığı kabul edilmektedir. Buna karşılık, failin bir kişiye tokat attıktan sonra yanındaki bir başka kişiye yönelerek ona da vurması örneğinde olduğu gibi, bedensel eylemler arasında fiziksel bir kopukluk varsa ve her bir eylem ayrı bir iradi karara dayanıyorsa hareketlerin çokluğu söz konusu olur.

Sonuç olarak, doğal anlamda fiil tekliği teorisi, fiil sayısını bedensel hareketlerden ziyade iradi faaliyetin birliğine dayandırarak belirlemeye çalışmaktadır. Ancak günümüzde, suçun kanuni tarihinde doğal anlamda birden fazla harekete yer verilmiş olabileceği veya fiziksel olarak ayrı görünen hareketlerin hukuki kriterlerle tek sayılabileceği gerçeği, bu görüşün içtima öğretisi bakımından yetersiz kalmasına neden olmuştur. Fiziksel hareket birliğinin, suçların içtimandaki her durumu açıklayamaması sebebiyle, bu boşluğu doldurmak ve fiil tekliğini hukuki normlar üzerinden tanımlamak adına ‘hukuki anlamda fiil tekliği’ anlayışı ortaya çıkmıştır.

4.2.1.2 Tipik Anlamda Hareket Tekliği

Tipik anlamda hareket tekliği, literatürde ‘normatif teklik’ olarak da adlandırılmakta olup,⁶ birden fazla doğal hareketin kanun koyucunun iradesiyle tek bir hukuki birim altında toplanmasını esas almaktadır. Bu görüşe göre, suçun kanuni tanımı birden fazla

icrai veya ihmali davranışı bünyesinde barındırorsa dahi, bu hareketler ortak bir hukuki değerlendirmeye tabi tutularak tek bir fiil sayılır. Dolayısıyla, haksızlığın tespiti aşamasında maddi dünyadaki hareket çokluğuna değil, söz konusu eylemlerin kanunda tek bir tipik yapı içinde birleştirilip birleştirilmediğine bakılmaktadır. Kanuni tipin bu şekilde sentezleyici bir işlev görmesi, fiil ve dolayısıyla suç tekliğinin belirlenmesinde merkezi bir rol oynamaktadır.

Bu normatif sentezin en belirgin yansıması bileşik suçlarda görülmektedir. Örneğin, yağma suçunda hırsızlık ile cebir veya tehdit gibi doğal anlamda birbirinden bağımsız iki farklı suç ve hareket bulunmasına rağmen, TCK bu unsurları tek bir tipik çatı altında birleştirerek tek fiil kabul etmiştir (TCK m. 42). Benzer şekilde, çok hareketli suçlar kategorisinde yer alan özel belgede sahtecilikte, belgenin hem düzenlenmesi hem de kullanılması gerekirken; dolandırıcılıkta ise hileli davranışın yanı sıra bir menfaat temini şart koşulmaktadır. Kanun koyucu, bu tür suçlarda doğal anlamdaki hareketleri birbirine bağlayarak, hukuki açıdan parçalanamaz bir tipik bütünlük oluşturmuştur.

Kesintisiz (mütemadi) suçlar ile seçimli hareketli suçlar da tipik hareket tekliğinin önemli görünüm biçimleridir. Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma veya konut dokunulmazlığını ihlal gibi kesintisiz suçlarda, hareketin belirli bir süre devam etmesi haksızlığın oluşumu ve sürmesi bakımından kavramsal bir zorunluluktur; bu süreçteki hareket çokluğu tipik anlamda tek bir fiil olarak değerlendirilir. Seçimli hareketli suçlarda ise fail, kanunda sayılan eylemlerden yalnızca birini yapabileceği gibi birkaçını veya tamamını da gerçekleştirebilir. Bu durumda, gerçekleştirilen eylem sayısı ne olursa olsun, tek bir tipik ihlal söz konusu olduğundan fiilin tekliği korunmaktadır.

Ayrıca, suçun oluşumu için aslında tek bir hareketin yeterli olduğu durumlarda, eylemin birbirini izleyen davranışlarla tekrarlanması hali de tipik tekliği bozmamaktadır. Bir kişiye yönelik birden fazla bıçak darbesiyle gerçekleştirilen kasten yaralama veya aynı bağlamda sarf edilen birden fazla tahkir edici beyanda, amaç ve zaman birliği çerçevesinde tek bir tipik hareket olarak kabul edilir. Burada belirleyici olan, hareketlerin aynı haksızlık içeriğini

gerçekleştirmeye yönelik bir bütünlük arz etmesidir. Sonuç olarak, doğal anlamda hareketin tek olduğu her durumda hukuki anlamda da teklik mevcutken; doğal anlamdaki hareket çokluğu, kanuni tipin normatif bütünlüğü sayesinde hukuki düzlemde tek bir fiil olarak nitelendirilebilmektedir.

4.2.1.3 Hukuki Anlamda Hareket Tekliği

Hukuki anlamda hareket tekliği, dış dünyada birden fazla bağımsız hareketin gerçekleşmesine karşın, bu eylemlerin belirli hukuki gerekçelerle tek bir hareket birimi olarak değerlendirilmesini ifade eder. Bu yaklaşım, öğretide suçların içtimaı kapsamında yer alan zincirleme suç müessesesinin temel dayanağını oluşturmaktadır. Alman doktrinde de kabul gören bu anlayışa göre, aynı türden hareketlerle tekrarlanan hukuka aykırılıkların cezalandırılmasında, gerçek içtima kurallarının uygulama alanını sınırlandırmak amacıyla hukuki bir birlik kabul edilmektedir. Böylece, aralarında belirli bağlar bulunan doğal hareketlerin hukuki bir sebeple tek bir hareket olarak sayılması ve sonuçta tek bir suçun varlığına gidilmesi amaçlanmaktadır.

Hukuki anlamdaki bu birliğin somutlaştırılmasında, özellikle Alman doktrini ve yargı içtihatlarında geliştirilen 'tabii hareket tekliği' ölçütleri merkezi bir rol oynamaktadır. Bu anlayışa göre, dış dünyadan bakıldığında bir olayın fiziksel olarak ayrılabilir birden fazla parçadan oluşması, o eylemin hukuken de çokluk arz ettiği anlamına gelmemektedir. Şayet gerçekleştirilen çeşitli hareketler tek bir iradi karara dayanıyor ve yer ile zaman bakımından tarafsız bir gözlemcinin bakış açısıyla tek bir birim olarak nitelendirilebilecek kadar birbirleriyle dar ve sıkı bir bağlantı içinde bulunuyorsa, bu davranışların tamamı hukuki anlamda tek bir hareketi meydana getirmektedir. Dolayısıyla, dış dünyada birbirinden ayrılmış gibi görünen bedensel hareketler, aralarındaki bu sıkı bağ nedeniyle hukuki bir değerlendirmeye tek bir fiil olarak kabul edilir.

Bu noktada, tipik hareket tekliği ile hukuki hareket tekliği arasındaki farkın belirlenmesi teknik açıdan önem arz etmektedir. Tipik hareket tekliğinde, kanun koyucu belirli bir suç tipinin tanımı içinde birden fazla doğal hareketi zaten tek bir birim olarak kur-

gulamaktadır. Buna karşın hukuki hareket tekliğinde, hareketlerin birliğine kanuni tipin dışındaki genel hukuki düzenlemelerle ulaşılmaktadır. Örneğin, TCK'nın 43. maddesi gibi hükümler, suçun tipik tanımından bağımsız olarak hareketler arasında hukuki bir bağ kuran genel nitelikli düzenlemelerdir. Dolayısıyla tipik hareket tekliğinde kanun koyucunun o suça özel iradesi söz konusuyken, hukuki hareket tekliğinde tüm suçlar açısından geçerli olabilecek genel bir hukuki neden esas alınmaktadır.

Türk ceza hukuku sistematığı açısından bakıldığında, mülga 765 sayılı TCK ile yürürlükteki 5237 sayılı TCK arasındaki ibare farkı bu konudaki tartışmaları doğrudan etkilemektedir. Eski kanun döneminde zincirleme suç için kullanılan '*bir suç sayılır*' ifadesi yerine, mer'i kanununun 43. maddesinde '*bir ceza verilir*' ibaresine yer verilmiştir. Bu değişiklikle birlikte kanun koyucu, zincirleme suç kapsamında aslında birden fazla suçun işlendiğini ancak faildeki '*bir suç işleme kararı*' nedeniyle tek bir ceza uygulanacağını benimsemiştir. Bu sebeple, pozitif hukukumuz bakımından zincirleme suçun her zaman mutlak bir hukuki hareket birliği veya tek suç oluşturduğu söylenememektedir; buradaki birlik daha ziyade faille verilecek cezanın tekliği üzerinden şekillenen bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

4.2.2 Fiilin Belirlenmesinde Neticeyi Esas Alan Görüş

Türk ceza hukuku doktrininde uzun yıllar etkili olan klasik suç teorisine göre fiil; yalnızca bedensel bir hareketten ibaret olmayıp hareket, netice ve bu ikisi arasındaki nedensellik bağından oluşan bir bütündür. Bu yaklaşımı savunan görüşe göre, suçun maddi unsurunu sadece harekete indirmek mümkün değildir; zira dış dünyada meydana gelen değişiklik, yani netice, eylemin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu nedenle fiilin tekliği veya çokluğu belirlenirken, failin hareketinden ziyade bu hareketin dış dünyada sebebiyet verdiği tipik neticelerin sayısı esas alınmalıdır. Bu anlayış uyarınca, dış dünyada gerçekleşen netice sayısı kadar fiil, fiil sayısı kadar da suçun varlığı kabul edilmektedir.

Neticenin hareketten fiziksel olarak ayrılabilirdiği suçlarda, fiil sayısının tespiti bu neticelerin sayılmasıyla kolayca yapılabilmekte-

dir. Örneğin, failin ateşlediği tek bir merminin iki ayrı kişiye isabet ederek yaralanmalarına yol açması durumunda, dış dünyada iki ayrı netice gerçekleştiği için iki ayrı fiilin ve dolayısıyla iki ayrı kasten yaralama suçunun oluştuğu kabul edilir. Bu bakış açısına göre fiil ve suç sayıları kural olarak birbiriyle örtüşmekte; netice tek ise fiil ve suçun da tek olduğu sonucuna varılmaktadır. Neticenin kanuni tipin bir unsuru olması, onun fiilin bir parçası olduğu gerçeğini değiştirmemekte; aksine suçun maddi boyutunun tamamlanması için neticeye bakılmasını zorunlu kılmaktadır.

Buna karşılık, hakaret veya iftira gibi hareket ile neticenin eş zamanlı gerçekleştiği, yani neticesi harekete bitişik suçlarda, sadece fiziksel sonuca bakmak her zaman yeterli bir ölçüt sunmayabilir. Bu tür durumlarda fiil sayısının tespiti için netice kavramı, hukuki değerler veya kanun hükmünün ihlali üzerinden anlamlandırılmaktadır. Eğer failin tek bir hareketiyle birden fazla mağdurun hukuki değerine saldırılmışsa, ihlal edilen hükümlerin veya mağdurların sayısı fiil sayısını belirlemektedir. Örneğin, bir sözle iki kişiye aynı anda hakaret edilmesi durumunda, netice hareketle özdeşleşmiş olsa da iki ayrı ihlal gerçekleştiği için fiilin de çok olduğu kabul edilmektedir. Ancak fiil tekliğinden söz edebilmek için neticelerin aynı anda meydana gelmesi bir şart olarak aranmakta; ihlallerin farklı zaman dilimlerinde oluşması halinde ise fiil birliği ortadan kalkmaktadır.

Bazı değerlendirmelerde ise netice esas alınmakla birlikte, fiil birliği için ek kriterlerin varlığı gerekli görülmektedir. Hareketlerin ve neticelerin sayıca birden fazla olması, eğer failin amacı tek ise ve eylemler arasında zamansal bir kopukluk bulunmadan birbirini izleyen bir bütünlük varsa, fiilin tek sayılmasına engel teşkil etmemektedir. Bu kapsamda, failin bir kişiyi öldürmek için birden fazla ateş etmesi olayında, doğal hareketler birden fazla olsa da ortaya çıkan nihai netice tek olduğu için fiilin de tekliği korunmaktadır. Sonuç itibarıyla neticeyi merkeze alan bu görüş, ceza hukukunda fiili salt fiziki bir hareket olarak değil, hukuk düzeninin yasakladığı somut bir zararın veya tehlikenin gerçekleştiği objektif bir süreç olarak tanımlanmaktadır.

4.3 Suç Tekliği – Suç Çokluğu Ayrımı

Ceza hukukunda fiil tekliği ile suç tekliği kavramları, birbirleriyle sıkı bir ilişki içinde olmalarına rağmen hukuki mahiyetleri itibarıyla özdeş değildir. Fiilin tekliği, suçun sayısal olarak belirlenmesinde bir bağlama noktası teşkil etse de suç sayısının tespiti, fiil sayısının belirlenmesinde kullanılan kriterlerden farklı ölçütlerin değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Nitekim fikri içtima hallerinde tek bir fiil mevcutken birden fazla suçun oluşması, buna karşılık zincirleme suçun temel biçiminde birden fazla fiilin varlığına rağmen hukuki bir kesintisizlik nedeniyle tek cezaya hükmedilmesi bu ayrımın en somut göstergesidir. Özellikle TCK'nın 43. maddesinde düzenlenen 'tek fiille farklı mağdurlara karşı aynı suçun işlenmesi' hâli, yasal bir düzenlemeyle zincirleme suç kapsamında değerlendirilse de özünde fiil tekliğine dayanan bir yapıyı barındırmaktadır.

Suçun sayısal olarak belirlenmesinde maddi unsuru, özellikle de hareket sayısını esas alan yaklaşımlar,⁷ kural olarak hareketin tek olduğu her durumda suçun da tek sayılması gerektiğini savunur. Bu görüş uyarınca maddi unsur hem fiilin hem de suçun sayısını tayin eden temel ölçüttür. Ancak fiziksel dünyadaki davranışların çokluğu, her zaman hareketin ve dolayısıyla suçun çokluğu anlamına gelmemektedir. Örneğin, bir kişinin öldürülmesi amacıyla arka arkaya gerçekleştirilen birden fazla bıçak darbesi, doğal anlamda çok sayıda davranış içermesine rağmen; iradedeki birlik, amaçsal bütünlük ve eylemler arasındaki zamansal yakınlık nedeniyle hukuki anlamda tek bir hareket ve tek bir suç olarak kabul edilir. Bu noktada eylemin birliği, failin bilincine ve yöneldiği amaca göre takdir edilen bir değer yargısı olarak değerlendirilmektedir.

Öte yandan, suçun tekliğini sadece hareket sayısına indirgeyen yaklaşımların yetersizliği, özellikle normun ihlaline üstünlük tanıyan görüşlerce vurgulanmaktadır. Bu anlayışa göre suçun sayısı, dış dünyadaki fiziksel hareketlerin sayısından bağımsız olarak, ihlal edilen hukuk normlarının sayısı üzerinden belirlenmelidir.⁸

7 İçel, s. 582

8 Koca/Üzülmez, s. 526; İçel, s. 583

Suç, maddi unsurun ötesinde hukuka aykırılık gibi yapısal unsurları da barındıran bir bütün olduğu için, sadece fiziksel verilere odaklanmak suçun hukuki mahiyetini tam olarak karşılayamaz. Nitekim kalabalık bir meydana bomba patlatılması örneğinde olduğu gibi, bedensel hareket tek olsa dahi birden fazla normun ihlal edilmesi ve farklı hukuki değerlerin zarar görmesi, bu görüş uyarınca suç çokluğunun kabulünü zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla suç sayısının tespitinde belirleyici olan, eylemin fiziksel boyutu değil, hukuk düzeni tarafından yasaklanan haksızlık içeriğinin kaç kez gerçekleştiğidir.

Fiil ve suç kavramları arasındaki bu farklılık, TCK'nın sistematüğinde de açıkça görölmektedir. TCK'nın 44. maddesinde tanımlanan fikri içtima kurumu, *'bir fiil ile birden fazla suçun işlenmesi'* ifadesini kullanarak suç sayısının fiil sayısından bağımsız bir şekilde takdir edilebileceğini yasal bir zemine oturtmuştur. Mütemadi veya itiyadi suçlarda görüldüğü üzere, neticenin süreklilik arz etmesi veya eylemlerin tekrarlanması durumunda bile tek bir normun ihlal edilmesi, suçun teklifi sonucunu doğurmaktadır. Bu durum, suçun sayısal tespitinin sadece maddi unsurlara bakılarak değil, hukuka aykırılık ve kusurluluk gibi suçun tüm bileşenlerini kapsayan bütüncül bir değerlendirmeyle yapılabileceğini göstermektedir.

4.4 Görüşümüz

Türk ceza hukuku sistematüğinde 5237 sayılı Kanun ile birlikte klasik suç teorisinden önemli bir kopuş yaşandığı görölmektedir. Bu yeni yaklaşımda 'fiil' kavramı, klasik teorinin aksine neticeyi bünyesinde barındıran geniş bir yapıdan ziyade, salt icrai veya ihmali hareketlere indirgenmiştir. Nitekim mezkûr kanunun yer bakımından uygulanmasına dair 8. maddesinde 'fiil' ve 'netice' kavramlarının ayrı ayrı zikredilmesi, yasa koyucunun fiili neticeden bağımsız bir maddi unsur olarak konumlandığına en bariz kanıtıdır. Bizim de iştirak ettiğimiz bu anlayış uyarınca fiil, kişinin iradi olarak hâkim olduğu, dış dünyada tezahür eden ve belirli bir amaca yönelen bedensel bir davranış biçimidir. Dolayısıyla fiil, suçun hareket unsuruna odaklanmakta; illiyet bağı, fail, mağdur ve konu ile birlikte suçun maddi unsurlarını oluşturmaktadır.

Fiil tekliği ile çokluğunun tespitinde esas alınması gereken temel ölçütün netice değil, hareket olduğu kanaatindeyiz. Hareketin tekliği ise sadece fiziksel bir birliği değil; aynı zamanda 'doğal hareket birliği' veya 'tipik bir birliği' de kapsmalıdır. Bu bağlamda, iradenin tamamen devre dışı kaldığı durumlar hariç olmak üzere, kişinin bir şeyi yapmak veya yapmamak suretiyle sergilediği her iradi davranış fiil vasfını haizdir. Hareketin tek kabul edildiği her durumda fiilin de tekliği korunmakta; hareketin çokluğu ise kural olarak fiil çokluğunu beraberinde getirmektedir. Ancak vurgulamak gerekir ki, tipik hareket tekliğinin mevcut olduğu hallerde birden fazla doğal hareketin hukuki bir sentezle tek bir fiil birimi olarak nitelendirilmesi, ceza hukukunun normatif yapısının doğal bir sonucudur.

Suç sayısının belirlenmesi meselesine gelindiğinde ise, maddi unsurlar ile sınırlı bir değerlendirmenin yetersiz kalacağı düşünce-sindeyiz. Fiil ve suç özdeş kavramlar olmadığından, hareketin veya fiilin sayısı her zaman işlenen suçun sayısına tekabül etmez. Maddi neticenin veya fiilin tek olması, hiçbir zaman hukuki ihlalin de tek olmasını gerektirmemektedir. Fikri içtima düzenlemesinde açıkça öngörüldüğü üzere, tek bir fiil birden fazla normu ihlal ederek suç çokluğuna sebebiyet verebilirken; mütemadi veya itiyadı suçlarda görüldüğü gibi birden fazla hareket tek bir normun ihlali kapsamında kalarak suç tekliğini oluşturabilir. Bu sebeple suçun sayısal tespitinde, maddi olguların ötesinde 'ihlal edilen norm' kriterinin esas alınması gerektiği düşüncesindeyiz. Suçun normatif niteliği, haksızlık içeriğinin kaç kez gerçekleştiğinin tespitini ancak ilgili ceza normlarına başvurarak mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla tek bir fiille farklı mağdurlara veya farklı hukuki değerlere yönelik saldırıların gerçekleştirilmesi durumunda, her bir ihlal bağımsız bir suçun varlığını teyit etmektedir. Sonuç olarak suçların içtimaı kurumunun temelinde yatan bu bağlama noktaları, fiil tekliğinin her zaman suç tekliği ile sonuçlanmayacağını, nihai belirlemenin ancak normatif bir değerlendirme ile yapılabileceğini ortaya koymaktadır.

5. SONUÇ

Yukarıda açıkladığımız tüm bilgiler doğrultusunda, inceleme konusu Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına konu somut olay suç teorisi bağlamında tetkik edildiğinde, öncelikle failin icra hareketlerinin hukuki mahiyeti üzerinde durulmalıdır. Sanığın bir dershanenin öğretmenler odasına girerek, aynı mekânda ve kısa bir zaman dilimi içerisinde birden fazla mağdura ait çantaları karıştırıp suça konu eşyaları ele geçirmesi, dış dünyadaki tezahürü itibarıyla parçalı bir görüntü arz etse de, bu eylemler kümesinin fiil tekliği kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira doğal anlamda hareketin tek olduğu her durumda hukuki anlamda da teklik mevcutken, doğal anlamdaki hareket çokluğu amaçsal bütünlük sayesinde hukuki düzlemde tek bir fiil olarak nitelendirilir.

Bu noktada, TCK'nın 43. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen aynı neviden fikri içtima hükmünün tatbik kabiliyeti irdelenmelidir. Bahse konu düzenlemenin temelinde yatan 'tek fiil' kavramı, sadece bedensel devinimi değil, belirli hukuki gerekçelerle tek bir haksızlık olarak kabul edilen eylemler bütününe ifade eder. Somut olayda sanığın, öğretmenlerin odada bulunmadığı bir andan istifade ederek ardışık hareketlerle çantalara yönelmesi, tarafsız bir gözlemcinin bakış açısıyla yer ve zaman bakımından kopuk olmayan, tek bir iradi karara dayanan bir süreci temsil etmektedir. Alman doktrininde de kabul gören tabii hareket tekliği ölçütleri uyarınca, dış dünyada fiziksel olarak ayrılabilir gibi görünen bu bedensel hareketler, aralarındaki sıkı bağ ve amaç birliği nedeniyle hukuki bir değerlendirmeye tek bir fiil olarak kabul edilmelidir.

Çalışmamızın teorik kısmında vurguladığımız üzere, suçun sayısal olarak belirlenmesinde kural olarak ihlal edilen norm veya mağdur sayısının esas alınması, haksızlık içeriğinin tam olarak karşılanması adına büyük önem taşımaktadır. İncelenen somut olayda da hırsızlık eyleminin birden fazla mağdura yönelmiş olması, ilk bakışta her bir mağdur için ayrı bir ceza verilmesini öngören gerçek içtima kurallarının uygulanmasını akla getirebilir. Ancak TCK'nın 43. maddesinin 2. fıkrası, bu tür durumlar için özel ve emredici bir yasal köprü kurarak uyuşmazlığın çözüm yolunu açıkça belirlemiştir. Bu düzenlemeye göre, aynı suçun birden fazla

kişiyeye karşı 'tek bir fiil' ile işlenmesi halinde, her bir mağdur için bağımsız cezalar tayin edilmek yerine, birinci fıkradaki zincirleme suç hükümleri uyarınca artırılmış ceza verilmesi gerekmektedir.

Sanığın öğretmenler odasındaki çantalara yönelik gerçekleştirildiği ardışık hareketler, yer ve zaman bakımından kopukluk içermemesi ve tek bir iradi karara dayanması nedeniyle hukuki anlamda tek bir fiil niteliği taşımaktadır. Burada mağdur sayısının birden fazla olması, haksızlığın niceliğini artırsa da eylemin hukuki bütünlüğünü ve 'tek fiil' karakterini ortadan kaldırmamaktadır. Kanun koyucunun 43/2. maddedeki açık iradesi, tek bir fiille gerçekleştirilen çok mağdurlu ihlalleri gerçek içtima kapsamı dışında tutarak cezai orantılılığı sağlamayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla, sanığın hırsızlık eylemlerini parçalara bölerek her mağdur için ayrı mahkûmiyet kurmak yerine, eylemi hukuken tek bir fiil kabul edip cezayı zincirleme suç hükümleri çerçevesinde belirleyen Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararı, hukuki isabeti nedeniyle tarafımızca da benimsenmiştir.

KAYNAKÇA

- DEMİRBAŞ, Timur: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 19. Baskı, 2024.
- DÜLGER, Murat Volkan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, 2025.
- HAKERİ, Hakan: Ceza Hukuku Genel Hükümler-Temel Bilgiler, 18. Baskı, 2020.
- İÇEL, Kayıhan: Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, 2023.
- KOCA, Mahmut/ ÜZÜLMEZ, İlhan: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, 2025.
- ÖZBEK, Veli Özer/ DOĞAN, Koray/ MERAĞLI, Serkan/ BACAĞSIZ, Pınar/ BAŞBÜYÜK, İsa: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Baskı, 2025.
- ÖZEN, Mustafa: Ceza Hukukunda Fikri İçtima, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 73, s. 132-145.
- ÖZGENÇ, İzzet: Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, 2025.
- TOROSLU, Nevzat: Ceza Hukuku Genel Kısım, 8. Baskı, 2005.
- ZAFER, Hamide: Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75, 8. Baskı, 2021.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURULUNUN 2026/266 SAYILI SADAKAT KART PROGRAMLARINA İLİŞKİN İLKE KARARI'NIN ELEŞTİREL İNCELEMESİ

Av. Aslı ÖZTÜRK¹

ÖZET

Kişisel Verileri Koruma Kurulunun, 28 Şubat 2026'da Resmî Gazete'de yayınlanan, 11.02.2026 tarih ve 2026/266 sayılı İlke Kararı ile sadakat kart sahibi ilgili kişiye ait cep telefonu numarasının veya sadakat kart numarasının, üçüncü bir kişi tarafından alışveriş sırasında kasa görevlisine bildirilmesi suretiyle, ilgili kişinin bilgisi ve rızası olmaksızın sadakat kart avantajlarından yararlanılabildiği, ilgili kişi adına fatura, belge düzenlenebildiği ve yapılan alışverişe ilişkin müşteri işlem bilgilerinin sadakat kart sahibinin üyelik hesabına işlendiği tespit edilmiştir. Kurul, bu uygulamanın kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel tutulması ilkesine aykırılık teşkil ettiğini ve veri sorumlusunun kişisel verilerin güvenliğini sağlama yükümlülüğü kapsamında gerekli teknik ve idari tedbirleri alması gerektiğini belirtmiştir.

Bu çalışma, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 2026/266 sayılı İlke Kararı'nı KVKK m.4, ve m.12 hükümleri çerçevesinde incelemeyi; kararın ortaya çıkardığı sorunları eleştirel olarak tartışmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Verilerin Korunması, Veri Güvenliği, Kademeli Doğrulama Modeli

1 Avukat, İstanbul Barosu

1. GİRİŞ

Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 11.02.2026 tarih ve 2026/266 sayılı İlke Kararı² ile sadakat kart programlarında üçüncü kişiler tarafından cep telefonu numarası veya kart numarası beyan edilmesi suretiyle, herhangi bir doğrulama yapılmaksızın kart avantajlarından yararlanılabildiğini veri koruma hukuku bakımından değerlendirmiştir. Kurul, alışverişin fiilen kart sahibi tarafından yapılmadığı halde işlemlerin kart sahibinin üyelik hesabına işlenmesini, ilgili kişinin adına hatalı olarak fatura ve belge düzenlenmesini, KVKK'nın 5'inci maddesinde düzenlenen kişisel verileri işleme şartlarından herhangi birine dayandırılmayacağını; kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi (KVKK m.4) ile veri sorumlusunun veri güvenliğini sağlama yükümlülüğü (KVKK m.12) kapsamında gerekli idari ve teknik tedbirlerin alınması gerektiğini belirterek, bu şekilde gerçekleşen veri işleme faaliyetini hukuka aykırı bulmuştur. Kararda SMS doğrulaması, mobil uygulama, QR kod, fiziki kart ibrazı veya şifre kullanımı gibi yöntemler örnek gösterilmiş, ayrıca işlem türüne ve risk düzeyine göre farklı doğrulama mekanizmaları uygulanabileceği ifade edilmiştir.

Sadakat kart programları, tüketicilere indirim ve kampanya gibi avantajlar sunmakla birlikte, aynı zamanda alışveriş alışkanlıklarının izlenmesine, müşteri profili oluşturulmasına imkân sağlayan yapılardır. Veri sorumlularının, 2026/266 sayılı İlke Karar'a uyum için öngöreceği teknik ve idari tedbirlerde her işlemde güçlü kimlik doğrulaması araması ölçülülük ve risk temelli yaklaşım bakımından sorun yaratabileceği öngörülmektedir. Bu nedenle uygulanacak doğrulama ve veri güvenliği tedbirlerinin belirlenmesinde yalnızca teorik riskler değil, işlemin niteliği, doğurduğu sonuç ve ilgili kişi bakımından ortaya çıkan gerçek risk dikkate alınmalıdır.

Çalışmamız, Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 2026/266 sayılı İlke Kararı'nı kişisel verileri koruma hukukunun temel ilkeleri çerçevesinde eleştirel olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda Karar'ın dayandığı doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi

2 Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 11.02.2026 tarih ve 2026/266 sayılı İlke Kararı, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2026/02/20260228-5.pdf>, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).

ile veri sorumlusunun gerekli idari ve teknik mekanizmaları oluşturarak veri güvenliğini sağlama yükümlülüğü değerlendirilecek; sadakat kart sistemlerinde açık rızanın özgür iradeyle verilmesi, ölçülülük ilkesi ve risk temelli yaklaşım bakımından ortaya çıkabilecek sorunlar tartışılacak ve her veri işleme için tek tip doğrulama yerine risk düzeyine göre değişen kademeli doğrulama modelinin daha uygun olduğu ileri sürülecektir.

2. 2026/266 SAYILI İLKE KARARI'N İÇERİĞİ VE KURULUN GEREKÇESİ

2.1. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma İlkesi (KVKK m. 4/2-b)

Kurulun 2026/266 sayılı İlke Kararı'nda atıf yaptığı hükümlerden ilki KVKK m. 4/2-b çerçevesinde kişisel verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesidir. Kişisel verinin bu ilkeye uygun olarak işlenmesi için yalnızca doğru veri işlenmesi değil verinin doğruluğunun veri sorumlusu tarafından kontrol edilmesi gerekir.³ Bu anlamda veri sorumlusunun aktif özen yükümlülüğü söz konusudur.⁴

Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurulu, 2020/966 sayılı başka bir İlke Kararı'nda veri sorumlularına, kendilerine beyan edilen iletişim bilgilerinin doğruluğunu teyit etme noktasında “aktif özen yükümlülüğü” olduğunu belirterek; fatura, ekstre ve rezervasyon gibi kişisel veri içeren dokümanların yanlış kişilere iletilmesini engellemeyi amaçlamıştır. KVKK m. 12 kapsamında veri sorumlularınca, veri güvenliğini sağlamaya yönelik zorunlu idari ve teknik tedbirlerin alınması gerektiğini ifade etmiş ve telefon numarası veya e-posta adresi gibi kanalların doğrulama kodları veya onay

3 Hayrunnisa ÖZDEMİR, Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 139.

4 Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, KVKK Yayınları, S. 59, Ankara 2025, s. 34; Oğulcan ÖZKAN, Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 88; Rıza SAKA/ Ramazan ÇAĞLAYAN/Mahmut KOCA, Avrupa Birliği Hukuku, İdare Hukuku ve Ceza Hukuku Açısından Kişisel Verilerin İmhası, B. 2, Seçkin Yayıncılık, s. 33.

linkleri gibi makul teknik mekanizmalarla teyit edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.⁵

Kurulun 2026/266 sayılı İlke Kararı'nda ise bu husus yinelenmiş ve daha spesifik olarak uygulamada kasada telefon söyleme şeklinde gerçekleşen sadakat kart kullanımının üçüncü kişiler tarafından gerçekleştirilmesi hususu ele alınmıştır. Kurul kararında, veri sorumlularının sadakat kart üzerinden gerçekleştirilen işlemlerde kimlik doğrulaması yapılmasını sağlayacak teknik ve idari tedbirler almaları gerektiği belirtilmiş ve bu kapsamda kullanılabilir olacak doğrulama yöntemlerine örnek olarak SMS ile tek kullanımlık doğrulama kodu gönderilmesi, mobil uygulama veya internet sitesi üzerinden barkod ya da QR kod okutulması, fiziki sadakat kartın ibraz edilmesi, kart şifresinin girilmesi veya kullanıcıya işlem türüne göre yetki tanıyan opt-in modellerinin oluşturulması sayılmıştır. Ayrıca, sadakat kart sistemlerinde farklı işlem türlerinin farklı risk düzeyleri doğurabileceğini ve veri sorumlularının işlem türü ve risk oranına göre farklı doğrulama mekanizmaları geliştirebileceğini belirtmiştir. Bu çerçevede puan kazanımı, puan harcama, indirimden yararlanma veya üyelik oluşturma gibi farklı işlemler bakımından farklı doğrulama yöntemleri kullanılmasının mümkündür.

Son olarak Kurul, veri sorumlularına sadakat kart uygulamalarını Karar'a uygun hale getirebilmeleri için yayımlanma tarihinden itibaren altı aylık uyum süresi tanımış ve bu süre içinde gerekli teknik ve idari düzenlemelerin yapılması gerektiğini karara bağlamıştır. Böylece sadakat kart kullanımında kimlik doğrulama mekanizmalarının kurulması, veri güvenliği yükümlülüğünün bir gereği olarak kabul edilmiştir.

⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 22.12.2020 tarihli ve 2020/966 sayılı İlke Kararı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6858/2020-966>, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).

2.2. Veri Sorumlusunun Kişisel Verilerin Güvenliğini Sağlama Yükümlülüğü

Kurulun 2026/266 sayılı İlke Kararında sadakat kartlarına ilişkin uygulamayı hukuka aykırı veri işleme olarak nitelendirmesinde atıf yaptığı hükümlerden diğeri ise KVKK m. 12 çerçevesinde veri sorumlusunun kişisel verilerin güvenliğini sağlama yükümlülüğüdür. Bu anlamda gerekli teknik ve idari tedbirlerin veri sorumlusu tarafından alınması gerekmektedir.

Nitekim Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından 15.02.2022 tarihinde yayımlanan kamuoyu duyurusunda, Kanun'un 12. maddesi kapsamında veri sorumlularının alabileceği teknik ve idari tedbirleri sıralamıştır.⁶ Bu kapsamda özellikle kullanıcı hesaplarının yetkisiz erişime karşı korunabilmesi için çift kademeli kimlik doğrulama (two-factor authentication) sistemlerinin kurulması, farklı cihazlardan yapılan girişlerde ilgili kişiye SMS veya e-posta yoluyla bildirim gönderilmesi, uygulamaların HTTPS gibi güvenli iletişim protokolleri ile korunması ve kullanıcı parolalarının güncel ve güvenli karma (hashing) algoritmaları ile saklanması önerilmektedir. Ayrıca başarısız giriş denemelerinin sınırlandırılması, kullanıcıların hesaplarına yapılan son giriş hareketlerini görüntüleyebilmesi, aynı parolanın farklı platformlarda kullanılmaması konusunda kullanıcıların bilgilendirilmesi ve güçlü parola politikalarının uygulanması veri güvenliği bakımından gerekli tedbirler arasında sayılmıştır. Bunun yanında yeni parolaların önceki parolalarla aynı olmasının engellenmesi, CAPTCHA ve dört işlem gibi doğrulama yöntemlerinin kullanılması, erişime izin verilen IP adreslerinin sınırlandırılması ve üçüncü parti yazılım veya servisler kullanılması halinde bu sistemlerin güvenlik güncellemelerinin düzenli olarak yapılması da önerilen tedbirler arasındadır. Kurum tarafından sayılan bu önlemler, veri güvenliği yükümlülüğünün somut olayın risk düzeyine göre belirlenmesi gerektiğini göstermekte olup, her veri işleme faaliyetinde aynı yoğunlukta güvenlik tedbiri

6 KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU, Kullanıcı Güvenliğine İlişkin Veri Sorumluları Tarafından Alınması Tavsiye Edilen Teknik ve İdari Tedbirlere İlişkin Kamuoyu Duyurusu, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7177/Kullanici-Guvenligine-Iliskin-Veri-Sorumlulari-Tarafından-Alınması-Tavsiye-Edilen-Teknik-ve-İdari-Tedbirlere-İliskin-Kamuoyu-Duyurusu>, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).

alınmasının zorunlu olmadığına, aksine risk temelli ve kademeli bir güvenlik yaklaşımının esas olduğuna işaret etmektedir.⁷

Kurul, 2026/266 sayılı İlke Kararı'nda da 15.02.2022 tarihli duruyuyla aynı doğrultuda, veri sorumlusu tarafından kişisel verinin güvenliğini sağlama için gerekli idari ve teknik tedbirleri alma yükümlülüğünün uygulanmasında tek tip bir model öngörmemiş, veri sorumlularının kişilerin yaş, eğitim düzeyi, ekonomik durumu ve teknoloji okuryazarlığı gibi farklılıklarını gözetererek alternatif mekanizmaları sunabileceğini belirtmiştir. Karar'da ayrıca, sadakat kart uygulamaları kapsamında gerçekleştirilen işlemlerin aynı risk düzeyine sahip olmadığı kabul edilerek; üyelik oluşturma, puan veya indirim kazanma, puan harcama, promosyon kullanma gibi farklı işlem türlerine ve bu işlemlerin doğurduğu risk oranına göre farklı doğrulama yöntemlerinin tercih edilebileceği ifade edilmiştir. Bu yaklaşım, veri güvenliği yükümlülüğünün mutlak ve tek tip bir doğrulama zorunluluğu şeklinde değil, işlem türü ve risk düzeyi dikkate alınarak uygulanması gerektiğini göstermektedir. Risk temelli yaklaşımın benimsenmesi, kişisel veriler bakımından ilgili kişilerin haklarının zayıflatılması anlamına gelmemektedir. İşleme faaliyetinin düşük riskli olması halinde dahi, ilgili kişilerin sahip olduğu hakların kapsamı değişmemekte; farklılaşan husus, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüklerini yerine getirirken alması gereken tedbirlerin niteliği ve yoğunluğudur. Bu çerçevede, veri işleme faaliyetinin risk düzeyi düşük olan durumlarda veri sorumlusunun uyum yükümlülükleri daha hafif olabilirken, yüksek risk içeren işleme faaliyetlerinde daha güçlü teknik ve idari tedbirlerin alınması gerekmektedir.⁸ Ancak bu ilkeye rağmen, doğrulama yükümlülüğünün uygulamada geniş yorumlanması halinde, düşük riskli işlemler bakımından da güçlü kimlik doğrulaması, kişisel

7 Kullanıcı Güvenliğine İlişkin Veri Sorumluları Tarafından Alınması Tavsiye Edilen Teknik ve İdari Tedbirlere İlişkin Kamuoyu Duyurusu. <https://www.kvkk.gov.tr/Ice-rik/7177/Kullanici-Guvenligine-Iliskin-Veri-Sorumlulari-Tarafindan-Alinmasi-Tavsiye-Edilen-Teknik-ve-Idari-Tedbirlere-Iliskin-Kamuoyu-Duyurusu>, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).

8 Article 29 Data Protection Working Party, Statement on the Role of a Risk-Based Approach in Data Protection Legal Frameworks, 30 May 2014, https://ec.europa.eu/jus-tice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp218_en.pdf, (Erişim Tarihi: 14.03.2026), s. 3.

verilerin işlenmesi bakımından bir diğer önemli ilke olan ölçülülük ilkesi bakımından sorun doğurabilecektir.

Kart sahibine puan kazandırılması gibi düşük riskli işlemlerde yani ilgili kişinin lehine olarak değerlendirilebilecek işlemlerde, ağır doğrulama yöntemleri yerine daha hafif tedbirleri uygulanmalıdır. Örneğin fiziki sadakat kart ibrazı veya mobil uygulama barkod/QR kod okutma tercih edilebilir. Buna karşılık birikmiş puanların harcanması gibi kart sahibinin aleyhine olabilecek işlemler bakımından daha güçlü güvenlik mekanizmalarının uygulanması, ölçülülük ilkesine daha uygun olacaktır. Bununla birlikte, düşük riskli işlemler bakımından dahi her kullanımda güçlü kimlik doğrulama yöntemlerinin zorunlu tutulması, günlük hayatın olağan akışı ile bağdaşmayabilir.

Kişilerin teknolojiye erişim düzeyi, dijital okuryazarlık seviyesi ve mobil cihaz kullanımı bakımından farklılıklar bulunduğu da göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanında sadakat kartlarının uygulamada çoğu zaman aile üyeleri veya yakın çevre tarafından da kullanılabilirdiği, bazı durumlarda kart sahibinin bilgisi ve rızası dahilinde işlemlerin başka bir kişi tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Kart sahibinin fiziksel olarak işlem yerinde bulunmadığı bu tür günlük ve düşük riskli işlemler bakımından da işlemin fiilen yapılamamasına yol açabilecektir.

3. SADAKAT KARTLARININ VERİ KORUMA HUKUKU BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Perakende sektöründe müşteri bağlılığını artırmaya yönelik uygulamalar arasında sadakat kart programları uzun süredir yaygın biçimde kullanılmaktadır. Gıda, kozmetik, teknoloji, giyim başta olmak üzere pek çok sektörde birçok şirket, sadakat karta sahip olan tüketicilerine indirim, puan, kampanya ve promosyon gibi avantajlar sunmaktadır.

Sadakat kart uygulamaları kapsamında çoğu zaman cep telefonu numarası, e-posta, iletişim bilgileri, alışveriş geçmişi, kampanya kullanımı, harcama sıklığı ve müşteri işlem bilgileri gibi kişisel veriler işlenmekte; bu veriler üyelik hesabı ile ilişkilendirilerek

saklanmaktadır. Aynı zamanda bu kartlar, tüketicilerin alışveriş davranışlarına yani harcama miktarı, tüketim alışkanlıkları, sıklık ve tercihinine ilişkin verilerin sistematik biçimde toplanmasına imkân sağlamaktadır. Veri sorumlusu şirketler sadakat kartlarının sağladığı avantajlar aracılığıyla müşteriyi tekrar alışveriş yapmaya yönlendirebilmekte ve tüketici davranışlarını analiz ederek profil oluşturabilmektedir.⁹ Pazar analizi ve müşteri segmentasyonu, müşterilerin sadakat programına kayıt sırasında satıcıya sağladıkları kişisel bilgiler ile her alışverişte sadakat kartlarını kullanmaları sonucunda elde edilen satın alma kayıtlarına dayanılarak, her bir müşteri için oluşturulan profiller aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.¹⁰ Bu şekilde oluşturulan müşteri profilleri, pazar araştırmaları yapılması, hedefli reklam faaliyetlerinin yürütülmesi ve belirli müşteri gruplarına yönelik pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi gibi ticari amaçlarla kullanılmaktadır.¹¹

Büyük veri teknolojilerinin sağladığı imkânlarla birlikte sadakat programları artık geçmişe kıyasla çok daha fazla veri toplamakta; müşterilerin davranışları yalnızca fiziksel alışveriş ortamlarında değil, çevrim içi platformlarda, mobil uygulamalar ve birbirine bağlı cihazlar aracılığıyla da izlenebilmektedir. Bu durum, kişisel verilerin korunması bakımından daha yüksek bir risk düzeyinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır.¹²

Kurulun 05.07.2019 tarihli ve 2019/198 sayılı bir kararında, başvuru, bazı ürünlerde sadakat kart sahiplerine özel indirim uygulanması ve bu indirimden yararlanmak için kişisel verilerin

9 Alberto BLANCO-JUSTICIA/Josep DOMINGO-FERRER, *Privacy-Preserving Loyalty Programs*, Lecture Notes in Computer Science, 2014, s. 2.

10 Sadakat kart sistemlerinin yalnızca müşteri bağlılığı aracı olmayıp, tüketici davranışlarının analiz edilmesine, profil oluşturulmasına ve ticari amaçlarla veri paylaşımına imkân veren veri temelli iş modellerinin parçası haline geldiği hakkında bkz.. Stéphane Rosa, "Carte de fidélité : la monétisation des données personnelles prend de l'essor en Suisse", ELCA, 27.11.2023, <https://www.elca.ch>, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).

11 BLANCO-JUSTICIA / DOMINGO-FERRER, s. 2.

12 Valeria STOURM / Scott A. NESLIN / Eric T. BRADLOW / Els BREUGELMANS / So Yeon CHUN / Pedro GARDETE / P. K. KANNAN / Praveen KOPALLE / Young-Hoon PARK / David RESTREPO AMARILES / Raphael THOMADSEN / Yuping LIU-THOMPKINS / Rajkumar VENKATESAN, *Refocusing Loyalty Programs in the Era of Big Data: A Societal Lens Paradigm*, *Journal of the Academy of Marketing Science*, 2021, s. 406.

verilmesinin istenmesinin açık rızanın zorunlu tutulması anlamına geldiğini ve sadakat kart programı kapsamında kişisel verilerin işlenmesinin hukuka aykırı olduğu ileri sürülmüştür.¹³ Kurul, sadakat programına katılmayan müşterilerin alışveriş yapmasının engellenmediğini, indirimli fiyatın ek menfaat niteliğinde olduğunu ve açık rızanın bir ürün veya hizmetten yararlanmanın ön şartı olarak ileri sürülmediğini değerlendirerek KVKK kapsamında ihlal bulunmadığına karar vermiştir. Kanaatimizce sadakat kart uygulamalarında sunulan indirimlerin yalnızca “ek menfaat” olarak değerlendirilmesi her durumda gerçeği yansıtmamaktadır. Nitekim her ne kadar bağlayıcı olmasa da iç hukukumuzda kişisel verilerin korunması mevzuatı bakımından önemli bir referans olan GDPR’ın (General Data Protection Regulation/ Genel Veri Koruma Tüzüğü) m.7/4 hükmüne göre de rızanın özgür iradeyle verilir verilmeyeceği değerlendirilirken, rızanın bir sözleşmenin kurulmasına veya bir hizmetten yararlanmanın şartı haline getirilip getirilmediğinin dikkate alınması gerekir. GDPR kapsamında yayımlanan rehberlerde, ilgili kişinin gerçek bir seçim hakkına sahip olmadığı, serbest iradeyi ortadan kaldıran her türlü baskı veya yönlendirmenin rızayı geçersiz kılacağı belirtilmektedir.¹⁴

Uygulamada sadakat kart sahiplerine sağlanan indirimlerin bazı durumlarda ürün fiyatında ciddi farklılıklar yaratabildiği, bu nedenle ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesine izin vermemesi halinde aynı ürüne daha yüksek bedelle ulaşmak zorunda kalabildiği görülmektedir. Bu durum, açık rızanın tamamen serbest irade ile verilir verilmeyeceği konusunda tereddüt doğurmaktadır. Bu tür uygulamalar, kişisel verilerinin işlenmesine izin veren tüketiciler ile vermeyen tüketiciler arasında fiyat, indirim ve kampanya imkanları bakımından farklılık yaratmakta; bu durum ise yalnızca bireysel bir tercih sonucu değil, gündelik tüketim ilişkileri içinde sürekli tekrar eden ve fiilî sonuç doğuran bir ekonomik eşitsizlik ortaya çıkarmaktadır. Sadakat kart uygulamalarında tüketiciye su-

13 Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 05/07/2019 tarihli ve 2019/198 sayılı Kararı, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7348/2019-198>, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).

14 European Data Protection Board, Guidelines 05/2020 on consent under Regulation (EU) 2016/679, para. 13-14. https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).

nulan indirim ve kampanyalar sınırlı bir ekonomik avantaj sağlamakta, buna karşılık kişisel verilerin toplanması, saklanması ve analiz edilmesi yoluyla elde edilen asıl ekonomik fayda veri sorumlusu şirketler lehine ortaya çıkmaktadır. Bu durum, kişisel verinin fiilen ticari bir değer haline geldiğini ve tüketici ile şirket arasındaki menfaat dengesinin şirket lehine bozulduğunu göstermektedir.

4. SONUÇ

Sadakat kart sistemlerinin uygulamadaki kullanım biçimi dikkate alındığında, bu işlemlerin büyük bölümünde kartın aile üyeleri veya yakın çevre tarafından kart sahibi adına kullanıldığı görülmektedir. Bu tür sistemlerde günlük olarak gerçekleştirilen binlerce alışveriş işlemi içinde ilgili kişi bakımından gerçek bir hak ihlali doğuran durumların oldukça sınırlı olduğu söylenebilir. Bu nedenle istisnai olarak ortaya çıkabilecek tüm işlemler bakımından sıkı doğrulama tedbirlerinin veri sorumlularınca uygulanması, ölçülülük ve risk temelli yaklaşım ilkeleri ile bağdaşmayacaktır. Veri güvenliği tedbirlerinin belirlenmesinde, teorik olarak mümkün olan en ağır risk senaryosu değil, somut işlem türünün doğurduğu gerçek risk dikkate alınmalıdır. Veri koruma hukukunun amacı veri sorumlusunun ticari veri setini kusursuz hale getirmek değil, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerini makul ve orantılı tedbirlerle korumaktır. Bu nedenle sadakat kart sistemlerinde doğrulama yükümlülüğünün işlem türüne ve risk düzeyine göre kademelen-dirilmesi, daha dengeli bir çözüm olacaktır. Buna karşılık puan harcama, hesap bilgisi değiştirme veya ekonomik sonuçları olan diğer işlemler bakımından daha güçlü doğrulama mekanizmalarının aranması daha isabetli olacaktır. Bu nedenle sadakat kart sistemlerinde çözüm, tüm işlemler için tek tip ve ağır bir kimlik doğrulama modeli değil; işlem türüne, risk düzeyine ve ilgili kişi bakımından doğabilecek sonuca göre değişen kademeli bir doğrulama sistemidir. Böyle bir model, hem veri güvenliği yükümlülüğünün yerine getirilmesini sağlayacak hem de veri minimizasyonu ve ölçülülük ilkeleri ile daha uyumlu bir denge kuracaktır.

KAYNAKÇA

- ARTICLE 29 DATA PROTECTION WORKING PARTY: Statement on the Role of a Risk-Based Approach in Data Protection Legal Frameworks, 30 May 2014, https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2014/wp218_en.pdf, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).
- BLANCO-JUSTICIA, Alberto, DOMINGO-FERRER, Josep: Privacy-Preserving Loyalty Programs, Lecture Notes in Computer Science, 2014, https://www.researchgate.net/publication/268391820_PrivacyPreserving_Loyalty_Programs, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).
- EUROPEAN DATA PROTECTION BOARD: Guidelines 05/2020 on Consent under Regulation (EU) 2016/679, 2020, https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_202005_consent_en.pdf, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).
- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU: 100 Soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, KVKK Yayınları, S. 59, Ankara, 2025.
- KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU, Kullanıcı Güvenliğine İlişkin Veri Sorumluları Tarafından Alınması Tavsiye Edilen Teknik ve İdari Tedbirlere İlişkin Kamuoyu Duyurusu, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7177/Kullanici-Guvenligine-Iliskin-Veri-Sorumlulari-Tarafindan-Alinmasi-Tavsiye-Edilen-Teknik-ve-Idari-Tedbirlere-Iliskin-Kamuoyu-Duyurusu>, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).
- ÖZDEMİR, Hayrunnisa: Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009.
- ÖZKAN, Oğulcan: Kişisel Verilerin Korunması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- ROSA, Stéphane: "Carte de fidélité : la monétisation des données personnelles prend de l'essor en Suisse", <https://www.elca.ch>, (Erişim Tarihi: 14.03.2026).
- SAKA, Rıza, ÇAĞLAYAN, Ramazan, KOCA, Mahmut: Avrupa Birliği Hukuku, İdare Hukuku ve Ceza Hukuku Açısından Kişisel Verilerin İmhası, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.
- STOURM, Valeria, NESLIN, Scott A., BRADLOW, Eric T., BREUGELMANS, Els, CHUN, So Yeon, GARDETE, Pedro, KANNAN, P. K., KOPALLE, Praveen, PARK, Young-Hoon, RESTREPO AMARILES, David, THOMADSEN, Raphael, LIU-THOMPSON, Yuping, VENKATESAN, Rajkumar: Refocusing Loyalty Programs in the Era of Big Data: A Societal Lens Paradigm, Journal of the Academy of Marketing Science, 2021.

ANAYASA MAHKEMESİ
KARARLARI

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI

•

AD DEĞİŞİKLİĞİNİN BASIN İLAN KURUMU PORTALİNDE İLAN EDİLMESİ

•

ÖZEL HAYATIN VE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKINA ORANTISIZ MÜDAHALE

Ad değişikliği kararlarının Basın İlan Kurumu portalında tüm kişisel verilerle birlikte ve süresiz olarak yayımlanmasını zorunlu kılan kural; ilanın makul sürelerle sınırlandırılmasına ilişkin herhangi bir güvenceye yer vermemesi, her ad değişikliği kararının kategorik biçimde ilan edilmesini öngörmesi ve hâkime takdir yetkisi tanıması nedeniyle kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına orantısız bir sınırlama getirmekte ve Anayasa'nın 13. ile 20. maddelerine aykırılık oluşturmaktadır.

(Başvuru Numarası: K. 2025/120, T. 25.12.2025)¹

BAŞVURUNUN ÖZETİ:

Başvuru; Türk Medenî Kanunu'nun 27. maddesinin 7532 sayılı Kanun'un 12. maddesiyle değiştirilen ikinci fıkrasının Anayasa'nın 13. ve 20. maddelerine aykırılığına ilişkindir. Küçükçekmece 5. Asliye Hukuk Mahkemesi, nüfus kaydının düzeltilmesi talebiyle görülen bir davada söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanaatiyle iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

İtiraz konusu kural, mahkeme kararıyla adını değiştiren kişinin

önceki ve yeni adı, doğum tarihi, ana ve baba adı ile nüfusa kayıtlı olduğu yer gibi kişisel verilerini içerecek biçimde Basın İlan Kurumunun ilan portalında herkese açık olarak yayımlanmasını zorunlu kılmaktadır. Başvurucu mahkeme; tüm işlemlerin T.C. kimlik numarasıyla yürütüldüğü günümüzde söz konusu ilanın herhangi bir hukuki sonuca bağlanmadığını, buna karşın kişisel verilerin herkesin erişimine açılmasının suça zemin hazırlayabileceğini ve bu nedenle kuralın kişisel verilerin korunması hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

DEĞERLENDİRME

A. Kanunilik Yönünden

Mahkeme, itiraz konusu kuralın 2024 yılında yürürlükten kaldırılan önceki düzenlemedeki eksikliklerin giderilmesi amacıyla yeniden kaleme alındığını ve ilanın kapsamı ile usulünün artık açık ve net biçimde düzenlendiğini saptamıştır. Bu tespite dayanılarak kuralın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen kanunilik şartını karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır .

B. Meşru Amaç Yönünden

Ad değişikliğinden etkilenebilecek üçüncü kişilerin bilgilendirilmesi ve bunların hak ile menfaatlerinin korunması, kişisel verilerin korunması hakkına yönelik sınırlamalar açısından meşru bir amaç teşkil etmektedir.

C. Ölçülülük Yönünden

1. Elverişlilik ve Gereklilik

Ad değişikliği kararının herkesçe erişilebilir bir portalda ilan edilmesi, etkilenebilecek kişilerin söz konusu değişiklikten haberdar olmasını sağlamak açısından elverişli bir araç olduğu kabul edilmiştir. Kanun koyucunun bu kişilerin korunması için kullanılacak yöntem ve tedbirleri belirleme konusunda takdir yetkisi bulunduğu da gözetildiğinde kuralın amaca ulaşma bakımından gerekli olmadığı söylenemez.

2. Orantılılık

Mahkeme; ilgili kural ile kanun düzeyindeki başka herhangi bir mevzuatta ilanın Basın İlan Kurumu portalında ne kadar süreyle yayımda kalacağına dair herhangi bir düzenleme bulunmadığını tespit etmiştir. Bu durumun, kişisel verilerin süresiz biçimde herkesçe erişilebilir hâle gelmesine yol açabileceği değerlendirilmiştir. Buna ek olarak, kural kapsamındaki tüm ad değişikliği kararlarının istisnasız ve kategorik biçimde ilan edilmesi öngörülmekte; kararın ilan edilip edilmemesi noktasında hâkime herhangi bir takdir yetkisi tanınmamaktadır (§ 24). Bazı özel durumlarda —örneğin tanık koruma kapsamındaki kişiler veya şiddet mağdurları söz konusu olduğunda— ilanın yapılmamasında üstün bir hukuki yararın bulunabileceği hâllerde bile hâkimin bu yönde değerlendirme yapma imkânından yoksun bırakılması, bireyler açısından ağır sonuçlar doğurabilecek niteliktedir.

Bu tespitler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kuralın ulaşılmak istenen meşru amaçtan kaynaklanan kamusal yarar ile bireylerin kişisel veri koruması kapsamındaki menfaatleri arasındaki makul dengeyi bozduğu ve kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına orantısız bir sınırlama getirdiği sonucuna varılmıştır.

D. Nüfus Siciline Kayıt Yönünden

İkinci fıkranın kalan kısmı olan nüfus siciline kayıt yükümlülüğü ayrıca incelenmiştir. Nüfus kayıtlarının gizliliğine ve üçüncü kişilere verilmemesine ilişkin yeterli güvencelerin mevcut mevzuatta yer aldığı saptanarak bu kısım bakımından itirazın reddine oybirliğiyle karar verilmiştir.

HÜKÜM

A. TMK m. 27/f.2'nin birinci cümlesinde yer alan "...ve Basın İlan Kurumunun ilan portalında ilan..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE (... karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla); iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE (..... karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla),

B. Aynı fıkranın ikinci cümlesinin (ilan içeriğini düzenleyen kısım) Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE (... karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla); iptal hükmünün kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE (... karşıoylarıyla ve oyçokluğuyla),

C. Birinci cümleinin kalan kısmı (nüfus siciline kayıt) bakımından itirazın REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

25/12/2025 tarihinde karar verilmiştir.

KARŞIOY VE EK GEREKÇE ÖZETİ

Üye (İptal karşıoyu):

Kanun koyucu, Anayasa Mahkemesinin 2024/60 sayılı iptal kararındaki gerekçelere uygun biçimde ilanın kapsamını ve usulünü açıkça belirlemiştir. 6698 sayılı KVKK'nın güvenceleri Basın İlan Kurumu portalı için de geçerlidir; dolayısıyla ilan süresi kanunda ayrıca düzenlenmek zorunda değildir. Hâkime takdir yetkisi tanınmaması ise 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu gibi özel kanunlarda korunan kişileri kapsamadığından Anayasa'ya aykırılık oluşturmamaktadır.

Üye ve (Erteleme karşıoyu):

İptal kararının yürürlüğe girmesinin dokuz ay ertelenmesi Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla bağdaşmamaktadır. Söz konusu kuralların iptali hukuk düzeninde kamu yararını tehdit eden nitelikte bir boşluk yaratmayacaktır. Anayasa'ya aykırı bir normun geçici de olsa uygulanmaya devam etmesi hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz; bu nedenle iptal hükmünün derhal yürürlüğe girmesi gerekmektedir.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ
KARARLARI

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARI

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU UYARINCA İDARİ PARA CEZASI

İDARİ PARA CEZASININ TAHSİLİ YÖNTEMİ

ÖDEME EMRİNİN İPTALİ TALEBİ

GÖREVLİ YARGI YERİ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102. maddesi uyarınca davacı hakkında uygulanan idari para cezasının tahsili maksatlı ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davanın, aynı Kanun'un 88. maddesi uyarınca ADLİ YARGI YERİNDE görülmesi gerekir.

(Uyuşmazlık Mahkemesi, E. 2025/300, K. 2025/523,
T. 22.09.2025)¹

(...)

I. DAVA KONUSU OLAY

1. Davacılar, Sosyal Güvenlik Kurumu Afyonkarahisar Sosyal Güvenlik Merkezi tarafından 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102. maddesinin (e) fıkrasının (1) numaralı bendi uyarınca tahakkuk ettirilen 12/07/2024 tarih ve ...98225937 sayılı gecikme zammı ve cezası ile toplam 201.098,34 TL tutarındaki ödeme emri ile 12/07/2024 tarih ve 98225919 sa-

¹ Av. İsmail Gömleklî tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr> bkz, ET.13.02.2025

yılı 160.974 TL tutarındaki idari para cezasının hukuka aykırı olduğunu, Kurum nezdinde yaptıkları itirazın da reddedildiğini ileri sürerek, idari para cezasının tahsiline yönelik ödeme emrinin iptali istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

(...) Afyonkarahisar 2. İş Mahkemesi 01/08/2024 tarih ve E.2024/273, K.2024/279 sayılı kararı ile, davanın HMK'nın 114/1-b maddesinde düzenlenen yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle davanın dava şartı yokluğundan, HMK'nın 115/2. maddesi gereğince usulden reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir.

(...) Davacı İ. T. Y. S. T. İ. V. T. A. Ş. bu kez, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102. maddesinin (e) bendinin 1. alt bendine istinaden 12/07/2024 tarih ve 98225937 sayılı 160.974 TL tutarındaki idari para cezasının iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

İdari Yargıda (.....) yeniden dava açabilme hakkı saklı kalmak üzere; dava dilekçesinin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. ve 5. maddelerine uygun olmadığı gerekçesiyle reddine karar vermiştir.

(.....)Davacı, bu kez, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102. maddesinin (e) bendinin 1. alt bendine istinaden 12/07/2024 tarih ve E-89509655-206.16.01-98225937 sayılı 160.974 TL tutarlı ödeme emrinin iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

Afyonkarahisar İdare Mahkemesi 17/14/2025 tarih ve E.2025/449 sayılı kararı ile, görevli mahkemenin iş mahkemesi olduğu gerekçesiyle, 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dava dosyalarının Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

(.....)

Dava, davacının işyerine ait defter, kayıt ve belgelerin süresinde incelemeye ibraz edilmediği gerekçesiyle, 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesi uyarınca uygulanan idari para cezasının kesinleşmesinin ardından, davacı adına düzenlenen ödeme emrinin iptali isteminden ibarettir.

(.....)Somut olay ve mevzuat hükümleri birlikte irdelendiğinde; 5510 sayılı Kanun'un 102. maddesi uyarınca uygulanan idari para cezasının dava tarihi itibarıyla kesinleşip tahsil aşamasına geçildiği görülmüş, aynı Kanun'un 88. maddesinde Kurumun idari para cezaları dahil tüm kesinleşmiş alacaklarının tahsiline yönelik 6183 sayılı Kanun'un uygulamasından doğacak uyuşmazlıkların çözümlenmesinde iş mahkemelerinin görevli olduğu düzenlenmiştir.

Bu düzenlemelere göre, dava konusu idari para cezasının tahsili maksadıyla düzenlenen ödeme emrine ilişkin olarak, 6183 sayılı Kanun'un uygulamasından doğan bir uyuşmazlık bulunduğu ve açılan davanın 5510 sayılı Kanun'un 88. maddesi gereğince iş mahkemesinde görülmesi ve çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, Afyonkarahisar İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile Afyonkarahisar 2. İş Mahkemesinin 01/08/2024 tarih ve E.2024/273, K.2024/279 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir. (....)

Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Afyonkarahisar İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABULÜ ileGÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,..... OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

**CEZA VE İNFAZ KURUMUNDA KAPALI VE
AÇIK GÖRÜŞ İMKANI VERMEME**

•
MANEVİ TAZMİNAT

•
İNFAZ ŞİKAYETLERİ SÜRECİNDEKİ MASRAFLAR

•
**İDARENİN PERSONELİ ÜZERİNDEKİ GÖZETİM VE
DENETİM YETKİSİ**

•
**KAMU HİZMETİNİN YÜRÜTÜLDÜĞÜ SIRADA
VERİLEN ZARARIN TAZMİNİ**

Davacının tutuklu olarak bulunduğu ceza ve infaz kurumundaki infaz sürecinde, kapalı ve açık görüş imkanlarından yararlandırılmaması nedeniyle manevi zarara uğradığı ileri sürülerek açılan manevi tazminat davası ile infaz şikayetleri sürecinde yapılan masrafların tazmini istemiyle açılan maddi tazminat davasının, İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerekir.

(Uyuşmazlık Mahkemesi, E. 2025/603, K. 2025/702,
T. 24.11.2025)¹

DAVA KONUSU OLAY

Davacı vekili, Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan müvekkilinin açık görüş haklarının kullandırılmaması ve kapalı görüş haklarının kısıtlanması nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü manevi zarara karşılık 71.000 TL manevi tazminatın tahsili istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

1 Kararın tamamı için <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr> bkz, ET.13.02.2026

(....) Ankara 15. İdare Mahkemesi 02/07/2018 tarih ve E.2017/1557, K.2018/1353 sayılı kararı ile, davanın görev yönünden reddine karar vermiş, bu karara karşı yapılan istinaf başvurusu Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin 12/09/2018 tarih ve E.2018/1041, K.2018/836 sayılı kesin kararı ile esastan reddedilmiş ve bu karar kesinleşmiştir.

(.....)Davacı vekili, bu kez 71.000 TL manevi tazminat ile birlikte İnfaz Hakimliği sürecinde yaptığını ileri sürdüğü 2.000 TL maddi tazminatın tahsili istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

(....) İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesince, görevli yargı yerinin belirlenmesi için dava dosyaları re'sen Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

(.....)

Kanun koyucu, 14. maddeye göre olumsuz görev uyuşmazlığı doğması durumunda her iki yargı merciince işten el çekilmiş olduğundan başvurma iradesini davanın taraflarına bırakmış iken, bu yönetime oranla daha kısa zamanda çözüme ulaşılmasını amaçladığı 19. madde ile daha önce görevsizlik kararı veren yargı merciinden sonra davayı inceleyen yargı merciine, işten el çekmeden doğrudan Uyuşmazlık Mahkemesine başvurma olanağını tanımıştır.

Olayda, adli yargı yerince, davanın görevsizlik nedeniyle reddi kararı verilip karar numarası alındıktan ve karar kesinleştikten sonra ayrıca görevli merciin belirtilmesi için re'sen Uyuşmazlık Mahkemesine başvurulmasına da karar verilmiştir.

Bu haliyle, her ne kadar 2247 sayılı Kanun'da öngörülen yönetime uyulmamakta ise de, davanın taraflarınca başvuruda bulunmadığı gözetilerek, adli yargı yerince re'sen yapılan başvurunun 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi kapsamında olduğunun kabulü ile Uyuşmazlık Mahkemesinin önüne gelmiş bulunan görev uyuşmazlığının çözüme kavuşturulması, gerek usul ekonomisine gerek Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluş amacına uygun olacağından, görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliğiyle karar verildi.

(.....)

Kamu hizmetini yürüten davalının bu hizmeti yürüttüğü sırada verdiği zararın tazmini istemiyle açılan davada, idarenin personeli üzerindeki gözetim ve denetim görevini gereği gibi yerine getirmemesi neticesinde, kamu hizmetinin sunulması esnasında, hizmetin hiç işlememesi, geç işlemesi, kötü işlemesi gibi durumlar, idarenin hizmet kusuru olarak adlandırılır. Bu kapsamda bireyler nezdinde gerçekleşen zararların da, idarenin kusura dayanan sorumluluğu veya kusursuz sorumluluğu sebebiyle tazmini gerekmektedir.

Davada, 1721 sayılı Kanun, 5275 sayılı Kanun ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlü ve tutuklulara yönelik olarak, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'ne verilen görev ve yetkilerin kullanılması ya da kullanılmaması nedeniyle, ortaya çıkan mahrumiyet ve dolayısı ile hak kaybına sebep olan işlem ve eylemlerinden kaynaklandığı ileri sürülen maddi ve manevi zararda, idarenin hizmet kusuru veya başka nedenle sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanması gerekmektedir.

Belirtilen bu durum karşısında, davanın idare aleyhine açıldığı, davalı idarenin kamu tüzel kişiliği olup, işlem ve eylemlerinin kamusal nitelik taşıdığı, bu kapsamda bünyesinde istihdam ettiği kamu görevlisinin, görevi sırasında ve yetkilerini kullanırken kusurlu davranışta bulunup bulunmadığı, kusurlu davranışta bulunması halinde bu kusurun hizmet kusuru mu, yoksa hizmetten ayrılabilen kişisel kusur mu olup olmadığı hususunun, idare hukuku esaslarına göre idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesince yöntemine uygun olmaksızın yapılan başvurunun kabulü ile Ankara 15. İdare Mahkemesinin 02/07/2018 tarih ve E.2017/1557, K.2018/1353 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

(...) Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. İstanbul 15. Ağır Ceza Mahkemesince yöntemine uygun olmaksızın yapılan BAŞVURUNUN KABULÜ ileGÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.

VAKIF ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYELİĞİ

İŞ AKDİNİN FESHİ

KIDEM TAZMİNATI VE DİĞER İŞÇİLİK ALACAKLARI

GÖREVLİ MAHKEME

Davacının Vakıf Üniversitesi bünyesinde öğretim görevlisi olarak görev yaparken 17/06/2022 tarihinde iş akdini haklı sebeplerle feshetmesinden dolayı, hak kazandığı öne sürülen kıdem tazminatı alacağının faiziyle birlikte tazmini istemiyle açılan davanın, İDARİ YARGI YERİNDE görülmesi gerekir.

(Uyuşmazlık Mahkemesi, E. 2025/607, K. 2025/691, T. 24.11.2025)¹

DAVA KONUSU OLAY

Davacı vekili, müvekkilinin 02/09/2019 tarihinde davalı işyerinde çalışmaya başladığını, davalı işyerinin müvekkiline beklenenden fazla iş verdiğini, daha çok çalıştırdığını, görev dağılımında eşitsizlik yaptığını, müvekkilinin hafta sonu tatilinde de çalıştırıldığını, yıllık izinlerinin kullandırılmadığını ve karşılıklarının da ödenmediğini, günlük çalışma saatlerinin 08.00-17.00 olması gerekirken, geç saatlere kadar toplantılara katıldığı veya mesai saatlerinde bitmeyen işlerin yapılması için fazla çalıştırıldığı ve karşılıklarının ödenmediği gerekçesiyle, müvekkilinin 17/06/2022 tarihinde sözleşmesini fesh ettiğini, dava şartı arabuluculukta taraflarca anlaşma sağlanamadığını beyanla, 10 TL. kıdem tazminatı, 10 TL. fazla mesai ücreti, 10 TL. hafta tatili ücreti, 10 TL. yıllık ücretli

1 Kararın tamamı için <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr> bkz, ET. 13.02.2026

izin alacağıının, mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı işletilerek tahsili istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

(....)Tarsus 2. İş Mahkemesi 22/04/2025 tarih ve E.2024/124 , K.2025/74 sayılı kararı ile, taraflar arasındaki uyuşmazlığın kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmeye yönelik olduğu gerekçesiyle yargı yolunun caiz olmaması sebebiyle dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar vermiş, taraflarca yasal süresi içerisinde istinaf edilmeyen karar kesinleşmiştir.

(.....) Davacı vekili bu kez, fazlaya ilişkin talep ve hakları saklı kalmak kaydıyla şimdilik 29.792,82 TL kıdem tazminatı alacağıının mevduata uygulanan en yüksek faizi ile birlikte davalı taraftan tahsili istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

(.....) Mersin 2. İdare Mahkemesi 23/10/2025 tarih ve E.2025/1067 sayılı kararı ile, davanın görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu gerekçesiyle, 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine ve dosya incelemesinin bu konuda Uyuşmazlık Mahkemesince karar verilinceye kadar ertelenmesine karar vermiştir.

(.....)

Kanunla kurulma ve kamu tüzel kişiliğine sahip olmanın yanı sıra, Devlet Üniversitelerinde olduğu gibi Vakıf Üniversitelerinin de Anayasal güvence altına alınmış olan “Bilimsel Özerkliğe sahip olmaları” bir diğer ayrıcalığıdır. Üniversitelerde bilimsel özerklik ilkesi benimsenirken güdülen amaç, yükseköğretimin çeşitli siyasal çevre ve baskı grupları ile düşünce kümelerinin etkisinin dışında tutarak, bilimsel amaç, hedefler ve gereksinimlerine bağlı olmalarını sağlamaktır.

Bu nedenle de, bilimsel faaliyetin asli unsurları olan yükseköğretim elemanlarının, görevleri, unvanları, atama, yükselme ve

emeklilikleri gibi özlük haklarının kanunla düzenleneceği konusu, Anayasal teminat altına alınmıştır.

Somut olay ve mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, davalı Üniversitenin, sürekli ve düzenli nitelikteki kamu hizmetinde çalıştırdığı davacının, statüsü, göreve alınması, hak ve yetkileri gözetildiğinde, İdare Hukuku kapsamında bir kamu personeli olduğu, aralarında düzenledikleri sözleşmenin de idari sözleşme niteliği taşıdığı açıktır.

Buna göre, davacının sözleşmesinin sona ermesinden dolayı talep ettiği tazminat alacağına asıl işleme bağlı bir nitelik taşıdığı, dolayısıyla bu işlemde kaynaklanan tazmin isteminin de 2577 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen 2. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında idari yargı yerinde görülmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; Mersin 2. İdare Mahkemesinin 23/10/2025 tarih ve E.2025/1067 sayılı başvurusunun reddi gerekmiştir.

(.....) Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde İDARİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B.Mersin 2. İdare Mahkemesinin 23/10/2025 tarih ve E.2025/1067 sayılı BAŞVURUSUNUN REDDİNE,KARŞI OYLARI ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

KARŞI OY

Dava, vakıf yükseköğretim kurumu statüsündeki Üniversite bünyesinde öğretim görevlisi olarak görev yapmakta iken 4857 sayılı İş Kanunu'ndaki haklı fesih sebebine dayanarak sözleşmesini fesheden davacının, kıdem tazminatı ve diğer işçilik alacaklarının tahsili istemiyle açılmıştır. Davalı Üniversite, yukarıda anılan mevzuat hükümleri çerçevesinde 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumlan

Teşkilatı Kanunu'nun Ek 40. maddesi ile vakıf yükseköğretim kurumlarına ilişkin hükümlere tabi olmak üzere kamu tüzel kişiliğine sahip olarak kurulmuştur.

Somut olay ve mevzuat hükümleri birlikte irdelendiğinde; davacı ile davalı Vakıf Üniversitesi arasında imzalanan iş sözleşmesi, davacının bu iş sözleşmesine aykırılıktan bahisle 4857 sayılı Kanun hükümleri gereğince sözleşmeyi haklı nedenle feshetmiş olması, uyuşmazlığın üniversitedeki çalışma esaslarına ilişkin olmayıp aylık ve diğer özlük haklarına ilişkin olması hususları dikkate alınarak, davacının kıdem tazminatı ile diğer işçilik alacaklarının tahsiline ilişkin uyuşmazlığın adli yargının görev alanında bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıda ve Yargıtay içtihadında da belirtildiği üzere, 2547 sayılı Kanun kapsamındaki kamu hizmetini yürüten davacı öğretim görevlisinin ders yükü, disiplin gibi çalışma esasları yönünden aynı Kanun'a tabi olduğu tartışmasız ise de, kendisinin iş sözleşmesi ile çalıştığı ve uyuşmazlık konusunun işçilik alacakları olduğu gözetildiğinde kamu hizmeti niteliğindeki görevin özel hukuk ilişkisini ortadan kaldırmayacağı, ilgili Yönetmelik'te düzenlendiği gibi aylık ve diğer özlük hakları bakımından 4857 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı, 7036 sayılı kanun'un 5/a maddesi uyarınca da iş mahkemelerinin görevli olduğu anlaşılmıştır. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, davada adli yargının görevli olduğunu düşündüğümüzden sayın çoğunluğun görüşüne katılmıyoruz.

ÜYE

ÜYE

ÜYE

**MEB KURUMLARINDA SÖZLEŞMELİ YA DA EK DERS
GÖREVİ İLE GÖREVLENDİRİLME**

UZMAN VE USTA ÖĞRETİCİLER

ÇALIŞMA KOŞULLARI

İŞÇİLİK HAKLARI İSTEMİYLE AÇILAN DAVALAR

Davacının Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Uygulama Otelinde usta öğretici olarak çalışırken iş akdinin feshi nedeniyle, İş Kanunu'ndan kaynaklanan parasal hakların ödenmesi istemiyle açılan davanın, ADLİ YARGI YERİNDE görülmesi gerekir.

(Uyuşmazlık Mahkemesi, E. 2025/621, K. 2025/684,
T. 24.11.2025)¹

(....)

DAVA KONUSU OLAY

Davacı vekili, müvekkilinin 05/01/2007-31/03/2023 tarihleri arasında Kepez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğü Uygulama Otelinde usta öğretici olarak görev yaptığını, 31/03/2023 tarihinde emeklilik nedeniyle iş akdinin feshedildiğini belirterek, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere 100 TL kıdem tazminatı, 100 TL yıllık izin ücreti, 100 TL AGİ alacağı, 100 TL fazla çalışma ücreti, 100 TL UGBT ücreti, 100 TL hafta tatil ücreti ve 100 TL Prim ücreti alacağı olmak üzere şimdilik toplam 700 TL alacağın faizi ile birlikte davalıdan tahsili istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

1 Kararın tamamı için <https://kararlar.uyusmazlik.gov.tr> bkz, ET.13.02.2026

(.....) Çanakkale İş Mahkemesi 21/07/2025 tarih ve E.2025/256, K.2025/333 sayılı kararı ile, davanın yargı yolunun caiz olmaması nedeniyle usulden reddine karar vermiş, bu karar kesinleşmiştir. (.....)

Davacı vekili bu kez, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 322.655,83 TL kıdem tazminatı, 146.636,91 TL yıllık izin ücreti, 31.083,07 TL AGİ alacağı, 100 TL prim ücreti, 96.957,82 fazla çalışma ücreti, 17.011,78 TL hafta tatil ücreti, 14.648,46 TL UGBT ücreti alacağının faiziyle birlikte davalıdan tahsili istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.(.....)

.Çanakkale 2. İdare Mahkemesince, 2247 sayılı Kanun'un 19. maddesi uyarınca görevli yargı yerinin belirlenmesi için dava dosyası ve adli yargı dosya sureti Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmiştir.

(.....)

Dava, davacının Kepez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Uygulama Otelinde usta öğretici olarak çalışmakta iken, emeklilik nedeniyle iş akdinin feshedildiğinden bahisle, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere iş kanunundan kaynaklanan parasal hakların faiziyle birlikte tahsili istemiyle açılmıştır.

Davacının, idareyle arasında bir hizmet ilişkisi kurulduğu, talep edilen tazminat ve alacaklarının İş Kanunu'ndan kaynaklanan haklardan olduğu dikkate alındığında, uyuşmazlığın özel hukuk hükümlerine göre görüm ve çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu sonucuna varılmıştır.

Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak; Çanakkale 2. İdare Mahkemesinin başvurusunun kabulü ile, Çanakkale İş Mahkemesinin 21/07/2025 tarih ve E.2025/256, K.2025/333 sayılı görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

(....) Açıklanan gerekçelerle;

A. Davanın çözümünde ADLİ YARGININ GÖREVLİ OLDUĞUNA,

B. Çanakkale 2. İdare Mahkemesinin BAŞVURUSUNUN KABU-

LÜ ile.....GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA,
KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

KARŞI OY

(.....) Milli Eğitim Bakanlığı Kuramlarında Sözleşmeli veya Ek Ders Görevi ile Görevlendirilecek Uzman ve Usta Öğreticiler Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesinde; "Uzman ve Usta Öğreticiler aşağıdaki şekillerde görevlendirilirler. 1-Geçici personel olarak: Geçici personel olarak görevlendirilecek uzman ve usta öğreticiler ile yapılacak sözleşme esasları 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 15/05/1975 gün ve 1897 sayılı Kanununun 1 inci maddesi ile değiştirilen 4 üncü maddesine göre Bakanlıkça hazırlanır. 2-(Değişik: 29.8.2009/27334 RG) Ek ders görevi verilmesi yoluyla: 4. maddede belirtilen esaslara göre ek ders görevi verilmesi yoluyla görevlendirilecek uzman ve usta öğreticilere, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 89 uncu maddesi uyarınca 1/12/2006 tarihli ve 2006/11350 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Milli Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Kararda belirtilen miktarda ek ders görevi verilebilir." düzenlemesinin yer aldığı; Anılan Yönetmeliğin muhtelif maddeleriyle, bu görevlilerin; göreve alınmaları ve görevlerinin sonlandırılması, çalışma süresi, çalışma saati, bu kapsamda çalışanların nitelikleri, sorumlulukları çalışma koşullarının, yapılacak ödemelerin kamu idaresince önceden düzenlendiği; Milli Eğitim Bakanlığı kuramlarında, sözleşmeli veya ek ders görevi ile usta öğreticilerin görev yapabileceği, bunların çalışma koşullarının statü hukuku içinde düzenlendiği, idarenin göreve alma ve görevi sonlandırma gibi konularda üstün yetkilerinin bulunduğu görülmektedir.

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun "Görev" başlıklı 5. maddesinde; " (1) İş mahkemeleri; a)5953 sayılı Kanuna tabi gazeteciler, 854 sayılı Kanuna tabi gemiadamları, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa veya 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun İkinci Kısmının Altıncı Bölümünde düzenlenen hizmet sözleşmelerine tabi işçiler ile işveren veya işveren vekilleri arasında, iş ilişkisi nedeniyle sözleşmeden veya kanundan doğan her türlü hukuk uyuşmazlıklarına, b)İdari para cezalarına itirazlar ile

5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamındaki uyuşmazlıklar hariç olmak üzere Sosyal Güvenlik Kurumu veya Türkiye İş Kurumunun taraf olduğu iş ve sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklara, c)Diğer kanunlarda iş mahkemelerinin görevli olduğu belirtilen uyuşmazlıklara, ilişkin dava ve işlere bakar. “ denilmiştir.

Davacının statü hukukuna tabi olduğu, görevlendirilmesinin iş sözleşmesi bir başka anlatımla işçi-işveren ilişkisi olarak nitelenemeyeceği, sosyal güvenlik bakımından bağlı olunan kurumun da bu statüyü belirlemeyeceği sonucuna varılmaktadır. Bu durumda, davanın görüm ve çözümünün idari yargıya ait bulunduğu oyu ile davanın çözümünde adli yargı yerinin görevli olduğu yolundaki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

**KANUN YARARINA BOZMA
KARARLARI**

YARGITAY KARARLARI

Yargıtay 4. Hukuk Dairesinden:

T Ü R K M İ L L E T İ A D I N A
Y A R G I T A Y İ L Â M I

Esas No :
Karar No : 2025/12884

İNCELENEN KARARIN

MAHKEMESİ : Bakırköy 11. Asliye Hukuk Mahkemesi
TARİHİ : 27.11.2024
SAYISI : , 2024/470 K.
DAVACI : vekili Avukat
DAVALI : Hasan Baytemür vekili Avukat Ümit Bilgiç

İlk Derece Mahkemesince kesin olarak verilen kararın kanun yararına temyizen incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkili aleyhine Bakırköy 13. İcra Müdürlüğü'nün 2024/6201 E. sayılı dosyası üzerinden başlatılan takipte ödeme emrinin direkt olarak mernis adresine tebliğe çıkartıldığını, ödeme emrinin müvekkilinin daha önce hiç tanımadığı ve komşusu olduğu iddia edilen müvekkilinin işte olduğuna ilişkin beyanı üzerine muhtara bırakıldığını, müvekkilinin bu tebligattan süresi içerisinde haberdar olamadığı için itiraz edemediğini, haksız ve hukuka aykırı icra takibinin devam ettiğini, icra takibine dayanak olarak sunulan ekspertiz raporunda belirtilen Fiat marka Egea 1.6 Multijet model plakalı araca ilişkin 4 günlük araç mahrumiyet bedelinin tahsili amacıyla icra takibi başlatıldığını, ancak müvekkilinin söz konusu araçla herhangi bir bağlantısının söz konusu olmadığını belirterek müvekkili davalı alacaklıya borçlu bulunmadığının tespitini, Bakırköy 13. İcra Müdürlüğü'nün Sayılı dosyasına konu takibin iptalini, müvekkilinin borçlu olmadığı halde ödemek zorunda kaldığı 7.923,64 TL'nin ödeme tarihi olan 10.07.2024 tarihinden itibaren yasal faizi ile istirdadına hükmedilmesini istemiştir.

II. CEVAP

Davalı cevap dilekçesinde; 23.12.2023 tarihinde İstanbul ili Eyüpsultan ilçesinde davacı ait plakalı araç sürücüsü seyir halinde iken dava dışı plakalı araca arkadan çarparak plakalı aracın da müvekkiline ait plakalı araca çarparak maddi hasarlı trafik kazasına sebebiyet verdiğini, davacıya ait plakalı araç sürücüsünün meydana gelen kazada %100 kusurlu olduğunu belirterek davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; davacıya ait aracın davalıya

ait araca arkadan çarpmak suretiyle zarar verdiğinin sabit olduğu gerekçesiyle açılan davanın reddine kesin olmak üzere karar verilmiştir.

IV. KANUN YARARINA TEMYİZ

A. Kanun Yararına Temyiz Sebepleri

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına yönelik Adalet Bakanlığı kanun yararına temyiz isteminde mahkemece, davacının, Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi tarafından verilen cevaba göre 23.12.2023 tarihli trafik kazasına kusuru ile sebep olan plakalı aracın sürücüsü, araç sahibi ya da işleteni olmadığı dikkate alınarak karar verilmesi gerekirken *davacıya ait aracın, davalıya ait araca arkadan çarpmak suretiyle zarar verdiği* gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş olmasının usul ve yasaya aykırı bulunduğu belirtilmiştir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık; menfi tespit ve istirdat talebine ilişkindir.

Davacı vekili davalıya ait plakalı aracın hasar gördüğü 23.12.2023 tarihinde müvekkili ile davalı arasında herhangi bir trafik kazası olmadığını ancak davalı tarafca 4 günlük araç mahrumiyet bedelinin tahsili için başlatılan icra takibine süresi içerisinde itiraz edemediğini ve 7.923,64 TL'yi ödemek zorunda kaldığını belirterek davalı alacaklıya borçlu bulunmadığının tespitini ve 7.923,64 TL'nin ödeme tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile istirdatını talep etmiştir.

Mahkemece, her ne kadar kaza tesbit tutanağı içeriğinden davacıya ait aracın davalıya ait araca arkadan çarpmak suretiyle zarar verdiğinin sabit olduğu gerekçesiyle açılan davanın reddine karar verilmiş ise de, dosya içerisinde bulunan Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi verilerine göre kaza tarihi olan 23.12.2023 tarihinde davalının aracına çarpan plakalı aracın işleteninin isimli kişi olduğu, kaza tarihinde davacının bu aracın işleteni ya da sürücü olmadığı anlaşılma ile davacının davasının kabulüne karar verilmesi gerekirken reddi doğru olmayıp Adalet Bakanlığının bu yöndeki kanun yararına temyiz isteminin kabulü gerekmektedir.

V. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanun'un HMK'nın 363/1 hükmüne dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere **KANUN YARARINA BOZULMASINA,**

Kararın bir örneğinin ve dava dosyasının Adalet Bakanlığına gönderilmesine,
22.09.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

Yargıtay 7. Hukuk Dairesinden:

**TÜRK MİLLETİ ADINA
YARGITAY İLÂMI**

Esas No : 2025/4724

Karar No : 2025/4562

İNCELENEN KARARIN

MAHKEMESİ : Kozan 1. Asliye Hukuk Mahkemesi

TARİHİ : 10.12.2024

SAYISI : 2020/123 E.,

DAVACI : vekilleri Avukat vd.

DAVALI : vekili Avukat

TEMSİLCİ : vekilleri Avukat vd.

Ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescil davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Mahkemeye davanın reddine karar verilmiştir.

Temyiz edilmeden kesinleşen hükmün Adalet Bakanlığının 30.09.2025 gün ve 39152028-153.01-1181-2025-E, 2103/22499 sayılı talebi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 363. maddesi gereğince kanun yararına bozulması istenilmiş olmakla, dosya ve içerisindeki bütün belgeler incelendikten sonra gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde özetle; davacının el birliği ortaklığının bulunduğu 106 ada 70 parsel sayılı taşınmazda davalıya yapılan pay satışı ile ilgili ön alım hakkını kullanmak istediğini belirterek dava konusu taşınmazda davalının payının iptali ile müvekkili adına tesciline karar verilmesini talep etmiş, yargılama sırasında terekeye temsilci atanarak taraf teşkili sağlanmıştır.

II. CEVAP

Davalı cevap dilekçesinde özetle; dava konusu taşınmazda fiili taksim bulunduğunu belirterek davanın reddini savunmuştur.

III. MAHKEME KARARI

Mahkemenin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararında dava konusu taşınmazda fiili taksim bulunduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Adalet Bakanlığı temyiz dilekçesinde; Mahkeme kararının kanun yararına temyizen incelenmesini istemiştir.

C. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, ön alım hakkına dayalı tapu iptali ve tescil istemine ilişkindir.

1. 6100 sayılı Kanun'un 363/1 hükmü uyarınca ilk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

2. Temyiz talebi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, 6100 sayılı Kanun'un 363/2 hükmü

uyarınca karar kanun yararına bozulur ve bu bozma, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

3. Ön alım davasına konu payın ilişkin bulunduğu taşınmaz paydaşlarca özel olarak kendi aralarında taksim edilip her bir paydaş belirli bir kısmı kullanırken bunlardan biri kendisinin kullandığı yeri ve bu yere tekabül eden payı bir üçüncü şahsa satarsa, satıcı zamanında bu yerde hak iddia etmeyen davacının tapuda yapılan satış nedeniyle ön alım hakkını kullanması 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesinde yer alan dürüst davranma kuralı ile bağdaşmaz. Kötüniyet iddiası 14.02.1951 tarihli ve 17/1 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca davanın her aşamasında ileri sürülebileceği gibi, Mahkemece de kendiliğinden nazara alınması gerekir. Bu gibi hâlde savunmanın genişletilmesi söz konusu değildir. Eylemli paylaşmanın varlığı hâlinde davanın reddi gerekir.

4. Dosya içeriği ve toplanan delillerden dava konusu taşınmazda fiili taksim bulunmadığı, nitekim Mahkemece 30.09.2022 tarihinde fen, ziraat ve gayrimenkul değerlendirme uzmanı refakatiyle yapılan keşif sırasında tutanağa geçen gözlemler; dava konusu taşınmazın boş tarla olduğu, ekili zirai ürün bulunmadığı, taşınmaz üzerinde herhangi bir sınır çizgisinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

5. Hâl böyle olunca dava konusu taşınmaz üzerinde fiili taksim olgusunun bulunmadığı benimsenerek ön alım hakkı ile ilgili diğer hususların varlığı incelenerek bir karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olduğundan hükmün bozulması gerekmiştir.

V. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanun'un 3631 hükmüne dayalı kanun yararına temyiz talebinin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere **KANUN YARARINA BOZULMASINA**,

Dava dosyasının Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine,
23.10.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

YARGITAY KARARLARI

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

ARAÇTA TEKRARLAYAN ARIZA

•

STANDART SÜREDEDEN ÖNCE MOTORUN YAĞ İLAVESİNE İHTİYAÇ DUYMASI

•

DİZEL MOTOR ARAÇTA YAĞ EKSİLTME PROBLEMİ

•

MOTORUN YENİLENMESİ

•

SEÇİMLİK HAKKIN KULLANIMI

•

ARACIN AYIPSIZ MISLI İLE DEĞİŞİMİNİN TALEP EDİLMESİ

Tekrarlayan arıza nedeniyle araçtan faydalanamamanın süreklilik arz ettiği, aracın standart olarak belirlenen süresinden önce motoruna yağ ilavesine ihtiyaç duyduğu sabittir. Dizel motora sahip araçtaki yağ eksiltme problemine bağlı olarak piston ve contaların deforme olması, piston sekman uyumsuzluğuna ve aşınmasına sebep olabileceği, aracın km'si arttıkça yağ yakmanın artacağı dolayısı ile süreç içinde yakıt yakımının arttığı gibi aracın performansında da düşme olacağı, aracın motor ömrünün azalarak güç kaybı yaşanmasının da olası olduğu bilirkişi raporunda açık bir şekilde belirlenmiştir. Araçtaki yağ yakma problemi motorun yenisi ile değiştirilmesi ile giderilebilse de aracın değer kaybına uğrayacağı açıktır. Oysa ki tüketici sıfır km aracı hiçbir sorun yaşamamak adına daha fazla ücret ödeyerek satın almaktadır. Ayıbın varlığı hâlinde tüketici kural olarak seçimlik haklarından istediğini tercih edebileceğine ve ilk tercihi ayıpsız misli ile değişim olduğuna göre satıcı, tüketicinin talebini ye-

rine getirmekle yükümlüdür. Dosya kapsamı itibariyle bu talebin orantısız veya hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olduğundan da bahsedilemez

(Y.HGK, E. 2025/259, K.2025/594, T. 01.10.2025)¹

(.....)

UYUŞMAZLIK

Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; davaya konu aracın gizli ayıp teşkil edecek şekilde motorunun normalden fazla yağ yaktığı hususunda Mahkeme ve Özel Daire arasında çekişme olmayan somut olayda, aracın ayıpsız misli ile değişimine ve kaza sebebiyle araçta oluşan değer kaybının davalılara iade edilmesine karar verilmesinin gerekip gerekmediği noktasında toplanmaktadır.

GEREKÇE

(.....)

Ayıp; bir malda sözleşme ve yasa hükümlerine göre normal olarak bulunması gereken niteliklerin bulunmaması ya da bulunmaması gereken bozuklukların yer almasıdır. Türk Hukuk Lûgatında “Bir malın ya da hizmetin maddi (bir malın niteliklerindeki eksiklik), hukukî (bir malda üçüncü kişilerin aynı hak iddiası) veya ekonomik niteliklerindeki eksiklikler olup genel olarak malın ya da hizmetin değerini veya malda ya da hizmetten beklenen yararları ortadan kaldıran ya da önemli ölçüde azaltan eksikliklerdir” şeklinde tarif edilmiştir (Türk Hukuk Lûgatı, Türk Hukuk Kurumu, Cilt I, Ankara 2021, s. 106). Bu çerçevede ayıp kavramının içeriği belirlenirken öncelikle sözleşme hükümlerine bakılmalıdır. Sözleşme ele alınırken bakılacak ilk husus, taraflar arasında satılan malın hangi özellikleri içerdiği konusunda açık bir anlaşmanın olup olmadığıdır. Üzerinde anlaşma olmayan durumda ise sözleşmenin yorumundan hareketle tarafların zımnen bu konuda bir anlaşma

1 Av. İsmail Gömleklî tarafından paylaşılmıştır. Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET.20.02.2026

yapıp yapmadıklarına bakılacaktır. Zımni anlaşmanın dahi olmadığı durumlarda, sözleşmenin tümü dikkate alınacak ve dürüstlük kuralına göre malın taşınması gereken vasıflar belirlenecektir. Bu anlamda ayıp, malın sözleşmeye göre taşınması gereken nitelikleri taşımaması hâli veya bu hususta özel bir hüküm olmasa da, sözleşmenin niteliği ve içeriği dikkate alındığında, malda mevcut olması gereken vasıfların eksikliği şeklinde ortaya çıkacaktır.

Satılan maldaki ayıp açık veya gizli ayıp şeklinde olabilir. Açık ayıplar, ilk bakışta görülebilen veya basit bir muayene ile anlaşılabilen ayıplardır. Buna karşılık gizli ayıplar, ilk bakışta fark edilemeyen, sonradan yapılacak detaylı bir muayene ile anlaşılabilir ayıplardır. Bu tür ayıplar genelde malın yapısıyla ilgili olan ve kullanılmasıyla anlaşılabilir ayıplardır.

(....)

(.....) TKHK, tüketicinin ayıp nedeniyle doğan seçimlik haklarının kullanılması açısından herhangi bir sınır içermemekte ve ayıbın varlığı hâlinde tüketici seçimlik haklarından istediğini tercih edebilmektedir. Ancak bazı durumlarda taraflar arasındaki ayıba ilişkin ihtilâfın çözümünde Kanun'un öngördüğü bu serbest tercih imkânı, somut olayın özellikleri dikkate alındığında adaletli bir sonuca ulaşılmasını engelleyebilir.

Nitekim, bu gibi durumlar sonradan yürürlüğe giren 6502 sayılı TKHK'un hazırlanmasında dikkate alınan Avrupa Parlamentosu ve Konseyi 25.05.1999 tarihli ve 1999/44/EC sayılı Tüketici Mallarının Satımının ve İlgili Garantilerin Bazı Yönleri Hakkında Yönergesi'ne de konu olmuş, Yönerge'nin 3/6. maddesinde ayıbın önemsiz olması hâlinde tüketicinin sözleşmeden dönemeyeceği belirtilmiştir. Yine 6502 sayılı TKHK'un 11/3. maddesinde bulunan "Ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesinin satıcı için orantısız güçlükleri beraberinde getirecek olması hâlinde tüketici, sözleşmeden dönme veya ayıp oranında bedelden indirim haklarından birini kullanabilir. Orantısızlığın tayininde malın ayıpsız değeri, ayıbın önemi ve diğer seçimlik haklara başvurma tüketicisi açısından sorun teşkil edip etmeyeceği gibi hususlar dikkate alınır" hükmü de bu konudaki ihtiyaca yöneliktir (Hukuk Genel

Kurulunun 23.09.2020 tarihli ve 2017/13-633 Esas, 2020/663 Karar sayılı kararı).

(.....) Alıcının, sözleşmeden dönme hakkını kullanması hâlinde, durum bunu haklı göstermiyorsa hâkimin, satılanın onarılmasına veya satış bedelinin indirilmesine karar verebileceği düzenlenmiştir.

(.....) Son dönemde alınan yargısal kararlarda da (Hukuk Genel Kurulunun 07.06.2017 tarihli, 2017/13-653 Esas, 2017/1085 Karar; 06.11.2015 tarih, 2015/13-2692 Esas, 2015/2487 Karar sayılı kararları) tüketicinin tercihi yönünde verilecek hükmün hak ve menfaatler dengesini aşırı ölçüde bozar mahiyette olmaması gerekliliğine değinilmiştir.

Seçimlik haklarına ilişkin tercihinde tüketicinin serbestliği asıl olduğundan, hak ve nesafet dengesinin gözetiminde somut olayın özelliklerinin titizlikle değerlendirilmesi gerekliliği gözden kaçırılmamalıdır.

Somut olayda, satın alınan aracın normal sınırlar üzerinde yağ yaktığının ve bu durumun gizli ayıp teşkil ettiğinin hükme esas alınan bilirkişi raporlarıyla tespit olunduğunu, aşamalarda kesinleşen bu hususun Hukuk Genel Kurulu incelemesi dışında kaldığını belirtmekte fayda vardır.

(....)

Her ne kadar Mahkemece aracın model yılı, km'si, daha önce hasarlı kazasının bulunması, söz konusu ayıbın motor değişimi suretiyle giderilebileceği hususları dikkate alınarak aracın ayıpsız misli ile değişimi yönünde seçimlik hakkın kullanılmasının orantısız olacağı, bunun yerine ücretsiz onarım ile araçtaki ayıbın giderilmesinin hakkaniyete daha uygun düşeceği değerlendirilerek karar verilmiş ise de; davacının aracını 2012 yılında sıfır km aldığı, iki yıl sonra ortaya çıkan gizli ayıptan dolayı yaptığı başvurulardan yaklaşık bir yıl sonuç alamaması üzerine 2015 yılında eldeki davayı açtığı, yargılama sırasında geçen süreden ve dolayısıyla bu süreçte aracın artan km'sinden tüketicinin sorumlu tutulmaması ve durumun aleyhine yorumlanmaması gerekir. Tekrarlayan arıza nedeniyle araçtan faydalanamamanın süreklilik arz ettiği, aracın

standart olarak belirlenen süresinden önce motoruna yağ ilavesine ihtiyaç duyduğu sabittir. Dizel motora sahip araçtaki yağ eksiltme problemine bağlı olarak piston ve contaların deforme olması, piston sekman uyuşmazlığına ve aşınmasına sebep olabileceği, aracın km'si arttıkça yağ yakmanın artacağı dolayısı ile süreç içinde yakıt yakımının arttığı gibi aracın performansında da düşme olacağı, aracın motor ömrünün azalarak güç kaybı yaşanmasının da olası olduğu bilirkişi raporunda açık bir şekilde belirlenmiştir. Araçtaki yağ yakma problemi motorun yenisi ile değiştirilmesi ile giderilebilse de aracın değer kaybına uğrayacağı açıktır. Oysa ki tüketici sıfır km aracı hiçbir sorun yaşamamak adına daha fazla ücret ödeyerek satın almaktadır. Aybın varlığı hâlinde tüketici kural olarak seçimlik haklarından istediğini tercih edebileceğine ve ilk tercihi aypsız misli ile değişim olduğuna göre satıcı, tüketicinin talebini yerine getirmekle yükümlüdür. Dosya kapsamı itibariyle bu talebin orantısız veya hakkın kötüye kullanımı niteliğinde olduğundan da bahsedilemez.

Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında, davacının aracı satın aldıktan sonra 180.000 km kadar kullandığı, araçta esaslı bir hata olsaydı davacının bu hâliyle bu kadar uzun mesafe kullanamayacağı, ayrıca yeni nesil motorlarda yağ yakmanın normal bir durum olduğu, davacının aracın aypsız misli ile değişimini istemesinin hakkın kötüye kullanımı teşkil ettiği, motorun ücretsiz yenilenmesinin mümkün olduğu, dolayısıyla direnme kararının yerinde olduğu görüşü ileri sürülmüş ise de bu görüş açıklanan nedenlerle Kurul Çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

Hâl böyle olunca, Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulması gerekirken direnme kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire kararında belirtilen nedenlerden dolayı,BOZULMASINA,.....oy çokluğuyla ve kesin olarak karar verildi.

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ

AVUKATIN AZLI

AZLIN HAKSIZ OLDUĞUNUN TESPİTİ

AKDİ VE KARŞI YAN VEKALET ÜCRETLERİNİN TAHSİLİ TALEBİ

FAZLAYA İLİŞKİN HAKLARIN SAKLI TUTULMASI

TÜKETİCİ HAKEM HEYETLERİNİN GÖREVİ

Davacının azlin haksız olduğunun tespiti talebinin yargı organlarının niteliklerine ve sıfatlarına sahip olmayan tüketici hakem heyetince çözüme kavuşturulması mümkün değildir. Bu anlamda, söz konusu talep tüketici hakem heyetinin görev alanı dışında kalmaktadır.

(Y 3. HD, E. 2024/2482, K. 2025/1292, T. 03.03.2025)¹

(.....)

Davacı vekili..... azlin haksız olması nedeniyle hem dava dosyası hem de icra takip dosyasındaki akdi ve karşı yan vekalet ücretlerinin muaccel hale geldiğini ileri sürerek; fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere 5.000,00 TL vekalet ücreti alacağını faiziyle birlikte davalıdan tahsilini talep etmiştir.

(....)

Bölge Adliye Mahkemesi....., dava değeri talep tarihi itibarıyla tüketici hakem heyetlerinin zorunlu görev sınırı dâhilinde kaldığını

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz., ET. 20.02.2026

dan öncelikle tüketici hakem heyetine başvuruda bulunulması gerektiği, bu hususun dava şartı olduğundan kamu düzenine ilişkin olduğu, Mahkemece, dava şartı yokluğu sebebiyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf talebinin kabulü ile; ilk derece mahkemesi kararının kaldırılarak davanın dava şartı yokluğundan HMK'nun 114/2 ve 115/2 maddeleri gereğince usulden reddine karar verilmiş; karara karşı, süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

(...)

Davacı vekili; yapılacak bilirkişi incelemesi ile asıl alacağın tespit edileceği, müddeabihi arttırma hakkı saklı kalmak kaydıyla dava açıldığını, alacağın belirleneceği ve Tüketici Hakem heyeti sınırını aştığını, azlin haksız olduğunu ve müvekkilinin vekalet ücreti alacağının yanlış hesaplandığı, icra vekalet ücretinin de hesaplanması gerektiğini ileri sürerek; kararın bozulmasını istemiştir.

(...)

Uyuşmazlık, haksız azil nedenine dayalı olarak vekalet ücreti alacağının tahsili talebine ilişkindir.

1. Tüketici hakem heyetlerinin hangi uyuşmazlıklarda görevli olduğu, 6502 sayılı Kanunu'nun 66 ve devamı maddeleri ile aynı Kanun'un 72. ve 84. maddelerine dayanılarak hazırlanan Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

2. Somut olay değerlendirildiğinde; davacı vekil azlin haksız olması nedeniyle hem dava dosyası hem de icra takip dosyasındaki akdi ve karşı yan vekalet ücretlerinin muaccel hale geldiğini beyanla, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere şimdilik 5.000,00 TL vekalet ücreti alacağının faiziyle birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir. Davacının azlin haksız olduğunun tespiti talebinin yargı organlarının niteliklerine ve sıfatlarına sahip olmayan tüketici hakem heyetince çözüme kavuşturulması mümkün değildir. Bu anlamda, söz konusu talep tüketici hakem heyetinin görev alanı dışında kalmaktadır.

3. Hal böyle olunca, Bölge Adliye Mahkemesince; mevcut davanın kısmi dava niteliğinde olduğu ve tespiti ilişkin talebinin ise tüketici hakem heyetinin görev alanı dışında kaldığı değerlendirilerek, uyuşmazlığın görülmesi ve istinaf başvurusunun davanın esası hakkında inceleme yapılarak neticelendirilmesi gerekirken, yanılığlı değerlendirme ile dava şartı yokluğundan davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.

4. Bozma sebebine göre temyiz eden davacı vekilinin sair temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik gerek görülmemiştir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 371. maddesi uyarınca davacı yararına BOZULMASINA,.....oy birliğiyle karar verildi.

KİRA TESPİT DAVASI

•

**AYLIK KİRA BEDELİNİN TESPİTİ İSTEMİYLE AÇILAN
DAVADA KARAR VE İLAM HARCİ**

•

**HÜKMEDİLEN AYLIK KİRA İLE ÖNCEDEN ÖDENMEKTE
OLAN AYLIK KİRA FARKI**

•

**HARÇ HESABINDA AYLIK KİRA BEDELİ ARASINDAKİ
FARKIN DİKKATE ALINMASI**

Aylık kira bedelinin tespiti istemiyle açılan davalarda karar ve ilam harcının, hükmedilen aylık kira bedeli ile önceden ödenmekte olan aylık kira bedeli arasındaki fark üzerinden alınması gerektiğine, İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi ile Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesinin kesin nitelikteki kararları arasındaki görüş ve uygulama uyuşmazlığının bu şekilde giderilmesine karar verilmiştir.

(Y.3. HD, E. 2024/969, K. 2024/3820, T. 25.11.2024)¹

(.....)

UYUŞMAZLIK

Benzer olaylarda İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi ile Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesince verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki uyuşmazlık; aylık kira parasının tespiti istemiyle açılan davalarda karar ve ilam harcını; aylık kira farkı üzerinden mi yoksa yıllık kira farkı üzerinden mi alınması gerektiği noktasında toplanmaktadır.

(....)

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 04.03.2026

Anayasa'nın 73 üncü maddesi hükmünün; vergi, resim ve harç gibi parasal yükümlülüklerin veya bunlardan bağışıklığın, kapsam ve içeriğinin hiçbir kuşkuyla yer vermeyecek biçimde ve açıkça gösterilmesi amacına yönelik bulunduğu bellidir. O hâlde harca ilişkin bir kanun hükmünün yorumu ve uygulanmasında, bu ilke ve amaç gözden uzak tutulmamalıdır. Aksi hâlde kişi ve kurumların yasal dayanağı olmayan bir yükümlülük altına alınmaları veya Devletin önemli bir gelir kaynağından yoksun bırakılması gibi, kanun koyucunun amacına aykırı ve sakıncalı sonuçların doğmasına yol açılmış olur.

Kira bedelinin belirlenmesi davaları ile ilgili olarak 492 sayılı Kanun'da özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulu kararında yer verilen "Tahliye davalarında değer:" başlıklı 17 nci madde, kiralanın taşınmazların tahliyesi davalarında alınacak karar ve ilam harcına ilişkin düzenlemeyi içermektedir. Söz konusu maddeye göre; "Gayrimenkulün tahliyesi davalarında, yazılı mukavele olsun veya olmasın bir yıllık kira bedeli üzerinden karar ve ilam harcı alınır.". Yine aynı kararda yer verilen 492 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesi ise noter harçlarına ilişkindir.

(.....)

(....) İçtihadı Birleştirme kararları doğrultusunda oluşan Yargıtay uygulamasına göre; kira bedelinin tespiti davaları kamu düzeni ile ilgilidir, kira bedelinin tespiti ile ilgili yöntemleri taraflar belirleyemez; hâkim bu davalarda kanun, içtihadı birleştirme kararları ve Yargıtay içtihatları ile belli edilen yöntemlere uygun olarak kira bedelinin tespiti yoluna gitmek zorundadır. Kira parasının tespitinde belirlenen bu ilkeler dışına çıkılması, eşit uygulama ilkesini bozacağı gibi kamu düzeni ile ilgili olan bu davanın yapısına da uygun düşmeyecektir. Bu ilkelere bağlı olarak, kira bedelinin tespiti davalarına bakan Yargıtay 3. Hukuk ve (Kapatılan) 6. Hukuk Dairelerince; 492 sayılı Kanunda özel bir düzenleme bulunmaması, kiracıların korunması esas ve uygulamada genellikle kira bedelinin aylık ödenmesi göz önünde tutularak, karar ve ilam harcının; aylık kira bedelinin tespiti davalarında hükmedilen aylık kira bedeli ile önceden ödenmekte olan aylık kira bedeli arasındaki fark üzerin-

den, yıllık kira bedelinin tespiti davalarında ise hükmedilen yıllık kira bedeli ile önceden ödenmekte olan yıllık kira bedeli arasındaki fark üzerinden hesaplanması gerektiği kabul edilmiştir.

(.....)

Yapılan bu açıklamalar ışığında uyumsuzluk değerlendirildiğinde; istinaf incelemesine tabi tutulan davaların dayandığı kira sözleşmelerinde kira bedellerinin aylık olarak ödeneceğinin kararlaştırıldığı, bu nedenle yenilenen dönemde kira bedellerinin 6098 sayılı Kanun'un 344 üncü maddesi uyarınca tespitinin istenildiği anlaşılmaktadır. Davaların açıklanan bu niteliği ile 492 sayılı Kanunda bu davalar ile ilgili özel bir düzenleme bulunmadığı hususu, kira bedelinin tespiti davaları hakkında yerleşen Yargıtay uygulamalarını göz önünde tutan ve kiracıların korunması esasını benimseyen 6098 sayılı Kanun'un 314 ve 344 üncü maddeleri ile birlikte değerlendirildiğinde; aylık kira bedelinin tespiti davalarında karar ve ilam harcının, hükmedilen aylık kira bedeli ile önceden ödenmekte olan aylık kira bedeli arasındaki fark üzerinden alınması gerektiği ortadadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri ile gerekçeleri göz önüne alındığında; aylık kira bedelinin tespiti davalarında karar ve ilam harcının, aylık kira farkı üzerinden alınması gerektiği yönünde yerleşen Yargıtay uygulamasının, 6098 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra da devam etmesine engel bir hal bulunmadığı anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak; aksi yöndeki uygulamalar, eşit uygulama ilkesini bozacağı gibi kamu düzeni ile ilgili olan bu davaların tarafı bulunan kiracının, yasal dayanağı olmayan bir yükümlülük altına girmesi sonucunu da doğuracaktır.

18. Bu itibarla, İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi ile Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesince verilen kesin nitelikteki kararlar arasındaki görüş ve uygulama uyumsuzluğunun bu şekilde giderilmesine karar verilmiştir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Aylık kira bedelinin tespiti istemiyle açılan davalarda karar ve ilam harcının, hükmedilen aylık kira bedeli ile

önceden ödenmekte olan aylık kira bedeli arasındaki fark üzerinden alınması gerektiğine, İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi ile Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesinin kesin nitelikteki kararları arasındaki görüş ve uygulama uyumsuzluğunun bu şekilde giderilmesine,.....oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.

**ÖZENLE KULLANMA BORCUNA AYKIRILIK NEDENİ İLE
TAHLİYE TALEBİ (TBK m. 316)**

•

**ÖNEMLİ SEBEPLERLE OLAĞANÜSTÜ FESİH VE TAHLİYE
TALEBİ (TBK m. 331)**

•

**ÖN İNCELEME ZAPTINDA UYUŞMAZLIK KONUSUNUN
BELİRLENMESİ**

•

**ÖN İNCELEME SIRASINDA MAHKEMENİN
NİTELENDİRMESİNE İTİRAZ EDİLMEMESİ**

Uyuşmazlık konusunun davaya konu otelde davalı tarafça gerekli tamirat ve tadilatların yapılıp yapılmadığı, bu nedenle marka değerinin düşmesi iddiası nedeniyle olağanüstü fesih koşullarının oluşup oluşmadığına ilişkin olduğu tespitine yer verildikten sonra, ön inceleme duruşma zabtının taraflarca imzalandığı görülmüş olup, uyuşmazlık konusunun olağanüstü fesih koşullarının oluşup oluşmadığına ilişkin olarak nitelendirilmesi hususuna tarafların bir itirazının bulunmadığı anlaşıldığından temyiz edilen kararda belirtilen gerekçe yerindedir.

(Y. 3. HD, E. 2025/581 K. 2025/4480, T. 01.10.2025)¹

(....)

Davacı vekili; davadaki talebin 6098 sayılı Kanun'un 316. maddesine dayandığını, aksi yöndeki gerekçenin doğru olmadığını, talebin hor kullanım ve özen borcuna aykırılıktan kaynaklandığını, davalının özen borcuna aykırılığı alışkanlık haline getirdiğini, protokolden sonra oluşan hor kullanım ve özen yükümlülüğüne ay-

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr/bkz,ET.20.01.2026>

kırılıktan davalının sorumluluğu bulunduğunu, keşif yapılmadan davanın reddine karar verilmesinin doğru olmadığını belirterek, kararın bozulmasını talep etmiştir.

Uyuşmazlık, kira ilişkisinin devamını çekilmez hale getiren önemli sebepler nedeniyle sözleşmenin feshi istemine ilişkindir.

Olağanüstü fesih, belirli ve belirsiz süreli sürekli borç ilişkilerini haklı sebeple, vaktinden önce ve ileriye yönelik olarak sona erdiren bir imkandır. Olağanüstü feshin; olağan fesih karşısındaki özelliği, geçerliliğinin akdi veya kanuni bir fesih sebebine (haklı sebebe) dayanmasıdır. Olağanüstü nedenler yasada sayılmış olup bunlardan birisi de 6098 sayılı Kanunun 331. maddesinde düzenlenen önemli sebeplerle kira sözleşmesinin feshi halidir.(.....) İlgili hükümde düzenlenen bu fesih türünün kullanılabilmesi için, taraflar arasında akdedilen geçerli bir kira sözleşmesinin varlığı, kira sözleşmesinin devamını tarafları için beklenemez kılan haklı sebeplerin var olması ve haklı sebebe dayanan kiraya veren ve kiracının, 6098 sayılı Kanunun 329. maddesine göre (üç ay) ve aynı Kanunun 330. maddesine göre (üç gün) yasal fesih bildirim sürelerine uyarak fesih bildiriminde bulunması gerekmektedir.

6098 sayılı Kanunun 316. maddesi uyarınca; kiracı, kiralananı kira süresi boyunca tam bir ihtimam dairesinde kullanmak zorundadır. Bu itibarla, kiralananın aynına veya kiraya verenin hukukuna zarar verme olgusu akde aykırılık sayılır. Anılan madde hükmü gereğince; akde aykırılıktan dolayı kiracının tahliyesine karar verilebilmesi için, kiraya verenin konut ve çatılı işyeri kirasında kiracıya en az otuz gün süre vererek aykırılığın giderilmesini, aksi takdirde sözleşmeyi feshedeceğini yazılı olarak bildirmesi ve tanınan bu süre içerisinde de akde aykırılığın giderilmemiş olması gerekir. Diğer kira ilişkilerinde ise; kiraya veren, kiracıya önceden bir ihtarda bulunmaksızın, yazılı bir bildirimle sözleşmeyi hemen feshedebilir. Konut ve çatılı işyeri kirasında, kiracının kiralananı kasten ağır bir zarar vermesi, kiracıya verilecek sürenin yararsız olacağına anlaşılması veya kiracının bu yükümlülüğe aykırı davranışının kiraya veren veya aynı taşınmazda oturan kişiler ile komşular bakımından çekilmez olması durumlarında kiraya veren, yazılı bir bildirimle sözleşmeyi hemen feshedebilir.

Somut olayda, davacı vekili dava dilekçesinde; taraflar arasındaki sözleşme uyarınca davalı yükümlülüğünde olan otelin bakım ve onarımına ilişkin özen yükümlülüğünün ısrarlı bir şekilde yerine getirilmemesinin, otelin marka değerine ciddi şekilde zarar verdiğini ve sözleşmenin devamının çekilmez hal aldığını ileri sürerek, 6098 sayılı Kanunun 316. maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uyarınca kiralananın tahliyesini talep ettiği; 31.01.2023 tarihli duruşmada ise davacı vekilinin, otelin hor kullanılması ve gerekli bakımının yapılmaması nedeniyle olağanüstü fesih koşullarının oluştuğunu belirterek, sözleşmenin feshi ile tahliye karar verilmesini talep ettiği; Mahkemece de, uyuşmazlık konusunun davaya konu otelde davalı tarafça gerekli tamirat ve tadilatların yapıp yapılmadığı, bu nedenle marka değerinin düşmesi iddiası nedeniyle olağanüstü fesih koşullarının oluşup oluşmadığına ilişkin olduğu tespitine yer verildikten sonra, ön inceleme duruşma zabtının taraflarca imzalandığı görülmüş olup, davalı tarafın istinaf başvuru dilekçesinde de; eldeki davada, 6098 sayılı Kanunun 316... . maddelerine dayandığını belirtmiştir.

Tüm bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; Mahkemece, uyuşmazlık konusunun olağanüstü fesih koşullarının oluşup oluşmadığına ilişkin olarak nitelendirilmesi hususuna tarafların bir itirazının bulunmadığı, davacı tarafından davada dayatılan maddi olgu ve hukuki sebeplerle 04.03.2019 tarihli protokol içeriği ve deliller birlikte değerlendirildiğinde, temyiz edilen kararda belirtilen gerekçenin yerinde bulunduğu anlaşılmalı; davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile usul ve kanuna uygun bulunan kararın onanmasına karar verilmiştir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle;Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının ONANMASINA,.....oy birliğiyle karar verildi.

BİLİRKİŞİ RAPORU İLE ALACAĞIN BELİRLİ HALE GELMESİ

KESİN SÜREYE RAĞMEN HARCIN TAMAMLANMAMASI

MİKTAR İTİBARIYLA KESİNLİK SINIRININ AŞILMAMASI

Munzam zararın tazmini davasında, bilirkişi raporu ile alacağın belirli hale geldiğinden ve harcın verilen kesin süreye rağmen tamamlanmamış olması nedeniyle dava değerinin harcı yatırılan miktar kadar olduğu kabulüyle İlk Derece Mahkemesi kararının miktar itibarıyla kesin olduğundan söz edilemez.

(3. HD., E: 2025/317, K. 2025/3603, T. 26.06.2025)¹

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hakimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili asıl ve birleşen davalarda davalı ...'in müvekkilinden cebir ve tehdit ile aldığı vekaletname ile müvekkiline ait taşınmazı dava dışı ... sattığını ... de taşınmazı ... babası olan birleşen dava davalılarının murisi ... devrettiğini, müvekkilinin davalılar hakkında açtığı tazminat davasının kabul edildiğini ancak hükmedilen tazminatın davanın açılmasından 19 yıl sonra tahsil edilebilmesi ve bu süreçte paranın alım gücü azalırken taşınmazın değerinin artmış olması nedeniyle müvekkilinin faiziyle birlikte tahsil ettiği tutarın gerçek zararını karşılamadığını ileri sürerek; munzam(aşkın) zararı için fazlaya dair hakkı saklı kalmak kaydıyla,

1 Av. Talih UYAR tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 02.04.2026

hem asıl hem birleşen davada şimdilik 1.000,00 TL'nin en yüksek banka mevduat faiziyle birlikte davalılardan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı ... vekili; davanın reddini istemiş, birleşen davada davalılar davaya cevap vermemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayılı belirtilen kararıyla; davacının davalılar aleyhine yolsuz tescil nedeniyle açtığı tapu iptal tescil davasında İstanbul 16. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2020/228 E, 2020/313 K. sayılı ilamı ile bedel yönünden talebin kabulüne karar verildiğini, ilgili davanın dava açıldıktan 19 yıl sonra karara bağlanması nedeniyle hükmedilen bedelin yasal faizi ile davacıya ödenmiş olmasının davacının zararını karşılamadığını iddia ettiği ve davacının faiz ile karşılanmayan zararı ile taşınmazın, bedelin davacıya ödendiği tarih itibarıyla gerçek değerinin davacının munzam zararını oluşturduğu, ayrıca davacının ilgili yargılama süresince yaptığı yargılama giderleri vekalet/karşı vekalet ücretinin, mahrum kaldığı gelirlerin davalılardan tahsili talebinde bulunduğu, faiz ile karşılanamayan ek zararlar açısından oluştuğu iddia edilen aşkın zararlar nedeniyle ayrıca tazminat istenilmesinin mümkün olduğu, ancak salt taşınmazın değerinin arttığı iddiasıyla aşkın zarar talep edilemeyeceği, ilgili davada davacının bedel talebinde bulunduğu ve talebi kapsamında belirlenen bedele hükmedilmiş olduğu, ayrıca davacı tarafça kendisine ödenen bedelin faiz ile karşılanmayacak biçimde başka yerlerde, başka şekillerde değerlendirileceğine dair somut bir delil ibraz edilmediği gerekçesiyle asıl ve birleşen davaların reddine karar verilmiş; hüküm, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

IV. İSTİNAF

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararıyla; asıl ve birleşen davanın 1.000,00 TL üzerinden harç ödenerek açıldığı, yargılama sırasında seçenekli hesaplamalar içeren bilirkişi raporunun alındığı, 06.02.2024 tarihli celsede verilen 2

nolu ara karar ile davacı vekiline talebi doğrultusunda talep artırımı dilekçesini sunması için iki haftalık kesin süre verildiği, ancak davacı vekilinin talep artırımı dilekçesi sunmadığı, Mahkemeye başlangıçta belirtilen ve harcı yatırılan 1.000,00 TL dava değeri üzerinden 25.06.2024 tarihinde asıl ve birleşen davanın karara bağlandığı, hüküm tarihi itibarıyla istinaf sınırının 28.250,00 TL olup, kararın miktar itibarıyla kesin olduğu gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf dilekçesinin reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili; davaların belirsiz alacak davası olarak açıldığını, alacağın ancak yargılamayla belirlenebileceğini bu nedenle kararın miktar itibarıyla kesin olmadığını belirterek, kararı temyiz etmiştir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Asıl ve birleşen davalarda uyuşmazlık, munzam zararın tazmini istemine ilişkin olup, temyiz incelemesinin konusunu, İlk Derece Mahkemesi kararının miktar itibarıyla kesin nitelikte olup olmadığı oluşturmaktadır.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 341.maddesinde miktar veya değeri üç bin Türk Lirasını geçmeyen malvarlığı davalarına ilişkin ilk derece mahkemesi kararlarının kesin olduğu alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda üç bin Türk Liralık kesinlik sınırının alacağın tamamına göre belirleneceği, ek 1.maddesinin birinci fıkrasında 341. maddedeki parasal sınırın parasal her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların; o yıl için 04.01.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanacağı öngörülmüştür.

Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği

veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı tarafından hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle açılan davaya belirsiz alacak davası denir (HMK m. 107).

Temyiz konusu edilen dava, HMK'nın 107. maddesinde belirtilen belirsiz alacak davası niteliğinde olup, alacağın bir kısmı dava konusu edilmiş, yargılama sırasında alınan bilirkişi raporunda seçenekli hesaplama yapılmış ve davacı tarafca rapora itiraz edilmiştir. Şu halde alacağın belirli hale geldiğinden ve harcın verilen kesin süreye rağmen tamamlanmamış olması nedeniyle dava değerinin harcı yatırılan miktar kadar olduğu kabulüyle İlk Derece Mahkemesi kararının miktar itibariyle kesin olduğundan söz edilemez.

Bu itibarla, Bölge Adliye Mahkemesince istinaf incelemesi yapılması gerekirken, istinaf dilekçesinin reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, kararın kaldırılmasıyla dosyanın istinaf incelemesi yapılmak üzere Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine karar vermek gerekmiştir.

VI. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Temyiz olunan Bölge Adliye Mahkemesi kararının **BOZULMASINA**,

Peşin alınan temyiz karar harcının istek halinde temyiz edene iadesine,

Dosyanın Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

26.06.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

KONUT SİGORTA POLİÇESİNDEN KAYNAKLANAN
TAZMİNAT TALEBİ

KONUTUN TAMAMEN YIKILMIŞ OLMASI

EKSPERTİZ İNCELEMESİ YAPILMASI

SİGORTALIDA TAZMİNATIN ÖDENECEĞİ İNANCININ
YARATILMASI

ZAMANAŞIMI DEF'İNİN İYİNİYET KURALLARINA AYKIRI
OLMASI

Kendisine süresinde ihbar yapılan ve yapılan ihbar üzerine ekspertiz incelemesi yaptıran sigorta şirketinin, oyalama kastı ile sigorta tazminatını ödeyeceği konusunda sigortalısında bir inanç yaratarak zamanaşımı süresinin bitimini müteakip zamanaşımı def'inde bulunmasının iyi niyet kurallarına aykırı bir davranış olduğu aşikar olduğu gibi bunun varlığının tespiti halinde Türk Medeni Kanunu'nun 2 nci maddesi uyarınca zamanaşımı def'ine dayanma hakkının da yitirilmesi sonucu doğacaktır.

(Y. 4. HD, E. 2021/23964, K. 2024/4590, T. 13.05.2024)¹

(....)

Davacı vekili temyiz dilekçesinde; Nusaybin'de ilan edilen sokağa çıkma yasağının 24.07.2016 tarihinde bitmediğini, sokağa çık-

1 Av. İsmail Gömleklî paylaşımıdır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz. ET. 16.03.2026

ma yasağı devam ettiği için müvekkilinin davalı ... şirketini aramasının sadece bilgi verme amaçlı olduğunu, ihbar için müvekkilinin zararı bilmesi ve yasağın kalkmış olması gerektiğini fakat bu sürenin 2018 yılına kadar devam ettiğini, ayrıca müvekkilinin hem Mardin Valiliği zarar ziyan komisyonuna hem de savcılığa suç duyurusunda bulunduğunu, konusu suç teşkil eden iş bu zarar için ceza zamanaşımının baz alınması gerektiğini, yasağın 20.04.2018 tarihine kadar devam etmesi nedeniyle zamanaşımının söz konusu olmadığını belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

(...)

Uyuşmazlık, konut sigorta poliçesinden kaynaklanan tazminat istemine ilişkindir.

(.....)

Mardin ili Nusaybin ilçesinde yaşanan terör olayları nedeni ile 14.03.2016 tarihinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş ve bu yasak sigortalı konutun bulunduğu Dicle Mahallesi'nde 20.04.2018 tarihinde tamamen kaldırılmıştır.

Mahkemece, 10.08.2016 tarihinde davalı ... şirketine ihbarın yapıldığı, (6102 sayılı TTK'nın 1427 nci maddesinin 1 inci fıkrası uyarınca) eklenen 45 günlük sürenin sonu olan 09.09.2016 tarihinde alacağın muaccel olduğu, davanın 11.10.2018 tarihinde açılmış olmasına göre, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1420 nci maddesinde öngörülen 2 yıllık zamanaşımı süresinin 09.09.2018 tarihi itibarıyla dolmuş olduğu gerekçesiyle davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir.

Somut olayda; davacı vekili dava dilekçesinde 25.07.2016 tarihinde hasarın meydana geldiğinin öğrenildiğini belirtmiş, yine dava dilekçesinde tüm ihtarlar rağmen ödeme yapılmadığını, dava dilekçesi ekine de ihtar gönderildiğine dair posta belgelerini sunduğunu belirtmiştir.

Sigorta şirketine yapılan ihbar üzerine hazırlanan 02.12.2016 tarihli eksper raporunda; hasar ihbar tarihinin 10.08.2016 tarihi olarak belirtildiği, 30.09.2016 tarihinde eksper çalışmasının yapı-

larak konutun tamamen yıkıldığının tespit edildiği, 77.805,00 TL bina hasar bedeli ve 12.952,16 TL eşya hasar bedelinin hesaplandığı belirtilmiştir.

Kendisine süresinde ihbar yapılan ve yapılan ihbar üzerine ekspertiz incelemesi yaptıran sigorta şirketinin, oyalama kastı ile sigorta tazminatını ödeyeceği konusunda sigortalısında bir inanç yaratarak zamanaşımı süresinin bitimini müteakip zamanaşımı definde bulunmasının iyi niyet kurallarına aykırı bir davranış olduğu aşikar olduğu gibi bunun varlığının tespiti halinde Türk Medeni Kanunu'nun 2 nci maddesi uyarınca zamanaşımı define dayanma hakkının da yitirilmesi sonucu doğacaktır.

Buna göre, davacı vekilinin dava dilekçesi ekinde sunmuş olduğu belgelerin dosyaya kazandırılması, sigorta şirketi ile davacı veya vekili arasında yapılan yazışmalar, görüşme kayıtları davalı ... ve ilgili birimlerden doğrulanarak, davacıda sigorta tazminatının ödeneceğine dair bir inancın yaratılıp yaratılmadığı, davalının ödeme konusunda alacağı zamanaşımına uğratma gayesiyle davacıyı oyalama kastı olup olmadığı ve talebi sürüncemede bırakarak ödeme yapmaktan kaçınıp kaçınmadığı konusunda yapılan araştırma yetersizdir.

Açıklanan nedenlerle yukarıdaki iddialar araştırıldıktan sonra davalı vekilinin zamanaşımı definin değerlendirilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde davanın zamanaşımına uğradığından bahisle reddine karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA, İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,.....oy birliğiyle karar verildi.

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

ARA DİNLENME SÜRESİ

•
GÜNLÜK ÇALIŞMA SÜRESİNİN 11 SAATİ AŞAMAYACAĞI

•
EN AZ BİR SAATLİK ARA DİNLENME SÜRESİ

•
ARA DİNLENME SÜRESİNİN KULLANILDIĞINI İSPAT

Ara dinlenme 4857 sayılı İş Kanununun 68 inci maddesinde düzenlenmiştir. Anılan hükümde ara dinlenme süresi, günlük çalışma süresine göre kademeli bir şekilde belirlenmiştir. Buna göre dört saat veya daha kısa süreli günlük çalışmalarda ara dinlenmesi en az onbeş dakika, dört saatten fazla ve yedibuçuk saatten az çalışmalar için en az yarım saat ve günlük yedibuçuk saati aşan çalışmalar bakımından ise en az bir saat ara dinlenmesi verilmelidir. Uygulamada yedibuçuk saatlik çalışma süresinin çok fazla aşıldığı günlük çalışma sürelerine de rastlanılmaktadır. İş Kanununun 63 üncü maddesi hükmüne göre, günlük çalışma süresi onbir saati aşamayacağından, 68 inci maddenin belirlediği yedibuçuk saati aşan çalışmalar yönünden en az bir saatlik ara dinlenmesi süresinin, günlük en çok onbir saate kadar olan çalışmalarla ilgili olduğu kabul edilmelidir. Başka bir anlatımla günde onbir saate kadar olan (on bir saat dahil) çalışmalar için ara dinlenmesi en az bir saat, onbir saatten fazla çalışmalarda ise en az birbuçuk saat olarak verilmelidir.

Ara dinlenmeleri düşünülürken yukardaki ilke kararına uygun hesaplama yapılmalıdır. İlke kararında belirtilenden daha az ara dinlenmesi kullanıldığı davalı tanıkları ile veya davalıyı bağlayıcı belge ile ispatlanabilecektir. İlke

kararında belirtilenden daha fazla ara dinlenmesi kullanıldığı ise davacı tanıklarının beyanı ile veya davacıyı bağlayıcı belge ile ispatlanabilecektir.

(Y. 9. HD, E.2017/11605, K.2019/1462, T. 17.01.2019)¹

(.....)

1-(.....) Somut uyuşmazlıkta, dava dilekçesinin davalıya usulüne uygun şekilde tebliğ edilip edilmediği konusunda uyuşmazlık bulunmaktadır.

Dava dilekçesi tebliğinin, davalının şubesine yapıldığı davacı vekilinin duruşmadaki beyanından anlaşılmaktadır. Davalı vekili tebligatın usulsüz olduğu yönünde itirazda bulunmuştur. Mahkeme tarafından, tebligatın usulüne uygun olduğu kanaati ile davalı vekilinin itirazının ve beyan dilekçesi ibraz etmek için süre talebinin reddine karar verilmiştir.

(...) dava dilekçesinin, davalı vekiline, davalı vekilinin artık bulunmadığının anlaşılması halinde davalının merkez adresi Ticaret Sicil Müdürlüğünden celbedilerek merkez adresine tebliğ edilerek taraf teşkili sağlandıktan ve bu kapsamda usulüne uygun süreler tanınmak sureti ile tüm deliller toplandıktan sonra işin esasına girilerek çıkacak sonuca göre karar vermektir.

(.....) Mahkeme tarafından bu husus gözetilmeden, davalı vekilinin süre talebi de reddedilerek karar verilmesi hatalıdır.

2-(...) İşçinin imzasını taşıyan bordro sahteliği ispat edilinceye kadar kesin delil niteliğindedir. Bir başka anlatımla bordronun sahteliği ileri sürülüp kanıtlanmadıkça, imzalı bordroda görünen fazla çalışma alacağının ödendiği varsayılır.

(...) İmzalı ücret bordrolarında fazla çalışma ücreti ödendiği anlaşılıyorsa, işçi tarafından gerçekte daha fazla çalışma yaptığının ileri sürülmesi mümkün değildir. Ancak, işçinin fazla çalışma

1 Av. İsmail Gömleki tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> blz, ET.13.02.2026

alacağının daha fazla olduğu yönündeki ihtirazi kaydının bulunması halinde, bordroda görünenden daha fazla çalışmanın ispatı her türlü delille yapılabilir. Bordroların imzalı ve ihtirazi kayıtsız olması durumunda, işçinin bordroda belirtilenden daha fazla çalışmayı yazılı belge ile kanıtlaması gerekir. İşçiye bordro imzalatılmadığı halde, fazla çalışma ücreti tahakkuklarını da içeren her ay değişik miktarlarda ücret ödemelerinin banka kanalıyla yapılması durumunda, ihtirazi kayıt ileri sürülmemiş olması, ödenenin üzerinde fazla çalışma yapıldığının yazılı delille ispatlanması gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

Somut uyuşmazlıkta, fazla mesai ücreti ve ulusal bayram genel tatil ücreti bakımından;

Tüm davacı tanıklarının davalıya karşı davası bulunmaktadır. Davalı tanığı dinlenmemiştir. Davacı tanıklarının beyanlarından “takograf kayıtları, giriş çıkışta atılan imzalar, her sefer yapıldığında hazırlanan giriş çıkış fişleri” gibi belgelerin mevcudiyeti anlaşılmaktadır. Davacı delilleri arasında “şirket kayıtları, takograf kayıtları, her türlü hukuki delil” da yer almaktadır.

Taraf vekillerinden, çalışma gün ve saatlerini gösteren davalı nezdinde bulunan belgeler sorulmalı, 6100 sayılı HMK’nun 220. maddesi uygulanarak yukarıdaki tanık ifadelerinde bahsi geçen, tarafların bildirecekleri ve çalışma gün ve saatlerini gösteren var ise sair belgeler getirilmeli, tüm dosya kapsamı birlikte ele alınarak fazla mesai ücreti ile ulusal bayram genel tatil ücreti talepleri hakkında karar verilmelidir.

Belirtilen husular gözetilmeksizin eksik araştırma ile sonuca gidilmesi, hatalıdır.

b-İşçinin günlük iş süresi içinde kesintisiz olarak hiç ara vermeden çalışması beklenemez. Gün içinde işçinin yemek, çay, sigara gibi ihtiyaçlar sebebiyle ya da dinlenmek için belli bir zamana ihtiyacı vardır.

Ara dinlenme 4857 sayılı İş Kanununun 68 inci maddesinde düzenlenmiştir. Anılan hükümde ara dinlenme süresi, günlük çalışma süresine göre kademeli bir şekilde belirlenmiştir. Buna göre

dört saat veya daha kısa süreli günlük çalışmalarda ara dinlenmesi en az onbeş dakika, dört saatten fazla ve yedibuçuk saatten az çalışmalar için en az yarım saat ve günlük yedibuçuk saati aşan çalışmalar bakımından ise en az bir saat ara dinlenmesi verilmelidir. Uygulamada yedibuçuk saatlik çalışma süresinin çok fazla aşıldığı günlük çalışma sürelerine de rastlanılmaktadır. İş Kanununun 63 üncü maddesi hükmüne göre, günlük çalışma süresi onbir saati aşamayacağından, 68 inci maddenin belirlediği yedibuçuk saati aşan çalışmalar yönünden en az bir saatlik ara dinlenmesi süresinin, günlük en çok onbir saate kadar olan çalışmalarla ilgili olduğu kabul edilmelidir. Başka bir anlatımla günde onbir saate kadar olan (on bir saat dahil) çalışmalar için ara dinlenmesi en az bir saat, onbir saatten fazla çalışmalarda ise en az birbuçuk saat olarak verilmelidir.

Ara dinlenmeleri düşünülürken yukardaki ilke kararına uygun hesaplama yapılmalıdır. İlke kararında belirtilenden daha az ara dinlenmesi kullanıldığı davalı tanıkları ile veya davalıyı bağlayıcı belge ile ispatlanabilecektir. İlke kararında belirtilenden daha fazla ara dinlenmesi kullanıldığı ise davacı tanıklarının beyanı ile veya davalıyı bağlayıcı belge ile ispatlanabilecektir.

Diğer taraftan davacının işi ve 08:00-23:00 saatleri arasındaki 15 saatlik sürenin uzunluğu gözetildiğinde, davacının 08:00-23:00 saatleri arasında çalıştığı eğer kabul edilecek ise bu süreden 2 saat ara dinlenmesi düşülmesi, aksi yukarda açıklanan şekilde sabit olmadıkça, gereklidir. Yukardaki hususların gözetilmemesi de, hatalıdır.

Ayrıca, Dairemiz tarafından birlikte incelenen aynı Mahkeme'nin 2013/565 Esas sayılı dosyasında davacının işi ve hükme esas bilirkişi raporunda kabul edilen çalışma gün sayısı ile mesaiye başlama ve çalışmayı bırakma saatleri aynı olmasına rağmen o dosyada haftalık 24 saat fazla mesai hesaplanmasına rağmen eldeki dosyada 25 saat haftalık fazla mesai hesaplanmasının nedeni de, irdelenmelidir.

c-Ulusal bayram genel tatil ücretine uygulanan takdiri indirim bakımından;

Hükümde %30 takdiri indirim yapıldığı belirtilmiş ise de hükmedilen miktarda takdiri indirimin hiç yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu hususun gözetilmemesi de, hatalıdır.

d-Mahkeme hükmünde fazla mesai ücreti ile ulusal bayram genel tatil ücreti haricinde hükmedilen alacaklara brüt miktarlar üzerinden hükmedilmiştir. İşçilik alacaklarının “brüt” miktarlar üzerinden hüküm altına alınması yerindedir.

Bununla birlikte, infazda tereddüt yaratmaması bakımından, “brüt” miktarlar üzerinden hüküm altına alınan alacaklar bakımından kesintilerin infazda dikkate alınacağına hükümde belirtilmemesinin infaz aşamasında tereddüt yaratabileceğinin, düşünülmeside hatalıdır.

SONUÇ:

Temyiz olunan kararın, yukarıda yazılı sebeplerden dolayı BOZULMASINA..... oybirliğiyle karar verildi.

İŞE İADE DAVASI İLE BİRLİKTE KIDEM VE İHBAR TAZMİNATI DAVASI AÇILMASI

İŞE İADE DAVASI SIRASINDA İŞ AKDİNİN ASKIDA OLMASI

DAVA TARİHİ İTİBARI İLE DAVA ŞARTLARININ OLUŞMASI

İşe iade davası sırasında iş akdi askıda olduğu için kıdem ve ihbar tazminatı isteğine dair dava açılmaz. Eldeki alacak davasında dava 18/10/2016 tarihinde açılmış olup davanın açılma tarihi itibarıyla işe iade davasının da henüz kesinleşmemiş olduğu anlaşılmıştır. Her dava açıldığı tarihteki şartlara göre değerlendirilmesi gerektiğinden iş akdinin askıda olduğu dönem içerisinde açılan kıdem ve ihbar tazminatı talepli davanın, dava tarihi itibarıyla dava şartları oluşmadığından usulden reddi gerekirken kabulü hatalı olup bozmayı gerektirmiştir

(Y.9. HD, E. 2021/4726, K.2021/8890, T. 29.04.2021)¹

(.....)

Taraflar arasında uyuşmazlık, davacının kıdem ve ihbar tazminatı talep edebilme şartlarının bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.

Dava dosyası içerisinde bulunan işe iade talepli dosyanın incelemesinde; davacı tarafından ... 7. İş Mahkemesinin 2016/119 esas ve 2016/536 karar sayılı dava dosyası ile işe iade davası açıldığı, yapılan yargılama sonucunda 11/10/2016 tarihinde “davalı tarafça yapılan feshin geçersizliğine ve davacının işe iadesine, davacının yasal süre içinde başvurusuna rağmen işverence süresi içinde işe başlatılmaması halinde ödenmesi gereken tazminat miktarının davacının çalışma süresi dosya kapsamı ve olayın mahiyetine göre takdiren davacının 6 aylık ücret tutarı olarak belirlenmesine, da-

1 Av. İsmail Gömleki paylaşımıdır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz. ET. 25.02.2026

vacının işe iadesi için süresi içinde işverene başvurması halinde kararın kesinleşmesine kadar en çok 4 aylık ücret ve diğer haklarının davalıdan alınarak davacıya ödenmesi gerektiğinin tespitine...” karar verildiği, kararın davalı vekili tarafından istinaf edildiği, ... Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi tarafından davalının istinaf talebinin esastan reddine karar verildiği, verilen kararın davalı tarafca temyiz edildiği, yapılan inceleme sonucunda (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesinin 2017/44606 esas, 2017/28817 karar sayılı ilamı ile 18/12/2017 tarihinde onanmasına karar verildiği ve kararın kesinleştiği anlaşılmıştır.

İşe iade davası sırasında iş akdi askıda olduğu için kıdem ve ihbar tazminatı isteğine dair dava açılmaz. Eldeki alacak davasında dava 18/10/2016 tarihinde açılmış olup davanın açılma tarihi itibarıyla işe iade davasının da henüz kesinleşmemiş olduğu anlaşılmıştır. Her dava açıldığı tarihteki şartlara göre değerlendirilmesi gerektiğinden iş akdinin askıda olduğu dönem içerisinde açılan kıdem ve ihbar tazminatı talepli davanın, dava tarihi itibarıyla dava şartları oluşmadığından usulden reddi gerekirken kabulü hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ:Temyiz olunan İlk Derece Mahkemesi kararının ve bu karara karşı istinaf başvurusunu esastan reddeden Bölge Adliye Mahkemesi kararının, yukarıda yazılı sebepten **BOZULARAK ORTADAN KALDIRILMASINA**,oybirliğiyle karar verildi.

BORCU İTFA EDEN BELGE

•

İBRANAME VE YILLIK İZİN BELGESİ

•

**BORCU SÖNDÜREN BELGENİN KANUN YOLU
AŞAMASINDA İBRAZİ**

•

**BU BELGE ÜZERİNDE GEREKLİ İNCELEMENİN
YAPILMASI GEREKTİĞİ**

•

HİÇ İZİN KULLANILMAMIŞ OLDUĞU İDDİASI

•

HAKİMİN AYDINLATMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Davanın hukuksal niteliği ve somut olayın özelliği gereği davalı, kanun yolu aşamasında dava konusu borcu söndüren nitelikte bir belge vermiş ise; bu belge üzerinde gerekli inceleme yapılmak suretiyle bir karar verilmesi gerekir. Diğer bir anlatımla, yargılama aşaması henüz tamamlanmamış ise böyle durumda, borcu itfa eden belge değerlendirmeye alınmalıdır. Dairemiz uygulamasına göre ibraname veya yıllık izin belgesi gibi borcu sona erdirebilecek belgelerin de kanun yolu aşamasında dahi ileri sürülebilmesi mümkündür.

Davacının 6 tam yıllık çalışma süresi boyunca hiç yıllık izin kullanmaması hayatın olağan akışına uygun olmadığından hâkimin davayı aydınlatma yükümlülüğü kapsamında davacı asılın beyanı alınmadan sonuca gidilmiş olması bir başka hatalı yöndür.

(Y. 9. HD, E. 2023/5134, K. 2023/10632, T. 04.07.2023)¹

1 Av. İsmail Gömleklî tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 20.02.2026

(.....)

Uyuşmazlık, davalı tarafa yapılan elektronik tebligatların usulüne uygun olup olmadığı, ... sözleşmesinin davacı işçi tarafından haklı nedenle feshedilip edilmediği ve buna göre davacının kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmadığı, davacının yıllık izin ücreti, hafta tatili ücreti, fazla çalışma ücreti ile ... bayram ve genel tatil ücreti alacaklarının bulunup bulunmadığı hususlarındadır.

(.....)

Davalı vekilince istinaf aşamasında imzalı yıllık izin defteri ve imzalı yıllık izin formları sunulmuştur. Bölge Adliye Mahkemesince; davacının özlük dosyası için davalı tarafa müzekkere yazılmış ise de bu konuda bir cevap verilmemiş olduğundan bu belgeler değerlendirilmemiştir.

Belirtmek gerekir ki yargılama aşamasında dayanılıp sunulmayan deliller kanun yolu aşamalarında sunulamazlar; sunulmuş olsalar bile, bu aşamalardaki incelemeler sırasında dikkate alınmazlar. Bu kuralın ... istisnası, dayanılıp sunulan delilin, o davaya konu borcu söndüren bir nitelik taşıması; örneğin, davaya konu borcun ödenmiş olduğunu gösteren makbuz, ibraname gibi bir belge olmasıdır. Davanın hukuksal niteliği ve somut olayın özelliği gereği davalı, kanun yolu aşamasında dava konusu borcu söndüren nitelikte bir belge vermiş ise; bu belge üzerinde gerekli inceleme yapılmak suretiyle bir karar verilmesi gerekir. Diğer bir anlatımla, yargılama aşaması henüz tamamlanmamış ise böyle durumda, borcu itfa eden belge değerlendirmeye alınmalıdır. Dairemiz uygulamasına göre ibraname veya yıllık izin belgesi gibi borcu sona erdirebilecek belgelerin de kanun yolu aşamasında dahi ileri sürülebilmesi mümkündür.

Şu hâlde ilâmın yukarıdaki (3) numaralı paragrafında yapılan açıklamalar uyarınca davalı tarafından ibraz edilen yıllık izin defteri, davacı asıla gösterilerek beyanı alındıktan sonra sonucuna ve tüm dosya kapsamına göre karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

Kabule göre de davacının 6 tam yıllık çalışma süresi boyunca hiç yıllık izin kullanmaması hayatın olağan akışına uygun olmadığından hâkimin davayı aydınlatma yükümlülüğü kapsamında davacı asılın beyanı alınmadan sonuca gidilmiş olması bir başka hatalı yöndür.

KARAR : Açıklanan sebeplerle;Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA, İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA,..... oy birliğiyle karar verildi.

KAMYONCULUK, OTOMOBİLCİLİK VE ŞÖFÖRLÜK
•
ESNAF NİTELİĞİNİN TESPİTİ
•
İŞVERENİN İŞYERİNDE KENDİ BEDEN GÜCÜ İLE
ÇALIŞMASI
•
İŞİNDE BEDENİ GÜCÜ İLE ÇALIŞAN İŞVEREN DAHİL
ÇALIŞAN SAYISININ ÜÇÜ AŞMASI

Mahkemece; uyuşmazlık konusu dönemde davalının ekonomik sermayesi ve kazancının esnaf niteliğini aşmış ve hangi usule göre vergilendirildiği tespit edilmeli, fesih tarihi itibarıyla davalı işveren nezdinde çalışan işçi sayısı SGK kayıtları getirilerek belirlenmeli, işverenin işyerinde kendi bedeni gücü ile bizzat çalışmış ve esnaf statüsünde olup olmadığı, yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler ve ilkeler doğrultusunda araştırılarak davalının esnaf olduğu belirlendiği takdirde uyuşmazlığın ... kanunları kapsamı dışında kaldığı dikkate alınarak uyuşmazlığa 6098 sayılı Kanun'un uygulanmalıdır

(Y.9. HD, E. 2023/7480 K. 2023/11884, T. 13.09.2023)¹

(.....)

Temyiz Sebepleri

Davalı vekili temyiz dilekçesinde; hüküm fıkrasında ıslah tarihinin 02.03.2020 olarak yazılmasının hatalı olduğunu, ... Anadolu Cumhuriyet Başsavcılığının 2021/220025 sayılı soruşturma dosyasının incelenmediğini, incelenmiş olsaydı davacının ... şoför

¹ Av. İsmail Gömleklî tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gpv.tr> bkz., ET.13.02.2026

olarak çalışmadığının anlaşılacağını, tanık ifadelerine itibar edilmemesi gerektiğini, eski çalışan O.G'nin açtığı davadan ve eski çalışan B.K'nın imzaladığı ibranameden aynı hatta başka işçilerin de çalıştığının anlaşılacağını, davacının hizmet süresi boyunca 4 saat uykuyla haftalık izin/yıllık izin kullanmadan çalıştığı şeklindeki kabulün hayatın olağan akışına aykırı olduğunu, zamanaşımı definin dikkate alınmadığını belirterek temyiz yoluna başvurmuştur.

(...)

Uyuşmazlık, taraflar arasındaki ilişkinin ... kanunları kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği ve buna göre uyumsuzluğa ... kanunlarının mı yoksa 6098 sayılı ... Borçlar Kanunu (6098 sayılı Kanun) hükümlerinin mi uygulanması gerektiğine ilişkindir.

(...)

4857 sayılı Kanun'un 1 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince, 4 üncü maddedeki istisnalar dışında kalan bütün işyerlerine, işverenler ile işveren vekillerine ve işçilerine, çalışma konularına bakılmaksızın bu Kanun'un uygulanacağı belirtilmiştir.

4857 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca, mülga 507 sayılı Kanun'un 2 nci maddesinin tarifine uygun üç kişinin çalıştığı işyerlerinde 4857 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz.

507 sayılı Kanun, 21.....2005 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5362 sayılı Kanun'un 76 ncı maddesi ile yürürlükten kaldırılmış ve maddenin ikinci cümlesi ile diğer kanunların 507 sayılı Kanun'a yaptıkları atıfların 5362 sayılı Kanun'a yapılmış sayılacağı açıklanmıştır. Bu durumda 4857 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde 507 sayılı Kanun'a yapılan atıf, 5362 sayılı Kanun'a yapılmış sayılmalıdır. Bahsi geçen yeni yasal düzenlemede esnaf ve sanatkâr tanımı değiştirilmiştir. 5362 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesine göre esnaf ve sanatkâr; ister gezici ister sabit bir mekânda bulunsun, Esnaf ve Sanatkâr ile Tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulunca belirlenen esnaf ve sanatkâr meslek kollarına dâhil olup ekonomik faaliyetini sermayesi ile

birlikte bedeni çalışmasına dayandıran ve kazancı tacir veya sanayici niteliğini kazandırmayacak miktarda olan, basit usulde vergilendirilenler ve işletme hesabı esasına göre deftere tabi olanlar ile vergiden muaf bulunan meslek ve sanat sahibi kimselerdir. 507 sayılı Kanun'da yazılı olan "geçimini sınırlı olarak kamyonculuk, otomobilcilik ve şoförlükle temin eden kimselerin" sözcüklerine 5362 sayılı Kanun'da yer verilmemiştir. 5362 sayılı Kanun'un düzenlemesi karşısında, 21.....2005 tarihinden sonraki dönem açısından 4857 sayılı Kanun'un kapsamı belirlenirken, "geçimini münhasıran bu işten sağlama" ölçütü dikkate alınmamalıdır.

5362 sayılı Kanun'daki düzenleme ile esnaf ve tacir ayırımında başka ölçütlere yer verilmiş olup, kamyonculuk, otomobilcilik ve şoförlük yapanların da ekonomik sermayesi, kazancının tacir sanayici niteliğini aşmaması ve vergilendirme gibi ölçütler çerçevesinde değerlendirilmesi gerekecektir. 507 sayılı Kanun döneminde esnaf sayılan kamyoncu, taksici, dolmuşçu gibi kişilerin de bu yeni ölçütler çerçevesinde esnaf sayılmama ihtimali ortaya çıkmaktadır.

5362 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinde belirtilen esnaf ve sanatkâr faaliyeti kapsamında kalan işyerinde üç kişinin çalışması hâlinde, 4857 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin (1) bendi uyarınca, bu işyeri ... Kanunu'nun kapsamının dışında kalmaktadır. Maddede üç işçi yerine "üç kişi"den söz edilmiştir. Bu ifade, işyerinde bedeni gücünü ortaya koyan meslek ve sanat erbabını da kapsamaktadır. İşinde bedeni gücü ile çalışmakta olan esnaf dâhil olmak üzere toplam çalışan sayısının üçü aşması durumunda işyeri 4857 sayılı Kanun'a tâbi olacaktır.

Somut uyuşmazlıkta; davalı işverene ait minibüste çalışan sayısının tespiti için herhangi bir araştırma yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla Mahkemece; uyuşmazlık konusu dönemde davalının ekonomik sermayesi ve kazancının esnaf niteliğini aşıp aşmadığı ve hangi usule göre vergilendirildiği tespit edilmeli, fesih tarihi itibarıyla davalı işveren nezdinde çalışan işçi sayısı SGK kayıtları getirtilerek belirlenmeli, işverenin işyerinde kendi bedeni gücü ile bizzat çalışıp çalışmadığı ve esnaf statüsünde olup olmadığı, yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler ve ilkeler doğrultusunda araştırılarak davalının esnaf olduğu belirlendiği takdirde uyuşmaz-

lığın ... kanunları kapsamı dışında kaldığı dikkate alınarak uyuşmazlığa 6098 sayılı Kanun'un uygulanmalıdır. Eksik araştırma ile yazılı şekilde karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

İslah tarihi 02.03.2022 olmasına rađmen, hűkűm fıkrasında ıslah tarihinin 02.03.2020 olarak belirtilmesi de mahallinde dűzeltilebilecek maddi hata olarak kabul edilmiřtir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Temyiz olunan Bűlge Adliye Mahkemesi kararının BOZULMASINA,.....oy birliđiyle karar verildi.

**BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ DAİRELERİ ARASINDAKİ
UYUŞMAZLIĞIN GİDERİLMESİ**

•

**İŞE İADE DAVASI İLE AYNI ZAMANDA AÇILAN KIDEM
VE İHBAR TAZMİNATI DAVASI**

•

**ARABULUCULUK DAVA ŞARTININ
SAĞLANMASI KOŞULLARI**

Bölge Adliye Mahkemesi kararlarına konu davaların sonucunda işe iade kararı verildiği ve işçilerin yasal süre içinde işverenlere başvurdukları uyuşmazlık dışıdır. Böylece her iki davada işçilerin başvurusu ile feshin hükümsüz hâle geldiği ve iş sözleşmelerinin hiç feshedilmemiş gibi devam ettiği ortadadır. İşverenlerin başvuruya rağmen işçileri işe başlatmamaları ise işveren feshi niteliğinde olup işe iade davasından önceki arabuluculuk faaliyetinin sonradan ortaya çıkan feshe bağlı alacakları kapsadığından söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, işe iade davasından önce düzenlenen ve işe iade talebi ile birlikte kıdem tazminatı, ihbar tazminatı veya yıllık izin ücreti taleplerini içeren arabuluculuk tutanağı; işçinin işe başlatılmaması suretiyle iş sözleşmesinin feshine bağlı kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve yıllık izin ücreti alacaklarını talep ettiği alacak davasında dava şartının sağlanması bakımından yeterli değildir.

(Y 9. HD, E.2024/5116, K. 2024/7086, T. 18.04.2024)¹

1 Kararın tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 25.02.2026

(.....)

Uyuşmazlık

İşe iade talebi ile birlikte sözleşmenin sona ermesine veya feshe bağlı alacakları içeren arabuluculuk anlaşmama tutanağının, işe iade kararından sonra işçinin işe başlatılmaması suretiyle sözleşmenin feshi üzerine aynı taleplerle açılan alacak davasında dava şartını sağlayıp sağlamadığına ilişkindir.

(.....)

5235 sayılı Kanun'un 35 inci maddesi uyarınca uyuşmazlığın giderilmesi yoluna başvurulabilmesi için bölge adliye mahkemesi kararlarının kesin hükümle sonuçlanmış olması gerekmektedir. Uyuşmazlığın giderilmesi istemine konu kararların kesin nitelikte olup olmadığı, öncelikle çözümü gereken bir husustur.

Başvurucunun talebine konu kararlar incelendiğinde, uyuşmazlığın giderilmesi istemine konu dosyalardan bir kısmında 6100 sayılı Kanun'un 353 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi gereğince İlk Derece Mahkemesi kararının ortadan kaldırıldığı ve henüz yargılamanın derdest olduğu anlaşılmaktadır. Kesin hükümle sonuçlanmış dosyalar ile henüz derdest olan dosyalar bakımından uyuşmazlığın giderilmesi imkânı bulunmamaktadır. Bu nedenle Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesinin 30.05.2023 tarihli ve 2023/1104 Esas, 2023/1386 Karar sayılı kararı, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 25. Hukuk Dairesinin 15.02.2023 tarihli ve 2022/1583 Esas, 2023/204 Karar sayılı kararı ile İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesinin 25.05.2023 tarihli ve 2023/1839 Esas, 2023/1439 Karar sayılı kararı bakımından uyuşmazlığın giderilmesine yer olmadığına karar vermek gerekmiştir.

Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi ile Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin kesin nitelikteki kararları arasında uyuşmazlık bulunduğundan, bu kararlar arasındaki uyumsuzluğun giderilip giderilmeyeceği değerlendirilmelidir:

Gerek Samsun Bölge Adliye Mahkemesi gerekse Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi kararlarına konu davalarda, davacıların işe

iade ile birlikte kıdem ve ihbar tazminatı, yıllık izin ücreti talebiyle yaptıkları arabuluculuk başvurusu anlaşmama ile sonuçlanmıştır. Kesinleşen işe iade kararına rağmen işe başlatılmayan davacılar kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve yıllık izin ücreti alacaklarının tahsili talebiyle alacak davası açmış iseler de bu davadan önce yeni bir arabuluculuk başvurusunda bulunmadıkları dosya kapsamından anlaşılmaktadır.

Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesince; dosyadaki arabuluculuk tutanağının geçersizliğine karar verilen önceki feshe ilişkin olduğu, eldeki davaya konu 05.08.2021 tarihli fesih-ten kaynaklanan alacak talepleri yönünden arabuluculuk başvurusunda bulunulmadığı, davacının işe başlatmamak suretiyle fesih olgusuna bağlı feshe bağlı alacaklar yönünden arabuluculuk dava şartının gerçekleşmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesince ise, davacının işe iade davasından önceki arabuluculuk başvurusunda işe iade yanında diğer işçilik alacaklarını talep ettiği, böylece işe başlatılmadığı gerekçesiyle kıdem ve ihbar tazminatı talep ettiği davada arabuluculuk dava şartının yerine getirildiği benimsenerek esasa yönelik inceleme yapılmıştır.

Bu açıklamalara göre uyuşmazlık; işe iade talebinin yanında kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, yıllık izin ücreti gibi sözleşmenin sona ermesine bağlı alacaklar bakımından arabuluculuğa başvurmuş olan işçinin, kesinleşen işe iade kararı üzerine başvurusuna rağmen işe başlatılmaması durumunda açtığı alacak davasından önce yeniden arabuluculuk başvurusunda bulunması gerekip gerekmediği noktasındadır.

4857 sayılı Kanun'un 20 nci maddesine göre iş sözleşmesi feshedilen işçi, fesih bildiriminde sebep gösterilmediği veya gösterilen sebebin geçerli bir sebep olmadığı iddiası ile fesih bildiriminin tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurmak zorundadır. Bu başvurunun yapılması ve anlaşmama üzerine işe iade davası açılması hâlinde feshin geçerli olup olmadığı konusunda Mahkemece bir değerlendirme yapılmalıdır.

(....)

Askı hâlinin ortadan kalkmasında belirleyici olan unsur, işçinin süresinde yaptığı işe iade başvurusudur. Buna göre işe iade kararı üzerine işçi Kanun'unda öngörülen süre içinde işverene başvurmuşsa fesih geçerli hâle gelecek, başvurusu durumunda ise fesih hükümsüz hâle gelerek sözleşme hiç son bulmamış gibi bir durum ortaya çıkacaktır (... Mollamahmutoğlu, Muhittin Astarlı, Ulaş Bay-sal, İş Hukuku, Ankara, Güncellenmiş 7. Baskı, 2022, s.1111).

İşçinin süresinde işe iade başvurusunda bulunması hâlinde, fes-hin hükümsüz hâle geldiği ve iş sözleşmesinin devam ettiği nokta-sında tereddüt bulunmadığından işverenin işe iade başvurusunda bulunan işçiyi işe başlatmaması işverenin feshi olarak değerlendirilmelidir. (.....)

Diğer taraftan arabuluculuk bir yargılama faaliyeti olmadığından, başvurusunun işe iade talebinin yanında sözleşmenin sona erme-sine bağlı alacaklarını talep etmesine engel bir durum bulunma-maktadır. Ancak, bu alacak talepleri ancak işe iade talebine konu edilen ve geçersiz olduğu iddia edilen fesih anına kadar doğmuş alacakları kapsar.

İşe iade talebiyle arabuluculuk faaliyetine konu edilen feshin ge-çersiz olup olmadığı, geçersizliği durumunda işçinin işe iade baş-vurusunda bulunup bulunmayacağı ve sonuç olarak işverence işe başlatılıp başlatılmayacağı henüz belirsiz olduğundan, bu aşamada sözleşmenin başlatmama suretiyle feshine bağlı alacaklar üzerinde müzakere edildiğini söylemek fiilen imkânsızdır. Çünkü henüz hak doğmamıştır. Hâl böyle olunca iş sözleşmesinin işe başlatılmamak suretiyle feshedildiği iddiasında olan işçinin bu feshine bağlı alacak-larını talep edebilmesi için, öncelikle sözleşmenin usulüne uygun işe iade başvurusuna rağmen işçinin işe başlatılmaması suretiyle sona ermesi ve ardından doğmuş alacakların arabuluculuk faaliye-tine konu edilmeleri gerekmektedir.

Somut olaylarda işe iade talebiyle arabuluculuk başvurusunun yapıldığı tarihte henüz feshin geçerli olup olmadığı belirsiz olduğu gibi iş sözleşmesinin akibeti de belirsizdir. Bölge Adliye Mahkeme-si kararlarına konu davaların sonucunda işe iade kararı verildiği ve işçilerin yasal süre içinde işverenlere başvurdukları uyuşmazlık

dışıdır. Böylece her iki davada işçilerin başvurusu ile feshin hükümsüz hâle geldiği ve iş sözleşmelerinin hiç feshedilmemiş gibi devam ettiği ortadadır. İşverenlerin başvuruya rağmen işçileri işe başlatmamaları ise işveren feshi niteliğinde olup işe iade davasından önceki arabuluculuk faaliyetinin sonradan ortaya çıkan feshe bağlı alacakları kapsadığından söz edilemez.

Açıklanan nedenlerle, işe iade davasından önce düzenlenen ve işe iade talebi ile birlikte kıdem tazminatı, ihbar tazminatı veya yıllık izin ücreti taleplerini içeren arabuluculuk tutanağı; işçinin işe başlatılmaması suretiyle iş sözleşmesinin feshine bağlı kıdem tazminatı, ihbar tazminatı ve yıllık izin ücreti alacaklarını talep ettiği alacak davasında dava şartının sağlanması bakımından yeterli değildir.

Uyuşmazlığın aynı yöndeki Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 07.12.2023 tarihli ve 2023/1905 Esas, 2023/2016 Karar sayılı kararı doğrultusunda giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

KARAR

(....)

Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 07.12.2023 tarihli ve 2023/1905 Esas, 2023/2016 Karar sayılı kararı ile Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin 26.04.2022 tarihli ve 2022/811 Esas, 2022/968 Karar sayılı kararı bakımından uyuşmazlığın “işe iade başvurusuna rağmen işe başlatmama suretiyle sözleşmenin feshine bağlı alacakların talep edildiği davada, aynı alacakları içerse dahi, işe iade davasından önce düzenlenen arabuluculuk tutanağı ile dava şartının sağlanamayacağı, başlatmama suretiyle feshe bağlı alacaklar için ayrıca arabuluculuk başvurusunda bulunulması gerektiği” yönündeki Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 07.12.2023 tarihli ve 2023/1905 Esas, 2023/2016 Karar sayılı kararı doğrultusunda giderilmesine,.....oy birliğiyle kesin olarak karar verildi.

FESHİN HAKLI NEDENE DAYANMASI

İŞYERİNDE OLMAYAN KİŞİNİN KARTINI İŞYERİNDEYİMİŞ
GİBİ OKUTAN İŞÇİ

DOĞRULUK VE BAĞLILIĞA UYMAYAN DAVRANIŞ

BU DAVRANIŞ NEDENİYLE İŞVEREN ZARARA UĞRAMAMIŞ
OLSA DAHİ FESHİN HAKLI SAYILABİLECEĞİ

Davacının, işyerinde olmayan bir başka çalışanın kartını işyerindeymiş gibi okuttuğu, gerek savunması gerekse tanık anlatımı ile sabittir. Söz konusu davranış, doğruluk ve bağlılığa uymayan bir davranış olup bu davranış nedeniyle işverenin herhangi bir zarara uğraması şart değildir. Kaldı ki, işyerinde olmadığı hâlde çalışmış gibi kartı okutulan işçiye çalışmadığı süre için ücret ödenmesi söz konusudur. Bu durumda davacının iş sözleşmesinin işveren tarafından haklı nedenle feshedildiği kabul edilerek kıdem ve ihbar tazminatı alacaklarının reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile kabulüne karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

(Y 9. HD, E. 2025/6864, K. 2025/8070, T. 20.10.2025)¹

(.....)

Uyuşmazlık, iş sözleşmesinin feshi, kıdem ve ihbar tazminatı ile fazla çalışma ücretine ilişkindir.

(.....)

Somut olayda, iş sözleşmesinin işverence feshedildiği sabit olup uyuşmazlık feshin haklı bir nedene dayanıp dayanmadığı nokta-

1 Av. İsmail Gömleki paylaşımıdır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz. ET. 20.02.2026

sındadır. Davalı taraf, davacının diğer bir çalışanın kartını çalışmadığı hâlde çalışmış gibi basarak işvereni kandırması nedeniyle iş sözleşmesini haklı nedenle feshettiğini savunmuştur. Mahkemeye gerek davacının savunması gerekse tanık beyanlarıyla eylemin sabit olduğu ancak davacının eylemiyle işvereni nasıl bir zarara uğrattığının somut şekilde ortaya koyulmadığı, davacının 18 yıllık kıdemi ve daha önce benzer mahiyette bir eylemi olmadığı düşünüldüğünde eylemin sırf bu hâliyle tek başına güven sarsıcı mahiyette olduğundan söz edilemeyeceği ve haklı feshi gerektirir boyutta olmadığı gerekçesiyle davacının kıdem ve ihbar tazminatı alacağına hak kazandığı kabul edilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince, feshin geçerli nedene dayandığı gerekçesiyle davalının istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiş ise de varılan sonuç dosya kapsamına uygun düşmemiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 25/II-(e) hükmünde; "İşçinin, işverenin güvenini kötüye kullanmak, hırsızlık yapmak, işverenin meslek sırlarını ortaya atmak gibi doğruluk ve bağlılığa uymayan davranışlarda bulunması." hâlinde iş sözleşmesinin haklı nedenle feshedilebileceği düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre somut olay değerlendirildiğinde; davacının, işyerinde olmayan bir başka çalışanın kartını işyerindeymiş gibi okuttuğu, gerek savunması gerekse tanık anlatımı ile sabittir. Söz konusu davranış, doğruluk ve bağlılığa uymayan bir davranış olup bu davranış nedeniyle işverenin herhangi bir zarara uğraması şart değildir. Kaldı ki, işyerinde olmadığı hâlde çalışmış gibi kartı okutulan işçiye çalışmadığı süre için ücret ödenmesi söz konusudur.

Bu durumda davacının iş sözleşmesinin işveren tarafından haklı nedenle feshedildiği kabul edilerek kıdem ve ihbar tazminatı alacaklarının reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile kabulüne karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir.

KARAR

Açıklanan sebeplerle; Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının ORTADAN KALDIRILMASINA, İlk Derece Mahkemesi kararının BOZULMASINA oy birliğiyle karar verildi.

TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİ YETKİ TESPİTİ

İŞLETME YETKİSİNDE FARKLI İŞKOLUNDA KAYITLI İŞYERİNİN DİKKATE ALINAMAYACAĞI

YETKİ TESPİTİNDE TEK İŞYERİ ESAS ALINARAK ÇOĞUNLUK ARAŞTIRMASI YAPILMASI GEREĞİ

Yetki tespiti sadece iş yeri esas alınarak yapılması gerektiği, iş yeri bakımından yetki başvuru tarihi olan 05.07.2021 tarihi itibarıyla işçi sayısı ile sendika üye sayısına dair Bakanlık kayıtlarının getirilmesi, sendikanın gerekli çoğunluğunun sağlayıp sağlayamadığının belirlenmesi gerekir.

(9. HD. E: 2025/4024, K. 2025/5543, T. 30.06.2025)¹

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; davalı Sendikanın başvurusu üzerine davalı Bakanlığın 04.08.2021 tarih ve 22309 sayılı olumlu yetki tespit yazısının müvekkili Şirkete 17.08.2021 tarihinde tebliğ edildiğini, davalı Sendikanın başvuru tarihi itibarıyla gerekli çoğunluğu sağlayamadığını, sendika üyesi kabul edilen işçilerin bir kısmının üyeliklerinin geçerli olmadığını, davacı Şirketin aynı işkolunda birden çok işyeri bulunmayıp, farklı işkolunda faaliyet

1 Av. Cüneyt UYAR tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 03.04.2026

gösteren iki işyeri bulunduğunu, bu nedenle işletme toplu iş sözleşmesi yetkisine dair tespit yapılmasının mümkün olmadığını, bir işyerinde gübre üretimi dışında ise plastik hammaddenin ayrıştırılması işlemi yapıldığını bu nedenle işkollarının farklı olduğunu belirterek 04.08.2021 tarih ve 22309 sayılı olumlu yetki tespitinin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

1. Davalı Sendika vekili cevap dilekçesinde; davacı işverence işçilerin toplu iş sözleşmesi güvencesinden yararlanmalarını engellemek amacıyla yasal dayanak ve somut herhangi bir delil olmadan dava açıldığını, dava dilekçesi ve ekinde somut hiçbir delile yer verilmediğini beyanla ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini istemiştir.

2. Davalı Bakanlık vekili cevap dilekçesinde;Kurumuna (.....) işverence yapılan tescil sonucu Genel Müdürlük nezdinde kurulu

sendika yetki sistemine SGK kayıtlarından otomasyon sistemi ile yansıyan bilgiler doğrultusunda işlem

yapıldığını, Kurum kayıtlarına göre davacının İşkolları Yönetmeliği'nin 20 sıra No.lu genel işler işkolunda faaliyet gösteren 2 işyeri bulunduğunun tespit edildiğini ve yetki tespitinin işletme düzeyinde yapıldığını, yetki başvuru tarihi itibarıyla söz konusu işyerlerinde 43 işçinin çalıştığını, bunlardan 23 işçinin davalı Sendikaya üye olduğunun tespit edildiğini ve buna ilişkin dava konusu olumlu yetki tespit yazısının taraflara gönderildiğini belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; SGK işyeri sicil numaraları, işyeri açma ve çalıştırma ruhsatları, kapasite raporları ve yerinde yapılan keşifle belirlenen birimlerin davacı Şirketin bünyesinde olduğu, davacının iki ayrı tesis halinde iki farklı alanda faaliyet gösterdiği, iki ayrı tesiste çalışan işçilerin birbirinden farklı olduğu, davacıya ait yetki tespitine konu

1011807.038 ve ...sicil numaralı 2 işyerinde davalı Sendikanın yarından fazla çoğunluğu bulunduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. İSTİNAF

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili tarafından istinaf başvurusunda bulunulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile başvurunun esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davacı vekili temyiz dilekçesinde: yetki tespitine konu ... sicil No.lu işyerinin İşkolları Yönetmeliği'nin 04 sıra No.lu petrol, kimya, lastik, plastik ve ilaç işkolunda faaliyet gösterdiğini, davalı Sendikanın kurulu bulunduğu genel işler işkolunda yer almadığını, davalı Sendikanın müvekkili Şirkete ait işyerlerinde işletme toplu iş sözleşmesi yapmasının mümkün olmadığını belirterek ve dilekçesinde yazılı diğer sebeplerle kararın bozulmasını ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'nun (6356 sayılı Kanun) 41. ve devamı maddeleri kapsamında yetki tespitine itiraz istemine ilişkindir.

1. Tarafların iddia, savunma ve dayandıkları belgelere, uyuşmazlığın hukuki nitelendirilmesi ile uygulanması gereken hukuk kurallarına, dava şartlarına, yargılamaya hâkim olan ilkelere, ispat kurallarına ve temyiz olunan kararda belirtilen gerekçelere göre davacının aşağıdaki paragrafların kapsamı dışındaki temyiz itirazları yerinde görülmemiştir.

2. Türk toplu iş hukukundaki normatif düzenlemelerde işkolu kavramı önemli bir yer tutmaktadır. 6356 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre, sendikalar kuruldukları işkolunda faaliyette bulunurlar. İşkolunun belirlenmesi konusunu düzenleyen 6356 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre ise, işkolu tespiti Çalışma ve Sosyal

Güvenlik Bakanlığınca yapılacaktır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yapılan tespit ile ilgili kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasını müteakip, bu tespite karşı ilgililer, onbeş gün içinde dava açabilir. Belirtilen süre hak düşürücüdür. Yine aynı maddenin ikinci fıkrasına göre de “Yeni bir toplu iş sözleşmesi için yetki süreci başlamış ise işkolu değişikliği tespiti bir sonraki dönem için geçerli olur. İşkolu tespit talebi ve buna ilişkin açılan davalar, yetki işlemlerinde ve yetki tespit davalarında bekletici neden sayılmaz.”

İşkolları Yönetmeliği’nin “İşyerinin girdiği işkolunun belirlenmesi” başlıklı 4. maddesinin birinci fıkrasına göre de “Bir işyerinin hangi işkoluna girdiği konusunda anlaşmazlık çıkması halinde, ilgililerin başvurusu üzerine, işkolu, o işyerinde yürütülen işin niteliğine göre Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca belirlenir. Bakanlık tespit ile ilgili kararını Resmî Gazete’de yayımlar. Bu tespite karşı ilgililer, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun 5. maddesine göre kararın yayımından itibaren onbeş gün içinde dava açabilir.”

Mevzuat hükümlerine göre, öncelikle tescil aşamasında işyerinin yer aldığı işkolu ve işkolu kodu belirlenir ve işverene tebliğ edilir. İşyerinin tescil edildiği işkoluna, işverenin, sendikaların yahut ilgililerin itirazı olması durumunda, Bakanlığa müracaat edilmelidir. Bu aşamada Bakanlık tarafından yapılması gereken ise, işyerinin girdiği işkolunun tespit edilerek bu tespiti Resmî Gazete’de yayımlamaktan ibarettir. İlgililer tarafından itiraz vâki olmaz ise işkolu tespiti bu aşamada kesinleşir. Tarafların bu tespite de itirazı olması durumunda ise, işkolu tespit kararının iptali için dava açılmalıdır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, tescil aşamasında bir işyerinin girdiği işkolu tespit edildikten sonra, bu işkolu ancak 6356 sayılı Kanun’un 5. maddesinde belirtilen usûle riayet ile değiştirilebilir. Bir başka ifadeyle, işyerinin tescil edildiği işkolu, idari başvuru yoluyla işkolu kodunun değiştirilmesi suretiyle değiştirilemez ve bu anlamda olmak üzere işkolu kodunun değiştirilmiş olması, işko-

lunun da buna bağlı olarak deęiŖeceęi sonucunu ortaya çıkarmaz. Ayrıca ifade etmek gerekir ki, 6356 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen usûle riayet edilmeksizin ... tarafından da bir iŖyerinin dahil olduğu iŖkolu resen deęiŖtirilemez.

Somut uyuŖmazlıkta, ... tarafından, 05.07.2021 baŖvuru tarihi itibarıyla davacı iŖverene ait 2 iŖyerinde toplam 43 iŖi alıŖtıęı ve davalı Sendikanın 23 yesi bulunduğu gerekçesiyle iŖletme toplu iŖ szleŖmesi yapabilmek için davalı Sendikanın çoğunluğu sağladığına dair 04.08.2021 tarihli ve 22309 sayılı olumlu yetki tespit kararı verilmiŖtir.

Davacı iŖveren tarafından, yetki tespitine esas alınan ... sicil No.lu iŖyerinin davalı Sendikanın kurulu bulunduğu iŖkolundan farklı bir iŖkolunda faaliyet gösterdiği, söz konusu iŖyerinin yetki tespitinde dikkate alınamayacağı iddia edilmiŖ, İlk Derece Mahkemesince davacıya ait yetki tespitine konu ... ve ...sicil No.lu 2 birimde davalı Sendikanın yarıdan fazla çoğunluğu bulunduğu gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiŖtir. Bölge Adliye Mahkemesince istinaf baŖvurusu esastan reddedilmiŖ ise de dosya kapsamına göre ... alıŖma Genel Müdürlüğünün 28.05.2025 tarihli yazısında da belirtildiği üzere sicil No.lu iŖyerinin ilk kuruluŖ aŖamasında davalı Sendikanın kurulu bulunduğu genel iŖler iŖkolu dıŖında İŖkolları Yönetmeliği'nin 04 sıra No.lu petrol, kimya, lastik, plastik ve ilaç iŖkolunda tescil edildiği, yetki baŖvuru tarihi itibarıyla ve öncesindeki Bakanlık kayıtlarına göre 04 sıra numaralı petrol, kimya, lastik, plastik ve ilaç iŖkolunda yer aldığı anlaŖılmaktadır.

Açıklanan bu maddi ve hukuki olgular ıŖıęında, yetki tespitinin sadece ... sicil No.lu iŖyeri esas alınarak yapılması gerektiğinden ... sicil numaralı iŖyeri bakımından yetki baŖvuru tarihi olan 05.07.2021 tarihi itibarıyla iŖi sayısı ile sendika ye sayısına dair Bakanlık kayıtları getirilmeli, Sendikanın gerekli çoğunluğu sağlayıp sağlayamadığı belirlenmeli ve oluŖacak sonuca göre karar verilmelidir. Anılan hususlar gözetilmeksizin eksik inceleme ile yazılı Ŗekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiŖtir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan sebeplerle;

1. Temyiz olunan, İlk Derece Mahkemesi kararına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin Bölge Adliye Mahkemesi kararının **ORTADAN KALDIRILMASINA**,

2. İlk Derece Mahkemesi kararının **BOZULMASINA**,

Peşin alınan temyiz karar harcının istek hâlinde ilgiliye iadesine,

Dosyanın kararı veren İlk Derece Mahkemesine, bozma kararının bir örneğinin kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine,

30.06.2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ

LİMİTED ŞİRKETTE KÂR PAYI DAĞITIMI

GENEL KURUL KARARI OLMAKSIZIN KÂR PAYI TALEP EDİLEMESİ

HAKLI NEDENLE FESİH

Şirket ortaklarına kâr payı dağıtılablmesi için öncelikle ortaklara kâr payı dağıtılması yönünde genel kurulca bir karar alınması gerekir.

(Y. 11. HD, E. 2025/134, K. 2025/4648, T. 30.06.2025)¹

Bölge Adliye Mahkemesi kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmekle; temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkili ile dava dışı ...'ın, 1997 yılında kurulan davalı şirketin %50'şer ortağı olduğunu, şirket sermayesinin 2008 yılında 4.000.000,00 TL'ye çıkarıldığını, 12.01.2010 tarihli ortaklar toplantısında müvekkilinin 30 yıl süre ile şirket müdürü, ...'ın ise münferit ve müşterek imza ile geniş yetkili ticari temsilci olarak atandığını, 2010 yılından bu yana şirket işlerinin fiilen diğer ortak ve şirket yetkilisi ... tarafından idare edildiğini, şirketin 2010 - 2016 yıllarına ilişkin genel kurullarının yapılmadığını, bu yıllara ilişkin zorunlu kar payı dağıtımının da

1 Av. Talih UYAR tarafından paylaşılmıştır. Tamamı için <https://karararama.yargitay.gov.tr> bkz, ET. 03.04.2026

yapılmadığını, müvekkili şirket müdürü olmasına rağmen şirket yetkilisi olan diğer ortak ... tarafından davacıya bilgi verilmediğini, düzenlenen ihtarlara karşın defter ve kayıtlara erişiminin engellendiğini, şirkete mesai saatinde dahi girişinin engellendiğini, ...'ın davalı şirketle aynı alanda eşi ...adına 2017 yılında Ltd. Şti.(... ..) unvanlı şirketi kurdurduğunu ve davalı şirketin intifa hakkı sahibi olduğu taşınmaz üzerinde 5 yıl süreyle aylık 1.400,00 TL gibi çok düşük bir bedelle kiraya verdiğini, ... hakkında Cumhuriyet Savcılığına 2017/160671 sayılı dosyadan suç duyurusunda bulunulduğunu, ayrıca eşi ... ve davalı şirket hakkında da 2017/... sayılı dosyadan şikayette bulunulduğunu, şirketin Şubesindeki hesabından usulsüz şekilde paralar çekildiğini ve bu paralarla ne yapıldığının bilinmediğini, şirket hesaplarının diğer ortak tarafından şahsi hesabı gibi kullanıldığını, ...'ın kayın biraderi ... ile bu banka hesabı üzerinden ailesine haksız kazanç sağlandığını ve bu ilişkinin ticari değil naylon ilişki olduğunu, ...'ın başka şirketlere de fiktif faturalar düzenlettirerek davacının menfaatleri hilafına şirketi boşalttığını, davalı şirketin bağlı olduğu Vergi Dairesi'ne sunulan 2013, 2014 ve 2015 yılı vergi beyannamelerine göre gösterilen genel yönetim giderine göre şirket karının çok düşük olduğunu, ayrıca şirketin 2017 yılında zarar ettiğini, şirket merkezi ile şirkete ait mağaza katları tamamen boşaltılmış olduğunu, fiilen şirketin faaliyet göstermediğini ileri sürerek davalı şirketin haklı nedenlerle feshine, müvekkilinin sermaye payının gerçek değerinin ve ödenmeyen 2010-2011-2012-2013- 2014-2015-2016 yıllarına ait kar payı alacağının gerçek değerinin tespit edilmesine ve müvekkiline ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davacının 2012 yılından itibaren aynı zamanda şirket ortağı ve kardeşi olan ...'a hasmane tutum aldığını, şirket faaliyetlerini engellemeye başladığını, davacının Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2017/687 E. sayılı dosyada ...'ın yetkilerinin sınırlandırılması davası açtığını, davacı ve ...'ın %50'şer ortak oldukları ve davacı tarafından yönetilen Ltd. Şti (...) tarafından davalı şirkete siparişler verildiğini, ancak 2012 yılından itibaren bu siparişlerin verilmediğini, 2013 yılında

tarafından ...'a 131.055,92 TL sipariş avansı gönderildiğini ancak karşılığında mal gönderilmediği gibi avansın da iade edilmediğini, bu tutarın her iki şirketin defterlerinde kayıtlı olduğunu, dolayısıyla davalı şirkete esas zarar verenin davacı olduğunu, ...'ın'nın müşteri portföyünü ...>a aktardığını, ayrıca yetkisini kullanarak 07.10.2015 tarihinde>nın Bankası şubesindeki hesabından ... hesabına 92.000,00 TL havale ettiğini, paranın sonrasında iade edilmediğini, ...'ın defterlerine de kayıt edilmediğini, davacının bu parayı şahsi işlerinde kullandığını,'nın 2015 yılı 8. ayında yapacağı ithalatı ...'ın bankaya verdiği 05.08.2015 tarihli dilekçeyle engellediğini, dilekçede malı gönderecek şirketin işyerinde sel felaketi olduğunu beyan ederek ithalat işleminin iptalini talep ettiğini oysa böyle bir sel olmadığını, ithalatın ...'ın çabasıyla gerçekleştirilebildiğini,'nın zararına olarak ...'ın ...'ın Bankası ... Şubesinden çektiği krediye 1.938.000,00 TL bedelle'yı kefil ettiğini, genel kurulların yapılmamasına davacının sebep olduğunu, şirket ana sözleşmesinin 11. maddesine göre kar payı dağıtım kararının %51 paya sahip ortaklarca alınması gerektiğini ve ...'ın tek başına bu kararı alamadığını, noter vasıtasıyla ihtarname keşide edilerek şirketin tüm defter ve belgelerine ulaşılabileceğinin ihtar edildiğini, davalı şirketin 6 katlı binasının tüm katlarının değil sadece 1 nolu bölümünün kiralandığını, aylık 1.400,00 TL kira bedelinin piyasa koşullarına uygun olduğunu, ...>ın aynı bölümü ... isimli kişiye 23.01.2017 tarihinde 1.000,00 TL bedelle kiraladığını, kiracının sonrasında taşınmazı boşalttığını, ...'un sahibi olduğu ... Tekstil şirketiyle ticaret yapılmasını davacının engellediğini, bu kişiye para gönderilmediğini ve bu şirketten para havalesi yapıldığını, şirketin zarar ettirildiği iddiasının gerçeği yansıtmadığını, 2012, 2013, 2014 yıllarında şirketin kar ettiğini, 2017/3. dönemde de karlı olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile tüm dosya kapsamına göre, davalı şirketin şirket yetkilisi ...>ın eşi adına kurdurduğu lehine şirket faaliyetini bu şirkete yönlendirmesi, fiilen davalı şirketin faaliyetini sonlandırılması ve başka şirket aracılığıyla kendi faaliyetine devam etmesinin şirketin

hakkı nedenle fesih sebebi olduğu, fiilen ...'de bulunan ... şirketinin davacı tarafından yönetildiği, taraflar arasında güven ilişkisi zedelediğinden karşılıklı husumet doğuran ve fiilen şirketin zarara uğramasına sebep olan anlaşmazlıkların kardeş olan davacı ve dava dışı şirket yetkilisi arasında yaşandığı, her iki tarafın da şirketi zarar uğratmama ve şirket menfaatlerini gözetme sorumlulukları olmakla birlikte davalı şirket fiili yöneticisinin dosyaya yansıyan eylemlerinin şirketi işlemez hale getirdiğinin anlaşılması sebebiyle davacının fesih tasfiye talebinin bu aşamada en uygun çözüm olacağı zira her iki tarafın farklı şirketler ile ticari faaliyetlerini sürdürmeye devam ettikleri, davalı şirketin faaliyetini devam ettirmeye yönelik iradelerini ortaya koymadıkları, bu haliyle 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (6102 sayılı TTK) 636/3. hükmünün 2. cümlesi uyarınca alternatif bir çözüm yolu araştırılmasına gerek bulunmadığı, davacının sermaye payı tespit ve ödenmesi talebinin tasfiye sürecinde bu husus belirlenip tasfiye ile ödeneceğinden bu aşamada bu konuda karar vermeye yer olmadığı, davacı uzun süredir kar payı ödenmediğinden bahisle kar payı talebinde de bulunmuş olmakla birlikte 6102 sayılı TTK'nın 539/1 hükmü uyarınca şirket ana sözleşmesi ve ortaklar kurulu kararları incelendiğinde şirketin kar payı dağıtımına genel çoğunluğunca karar verileceği, genel kurullarda bu yönde alınmış bir karar bulunmadığı ve bu nedenle Mahkemenin şirket genel kurulu yerine geçerek kar payı dağıtım yönünde karar almasının mümkün olmadığı gerekçesiyle davanın kısmen kabulü ile, ... Ticaret Sicil Müdürlüğünün ... sicil numarasında kayıtlı olan imalat İnşaat İthalat İhracat Tic. Ltd. Şti'nin fesihine ve tasfiyesine, tasfiye memuru olarak Mali Müşavir ...'ın atanmasına, tasfiye memuruna aylık 1.000,00 TL ücret takdirine, tasfiye memurunun 1 yıllık ücreti 12.000,00 TL'nin ileride şirket tasfiye payından karşılanmak üzere davacı tarafca mahkeme vizesine depo edilmesine, şirketin tasfiye halinde olduğunun Ticaret Sicil Müdürlüğüne bildirilmesine hükmün tescil ve ilanına, davacının sermaye payı tespit ve ödenmesi talebinin tasfiye sürecinde bu husus belirlenip tasfiye ile ödeneceğinden bu aşamada bu konuda karar vermeye yer olmadığına, davacının kar payı tespit ve ödenmesi talebinin reddine karar verilmiş, hüküm, taraf vekillerince istinaf edilmiştir.

IV. İSTİNAF

Bölge Adliye Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile mahkemenin vakıa ve hukuki değerlendirmesinde usul ve esas yönünden yasaya aykırılık bulunmadığı, fiilen Ankara'da bulunan davalı ... Şirketini ...'ın, ...'de bulunan ... Şirketini davacının yönetip yönlendirdiği, davalı şirketin uzun zamandır genel kurul toplantılarının yapılmadığının, davacı tarafından yapılan çağrıya icabet edilmediğinin, 2017 yılında yapılan toplantıya davacının alınmadığının, davalı şirketi yöneten...'ın eşi ...adına unvanında ticaret şirketini kurdurduğunun, adına intifa hakkı bulunan taşınmazın eşinin şirketine piyasa değerinin çok altında bir bedel ile kiraya verdiğinin, davalı şirket ile eşine ait şirket arasında cari ticari ilişki kurduğunun ve para transferleri yaptığının,nın şirket faaliyetlerinin kasıtlı olarak durdurulduğunun, ile ticari ilişki içinde olan şirketlerin'ya yönlendirildiğinin, vergi kayıtlarına göre 2017 yılında davalı şirketin neredeyse gayrifaal hale getirildiğinin, 2017 yılının ilk 7 ayında kar elde edemediğinin Ankara 5. Asliye Ticaret Mahkemesi dosyasında alınan bilirkişi raporu ile tespit edildiği, dinlenen tanık beyanlarından ve taraflar arasında karşılıklı keşide edilen ihtarnamelerin içeriğinden taraflar arasındaki güven ilişkisinin açık bir şekilde zedelendiği, şirkette kar dağıtımı yapılmadığı, tarafların birbirleri hakkında Cumhuriyet Başsavcılığına şikayette buldukları, mahallinde yapılan keşif sonucu bilirkişi ... tarafından düzenlenen rapor ile de tespit edildiği üzere 25.05.2018 olan keşif tarihinde şirketin gayri faal olduğunun anlaşıldığı, hal böyle olunca, davalı şirketin yetkilisi ...'ın eşi adına kurdurduğu lehine şirket faaliyetini bu şirkete yönlendirmesi, fiilen davalı şirketin faaliyetini sonlandırılması ve başka şirket aracılığıyla kendi faaliyetine devam etmesinin şirketin hakkı nedenle feshi sebebi olduğu, fiilen ...>de bulunan şirketin davacı tarafından yönetildiği, taraflar arasında güven ilişkisi zedelendiğinden karşılıklı husumet doğuran ve fiilen şirketin zarara uğramasına sebep olan anlaşmazlıkların kardeş olan davacı ve dava dışı şirket yetkilisi arasında yaşandığı, her iki tarafın da şirketi zarar uğratmama ve şirket menfaatlerini gözetme sorumlulukları olmakla birlikte davalı şirket fiili yöneticisinin dosyaya yansıyan eylemlerinin şirketi işlemez hale getirdiği, her iki tarafın

farklı şirketler ile ticari faaliyetlerini sürdürmeye devam ettikleri, davalı şirketin faaliyetini devam ettirmeye yönelik iradelerini ortaya koymadıkları, bu haliyle 6102 sayılı TTK'nın 636/3. hükmünün 2. cümlesi uyarınca alternatif bir çözüm yolu araştırılmasına gerek bulunmadığı nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2019/1741 E., 2020/4807 K.; ve 2019/3604 E., 2021/2596 K. sayılı ilamlarının da aynı doğrultuda olduğu dikkate alındığında İlk Derece Mahkemesince davalı şirketin feshine karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmediği, yine davacının sermaye payı tespit ve ödenmesi talebinin tasfiye sürecinde bu husus belirlenip tasfiye ile ödeneceğinden İlk Derece Mahkemesince bu talep yönünden karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesinin de Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2015/11954 E., 2016/9384 K. ve 2020/1108 E., 2020/3275 K. sayılı ilamlarına uygun olduğu, öte yandan, davacı 2010-2016 yılları arasındaki dönem için kâr payı alacağı bulunduğu ve kâr payının dağıtılmadığından bahisle dağıtılmayan kâr payının tespiti ve tahsiline yönelik işbu davayı açmış ise de, davalı şirketin genel kurulunca kâr payı dağıtımına yönelik herhangi bir karar alınmadığı gibi davacı tarafından diğer ortağa da kâr payı ödendiği yönünde bir iddianın ileri sürülmediği, ayrıca davacı tarafından davalı şirketin genel kurul gündemine kâr payının dağıtılması yönünde herhangi bir çağrı veya başvurunun yapılmadığı veya yapıldığına ilişkin bilgi belgenin de dosyaya kazandırılmadığı, bu hale göre limited şirketlerde şirketin kâr elde etmiş olmasının kendiliğinden limited şirket ortağının kâr payı talep etme yetkisi vermeyecek olup şirket ortaklarına kâr payı dağıtılabilmesi için öncelikle ortaklara kâr payı dağıtılması yönünde genel kurulca bir karar alınması gerektiği, somut olayda ise bu yönde alınmış herhangi bir genel kurul kararı bulunmadığı anlaşıldığından açılan kâr payına yönelik talebin de reddine yönelik İlk Derece Mahkemesi kararının usul ve yasaya uygun görüldüğü gerekçesiyle taraf vekillerinin istinaf başvurularının ayı ayrı esastan reddine karar verilmiş, hüküm, davalı vekilince temyiz edilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Dava ve Hukuki Nitelendirme

Dava, haklı nedene dayalı limited şirketin feshi istemine ilişkindir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Yapılan yargılama ve saptanan somut uyuşmazlık bakımından uygulanması gereken hukuk kuralları gözetildiğinde İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik olmadığına anlaşılmamasına göre yapılan istinaf başvurusunun 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 353/1-b(1) hükmü uyarınca Bölge Adliye Mahkemesince esasın reddine ilişkin kararın usul ve yasa-ya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.

VI. SONUÇ:

Yukarda açıklanan nedenlerle, davalı vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın HMK'nın 370/1 hükmü uyarınca ONANMASINA, aynı Kanun'un 372. maddesi uyarınca işlem yapılmak üzere dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, aşağıda yazılı temyiz giderinin temyiz edene yükletilmesine, 30.06.2025 tarihinde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK) KARARLARI

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2026/3542-S.26.5109
BAŞVURU NO : 2026/4092
KARAR TARİHİ : 04/03/2026

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN : [REDACTED], TCKN: [REDACTED]
Adres: [REDACTED]
[REDACTED]

BAŞVURUYA KONU İDARE : ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞI

BAŞVURUNUN KONUSU : Başvuranın, 2024 yılından sonra emekli olan sigortalılara bağlanacak emekli aylıklarının, aynı sigortalıların 2024 yılı için hesaplanan emekli aylıklarından düşük olmasını şikayeti hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ : 09/02/2026

I. BAŞVURANIN İDDİALARI VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran özetle; yaş şartını taşımadığı için 2024 yılında emekli olamadığını ancak anılan yıldan sonra emekli olması halinde bağlanacak emekli aylığının 2024 yılı için hesaplanan aylığından düşük olduğunu gördüğünü, bu durumun adil olmadığını belirterek emekli aylıklarındaki düşüşün engellenmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2.Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Emeklilik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün konuya ilişkin 08.04.2025 tarihli ve [REDACTED] sayılı yazısında özetle;

2.1. Aylık hesaplamalarının, sigortalının mevcut bilgileri doğrultusunda program tarafından otomatik olarak yapılmakta olduğu,

2.2. Sigortalıların e-devlet üzerinden yaptıkları aylık hesabının, özel koşullarla (çalışma gücü kaybı, fiili hizmet süresi zammı ...) aylık bağlanmaması veya hizmetlerinde herhangi bir sorun olmaması halinde doğru sonuç vermekte olduğu,

2.3. 5510 sayılı Kanunun 4/1-(a) bendi kapsamındaki sigortalıların aylığının hangi sisteme göre hesaplanacağı malullük ve yaşlılık sigortasında tahsis talep, ölüm sigortasında ise ölüm tarihine göre tespit edildiği,

2.4. Sigortalılığı, 2008/Ekim (hariç) öncesi başlayıp, 2008/Ekim (dâhil) sonrası tahsis talebinde bulunanların aylıkları gösterge sistemi, 4447 sayılı Kanunla getirilen sistem ve 5510 sayılı Kanunla getirilen yeni sistemin birleşiminden oluşan karma sisteme göre hesaplandığı,

2.5. 2008/Ekim ayından önce sigortalı olup 5510 sayılı Kanun döneminde emekli olanların nihai aylıklarının 2000 yılından önceki hizmetleri için farklı, 2000-2008 döneminde geçen hizmetleri için farklı ve 2008 sonrasında geçen hizmetleri için farklı yöntem kullanılarak hesaplanan kısmi aylıklarının toplamından oluştuğu,

2.6. Aylık bağlama sistemlerinde yıllar itibariyle değişiklikler yapılmakla birlikte, sigortalılara, aylık talebinde buldukları tarihte mevcut prim ödeme gün sayıları, prime esas kazançları ve yaşları gibi emekliliğe esas parametreleri dikkate alınmak suretiyle yürürlükte bulunan emeklilik sistemi kurallarına göre aylık bağlanmakta olduğu, sigortalının dönemler itibariyle geçen prim ödeme gün sayıları ve prime esas kazançları ile tahsis talep tarihlerinin bağlanacak aylığı belirlediği, bunun da her bir sigortalının durumuna göre farklılaşabilmekte olduğu,

2.7. 2024 ve 2025 yılı talepli aylıklar arasında 2024 yılı talepli aylığın daha yüksek olması durumu ile en son 2019 yılından 2020 yılına geçiş ile 2022 yılından 2023 yılına geçişte karşılaşıldığı, 2021 ve 2022 yıllarına geçildiğinde ise sonraki yılda başvurularda aylıklar bir önceki yıla göre fazla hesaplandığı,

2.8. Aylık tutarlarının arasındaki farklılığın düzeltilmesine yönelik çalışma bulunmadığı, hususları ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 18.10.1982 tarihli ve 2709 sayılı T.C. Anayasasının;

3.1.“Sosyal güvenlik hakkı” başlıklı 60’ ıncı maddesinde; *“Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.”*,

3.2.“Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler” başlıklı 61’ inci maddesinin üçüncü fıkrasında; *“Yaşlılar, Devletçe korunur, Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.”*,

3.3.“Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74’üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları; *“Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”*,

4. 14.6.2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “Kurumun Görevi” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrası; *“Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”*,

5. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun “Sigortalıların borçlanabileceği süreler” başlıklı 41’inci maddesinde, *“...Bu Kanuna göre tespit edilen sigortalılığın başlangıç tarihinden önceki süreler için borçlandırılma halinde, sigortalılığın başlangıç tarihi, borçlandırılan gün sayısı kadar geriye götürülür...”* hükmü yer almaktadır.

6. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunun;

6.1.“Yaşlılık aylığının hesaplanması” başlıklı 29’ uncu maddesinde; “4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamındaki sigortalılar ile aynı fıkranın (c) bendine göre bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa sigortalı olarak çalışmaya başlayanların yaşlılık aylığı, aşağıdaki hükümlere göre belirlenecek ortalama aylık kazancı ile aylık bağlama oranının çarpımı sonucunda bulunan tutardır.

Ortalama aylık kazanç, sigortalının her yıla ait prime esas kazancının, kazancın ait olduğu yıldan itibaren aylık talep tarihine kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile güncellenerek bulunan kazançlar toplamının, itibari hizmet süresi ile fiili hizmet süresi zammı hariç toplam prim ödeme gün sayısına bölünmesi suretiyle hesaplanan ortalama günlük kazancın otuz katıdır.

Aylık bağlama oranı, sigortalının malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tâbi geçen toplam prim ödeme gün sayısının her 360 günü için %2 olarak uygulanır. Bu hesaplamada 360 günden eksik süreler orantılı olarak dikkate alınır. Ancak aylık bağlama oranı %90’ı geçemez.

28 inci maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarına göre aylığa hak kazanan sigortalılar için hesaplanacak aylık bağlama oranı, prim ödeme gün sayısı 9000 günden az olanlar için çalışma gücü kayıp oranının 9000 gün prim ödeme gün sayısı ile çarpımı sonucu bulunan rakamın % 60’a bölünmesi suretiyle hesaplanan gün sayısına göre, %50’yi geçmemek üzere üçüncü fıkra uyarınca tespit edilen orandır. Prim ödeme gün sayısı 9000 günden fazla olanlar için ise toplam prim ödeme gün sayısına göre aylık bağlama oranı belirlenir. Ancak, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar için bu fıkarda geçen 9000 prim gün sayısı 7200 gün, %50 oranı da %40 olarak uygulanır.

Yukarıdaki şekilde hesaplanan aylığın başlangıç tarihinin yılın ilk altı aylık dönemine rastlaması halinde 55 inci maddenin ikinci fıkrasına göre Ocak ödeme dönemi için gelir ve aylıklara uygulanan artış oranı kadar artırılarak, yılın ikinci altı aylık dönemine rastlaması halinde ise öncelikle Ocak ödeme dönemi, daha sonra Temmuz ödeme dönemi için gelir ve aylıklara uygulanan artış oranları kadar artırılarak, sigortalının aylık başlangıç tarihindeki aylığı hesaplanır.”,

6.2.“Gelir ve aylıkların düzeltilmesi, yükseltilmesi, alt sınırı, ödenmesi ve yoklama işlemleri” başlıklı 55’ inci maddesinde; “Bu Kanuna göre gelir veya aylık bağlanan sigortalı ile hak sahibi kişilerin durumlarının, kendilerine veya başka hak sahiplerine bağlanmış bulunan gelir veya aylık tutarının düzeltilmesini gerektiren bir şekilde değişmesi halinde gelir veya aylık tutarları, değişikliğin meydana geldiği tarihten sonraki ödeme dönemi başından başlanarak yeni duruma göre düzeltilir.

Bu Kanuna göre bağlanan gelir ve aylıklar, her yılın Ocak ve Temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere, bir önceki altı aylık döneme göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranı kadar artırılarak belirlenir.

Bu Kanuna göre sigortalıya bağlanacak aylıklar ile ölen sigortalının hak sahiplerinin aylıklarının hesabına esas tutar, çalışma sürelerindeki her yıl için 82 nci maddede göre tespit edilen prime esas günlük kazanç alt sınırları dikkate alınarak, talep veya ölüm yılına ait Ocak ayı itibariyle 29 uncu maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenen ortalama aylık kazancın %35’inden, sigortalının bakmakla yükümlü olduğu eşi veya çocuğu varsa %40’ından az olamaz. Hak sahibi kimselerin aylıkları; hak sahibi bir kişi ise bu fıkraya göre hesaplanan alt sınır aylığının %80’inden, hak sahibi iki kişi ise %90’ından az olamaz. Uluslararası sosyal güvenlik sözleşmeleri gereğince bağlanan kısmı aylıklar için bu fıkra hükümleri uygulanmaz.

4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki sigortalılar için ayrı ayrı olmak üzere, malüllük sigortasından dosya bazında her yıl bağlanan aylıkların aylık başlangıç tarihinin ait olduğu

yılın Ocak ayı itibarıyla yıl içine ait artışlar uygulanmaksızın hesaplanacak tutarları, yaşlılık sigortasından bir önceki yılın son ödeme ayında söz konusu sigortalılar için ayrı ayrı dosya bazında ödenen en düşük yaşlılık aylığından az olamaz.

(...)",

6.3. "Bu Kanundan önce yürürlükte bulunan sosyal güvenlik kanunlarına tâbi geçen çalışmalar için bağlanacak aylıkların hesabı" başlıklı geçici 2' nci maddesinde; "*Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı, bu Kanunla mülga 17/10/1983 tarihli ve 2926 sayılı kanunlara tabi olanlara bağlanacak yaşlılık aylıkları aşağıdaki şekilde hesaplanır:*

a) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçen sürelerdeki prim ödeme gün sayılarına veya fiili hizmet süresine ait aylık; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki kanun hükümlerine göre, aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı veya fiili hizmet süresi üzerinden, bu Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla hesaplanacak aylığının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadarki prim ödeme gün sayısı veya fiili hizmet süresi ile orantılı bölümü, aylık talep tarihine kadar geçen yıllar için, her yıl gerçekleşen güncelleme katsayısı ile çarpılarak hesaplanır.

b) Sigortalının bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçen sürelerdeki prim ödeme gün sayılarına ait aylığı, aylık talep tarihindeki toplam prim ödeme gün sayısı üzerinden 29 uncu madde hükümlerine göre hesaplanacak aylığının, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonraki prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır. Ancak, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce 3600 prim gün sayısını doldurmamış olan sigortalıların yaşlılık aylığı bağlama oranının hesabında, sigortalının Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra geçen ve Kanunun yürürlük tarihinden önceki prim gün sayısını 3600 güne tamamlayan hizmet sürelerinin her 360 günü için %3 oranı esas alınır.

c) Aylık, (a) ve (b) bentlerine göre hesaplanan kısmi aylıkların toplamından oluşur. Aylıklar ayrıca 29 uncu maddenin son fıkrasına göre artırılarak belirlenir.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 82 nci maddesinin (a) bendine göre gösterge sistemi içinde hesaplanacak kısmi aylıklara esas gösterge, sigortalıların ortalama yıllık kazanç hesabına giren takvim yılı sayısı esas alınmak suretiyle hazırlanacak olan gösterge ve üst gösterge tespit tabloları esas alınarak belirlenir.

Bu Kanunun yürürlük tarihine kadar geçen sürelerle ilişkin aylığın hesabında esas alınan asgari aylık tutarı ile 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 82 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre belirlenen eski tam aylık tutarı, toplam prim ödeme gün sayısı içinde bu Kanunun yürürlük tarihine kadar geçen prim ödeme gün sayısının oranına tekabül eden tutar üzerinden esas alınır.

(...)",

hükümleri yer almaktadır.

IV. KAMU DENETÇİSİ ABDULLAH CENGİZ MAKAS'IN KAMU BAŞDENETÇİSİNE ÖNERİSİ

7. Başvuranın iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde başvuru konusuna ilişkin "Tavsiye Karar Önerisi" Kamu Başdenetçisine sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE**A. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden Değerlendirme**

8. Başvuran özetle; 2024 yılından sonra bağlanacak emekli aylıklarının 2024 yılında bağlanabilecek aylığından düşük olduğunu, bu durumun adil olmadığını belirterek emekli aylıklarındaki düşüşün engellenmesini talep etmektedir.

9. İdarece özetle; aylık bağlama sistemlerinde yıllar itibariyle değişiklikler yapılmakla birlikte, sigortalılara, aylık talebinde buldukları tarihte mevcut prim ödeme gün sayıları, prime esas kazançları ve yaşları gibi emekliliğe esas parametreleri dikkate alınmak suretiyle yürürlükte bulunan emeklilik sistemi kurallarına göre aylık bağlanmakta olduğu, sigortalının dönemler itibariyle geçen prim ödeme gün sayıları ve prime esas kazançları ile tahsis talep tarihlerinin bağlanacak aylığı belirlediği, aynı sigortalının 2024 ve 2025 yıllarında tahsis talebinde bulunması halinde oluşacak aylık tutarındaki farklılığın mevzuat hükümlerinin uygulanmasından kaynaklandığı, aylık tutarlarının arasındaki farklılığın düzeltilmesine yönelik çalışma bulunmadığı belirtilmektedir.

10. Bu çerçevede, başvuru konusu uyumsuzluğun temel olarak, 2024 yılında yaşlılık aylığı tahsis talebinde bulunanlara bağlanan aylık tutarı ile bu yıldan sonra tahsis talebinde bulunan aynı koşul ve şartlara sahip sigortalılara bağlanan aylık tutarı arasında sadece tahsis talep tarihinin değişmesine bağlı olarak oluşan farkın ve buna esas teşkil eden işlemlerin hukuka ve hakkaniyete uygun olup olmadığı noktasında ortaya çıktığı görülmektedir.

11. Başvuru konusu uyumsuzluğa ilişkin olarak son dönemde vatandaşlarımızdan gelen yoğun başvurular üzerine, Kurumumuzca 2025 yılı Aralık ayında “Başvuru Tarihine Göre İşçi Emekli Aylıklarındaki Farklar” konulu Ombudsman Özel Raporu hazırlanmış ve başta sosyal güvenlik sistemimizin paydaşları olmak üzere tüm kamuoyu ile paylaşılmıştır¹.

12. 2008 yılı ve sonrasında ülkemizde emekli aylığı hesaplamalarında gerçekleştirilen yasal değişiklikler sonucunda kullanılmaya başlanan yeni sistem, enflasyon oranında dalgalanma görülen dönemlerde emekli aylıklarının bir önceki yıla önemli ölçüde azalmasına neden olabilmektedir. Bir diğer deyişle, yüksek enflasyon oranı kaydedilmiş bir yılı takip eden yılda enflasyon oranının önemli ölçüde düşüş göstermesi halinde, takip eden yıl içinde emekli olan sigortalının emekli aylığı da önemli ölçüde düşüş göstermektedir. Enflasyon oranlarının düşüş gösterdiği yıllarda yıl içerisinde emekli aylıklarına ayrıca zam yapılması halinde bu etki daha da artacaktır. Nitekim 2024 yılında ülkemizde böyle bir durum yaşanmış ve bu oranlara göre hesaplandığında; 2024 yılı Aralık ayında tahsis talebinde bulunan bir sigortalının 2025 yılı Ocak ayına ait yaşlılık aylığı ile aynı sigortalının 2025 yılı Ocak ayında tahsis talebinde bulunması halinde alacağı yaşlılık aylığı arasında %30 fark olduğu, anılan farkın ilerleyen yıllarda da devam edeceği tespit edilmiştir.

13. Tahsis talep tarihine göre oluşan bu aylık farkının ise gerek sigortalılar gerek Sosyal Güvenlik Kurumu gerekse çalışma hayatı üzerindeki olumsuz etkileri ortaya konarak yapılan hukuki değerlendirme sonucunda işbu raporla uyumsuzluğa ilişkin somut Kurumsal çözüm önerilerimiz sunulmuş olup, buna göre;

13.1. İlk olarak emekli aylıklarının bir önceki yıl bağlanan aylıklardan daha düşük olmamasına yönelik yasal bir düzenleme yapılması önerilmekle birlikte bu yaklaşımın, bireysel mağduriyetlerin önlenmesine katkı sağlayacağı, emeklilik kararında işgücü piyasasının seyrini bozan, doğal olmayan etkileri ortadan

¹ <https://paylasim.ombudsman.gov.tr/dokuman/documentuploads/KDK-Basvuru-Tarihine-Gore-Isçi-Emekli-Aylıklarındaki-Farklar/index.html>

kaldıracağı, kurumun iş yükünün suni olarak artmasını engelleyeceği ve vatandaşlarımızın sosyal güvenlik sistemimize duyduğu güveni artıracığı,

13.2. Yıl içerisinde yapılan seyyanen artışlar ve ek zamların daha sonraki yılların emekli aylığı hesaplama yöntemlerinde dikkate alınmamasının, emekli aylıkları arasında eşitsizliklere yol açtığı, bu artışların hesaplama sistemine dâhil edilmesinin, farklı tarihlerde emekli olan sigortalılar arasındaki maaş farklarını azaltacağı ve daha adil bir sonuç doğuracağı, bu düzenlemenin hem sistemin hakkaniyetini güçlendireceği hem de kamuoyunda adalet algısını pekiştireceği,

13.3. Emekli maaşı hesaplamalarında kullanılan enflasyon, büyüme ve aylık bağlama oranı ile benzeri parametrelerin bir kısmının sigortalıların tamamı tarafından kolayca anlaşılabilir ve bir kısmının ise ekonomik verilerdeki dalgalanmalar nedeniyle önceden öngörülebilir olmadığı anlaşılabilirlikle birlikte sosyal güvenlik sistemine ilişkin düzenlemelerin, uzun vadeli etkileri gözetilerek, şeffaf ve anlaşılır bir yapıda tasarlanması büyük önem taşıdığı, bu sayede vatandaşların geleceğe yönelik kararlarını sağlıklı biçimde almaları mümkün olacağı ve idareye duyulan güvenin güçlenmesinin sağlanacağı, hususlarına yer verilmiştir.

14. Kurumumuzca hazırlanan ve yukarıda bahsedilen “Başvuru Tarihine Göre İşçi Emekli Aylıklarındaki Farklar” konulu Ombudsman Özel Raporunda belirtilen ve işbu başvuru konusunu da oluşturan, tahsis talep tarihine göre emekli aylıklarında oluşan fark; her ne kadar idarenin hukuka uygun hesaplama yöntemlerinden kaynaklanıyor olsa da doğurduğu etki bakımından hakkaniyet ilkesine uygun bulunmamaktadır. Bu sebeple, sosyal güvenlik sistemimizin aktüeryal dengesi de gözetilmek suretiyle, vatandaşlarımızın mağduriyetlerinin giderilmesi için mevzuat çalışması başlatılması gerektiği değerlendirilmektedir.

B. İyi Yönetim İlkelerine Uygunluk Yönünden Değerlendirme

15. İyi yönetim ilkelerine Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “İyi yönetim ilkeleri” başlıklı 6’ncı maddesinde yer verilmiş olup idarenin söz konusu ilkeye uygun davranması önerilmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

16. 6328 sayılı Kanun’un 21’inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararı’nın idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup görevli ve yetkili mahkemelerde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle; **BAŞVURUNUN KABULÜNE,**

Aynı koşul ve şartlara sahip sigortalıların aylıklarında sadece tahsis talep tarihinin değişmesine bağlı olarak oluşan farkın yarattığı mağduriyetin giderilmesine yönelik mevzuat değişikliği çalışması başlatılması hususunda **ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞINA** ve **SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca; ilgi idareler tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA, ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞINA** ve **SOSYAL GÜVENLİK KURUMU BAŞKANLIĞINA** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

Mehmet AKARCA
Kamu Başdenetçisi

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2026/839-S.26.1233

BAŞVURU NO : 2025/18966

KARAR TARİHİ : 20/01/2026

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN : ██████████, TCKN: ██████████

Adres: ██████████

██████████

BAŞVURUYA KONU İDARE : SAĞLIK BAKANLIĞI

BAŞVURUNUN KONUSU : Sözleşmeli statüde geçen hizmet süresinin kademe ilerlemesinde dikkate alınması hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ : 20/10/2025

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, Gercüş Devlet Hastanesinde Sağlık Teknikeri olarak görev yaptığını, 2017-2022 yılları arasında Adalet Bakanlığında 4/B sözleşmeli personel olarak görev yaptığını, göreve başladığı tarihten itibaren herhangi bir disiplin cezası almadığını, 657 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinin dördüncü fıkrası hükmü çerçevesinde tarafına bir kademe verilmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuruya konu iddialar hakkında bilgi ve belge talebi içerikli yazımıza istinaden Sağlık Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen cevabi yazıda özetle;

2.1. 6111 sayılı Kanun ile memurların kademe ilerlemesi yapılabilmesi için olumlu sicil almış olma şartı kaldırılmış ve disiplin cezası almadan görev yapan memurlara ödül niteliğinde ilave bir kademe verilmesi hükmü getirilmiştir. Bu doğrultuda 657 sayılı Kanun'un 64 üncü maddesinde kademe ilerlemesinin en az bir yıl çalışma şartına bağlanmış olması sebebiyle özel bir düzenleme olmadıkça memurların kademe ilerlemeleri buldukları memur kadrosunda görev yapılan süreler üzerinden gerçekleştirildiği,

2.2. 657 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinin dördüncü fıkrasının lafzı ve düzenlenme amacı bakımından, memuriyet statüsü dışında çalışılan bir sürenin kazanılmış hak aylık derece ve kademe değerlendirilmesi ve dolayısıyla bu sürenin disiplin cezası almaksızın geçirilen sekiz yıllık süre hesabında değerlendirilmesine olanak sağlamadığı,

2.3. 01.02.2017 ilâ 31.01.2022 tarihleri arasında sözleşmeli personel statüsünde görev yapan, 01.02.2022 tarihi itibarıyla de Bakanlığımız bünyesinde 663 sayılı Kanun'un 45/A maddesi uyarınca sözleşmeli personel olarak istihdam edilen başvurunun 7433 sayılı Kanun hükümleri gereğince 15.05.2023 tarihi

itibariyle 4/A memur kadrosunda çalışmaya başladığı dikkate alındığında, Adalet Bakanlığı nezdinde sözleşmeli personel statüsünde geçen sürelerin 657 sayılı Kanun'un 64 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında değerlendirilebilmesi imkân dâhilinde olmadığı,

ifadelerine yer verilmiştir.

3. Kurumumuza yapılan 2023/11076 başvuru numaralı dosya konusu hakkında görüş talebi içeren yazımıza istinaden Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen 07/09/2023 tarih ve [REDACTED] sayılı cevabi yazıda, "7433 sayılı Kanun uyarınca memur kadrosuna atanan ilgilinin; 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası kapsamında sözleşmeli personel pozisyonunda ve anılan Kanunun 4 üncü maddesinin mülga (C) fıkrası kapsamında geçici personel pozisyonunda geçen hizmet sürelerinin, 657 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinde yer alan "son sekiz yıl içinde herhangi bir disiplin cezası almama" süresi kapsamında değerlendirilmesinin ve 3. Dönem Toplu Sözleşme hükümlerine istinaden ilave bir dereceden yararlanmasının, mümkün olmadığı mütalaa edilmektedir."

açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. 18.10.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının "Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; "Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler."

5. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun "Kurumun Görevi" başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; "Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir."

6. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun,

6.1. "Sözleşmeli personel" başlıklı 4 üncü maddesinin (B) fıkrasında; "Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hâllere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir

...

Sözleşmeli personelin görevden uzaklaştırılması ile disipline aykırı fiil ve hâllerin gerçekleşmesi durumunda bu personele verilmesi gereken disiplin cezaları, disiplin cezası vermeye yetkili merciler ve disiplin kurulları ile disipline dair diğer hususlar hakkında Devlet memurlarının tabi olduğu hükümler uygulanır. Ancak, kademe ilerlemesinin durdurulması ve üstü ceza verilmesini gerektiren fiil ve hâllerde disiplin kurulunun kararı alınarak sözleşmeli personelin görevine atamaya yetkili amirin onayı ile son verilir."

6.2. "Tesis edilen sınıflar" başlıklı 36 ncı maddesi Ortak Hükümler bölümünün C fıkrasının sekizinci bendinde; "108 inci maddenin (B) fıkrası uyarınca kullanılan aylıksız izin süreleri, her yıl için bir kademe ilerlemesi ve her üç yıl için bir derece yükselmesi verilmek suretiyle değerlendirilir."

6.3. "Kademe ve kademe ilerlemesi" başlıklı 64 üncü maddesinde; "Kademe; derece içinde, görevin önemi veya sorumluluğu artmadan, memurun aylığındaki ilerlemedir. Memurun kademe ilerlemesinin

yapılabilmesi için bulunduğu kademede en az bir yıl çalışmış olması ve bulunduğu derecede ilerleyebileceği bir kademenin bulunması şartları aranır.

...

Son sekiz yıl içinde herhangi bir disiplin cezası almayan memurlara, aylık derecelerinin yükseltilmesinde dikkate alınmak üzere bir kademe ilerlemesi uygulanır. ... ”,

6.4. Geçici 37 nci maddesinde; (Ek: 2/6/2011 – KHK-632/1 md.) Bu madde hükümlerine göre memur kadrolarına atanmaların, 4 üncü maddenin (B) fıkrası ve 4924 sayılı Kanun uyarınca sözleşmeli personel pozisyonlarında geçirdikleri hizmet süreleri, öğrenim durumlarına göre yükseltilebilecekleri dereceleri aşmamak kaydıyla kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirilir. Bunlar, atandıkları kadronun mali ve sosyal haklarına göreve başladığı tarihi takip eden aybaşından itibaren hak kazanır ve önceki pozisyonlarında aldıkları mali ve sosyal haklar hakkında herhangi bir mahsuplaşma yapılmaz.”

6.5. Geçici 52’inci maddesinde, (Ek:25/12/2024-7537/7 md.) “Geçici 37 nci, geçici 41 inci ve geçici 48 inci madde çerçevesinde sözleşmeli personel pozisyonlarından memur kadrolarına atanmış olup bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla memur kadrolarında bulunanların söz konusu pozisyonlarda geçen hizmet süreleri, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren, 64 üncü maddenin dördüncü fıkrası kapsamında değerlendirilir.”

7. 4924 Sayılı Eleman Temininde Güçlük Çekilen Yerlerde Sözleşmeli Sağlık Personeli Çalıştırılması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun “Kanunda hüküm bulunmayan haller” başlıklı 8’inci maddesinde; “Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanuna tabi personel hakkında diğer kanunlarda aksine bir hüküm bulunmadıkça 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.”

hükümleri yer almaktadır.

IV. KAMU DENETÇİSİ SN. SADETTİN KALKAN’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

8. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; başvuranın talebine ilişkin tavsiye karar önerisi, Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

9. Kurumumuza yapılan başvuruda başvuran özetle; sözleşmeli personel statüsünde geçirilen sürelerin 8 yıl hesabında dikkate alınarak 657 sayılı Kanunun 64 üncü maddesi gereği kademe ilerlemesinin yapılmasını talep etmektedir.

10. Anayasa’nın 128 inci maddesinde; memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri ile hak ve yükümlülükleri, aylık, ödenek ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği hükme bağlanmıştır. Devlet memurları ve diğer kamu görevlilerinin hukuki durumlarının, hak ve yükümlülüklerinin; başta 657 sayılı Kanun ve diğer özel yasalarla bu yasalara uygun olarak yürürlüğe konulan alt mevzuat düzenlemelerin doğal sonucu olarak, bu düzenleyici tasarruflarda yer alan kurallar esas alınarak saptanması statü hukukunun gereğidir. 657 sayılı Kanunun 2 nci maddesinde Devlet memurlarının ilerleme ve yükselmelerinin bu kanun kapsamında düzenleneceği öngörülmüştür.

11. Danıştay 12. Dairesinin 05/02/2018 tarihli ve E.2017/2604, K.2018/402 sayılı kararında “657 sayılı Kanun’da yer alan düzenlemelerin, anılan Kanun’un 4-D maddesi kapsamında çalışan işçiler için uygulanmasının mümkün olmamakla birlikte, Kanun’un 4/B maddesi kapsamında görev yapan sözleşmeli

personel ile 4/C maddesi kapsamında görev yapan geçici personel hakkında referans norm olarak uygulanabileceği; nitekim Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 17/06/2013 tarihli, YD İtiraz No: 2013/357 sayılı kararında, 657 sayılı Kanun hükümlerinin anılan Kanun'un 4/B maddesi kapsamında istihdam edilen sözleşmeli personel için doğrudan uygulanmasının söz konusu olmayacağı, ancak "referans norm" olarak dikkate alınabileceğinin belirtildiği" ifadelerine yer verilmiştir.

12. Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 29/05/2019 tarihli ve E:2019/215, K:2019/1157 sayılı kararında, söz konusu Danıştay kararı ile birlikte yine Danıştay 12. Dairesinin aynı yöndeki 22/06/2016 tarihli ve E.2013/9695, K.2016/4083 sayılı kararı ile 23/03/2017 tarihli ve E.2016/6676, K.2017/919 sayılı kararına da atıfta bulunularak "657 sayılı kanun hükümlerinin 4/B maddesi hükmü kapsamında istihdam edilen sözleşmeli personel hakkında doğrudan uygulanması mümkün olmamakla birlikte gerek bu hükümlerin "referans norm" olarak alınabileceğine dair Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun içtihatları, gerekse de Adalet Bakanlığı Disiplin Yönetmeliği'nin Kapsam başlıklı 2 nci maddesinde yer alan, bu yönetmelik hükümlerinin sözleşmeli personel hakkında da uygulanacağını öngören hükmü karşısında davacının sözleşmeli personel olarak çalıştığı süre içinde herhangi bir disiplin cezası aldığı yolunda bir iddia ileri sürülmediğine ve bu sürenin de davalı idarece davacının kazanılmış hak aylık derece ve kademesinde değerlendirildiği konusunda taraflar arasında bir çekişme bulunmadığına göre aynı sürenin 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamındaki hizmetlerin 64üncü maddede belirtilen sekiz yıllık sürelerin hesabında değerlendirilmesi gerektiği" yönünde hüküm vermiştir.

13. Benzer bir davada Denizli İdare Mahkemesi 09/06/2020 tarihli ve E.2019/1524, K.2020/485 sayılı kararında "Danıştay kararı ile mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde 657 sayılı Kanun hükümlerinin 4/B maddesi hükmü kapsamında istihdam edilen sözleşmeli personel hakkında doğrudan uygulanması mümkün olmamakla birlikte bu hükümlerin "referans norm" olarak alınabileceği, bu bağlamda gerek davacının sözleşmeli olarak çalıştığı süre içerisinde herhangi bir disiplin cezası almadığı gibi hakkında disiplin cezası verilmesini gerektirir bir eylemi olduğu yönünde bir iddia olmadığı ve gerekse de davacının sözleşmeli statüde geçirdiği sürenin kamu hizmetinde geçen sürede dikkate alındığı hususları da bir arada değerlendirildiğinde davacının, 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında görev yaptığı sürelerin de anılan Kanun'un 64 üncü maddesinde belirtilen 8 yıllık sürenin hesabında dikkate alınması gerekirken bu süreler dikkate alınmayarak davacının başvurusunun reddedilmesine dair dava konusu işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığı" sonucuna varmış; bu karara karşı idare tarafından yapılan istinaf başvurusu üzerine ise, İzmir Bölge İdare Mahkemesi İkinci Dava Dairesinin 24/09/2020 tarihli ve E.2020/883, K.2020/1212 sayılı kararında idare mahkemesi kararının dayandığı gerekçe ve usul hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar verilmiştir.

14. Benzer bir şekilde, İstanbul 5. İdare Mahkemesinin 17/12/2019 tarihli ve E.2019/1651, K.2019/2475 sayılı kararı ile davacı lehine karar verilmiş, idarenin istinaf başvurusu ise İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdari Dava Dairesinin 12/11/2020 tarihli ve E.2020/562, K.2020/610 sayılı kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

15. Konuya ilişkin (mülga) Devlet Personel Başkanlığının bu yönde birçok görüşü bulunmaktadır. Ancak, (mülga) Devlet Başkanlığının görüşlerinde genel olarak, söz konusu sürelerde ilgililerin Devlet memuru olmamaları ve mevzuatlarında disiplin hükümlerinin bulunmamasına vurgu yapıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, sözleşmeli olarak geçirilen sürelerin 657 sayılı Kanunun 64 üncü maddesindeki disiplin cezası almadan geçirilen 8 yıl için bir kademe ilerlemesi uygulaması açısından değerlendirilmesinde, sözleşmeli personel olarak görev yapılan dönemde tabi olunan mevzuat bakımından memurların tabi olduğu veya farklı bir disiplin uygulamasının mümkün olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

16. Danıştay 11. Dairesinin 24/03/2015 tarihli ve E.2015/2186, K.2015/1045 sayılı kararında, konuyla bir uyumsuzluk üzerine önüne gelen davada, 13/02/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunla yapılan değişiklik öncesindeki dönemde sözleşmeli statüde geçirilen süreler bakımından, sözleşmeli personel olarak görev yapmış olan davacı hakkında tabi olduğu mevzuata göre memurlar gibi sicil raporu düzenlenmesi öngörülmüş olmamasına rağmen, davacı hakkında sicil raporu yerine ücrete esas puanlara uyularak, başarı, disiplin, görevine ve kurumuna bağlılık, öğrenim ve hizmet yılı gibi hususları kapsayan değerlendirme formlarının (tezkiye varakalarının) düzenlendiği dikkate alındığında yapılan değerlendirme ve ücrete esas puanlamanın kademe ve derece ilerlemesi ilkeleri ışığında ilgilendirilerek, karşılığı olan kademe ve dereceye göre işlem tesisinin mümkün olduğu, bu şartlar doğrultusunda davacı talebinin irdelenerek karar verilmesi gerekirken aksi yönde tesis edilen davalı idare işleminde ve davanın reddi yolundaki idare mahkemesi kararında hukuki isabet görülmediği belirtilmiştir.

17. Aynı konuda Kamu Denetçiliği Kurumu'na yapılan başvurularda da benzer yönde yapılan değerlendirme sonrasında, başvuru sahibi için ilgili dönemde uygulanabilecek bir disiplin veya benzeri yaptırım düzenlemesi bulunmuyorsa Ret Kararı (2019/12205, 2019/20130, 2020/72041 başvuru numaralı emsal kararlar); başvuru sahibi için ilgili dönemde uygulanabilecek bir disiplin veya benzeri yaptırım düzenlemesi bulunuyorsa ve başvuru sahibi için bir yaptırım uygulanmadysa Tavsiye Kararı (2020/405, 2020/5535, 2020/42362, 2019/18638, 2023/20357 başvuru numaralı emsal kararlar) verilmektedir.

18. Bununla birlikte; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun Esas No: 2023/5, Karar No: 2023/24 sayılı Bölge İdare Mahkemesi Kararları Arasındaki Aykırılığın Giderilmesi İstemi Hakkında Kararında;

"... kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin tespitinde değerlendirileceği öngörülen 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli statüde geçirilen sürelerin; sürekli ve başarılı hizmet gösteren memurlar için disipline uygun davranışın ödüllü niteliğinde olan, bulunduğu kademede en az bir yıl çalışmış olmakla aslı olarak edinilebilen ilerlemenin yanında fer'i bir kazanım öngören ve uyumsuzlukta uygulanan norm olan "son sekiz yıl içinde herhangi bir disiplin cezası almayan memurlara, aylık derecelerinin yükseltilmesinde dikkate alınmak üzere bir kademe ilerlemesi uygulanır." hükmü bakımından da dikkate alınması gerektiği anlaşılmaktadır.

Başvuruların idarece reddinin diğer bir gerekçesi olan, "mevzuatında disiplin hükümlerinin bulunmaması" hususu ise, davacıların, 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli statüde çalıştıkları dönemde tabi oldukları Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'ın "Sözleşmenin feshi" başlıklı Ek 6. maddesinin -Danıştay Onikinci Dairesininin 10/12/2014 tarihli ve E:2011/6048, K:2014/8538 sayılı kararı ile iptal edilmiş olsa da, sözleşmeli statüde görevli oldukları dönemde davacılar hakkında idarece uygulanan- (ç) bendi gereği, hizmet sözleşmesinde belirtilen koşullara uymama hâlinin tekrarlanması sözleşmelerinin feshi sonucunu doğurduğundan, bu hâlin tespitinde idare tarafından yazılı olarak uyarılmalarının gerekmesi ve ayrıca idarenin düzenliliği ilkesi göz önünde bulundurulduğunda, diğer kamu görevlileri kapsamında yer alan sözleşmeli statüde bulunanların da Devlet memurları gibi disipline aykırı fiil veya davranışlarının idarece tespit ediliyor ve kayda alınıyor olması sebebiyle, uygulanan normda belirtilen disipline ilişkin hususun bu çerçevede değerlendirilerek başvuruların sonuçlandırılması gerektiği anlaşıldığından dayanaksız bulunmuştur.

Bu durumda, 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi kapsamında sözleşmeli statüde çalışmakta iken aynı Kanun'un 4/A maddesi kapsamında kadrolu Devlet memuru olarak atanmaların, 657 sayılı Kanun'un 36. ve Geçici 41. maddeleri uyarınca sözleşmeli personel olarak geçirdikleri hizmet sürelerinin, kazanılmış hak aylık derece ve kademelerinin belirlenmesi bakımından, anılan Kanun'un 64. maddesi hükümlerinin

haklarında uygulanması gerektiğinden ve anılan sürelerde disipline aykırı fiil veya davranışları varsa idarece tespit edildiği ve kayda alındığı dikkate alındığında, 657 sayılı Kanun'un 64/4. maddesi hükmündeki disipline ilişkin şartın bu çerçevede ilgilendirilerek haklarında idarece işlem tesisi mümkün olduğundan, taleplerinin bu şekilde değerlendirilerek sonuçlandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır."

şeklinde açıklanan nedenlerle; Bölge İdare Mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın, dava konusu işlemin iptali yolundaki Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin 12/04/2022 tarih ve E:2022/379, K:2022/701 sayılı kararı doğrultusunda giderilmesine, kesin olarak, 03/05/2023 tarihinde oyçokluğu ile karar verildiği tespit edilmiştir.

19. Somut olayda, her ne kadar yukarıda yer alan Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğünün görüş yazısında, aksi yönde görüş belirtilmiş olduğu görülmekte ise de, gerek yukarıda yer verilen emsal nitelikteki yargı kararları ve gerekse de Kurumumuzca verilmiş emsal kararlar doğrultusunda, başvuranın, sözleşmeli statüde görev yaptığı sürece kadrosu ile irtibatının devam ettiği, sözleşmeli olarak geçirdiği sürede herhangi bir disiplinsizlik nedeniyle sözleşmesinin feshedilmediği ya da başka bir müeyyideye tabi tutulmadığı, sözleşmeli personel statüsünde geçirdiği sürenin kamu hizmetinde geçen süre olarak değerlendirildiği ve Danıştay İdari Dava Dairesi Kurulunun Esas No: 2023/5, Karar No: 2023/24 sayılı kararında sözleşmeli statüde bulunanların da Devlet Memurları gibi disipline aykırı fiil veya davranışlarının idarece tespit ediliyor ve kayda alınıyor olması sebebiyle, uygulanan normda belirtilen disipline ilişkin hususun bu çerçevede değerlendirilerek başvuruların sonuçlandırılması gerektiği belirtildiğinden, bu tür başvurularda başvuranlar hakkında idarece disipline aykırı bir durum bildirilmemiş ise mevzuatlarında hüküm bulunup bulunmadığına bakılmaksızın olumlu sonuçlandırılması gerektiği hususları göz önünde bulundurulduğunda, başvuranın 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (B) fıkrası kapsamında sözleşmeli personel pozisyonunda geçen hizmet sürelerinin, 657 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinde yer alan "son sekiz yıl içinde herhangi bir disiplin cezası almama" süresi kapsamında dikkate alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

20. Yukarıdaki açıklamalar, başvuranın iddiaları, idarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat, yargı kararları, konuya ilişkin Ombudsmannın yukarıda sayılan emsal kararları birlikte değerlendirildiğinde; idarece, başvuranın sözleşmeli personel pozisyonunda geçen hizmet sürelerinin, 657 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinde yer alan son sekiz yıl içinde herhangi bir disiplin cezası almama kapsamında değerlendirilmesi talebinin reddi yönündeki işleminde hukuka uyarlık bulunmadığı, kademe ilerlemesi uygulamasında, başvuranın sözleşmeli statüde görev yaptığı sürelerin İdare tarafından dikkate alınması gerektiği kanaat ve sonucuna varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

21. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup, söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirme neticesinde; Kurumumuzca istenilen bilgi ve belgelerin idare tarafından süresi içerisinde, tam ve gereğçeli olarak Kurumumuzca gönderildiği, ancak idarenin, başvurana verdiği cevapta hangi sürede hangi mercilere başvurabileceğini göstermediği bu nedenle "karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi" ilkesine uymadığı anlaşılmış olup, idarenin bundan böyle bu ilkeye de uyması önerilmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

22. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa)

dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup yetkili ve görevli mahkemelerde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE**,

Başvuranın sözleşmeli personel pozisyonunda geçen hizmet sürelerinin, 657 sayılı Kanunun 64 üncü maddesinde yer alan son sekiz yıl içinde herhangi bir disiplin cezası almama süresi kapsamında değerlendirilerek kademe ilerlemesinde dikkate alınması ve sekiz yıllık sürenin tamamlandığı tarih itibarıyla başvuranın kademe ilerlemesinin yapılması yönünde **SAĞLIK BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA**,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, idare tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğunun idareye hatırlatılmasına,

Kararın, **BAŞVURANA** ve **SAĞLIK BAKANLIĞINA** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

Mehmet AKARCA
Kamu Başdenetçisi

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2026/1829-S.26.2770
BAŞVURU NO : 2025/19942
KARAR TARİHİ : 09/02/2026

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN : ██████████, TCKN: ██████████
Adres: ██████████
██████████
BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ : ██████████, TCKN: ██████████
Adres: ██████████
██████████
BAŞVURUYA KONU İDARE : MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
BAŞVURUNUN KONUSU : Mahkeme ilamına konu alacakların ödenmesi talebi
hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 04/11/2025

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza ██████████ adına başvuruda bulunan Av. ██████████ ██████████ başvurusunda özetle; müvekkilinin hissedar olduğu İstanbul ili, Esenyurt ilçesi, ██████████ mahallesi, ██████████ ada, ██████████ parsel sayılı taşınmaza ilişkin Büyükçekmece 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin E. ██████████/██████████ sayılı dosya kapsamında kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davası açıldığını, 13.02.2025 tarihli ve K. ██████████/██████████ sayılı karar ile davanın kabulüne hükmedildiğini, ancak mahkeme ilamına konu alacakların ödenmediğini, bu nedenle mülkiyet ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini belirterek mahkeme kararı gereğince hükmedilen bedellerin ödenmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Kurumumuzun 24.11.2025 tarihli ve S. ██████████ sayılı bilgi ve belge isteme yazısına istinaden İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 24.12.2025 tarihli ve ██████████ sayılı cevabi yazı ve eklerinde özetle; Büyükçekmece 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin 13.02.2025 tarihli ve E. ██████████/██████████ K. ██████████/██████████ sayılı kararına ilişkin istinaf başvurusunda bulunulduğu, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinde yargılama sürecinin devam ettiği, icra dosyası bulunulmadığından tehir-i icra kararı alınmadığı, karar kesinleşmemiş olduğundan ödeme yapılmadığı ifade edilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 2709 sayılı T.C. Anayasası'nın,

3.1. "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesinde; "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*",

3.2. "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinde; "*Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz.*",

3.3. "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesinde; "*Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.*

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, Resmî görevler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devlete tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.",

3.4. "Kamulaştırma" başlıklı 46. maddesinde (Değişik: 03.10.2001-4709/18 md.); "*Devlet ve kamu tüzel kişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari irtifaklar kurmaya yetkilidir.*

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirmeye süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir. ...

İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır.",

3.5. "Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" başlıklı 74. maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; "*Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idaresinin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.*",

3.6. "Yargı yolu" kenar başlıklı 125. maddesinde; "*İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. ...*

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararını ödemekle yükümlüdür.",

3.7. "Mahkemelerin bağımsızlığı" başlıklı 138. maddesinin son fıkrasında; "*Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir*

suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.”,

4. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun “Kurumun görevi” başlıklı 5. maddesinde; “(1) Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”,

5. 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun,

5.1. “Kamulaştırma şartları” başlıklı 3. maddesinde; “İdareler, kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle yapmak yükümlülüğünde buldukları kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan taşınmaz malları, kaynakları ve irtifak haklarını; bedellerini nakden ve peşin olarak veya aşağıda belirtilen hallerde eşit taksitlerle ödemek suretiyle kamulaştırma yapabilirler.

Cumhurbaşkanınca kabul olunan, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskan projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla yapılacak kamulaştırmalarda, bir gerçek veya özel hukuk tüzelkişisine ödenecek kamulaştırma bedelinin o yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilen miktarı, nakden ve peşin olarak ödenir. Bu miktar, kamulaştırma bedelinin altıda birinden az olamaz. Bu miktarın üstünde olan kamulaştırma bedelleri, peşin ödeme miktarından az olmamak ve en fazla beş yıl içinde faiziyle birlikte ödenmek üzere eşit taksitlere bağlanır. Taksitlere, peşin ödeme gününü takip eden günden itibaren, Devlet borçları için öngörülen en yüksek faiz haddi uygulanır. ...

(Ek fıkra:24.04.2001-4650/1 md.) İdarelerce yeterli ödenek temin edilmeden kamulaştırma işlemlerine başlanılamaz.”,

5.2. “Kamulaştırılmaksızın kamu hizmetine ayrılan taşınmazların bedel tespiti” başlıklı Geçici 6. maddesinin (Ek: 18.06.2010-5999/1 md.; Değişik: 24.05.2013-6487/21 md.) birinci, sekizinci ve on birinci fıkralarında; “Kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış veya kamulaştırması hiç yapılmamış olmasına rağmen 09.10.1956 tarihi ile 04.11.1983 tarihi arasında fiilen kamu hizmetine ayrılan veya kamu yararına ilişkin bir ihtiyaca tahsis edilerek üzerinde tesis yapılan taşınmazlara veya kaynaklara kısmen veya tamamen veyahut irtifak hakkı tesis etmek suretiyle malikin rızası olmaksızın fiili olarak el konulması sebebiyle, mülkiyet hakkından doğan talepler, bedel talep edilmesi hâlinde bedel tespiti ve diğer işlemler bu madde hükümlerine göre yapılır. Bu maddeye göre yapılacak işlemlerde öncelikle uzlaşma usulünün uygulanması dava şartıdır. ...

Kesinleşen mahkeme kararlarına istinaden bu madde uyarınca ödemelerde kullanılmak üzere, ihtiyaç olması hâlinde, merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerin yılı bütçelerinde sermaye giderleri için öngörülen ödeneklerinin (Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı bütçelerinin güvenlik ve savunmaya yönelik mal ve hizmet alımları ile yapım giderleri için ayrılan ödeneklerin) yüzde ikisi, belediye ve il özel idareleri ile bağlı idareleri için en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının, diğer idareler için en son kesinleşmiş bütçe giderleri toplamının en az yüzde ikisi oranında yılı bütçelerinde pay ayrılır. Kesinleşen alacakların toplam tutarının ayrılan ödeneğin toplam tutarını aşması hâlinde, ödemeler, sonraki yıllara sâri olacak şekilde, garameten ve taksitlerle gerçekleştirilir. Taksitlendirmede, bütçe imkanları ile alacakların tutarları dikkate alınır. Taksitli ödeme süresince, 3095 sayılı Kanuna göre ayrıca kanuni faiz ödenir. Idare tarafından, mahkeme kararı gereğince nakdi ödeme yerine, üçüncü fıkrafta belirtilen diğer uzlaşma yolları da teklif edilebilir ve bu maddenin uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre işlem yapılabilir. ...

Bu madde uyarınca ödenecek olan bedelin tahsili sebebiyle idarelerin mal, hak ve alacakları haczedilemez.”,

5.3. Geçici 16. maddesinde (Ek: 09.06.2021-7327/21 md.); “*(İptal birinci cümle: Anayasa Mahkemesinin 30.06.2022 tarihli ve E.2021/127, K.2022/85 sayılı Kararı ile.) (İptal ikinci cümle: Anayasa Mahkemesinin 30.06.2022 tarihli ve E.2021/127, K.2022/85 sayılı Kararı ile.)*”,

5.4. Ek 4. maddesinde (Ek: 16.11.2022-7421/5 md.); “*Bu Kanun uyarınca mahkemelerce hükmedilen bedel, tazminat, vekâlet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, otuz gün içinde yatırılır. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde icra olunur.*

Bu Kanun uyarınca yapılacak icra takiplerinde idare, 09.06.1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 36. maddesi uyarınca icranın geri bırakılmasını talep ederse idarenin teminat gösterme zorunluluğu yoktur.

Bu Kanun kapsamında açılan davalarda verilen bedel ve tazminat kararlarına ilişkin mahkeme ve icra harçları, davalı idare tarafından ödenmek üzere maktu olarak belirlenir.”,

6. 05.01.1961 tarihli ve 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun’un 4. maddesinde; “*(İptal madde: Anayasa Mahkemesinin 21.04.2022 tarihli ve E.2021/19, K.2022/46 sayılı Kararı ile.)*,”

7. 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun “Ödenemeyen giderler ve bütçeleştirilmiş borçlar” başlıklı 34. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında; “*Ödeme emri belgesine bağlandığı halde ödenemeyen tutarlar, bütçeye gider yazılarak emanet hesaplarına alınır ve buradan ödenir. Ancak, malın alındığı veya hizmetin yapıldığı malî yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar talep edilmeyen emanet hesaplarındaki tutarlar bütçeye gelir kaydedilir. Gelir kaydedilen tutarlar, mahkeme kararı üzerine ödenir.*

Kamu idarelerinin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde giderler, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenir. Ancak, sırasıyla kanunları gereğince diğer kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, prim, fon kesintisi, pay ve benzeri tutarlara, tarifeye bağlı ödemelere, ilama bağlı borçlara, ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçlara ve ödenmesi talep edilen emanet hesaplarındaki tutarlara öncelik verilir. ...”,

8. 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun;

8.1. “İcranın geri bırakılması için verilecek süre” başlıklı 36. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında; “*İlâma karşı istinaf veya temyiz yoluna başvuran borçlu, hükmolunan para veya eşyanın resmî bir mercie depo edildiğini ispat eder yahut hükmolunan para veya eşya kıymetinde icra mahkemesi tarafından kabul edilecek taşınır rehni veya esham veya tahvilât veya taşınmaz rehni veya muteber banka kefaleti gösterirse veya borçlunun hükmolunan para ve eşyayı karşılayacak malı mahcuz ise icranın geri bırakılması için takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden karar alınmak üzere icra müdürü tarafından kendisine uygun bir süre verilir. Bu süre ancak zorunluluk hâlinde uzatılabilir.*

Borçlu, Devlet veya adli yardımdan yararlanan bir kimse ise teminat gösterme zorunluluğu yoktur.”,

8.2. “Haczi Caiz Olmayan Mallar ve Haklar” başlıklı 82. maddesinin birinci fıkrasında; “*Aşağıdaki şeyler*

haczolunamaz: 1. Devlet malları ile mahsus kanunlarında haczi caiz olmadığı gösterilen mallar, ...”,

9. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun;

9.1. “Başvurunun icraya etkisi” başlıklı 350. maddesinde; “(1) İstinaf yoluna başvurma, kararın icrasını durdurmaz. İcra ve İflas Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36. maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez. (2) Kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.”,

9.2. “Temyizin icraya etkisi” başlıklı 367. maddesinde; “(1) Temyiz, kararın icrasını durdurmaz. İcra ve İflas Kanununun icranın geri bırakılmasıyla ilgili 36. maddesi hükmü saklıdır. Nafaka kararlarında icranın geri bırakılmasına karar verilemez. (2) Kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararlar kesinleşmedikçe yerine getirilemez.” düzenlenmelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA'NIN KAMU BAŞDENETÇİSİ'NE ÖNERİSİ

10. İlgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, başvuru konusuna ilişkin “Tavsiye Kararı Önerisi” Kamu Başdenetçisi'ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden Değerlendirme

11. Başvuran vekili, 1 no.lu paragrafta açıkladığı üzere, Büyükçekmece 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin 13.02.2025 tarihli ve E.■■■■/■■■ K.■■■■/■■■ sayılı kararı gereğince hükmedilen bedellerin ödemesini talep etmektedir.

12. Başvuruya konu İstanbul ili, Esenyurt ilçesi, ■■■■ mahallesi, ■■■■ ada, ■■■■ parsel sayılı, arsa vasıflı, 2.982,25 metrekare yüzölçümlü taşınmazın imar planında ilköğretim tesisi alanında kaldığı, başvuranın 38 metrekare hissesinin bulunduğu, taşınmaza Milli Eğitim Bakanlığı tarafından fiilen el atıldığı gerekçesiyle “kamulaştırmaz el atma nedeniyle tazminat” konulu dava açıldığı; Büyükçekmece 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin 13.02.2025 tarihli ve E.■■■■/■■■ K.■■■■/■■■ sayılı kararında, 1.026.000,00 TL tazminatın dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine, ayrıca karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince hesaplanan 155.640,00 TL vekalet ücretine ve yargılama giderlerine hükmedildiği görülmüştür.

13. Başvuran tarafından mahkeme kararı gereğince hükmedilen alacaklara ilişkin icra yoluna başvurulmadığı, ancak 04.04.2025 tarihinde ilama konu alacakların ödenmesi talebine ilişkin başvuru yapıldığı; mahkeme kararına karşı Milli Eğitim Bakanlığı tarafından istinaf yoluna gidildiği, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinde incelemesinin devam ettiği anlaşılmıştır.

14. Bilindiği üzere, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun “Sekizinci Kısım”ının istinaf kanun yoluna ilişkin hükümler içeren “Birinci Bölümü”nde yer alan 350. maddesinde istinaf kanun yoluna başvurunun icraya etkisi, temyiz kanun yoluna ilişkin hükümler içeren “İkinci Bölümü”nde yer alan 367. maddesinde ise temyiz icraya etkisi düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 350. maddesinin birinci fıkrasında kural olarak istinaf yoluna başvuranın kararın icrasını durdurmayacağı öngörülmüş; ikinci fıkrasında ise kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararların kesinleşmedikçe yerine getirilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Kanun'un 367. maddesinde de temyiz başvurusunun icraya etkisi

aynı şekilde düzenlenmiş ve ikinci fıkrasında kişiler hukuku, aile hukuku ve taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararların kesinleşmedikçe yerine getirilemeyeceği belirtilmiştir. İlgili hükümlerin birlikte incelenmesinden, taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararların icrası için kesinleşme şartının arandığı görülmektedir.

15. Anayasa Mahkemesinin 30.06.2022 tarihli ve E.■■■■/■■■ ■■■■■/■ sayılı kararı, iş bu başvuru kapsamında 'mahkeme ilamının kesinleşmedikçe yerine getirilmeyeceği' yönündeki idarenin açıklaması ile bağlantılı olması açısından önem arz etmektedir. Söz konusu kararda Mahkeme 2942 sayılı Kanun'un, 04.11.1983 tarihinden 19.06.2021 tarihine kadar gerçekleşmiş olan kamulaştırmaz el atmalar sebebiyle mülkiyet hakkından doğan taleplere dair bedel ve tazminata ilişkin davalarda verilen mahkeme kararlarının kesinleşmedikçe yerine getirilemeyeceğini hüküm altına alan geçici 16. maddeyi iptal etmiştir. İptal edilen söz konusu düzenlemede, kamulaştırmaz el atmaların tamamı kuralların kapsamına alınmamış; kamulaştırmaz el atma olgusu belirli bir tarih aralığında gerçekleşmiş olanlarla sınırlı tutulmuştur. Buna göre yalnızca 2942 sayılı Kanun'un yürürlük tarihi olan 04.11.1983 ile kuralların yürürlük tarihi olan 19.06.2021 arasında gerçekleşmiş olan kamulaştırmaz el atmalar sebebiyle açılan bedel ve tazminata ilişkin davalarda verilen kararların icrası iptale konu kurallara tabi olmuştur.

16. Mahkeme tarafından yapılan incelemede, söz konusu düzenlemenin kanuni dayanağının olduğu; kuralların belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir nitelikte olduğu; söz konusu düzenlemeyle kamu hizmetlerinin yürütülmesi için gerekli olan kamu kaynaklarının korunmasının, bu kapsamda kamu hizmetlerinde meydana gelebilecek aksaklıkların önlenmesinin ve kanun yoluna başvuru sonucunda mahkeme kararının bozulması hâlinde icranın iadesinde yaşanabilecek sorunların önlenmesinin amaçlanarak kamu yararının gözetildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte Mahkeme kuralların kamu yararı amacına dönük olmasının yeterli olmadığını Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca ölçülül olması da gerektiğini belirtmiş bu yönden yaptığı inceleme neticesinde; hâlihazırda hukuka aykırı olarak mülkiyet hakkına müdahale edilmiş olan maliklerin ayrıca mahkemelerce hükmedilmiş olan alacak ve tazminatlarının ödenmesinin geciktirilmesinin hak sahiplerine aşırı bir külfet yüklediğini, kamu yararı ile kişisel yarar arasındaki dengeyi bozmak suretiyle mülkiyet ve adil yargılanma hakkının ölçsüz biçimde sınırlandırılmasına neden olduğunu, ayrıca devlete olan güven duygusunu zedelediğini ve hukuki güvenlik ilkesini ihlal ettiğini tespit ederek ilgili kuralın iptaline karar vermiştir.

17. İdarenin, kamulaştırmaz el atmadan dolayı hak sahiplerince açılan bedel ve tazminata ilişkin davada verilen kararın kesinleşmedikçe yerine getirilmeyeceği yönündeki açıklaması, Anayasa'da öngörülen usule aykırı olarak mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin telafisi amacıyla malik lehine hükmedilmiş bulunan bedel veya tazminatın hak sahiplerine daha geç ödenmesine, malikin alacağına daha geç kavuşmasına sebebiyet vererek "mülkiyet" ve "adil yargılanma" hakkını sınırlamaktadır (AYM, E.2019/89, K.2021/10, 04.02.2021, § 96).

18. Anayasa'nın 46. maddesine ve 2942 sayılı Kanun'a uyulmadan yapılan kamulaştırma işlemleri veya kamulaştırmaz el atmalara karşı kişiler, Anayasa'nın 35. maddesindeki mülkiyet hakkının ihlali bağlamında 36. maddesine göre hak arama hürriyetine istinaden yargı mercileri önünde davacı olarak iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptirler. Anayasanın 138. madde metni incelendiğinde ise, mahkeme kararlarına uyma, bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yasama ve yürütme organları ile idare makamları lehine herhangi bir istisna kuralına yer verilmediği görülmektedir. Yargı kararlarının ilgili kamu otoritelerinde zamanında yerine getirilmediği bir devlette, bireylerin yargı kararlarıyla kendilerine sağlanan hak ve özgürlükleri tam anlamıyla kullanabilmeleri mümkün

olamayacaktır. Bu sebeple hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir devlette, bireylerin kamu otoritesi ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını koruma adına vazgeçilmez bir görev ifa eden yargı kararlarının zamanında icra edilmeyerek, sonuçsuz bırakılması kabul edilemez (Arman Mazman [2. B.], B. No: 2013/1752, 26.06.2014).

19. Anayasa Mahkemesi benzer nitelikte bir başvuruya (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/711, 03.4.2014) ilişkin “adil yargılanma hakkının ihlali” iddiası yönünden yaptığı incelemede, yargı kararlarının uygulanmasını “mahkemeye erişim hakkı” kapsamında değerlendirmiş ve yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olmasının yeterli olmadığını ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanmasının da gerektiğini vurgulamıştır. Mahkeme aynı kararda AİHM’nin de aynı kapsamdaki ihlal iddialarıyla ilgili verdiği kararlara değinerek, idarenin yargı kararını uygulamayı reddetmesi veya ihmal etmesi ya da uygulamayı geciktirmesi durumunda davada taraf olan kişinin davanın safahatı süresince yararlandığı Sözleşmenin 6. maddesinde öngörülen teminatların, her türlü varlık nedenini kaybettiğine (Süzer ve Eksen Holding A.Ş./Türkiye, B. No: 6334/05, 23.10.2012, § 115); Devletin, bir kurumu aleyhinde verilen nihai ve bağlayıcı mahkeme kararıyla ortaya konulan borcunu ifa etmemek için ekonomik kaynak yokluğunu mazeret olarak ileri süremeyeceğine (Burdov/Rusya, B. No: 59498/00, 07.05.2002, § 35) ve Mahkemece hükmedilen taşınmaz bedelinin ödenmesindeki normal olmayan gecikmelerin, paranın değer kaybetmesi göz önünde tutulduğunda, taşınmazına el konulan kişileri belirsizlik içinde bırakarak maddi kayıplara neden olabileceğine, hatta mahkemece faize hükmedilse dahi bu faiz miktarının, maddi zararların tamamını karşılama imkanı olmayabileceğine (Akkuş/Türkiye, B. No: 19263/92, 09.07.1997, § 29) ilişkin tespit ve değerlendirmelerde bulunmuştur.

20. Mahkeme aynı kararda “mülkiyet hakkının ihlali” iddiası yönünden yapılan incelemede, Mahkeme kararını uygulamakla görevli kamu makamlarının, bu kararın uygulanmasını engellemesi ya da kararın uygulanması için gerekli özeni göstermemesi durumunda Anayasanın 35. ve 36. maddelerinin ihlali anlamına geleceğine ve Mahkeme kararına dayalı ve mülkiyet hakkı kapsamında kabul edilen alacakların tahsili amacıyla İdare aleyhine yapılan icra takibinin uzun sürmesinin ve alacağa ulaşmada bir belirsizlik bulunmasının, Mahkemece verilen kararı, etkili sonuçları bakımından konusuz bırakacağına karar vermiştir. Mahkeme aynı kararda AİHM’nin de aynı kapsamdaki ihlal iddialarıyla ilgili verdiği kararlara değinerek, demokratik bir toplumda hukukun üstünlüğü ilkesine atıfla, alacak hakkı bulunduğunu gösteren yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının da ihlal edildiğine (Süzer ve Eksen Holding A.Ş./Türkiye, B. No: 6334/05, 23.10.2012, § 155); yargı kararlarının icrasının gecikmesinin, “mülkten barışçıl yararlanma” hakkına müdahale olduğuna (Burdov/Rusya, B. No: 59498/00, 07.05.2002, § 40); Sözleşmenin 6. maddesi ile Protokolün 1. maddesinin, devlete, yargı kararlarının uygulanması bakımından etkili bir sistem kurma yükümlülüğü getirdiğine (Fuklev/Ukrayna, B. No: 71186/01, 30.11.2005, § 84) ilişkin tespit ve değerlendirmelerde bulunmuştur.

21. Bununla birlikte, Mahkeme (Nejat Sakaoğlu [1. B.], B. No: 2013/9403, 14.10.2015), yargı kararlarının yerine getirilmesinde yaşanan gecikmelerin, başvuru sahiplerinin adil yargılanma haklarına bir müdahale olduğunu kabul etmekle beraber, hangi süreye ulaştığında hak ihlali sayılacağına; davanın konusu, bir alacağın veya tazminatın ödenmesiyle alacak veya tazminatın mahiyeti, başvuru sahibinin kararın icrasındaki menfaati, yargı kararının icrasının başvuru için önemi, ödeme ile sorumlu idarenin bütçe imkânları ve ödeme konusundaki tutumu, alacak veya tazminatın ödenmenin gecikmesi nedeniyle değer kaybedip kaybetmediği, davanın kararın icra safhasıyla beraber toplam süresi ile kararın icrasında geçen süre gibi koşullara göre incelenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Nitekim somut başvuruya ilişkin yaptığı inceleme sonucunda kamulaştırılması el atılan taşınmaz nedeniyle tazminat ödenmesi yönünde kesinleşmiş

yargı kararının üzerinden yaklaşık yedi yıl geçtikten sonra tazminat bedelinin ödenmiş olmasının, başvurucağın yargı kararlarının yerine getirilmesi hakkını ihlal ettiği kanaatine ulaşmıştır.

22. Yukarıda yer verilen ilgili mevzuat hükümleri ve AYM ile AİHM kararları bağlamında başvuruya konusu ele alınıp değerlendirildiğinde, yargı kararının uygulanmaması nedeniyle başvurunun mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği kanaati ve sonucuna ulaşılmış ve mahkeme ilamına konu alacakların en kısa sürede ödenmesi hususunda ilgili idareye tavsiyede bulunulması gerektiği kanaati ve sonucuna varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

23. İyi yönetim ilkelerine 28.03.2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “İyi yönetim ilkeleri” başlıklı 6. maddesinde yer verilmiş olup; Kurumumuzun bilgi ve belge talebine süresi içinde cevap verildiği, idarenin başvurularla ilgili işlemlerinde “kanunlara uygunluk”, “makul sürede karar verme”, “hesap verilebilirlik”, “şeffaflık”, “kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi” ilkelerine uygun davrandığı, ancak idarenin, şikâyetçiye verdiği cevapta hangi sürede hangi mercilere başvurabileceğini göstermediği bu nedenle “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” ilkesine uymadığı tespit edildiğinden, idarenin bahse konu ilkelere uygun davranması önerilmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİşKİN AÇIKLAMA

24. 6328 sayılı Kanunun 21. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup yetkili ve görevli mahkemelerde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle **BAşVURUNUN KABULÜNE**,

Mahkeme ilamına konu alacakların en kısa sürede ödenmesi hususunda **MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA**,

6328 sayılı Kanun’un 20. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAşVURAN VEKİLİNE** ve **MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildiği

Mehmet AKARCA
Kamu Başdenetçisi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2026/5535-S.26.7746
BAŞVURU NO : 2025/23562
KARAR TARİHİ : 03/04/2026

KISMEN TAVSİYE KISMEN RET KARARI

BAŞVURAN : [REDACTED], TCKN: [REDACTED]
Adres: [REDACTED]
[REDACTED]
BAŞVURUYA KONU İDARE : BATMAN BELEDİYE BAŞKANLIĞI
BAŞVURUNUN KONUSU : Görevde yükselme sözlü sınavının yeniden yapılması talebi hakkında.
BAŞVURU TARİHİ : 26/12/2025

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran, Batman Belediye Başkanlığında Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni (VHKİ) olarak 8 yıldır görev yapmakta olduğunu, 2025 yılı Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Sınav İlanı ile açılan 2 adet 5. derece Ayniyat Saymanı kadrosu için yazılı sınava girdiğini, 86,33 puan alarak başarılı olduğunu, mülakat tarihinin önce 11-12.11.2025 olarak belirlendiğini ancak daha sonra mülakat tarihinin 13.11.2025 saat 09:30 olarak değiştirildiğini, söz konusu değişikliğin mülakat tarihine 1 gün kala ve mülakat günü Elektronik Belge Yönetim Sistemi üzerinden gönderildiğini, bu durumun Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik hükümlerine aykırılık teşkil ettiğini, mülakat sırasında fanuslardan çekilen 3 soru dışında soru sorulduğunu, bunlardan bazılarının sorumlu olmadığı konulardan olduğunu, 20.11.2025 tarihli ve 102825 sayılı yazı ile mülakat sonuçlarının açıklandığını, listede puan belirtilmeksizin yalnızca "Başarısız" ibaresi yazılmak suretiyle elendiğinin bildirildiğini, başvurduğu kadrolara atama yapılmayarak kadroların boş bırakıldığını, ilgili Yönetmelik gereğince başarı puanı ilan edilerek başarı sıralaması yapılması zorunlu olup, puan belirtilmeden yalnızca "Başarısız" yazılmasının ve kadroların boş bırakılmasının tarafsızlık, liyakat ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğunu, bu nedenle sınav kuruluna yapmış olduğu itirazının reddedildiğini, Yönetmeliğin ilgili maddesi gereğince itirazların sonuçların ilanından itibaren en geç 5 iş günü içinde sınav kurulunca karara bağlanarak yazılı olarak bildirilmesi gerekirken idarenin bu süreyi aştığını belirterek 2025 yılı Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Sınavı sürecinde açıklanan sözlü sınav sonuç ilanının geri alınmasını ve sözlü sınavının tarafsız olarak yeniden yapılmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Başvuruya konu iddialar hakkında Batman Belediye Başkanlığının 16.03.2026 tarihli ve [REDACTED] sayılı cevabi yazısında,

2.1. Başvuruya konu görevde yükselme sözlü sınav ilanı ile ilgili duyurunun 05.11.2025 tarihinde yapıldığı, aynıyat saymanı başvuruları için 11.11.2025 tarihinin belirlendiği, daha sonra Belediye Encümeni toplantısının yapılacağını tespit edilmesi üzerine 10.11.2025 tarihinde yapılan duyuru ile sınavın üç gün sonra yapılmak üzere 13.11.2025 tarihine ertelendiği ve bu duyurunun ilgili birimlere şahıslara tebliğ edilmek üzere gönderildiği, ilgililer telefonla aranarak bilgilendirilmenin gerçekleştirildiği,

2.2. Mülakat sürecinin tamamen Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme Ve Ünvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik hükümleri kapsamında gerçekleştirildiği, 05.11.2025 tarihinde tutanağa bağlanan sorular kura topları içine konulmuş, Genel Kültür Konuları ve Sınav Konuları olarak iki ayrı şeffaf cam fanus içerisinde katılımcıların önündeki masaya konulmuş olup, katılımcı personelin herhangi bir şüpheye düşmemesi adına soruların kendileri tarafından kapalı toplar içerisinde seçilmesi, yine kendileri tarafından açılması istenmiş, katılımcı tarafından çekilen sorunun yine kendisi tarafından yüksek sesle okunması ve cevaplanması istenmiş, Sınav Kurulunun soruların çekilmesinde, seçiminde ve cevaplandırılmasında herhangi bir müdahalesi olmamış ancak katılımcının seviye ve bilgisini test etmek, kendisini ifade etme ve davranış durumunu gözlemlemek için verilen cevaplar ile ilgili ayrıca sorular sorulmuş ve bunlar da ayrıca sekreteryaya tarafından yazılı olarak kayıt altına alınmış, her katılımcı için sorulan sorular kurul üyeleri tarafından puanlanarak değerlendirme tutanağına bağlanmış olup, her katılımcıya sınav esnasında süre ve davranış olarak eşit davranılarak aksi bir duruma mahal verilmediği,

2.3. Mülakat esnasında personelin fanuslardan kapalı toplar içinde çektiği sorular haricinde fazladan soru sorulması, Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme Ve Ünvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik'in 13'üncü maddesinde geçen personelin puanlanmasında esas alınacak olan altı kriter olan;

- a) Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi,
- b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,
- c) Liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğu,
- ç) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,
- d) Genel kültürü ve genel yeteneği,
- e) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı (a maddesi 50 puan diğer maddeler 10 puan)

hususlarını tespit etme amaçlı olduğu, bu kriterlerin puanlanabilmesi ve personelin kavrama, özetleme, ifade yeteneği, tutum ve davranışlarının uygunluğu, özgüveninin tespit edilebilmesi amacıyla; güncel gelişmelerden veya sınava girdiği alana göre konu dışından çeşitli soruların sorulduğu, fanustan çekilen sorularla bilgi düzeyi ölçüldüğü, fazladan sorulan sorularla özgüveni, ikna kabiliyeti, konuyu kavrama ve ifade etme gibi kriterlerin gözlemlendiği,

2.4. Başvuru konusunun Görevde Yükselme ve Ünvan Değişikliği Sınavı ile ilgili yönetmelik hükümlerine titizlikle riayet edilerek, herhangi bir kapalılık, yanlış anlama ve şüpheye mahal verilmeyecek şekilde uygulandığı, yazılı sınavların ilanı sonrası 4 ay içerisinde sözlü sınav yapıldığı ve sözlü sınav yapıldıktan sonra her bir kurul üyesinin yaptığı puanlama hesaplanarak başarı durumunun Belediye web sitesinde ve EBYS üzerinden ilan edildiği, her puan kişiye özel olduğundan açıklanan listede puan belirtilmediği, ilandan sonra beş gün itiraz süresinin başlatıldığı ve süresi içinde yapılan itirazların en geç beş gün içerisinde karara bağlanarak personele bildirildiği, itiraza konu sınavda belirtilen kadroya atama yapılmaması, katılımcıların Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme Ve Ünvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik'in 13'üncü maddesinin altıncı fıkrasında

hükme bağlanan yetmiş başarı puanına ulaşamaması sebebiyle olup atama yapılması gibi bir zorunluluğun liyakat, tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğu,

2.5. Başvuru konusu itirazda dayanak olarak üç hususa (sınavın ertelenmesi, fanustan çekilen sorular haricinde soru sorulması, sınav ilanında kadroların boş bırakılarak başarısız yazılması) ilişkin itiraz sebeplerinin sınavın esasına ilişkin hususlar olmadığı, sınav komisyonu tarafından sınavın planlanması, yürütülmesi ve sonuçlandırılmasına yönelik uygulamalar olduğu,

açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 18.10.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkralarında; “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.”,

4. 14.6.2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun Görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”,

5. 14/07/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 3 üncü maddesinde, “Bu kanunun temel ilkeleri şunlardır:...

Kariyer:

B) Devlet memurlarına, yaptıkları hizmetler için lüzumlu bilgilere ve yetiştirme şartlarına uygun şekilde, sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkanı sağlamaktır.

Liyakat:

C) Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır.”,

6. Belediye ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliğin;

6.1. “Sınav şartı” başlıklı 10 uncu maddesinde, “(1) Görevde yükselme veya unvan değişikliği suretiyle atanacakların yazılı ve sözlü sınavda başarılı olmaları gerekir.”,

6.2. “Sözlü sınav” başlıklı 13 üncü maddesinde, “(1) Yazılı sınavda başarılı olanlardan en yüksek puan alan adaydan başlamak üzere ilan edilen kadro sayısının beş katına kadar aday sözlü sınava alınır. Sözlü sınav, ilgili yerel yönetim tarafından yapılır.

(2) Yazılı sınav sonuçlarının açıklanmasını müteakip en geç dört ay içinde sözlü sınav yapılır, sonuçlandırılır ve başarı listesi ilan edilir.

(3) Son adayla aynı puana sahip olan personelin tamamı sözlü sınava alınır.

(4) İlgili personel, sınav kurulunun her bir üyesi tarafından;

a) Sınav konularına ilişkin bilgi düzeyi,

b) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,

c) Liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğu,

- ç) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,
 d) Genel kültürü ve genel yeteneği,
 e) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

esas alınarak yüz tam puan üzerinden değerlendirilir. Bu ölçütlerden (a) bendinde yer alan ölçütün puan ağırlığı elli; diğer ölçütlerin her birinin puan ağırlığı ondur. Her üye, ilgili personel için vermiş olduğu puanları, bu ölçütleri ve puan ağırlığını esas alarak gerekçelendirir ve sözlü sınav tutanağına kaydeder.

(5) Her üyenin vermiş olduğu puanların aritmetik ortalaması alınarak personelin sözlü sınav puanı tespit edilir. Sözlü sınav tutanağında gerekçesi belirtilmeyen veya ölçütler için belirlenen puan ağırlığı ile bağdaşmayan puanlar ortalamaya dâhil edilmez.

(6) Sözlü sınavda yüz üzerinden en az yetmiş puan alanlar başarılı sayılırlar.

(7) Görevde yükselme veya unvan değişikliği sözlü sınav sonuçlarına itirazlar; sonuçların ilan edildiği tarihten itibaren en geç beş iş günü içinde ilgili yerel yönetimin sınav kuruluna yapılır ve en geç beş iş günü içinde söz konusu sınav kurulunca sonuçlandırılarak ilgililere yazılı olarak bildirilir.

(8) İtiraz üzerine yapılan değerlendirme sonucunda verilen kararlar kesin olup ikinci kez itirazda bulunulamaz.”

6.3. “Sınav kurulu ve görevleri” başlıklı 14 üncü maddesinde, “(1) Yerel yönetimlerce yazılı ve sözlü sınavlara ilişkin görevde yükselme ve unvan değişikliği işlemlerini yürütmek üzere beş kişiden oluşan sınav kurulu teşkil edilir. Sınav kurulu, atamaya yetkili amir veya görevlendireceği kişinin başkanlığında, üyelerden biri personel işlerinden sorumlu birim temsilcisi olmak üzere, atamaya yetkili amirce belirlenecek üyelerden teşekkül eder. Aynı usulle birer yedek üye belirlenir. İhtiyaç duyulması halinde kurum dışından da kamu görevlileri sınav kurulunda üye olarak görevlendirilebilir.”

6.4. “Başarı sıralaması” başlıklı 16 ncı maddesinde, “(1) Görevde yükselme veya unvan değişikliği sınavı için ilan edilen boş kadro sayısı kadar atama yapılmasında başarı puanı esas alınır.

(2) Başarı puanı, yazılı ve sözlü sınav puanlarının aritmetik ortalaması alınmak suretiyle belirlenir ve ilgili yerel yönetimlerin resmi internet sitesinde ilan edilir. Yapılan puanlama sonunda eşitlik olması durumunda sırasıyla;

- a) Hizmet süresi fazla olanlara,
 b) Daha üst öğrenimi bitirmiş olanlara,
 c) Üst öğrenim mezuniyet notu yüksek olanlara,

öncelik verilir. Bunların da eşitliği halinde kura ile tespit yapılır.”

düzenlemeleri yer almaktadır.

IV. KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ'IN KAMU BAŞDENETÇİSİ'NE ÖNERİSİ

7. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; başvuran iddiaları, İdarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek hazırlanan Tavsiye Kararı Önerisi Kamu Başdenetçisine sunulmuştur. Ancak, Kamu Başdenetçisince yapılan değerlendirme neticesinde aşağıda yer verilen gerekçelerle Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı verilmiştir.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

8. Batman Belediye Başkanlığında veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak görev yapan başvuran, ayniyat saymanı unvanı için yapılan ve 11-12.11.2025 olarak belirlenen görevde yükselme sözlü sınav tarihinin bir gün öncesinde 13.11.2025 olarak değiştirilmesinin, sözlü sınav sırasında fanuslardan çekilen sorular dışında fazladan soru sorulmasının ve itiraz dilekçesine kanuni süre içerisinde cevap verilmemesinin hukuka aykırılık teşkil ettiğini belirterek görevde yükselme sözlü sınav sonuç ilanının geri alınmasını ve sözlü sınavının tarafsız olarak yeniden yapılmasını talep etmektedir.

9. Kamu hizmetlerinin ehil ve yetişmiş kamu görevlileri eliyle yürütülmesi için yapılan sözlü sınavların kariyer ve liyakat ilkelerine uygun, objektif ve aynı zamanda yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönünden denetime imkân tanıyacak şekilde yapılması, hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.

10. Danıştay 2'nci Dairesinin 27/03/2017 tarihli ve E:2016/7249, K:2016/7249 sayılı Kararı'nda; *"sözlü sınavda değerlendirme kriterlerinden bir kısmının somut bilgi ve belgeye dayandırılması zorunluluğu bulunmakta iken, bir kısmının gözlem ve kanaate dayalı olduğu açıktır. Bu düzenlemeye dayalı olarak yapılan ve davacının başarısız sayıldığı sınavda gözlem ve kanaate dayalı kriterler yönünden ilgilinin başarısız olarak değerlendirilmesine etki eden hususların ortaya konulması, somut bilgi ve belgeye dayandırılması, mümkün olan haneler bakımından ise başarısız olarak değerlendirilmesine etki eden hususların somut bilgi ve belge ile kanıtlanması gerekmektedir. Bunun da, adayların katıldığı sözlü sınav öncesinde, sınavda sorulacak soruların hazırlanması, her adaya sorulan soruların ve verilen cevapların kayda geçirilmesi ve adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesi halinde mümkün olduğu açıktır."* ifadelerine yer verilmektedir.

11. Danıştay 12 nci Dairesinin 29/12/2017 tarihli ve E: 2014/8050, K: 2017/6121 tarihli kararında; *"...davacının girdiği sözlü sınav öncesinde, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlanması ve tutanağa bağlanması, her adaya sorulan soruların kayda geçirilmesi ve sorulan sorulara adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterilmesi, böylece sözlü sınavın nesnel olarak yapılması ve yargısal denetimin tüm unsurlarıyla gerçekleştirilmesinin sağlanması gerektiği..."* vurgulanmaktadır.

12. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 03/07/2019 tarihli ve E: 2019/661; K: 2019/661 sayılı kararında; *"davacının girdiği sözlü sınav öncesinde, sınav komisyonunca sınavda sorulacak soruların önceden hazırlandığı ve tutanağa bağlandığı, sorulan sorulara adayların verdiği yanıtlara hangi komisyon üyesince, hangi notun takdir edildiğinin tutanakta ayrı ayrı gösterildiği, ancak adaylara sorulan soruların kayda geçirilmediği görülen davada, davacının sözlü sınavda başarısız sayılmasına ilişkin işlemde bu yönüyle hukuka uyarlık bulunmadığı..."* hüküm altına alınmıştır.

13. Sözlü sınavda adaya sorulacak soruların adaylar tarafından kapalı toplar arasından seçildiği, Komisyon üyelerinin yöneltilen sorulara verilen aday cevapları için sadece puanlama yaptığı, adayca verilen cevapların tutanağa bağlandığı, sözlü sınav değerlendirme formunda her bir kurul üyesi tarafından her bir konu için verilen puanların yer aldığı, sözlü sınavın sesli ve görüntülü olarak kayıt altına alınmadığı bir başvuru hakkında Kurumumuzun verdiği 02/08/2022 tarihli ve S.22.15018; 12/08/2022 tarihli ve S.22.15841 sayılı Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararları'nda sözlü sınavların iyi yönetim ilkelerinden olan *"nesnellik"*, *"tarafsızlık"*, *"şeffaflık"*, *"hesap verilebilirlik"* ve *"kararların gerekçeli olması"* ilkelerine uygun yapılmasını teminen, İdarenin bundan sonra düzenleyeceği sözlü sınavlara giren adaylara verilen puanların gerekçelerini ortaya koyacak tedbirleri alması ve sınavların ses ve görüntü ile kayıt altına alınması yönünde tavsiyede bulunmuştur. Benzer şekilde Danıştay 5 inci Dairesinin 21/05/2008 tarihli ve E: 2007/1771, K: 2008/3008 sayılı kararın da, *"sözlü sınavda verilen yanıtların, teknolojik olanaklardan yararlanılarak (elektronik ortamda görüntülü ve/veya sesli kayıt gibi) kayıt altına alınması suretiyle objektif nitelikte incelenip denetiminin yapılmasına olanak tanınması, hukuk devleti ilkesinin hayata geçirilmesi açısından önemli ve yerinde bir uygulama olacaktır."* İfadelerine yer verilmektedir.

14. Kurumumuza sunulan bilgi ve belgelerden; sınav kurulunun mevzuat çerçevesinde oluşturulduğu, sınav sorularının ve cevaplarının sınav öncesinde hazırlandığı, soruların kura çekme usulüyle başvurana yöneltildiği, başvuranın verdiği cevapların tutanak altında alındığı, her bir komisyon üyesince ayrı ayrı puanlama yapıldığı, fakat verilen puanın her bir kurul üyesince ayrı ayrı gerekçelendirilmediği ve sözlü sınavın sesli ve görüntülü olarak kayıt altına alınmadığı, başvurana kurul üyelerince verilen puanlar arasında ise şüpheye neden olabilecek farkların bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca, sınav konuları dışında başvurana sorulan soruların bilgi düzeyini ölçmeye yönelik olmadığı, verilen puanların cevapların doğruluğu veya yanlışlığına göre değil, başvuranın liyakati, temsil kabiliyeti, tutum ve davranışlarının göreve uygunluğunun, özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığının, genel kültürü ve genel yeteneğinin sınav kurulunca değerlendirilmesi neticesinde verildiği anlaşılmaktadır.

15. 11-12.11.2025 olarak belirlenen sözlü sınav tarihinde değişiklik yapılmasının başvurana makul bir süre içerisinde tebliğ edilmediği iddiası ile ilgili olarak;

15.1. İdarece tesis edilen sınav erteleme işleminin; idari bir zorunluluk olan Belediye Encümeni toplantısından kaynaklandığı ve sınavdan önce gerekli duyuruların yapıldığı bu doğrultuda, söz konusu takvim değişikliğinin başvuranın sınav performansını veya katılım hakkını olumsuz etkileyen bir yönünün bulunmadığı, dolayısıyla iddia edilen hukuka aykırılık unsurunun vuku bulmadığı değerlendirilmektedir.

16. Sözlü sınav sonucuna itirazların sonuçların ilanından itibaren en geç 5 iş günü içinde sınav kurulunca karara bağlanarak yazılı olarak bildirilmesi gerekirken idarenin bu süreyi aştığı iddiası ile ilgili olarak;

16.1. 25.11.2025 Salı günü sunulan itiraz dilekçesine istinaden; Sınav Kurulunun 01.12.2025 tarihli ve 43 sayılı ret kararının, yasal 5 iş günü süresinin dolduğu son gün tesis edildiği saptanmıştır.

16.2. Söz konusu kararın 03.12.2025 tarihinde ilgiliye bildirilmesiyle birlikte, itiraz sürecinin usul ekonomisi ve mevzuat hükümleriyle uyum içinde yürütüldüğü, başvuranın hukuki menfaatlerini zedeleyecek bir gecikmenin yaşanmadığı değerlendirilmektedir.

17. Başvuranın girmiş olduğu mülakat sonucunun adaylara "Başarılı" veya "Başarısız" olarak bildirilmesi adayların sözlü sınav sonucunda almış oldukları notların kendileri ile paylaşılmaması işlemi üzerinden bilgi edinme kapsamında yapılan incelemede;

17.1. Bilgi edinme hakkının kullanımının zorlaştırılması veya imkânsız hale getirilmesinin önüne geçmek amacı ile 4982 sayılı Kanunun 5'inci maddesi uyarınca, kamu kurum ve kuruluşları, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Kurum ve kuruluşların yükümlülüklerinin kapsamının ne olduğu ve bilgi verme yükümlülüğünün sınırlarının neler olduğu Kanunda belirlenmiştir. Dolayısıyla, 4982 sayılı Kanunun temel amacı açısından serbesti kural olmakla birlikte, Kanun kapsamındaki bir bilgi edinme başvurusu bu Kanunun getirdiği bir istisnaya dayanılarak reddedilebilecektir.

18. Yukarıda değinilen hususlar göz önünde bulundurularak Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; başvuranın sözlü sınavının yenilenmesi talebinin reddedilmesi, ancak bundan sonra yapılacak sözlü sınavlarda, sınavlara giren adaylara verilen puanların gerekçelerini ortaya koyacak tedbirlerin alınarak sözlü sınav sürecinde sesli ve görüntülü imkanlardan faydalanılması yönünde tavsiye kararı verilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkelere Yönünden Değerlendirme

19. İyi yönetim ilkelerine 28.03.2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup; idarenin, söz konusu sınavda başvuranın

başarı düzeyinin belirlenmesine ilişkin bilgi ve yeterliliğinin objektif ve nesnel biçimde değerlendirilmediği, başvurana verdiği cevapta hangi sürede hangi mercilere başvurabileceğini göstermediği, bu nedenlerle “kanunlara uygunluk”, “kararların gerekçeli olması”, “hesap verebilirlik” ve “karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi” ilkelerine uymadığı anlaşılmış olup, idareden bundan böyle bu ilkelere uyması beklenmektedir.

20. Ayrıca her ne kadar ilgili mevzuatta açık bir zorunluluk öngörülmemiş olsa da, sözlü sınavların iyi yönetim ilkeleri olan “nesnellik”, “tarafsızlık”, “şeffaflık” ve “hesap verebilirlik” çerçevesinde yürütülmesini teminen, idarenin bundan sonra düzenleyeceği sözlü sınavlarda adaylara verilen puanların gerekçelerini ortaya koyacak tedbirler alması önerilmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

21. 6328 sayılı Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvurunun Kurumumuz tarafından reddedilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. 21 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca ise tavsiye kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. Buna göre; ilgili idarenin eylem ve işlemlerine karşı dava açma süresinden arta kalan sürede görevli ve yetkili mahkemelerde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle; **BAŞVURUNUN KISMEN KABULÜNE KISMEN REDDİNE,**

Başvuranın sözlü sınavının yeniden yapılması talebinin **REDDİNE,**

Sözlü sınavların, iyi yönetim ilkelerinden olan “nesnellik”, “tarafsızlık”, “şeffaflık”, “hesap verebilirlik” ve “kararların gerekçeli olması” ilkelerine uygun yapılmasını teminen, İdarenin bundan sonra düzenleyeceği sözlü sınavlarda sınavlara giren adaylara verilen puanların gerekçelerini ortaya koyacak tedbirlerin alınarak sözlü sınav sürecinde sesli ve görüntülü imkanlardan faydalanılması yönünde **BATMAN BELEDİYE BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kanununun 20 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Batman Belediye Başkanlığı tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA** ve **BATMAN BELEDİYE BAŞKANLIĞINA** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

Mehmet AKARCA
Kamu Başdenetçisi

T.C.
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2026/5511-S.26.7706

BAŞVURU NO : 2025/22473

KARAR TARİHİ : 03/04/2026

KISMEN TAVSİYE KISMEN RET KARARI

BAŞVURAN : ██████████, TCKN: ██████████

BAŞVURUYA KONU İDARE : HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI

BAŞVURUNUN KONUSU : Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığının 20.04.2025 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan İlanı kapsamında yapılan mülakatın incelenmesi taleplidir.

BAŞVURU TARİHİ : 10/12/2025

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Başvuran özetle; Hatay Büyükşehir Belediyesi tarafından 14.05.2025 tarihinde ilan edilen memur alımı kapsamında inşaat mühendisi kadrosu için başvuruda bulunduğunu, mülakata katılanlar içinde 89.13 KPSS puanı ile baştan altıncı sırada olduğunu, 30.07.2025 tarihinde sözlü sınava katıldığını, mülakatın farklı günlerde ve farklı şartlarda yapıldığını, sınava girdiği gün zarfın çıkan 4 genel kültür ve mevzuat sorusuna ek olarak yaklaşık 7-8 adet mesleki soru sorulduğunu, ayrıca AutoCAD programı üzerinden uygulamalı sorular sorulduğunu, mülakat puanının 47.5 olarak açıklandığını, mülakat sonrası görüştüğü bazı adayların sınavın çok kötü geçtiğini söylemesine rağmen asil listede yer aldıklarını, sınav sonuçları açıklandığında herhangi bir asil-yedek listesi ya da sınav puan sıralamasının paylaşılmadığını, sosyal medya grubunda bazı adaylar tarafından herkese sorulan AutoCad uygulamalı sorularının kendilerine sorulmadığını ifade edildiğini ve bu adayların asil olarak sınavı kazandıklarını (Ör: ██████████ ifade ve iddia etmiş olup söz konusu mülakatın incelenmesini talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Kurumumuzun 17.12.2025 tarihli ve ██████████/█████████-S/█████████ sayılı, 02.03.2026 tarihli ve ██████████/█████████ S/█████████ sayılı yazılarına istinaden, Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığı İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından gönderilmiş olan 12.03.2026 tarihli ve E-█████████-█████████-█████████/█████████ sayılı yazıda özetle;

2.1. Belediye bünyesinde istihdam edilmek üzere 657 sayılı Kanununun 48 inci maddesinin birinci fıkrasının A bendi uyarınca farklı ünvanlarda 150 adet memur personel alımına ilişkin ilanın 20.04.2025 tarihli ve 32876 sayılı Resmî Gazete’de yayımlandığı, bu kapsamda adayların belgelerinin incelenmesi, sınav işlemlerinin yapılması ve sınav sürecine ilişkin tüm işlemlerin gerçekleştirilmesi için Sınav Komisyonu oluşturulduğu,

2.2. Sözlü sınav aşamasında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, 657 sayılı Kanun ve mahalli idarelerle ilgili temel mevzuat konuları esas alınarak sözlü sınav seti oluşturulduğu, sözlü sınavların; 657 sayılı Kanun ile Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda, sınav kurulu tarafından mevzuata uygun şekilde gerçekleştirildiği,

2.3. Başvuran tarafından ileri sürülen; sınavın objektif ve eşitlik ilkesine aykırı şekilde yürütüldüğü, farklı uygulamalar yapıldığı ve değerlendirmelerin subjektif olduğu yönündeki iddialara ilişkin olarak yapılan incelemede, sınav sürecinin yürürlükteki mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştirildiğinin ve adayların sınav başarı durumlarının verilen puanlar doğrultusunda belirlendiğinin anlaşıldığı, başvuranın Belediyeye intikal etmiş herhangi bir itiraz dilekçesi bulunmadığı, ancak CİMER yoluyla iletilmiş olan başvurusuna aynı yolla cevap iletilmediği, açıklamalarına yer verilmiş ve talep edilen belgeler yazı ekinde gönderilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 2709 sayılı T.C. Anayasası’nın “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74 üncü maddesinde “Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler...”,

4. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun “Kurumun görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında “Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”,

5. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Genel ve özel şartlar” başlıklı 48 inci maddesinde (Değişik: 12/5/1982 - 2670/14 md.) “Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

A) Genel şartlar:

1. Türk Vatandaşı olmak,^[11]

2. Bu Kanunun 40 nci maddesindeki yaş şartlarını taşımak,

3. Bu Kanunun 41 nci maddesindeki öğrenim şartlarını taşımak,

4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,

5. (Değişik: 23/1/2008 - 5728/317 md.) Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, (...) ^[12] zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.

6. Askerlik durumu itibarıyla;

a) Askerlikle ilgisi bulunmamak,

b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,

c) Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

7. 53 üncü madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek (...) akıl hastalığı (...) bulunmamak.

8. (Ek: 3/10/2016 – KHK-676/74 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7070/60 md.) (İptal: Anayasa Mahkemesinin 24/7/2019 tarihli ve E.:2018/73; K.:2019/65 sayılı Kararı ile)

B) Özel şartlar:

1. Hizmet göreceği sınıf için 36 ve 41 nci maddelerde belirtilen öğretim ve eğitim kurumlarının birinden diploma almış olmak,

2. Kurumların özel kanun veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak.”,

6. Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliğinin;

6.1. “Amaç” başlıklı 1 inci maddesinde “(1) Bu Yönetmeliğin amacı; il özel idareleri, belediyeler ve bunlara bağlı kuruluşlar ile bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri ve döner sermayeli kuruluşlara ilk defa memur olarak atanacaklara ilişkin usul ve esasları belirlemektir.”,

6.2. “Sınav kurulu ve görevleri” başlıklı 13 üncü maddesinde “(1) Sınav kurulu, atamaya yetkili amir veya görevlendireceği kişinin başkanlığında, üyelerden biri insan kaynaklarından sorumlu birim temsilcisi olmak üzere, atamaya yetkili amirce belirlenecek toplam beş üyeden teşekkül eder. Aynı usulle birer yedek üye belirlenir. İhtiyaç duyulması halinde İdare dışından da kamu görevlileri sınav kurulunda üye olarak görevlendirilebilir.

(2) Giriş sınavına, sınav kurulunun başkan ve üyelerinin eşlerinin, üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan ve sıhrî hususlarının katıldığına tespit edilmesi halinde, bu üye veya üyeler sınav kurulu üyeliğinden çıkarılır ve bunların yerine yedek üye veya üyeler görevlendirilir.

(3) Sınav kurulu; sınavın yapılması, değerlendirilmesi, başarı listesinin düzenlenmesi, sınav sonuçlarının ilanı, sınava ilişkin itirazların incelenip sonuçlandırılması ve sınavla ilgili diğer işleri yürütür.

(4) Sınav kurulu, üye tam sayısı ile toplanır. Kararlar oy çokluğuyla alınır.”,

6.3. “Sınav konuları” başlıklı 14 üncü maddesinde “(1) Yazılı veya sözlü sınav;

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,

b) Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi,

c) 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,

ç) Mahalli idarelerle ilgili temel mevzuat,

konuları ile kadro unvanına ilişkin mesleki ve uygulamalı bilgi ve yeteneğin ölçülmesini kapsar.”,

6.4. “Sınav sonuçlarının değerlendirilmesi ve ilanı” başlıklı 16 ncı maddesinde “(1) Sınavda değerlendirme, bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde yer alan konularda 15'er puan, kadro unvanına ilişkin mesleki ve uygulamalı bilgi ve yeteneğin ölçülmesinde ise 40 puan olmak üzere toplamda 100 tam puan üzerinden yapılır.

(2) Sınavda başarılı sayılmak için, sınav kurulu başkan ve üyelerinin 100 tam puan üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasının en az 60 olması şarttır. Sınav kurulu üyelerince verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir.

(3) Adayların atamaya esas başarı puanı, idare tarafından yapılan yazılı veya sözlü sınav puanları ile KPSS puanlarının aritmetik ortalaması alınmak suretiyle belirlenir ve idarenin internet sitesinde ilan edilir.

(4) Adayların atanmaya esas başarı puanlarının aynı olması halinde KPSS puanı yüksek olana öncelik tanınır.

(5) En yüksek başarı puanından başlamak üzere atama yapılacak kadro sayısı kadar aday asıl aday olarak belirlenir. İdare, asıl aday sayısı kadar yedek aday da belirleyebilir. Asıl ve yedek aday listeleri idarenin internet sitesinde ilan edilir ve listede yer alanlara ayrıca yazılı tebligat yapılır.”,

6.5. “Sınav sonuçlarına itiraz” başlıklı 17 nci maddesinde “Sınav sonuçlarına, başarı listesinin idarenin internet sitesinde ilanından itibaren yedi gün içinde yazılı olarak itiraz edilebilir. İtirazlar, sınav kurulu tarafından yedi gün içerisinde sonuçlandırılır ve ilgiliye yazılı olarak bilgi verilir.”, düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ ŞERİF YILMAZ’IN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

7. Kamu Denetçisi tarafından yapılan inceleme ve araştırma neticesinde hazırlanan “Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Karar Önerisi” Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

8. Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığının 20.04.2025 tarihli ve 32876 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İlanı kapsamında inşaat mühendisi kadrosu için başvuruda bulunan ve sözlü sınav aşamasında elenen başvuran tarafından, söz konusu sözlü sınavının incelenmesi talep edilmektedir.

9. Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığının 20.04.2025 tarihli ve 32876 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İlk Defa Atanmak Üzere İtfaiye Eri, Zabıta Memuru ve Memur Alım İlanında; “Hatay Büyükşehir Belediye Başkanlığı bünyesinde, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak istihdam edilmek üzere; Belediye İtfaiye Yönetmeliği, Belediye Zabıta Yönetmeliği ve Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliği hükümlerine göre aşağıda ünvanı, sınıfı, derecesi, adedi, nitelikleri, KPSS puan türü, KPSS taban puanı ve diğer şartları taşımak kaydıyla belirtilen boş kadrolara açıktan atama yoluyla itfaiye eri, zabıta memuru ve memur alımı yapılacaktır...”

Sıra No	Kadro Ünvanı	Hizmet Sınıfı	Kadro Derecesi	Kadro Adedi	Niteliği	Cinsiyeti	KPSS Puan Türü	KPSS Taban Puanı
...
31	Mühendis	TH	8	15	İnşaat mühendisliği lisans programından mezun olmak.	Kadın/ Erkek	P3	En az 70 puan
...

...6. SINAVIN YERİ, ZAMANI VE KONULARI:

...Sınav Konuları:

Sözlü sınav;

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası,

b) Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi,

c) 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,

d) Mahalli İdareler ile ilgili temel mevzuat konuları ile kadro ünvanına ilişkin mesleki ve uygulamalı bilgi ve yeteneğin ölçülmesini kapsar...

7. SINAVIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SINAV SONUÇLARINA İTİRAZ:

Memur kadrosu sınavında değerlendirme:

a) Sözlü sınav, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, mahalli idareler ile ilgili temel mevzuat konularında 15'er puan, kadro unvanına ilişkin mesleki ve uygulamalı bilgi ve yeteneğin ölçülmesinde ise 40 puan olmak üzere toplamda 100 tam puan üzerinden yapılır. Sınavda başarılı sayılmak için sınav kurulu üyelerince verilen puanların aritmetik ortalamasının en az 60 olması şarttır. Adayların atamaya esas başarı puanı; belediye tarafından yapılan sözlü sınav puanı ile KPSS puanının aritmetik ortalaması alınmak suretiyle belirlenecek ve Belediyemizin internet adresinde (hatay.bel.tr) ilan edilecektir...

j) En yüksek başarı puanından başlamak üzere atama yapılacak kadro sayısı kadar asıl aday ve asıl aday sayısı kadar da yedek aday belirlenecektir. Asıl ve yedek aday listeleri Belediyemizin internet adresinde ilan edilecek ve listede yer alanlara ayrıca yazılı tebliğat yapılacaktır.

k) Sınav Kurulu; sınav sonunda personel alımı için ilana çıktığı kadrolardan, başarı puanlarını düşük bulduğu veya yeterli bulmadığı takdirde sınav duyurusunda ilan edilenlerin bir kısmını ya da hiçbirini alıp almama hakkına sahiptir...

m) Sınav sonuçlarına, başarı listesinin Belediyemizin internet adresinde ilanından itibaren yedi gün içinde yazılı olarak itiraz edilebilir. İtirazlar, sınav kurulu tarafından yedi gün içerisinde sonuçlandırılır ve ilgiliye yazılı olarak bilgi verilir.

İlan Olunur.” hususlarına yer verilmiştir.

10. Birçok yargı kararında da benimsendiği üzere, Danıştay 2. Dairesinin 02.03.2016 tarihli ve E.2016/309, K.2016/997 sayılı Kararında; “Kamu hizmetlerinin ehil ve yetişmiş kamu görevlileri eliyle yürütülmesi için yapılan sözlü sınavların, kariyer ve liyakat ilkelerine uygun, objektif ve aynı zamanda yetki, şekil, sebep, konu ve maksat unsurları yönünden yargısal denetime imkan tanıyacak şekilde yapılması esas olmalıdır. İdari işlemin yetki ve şekil gibi salt usule ilişkin unsurlarıyla sınırlı olmak üzere yapılan bir yargısal denetimin, hukuk devleti ilkesinin sağladığı güvenceyi temin etmeyeceği açıktır... Dolayısıyla sözlü sınavda başarısız sayılma işleminin yargısal denetimini sağlayacak alt yapının tüm unsurlarıyla oluşturulmasını sağlamak hukuka bağlı idarenin görevidir. ...sözlü sınava ilişkin Görevde Yükselme Sözlü Sınavı Değerlendirme Formunda yer alan kriterlerden bir kısmı gözlem ve kanaate dayalı olmakla birlikte, söz konusu kriterler çerçevesinde bir bütün olarak yapılan değerlendirme sonucunda adayın başarılı ya da başarısız olduğunun belirlendiği dikkate alındığında; gözlem ve kanaate dayalı kriterler yönünden ilgilinin başarısız olarak değerlendirilmesine etki eden hususların ortaya konulması, somut bilgi ve belgeye dayandırılması mümkün olan haneler bakımından ise başarısız olarak değerlendirilmesine etki eden hususların somut bilgi ve belgeyle kanıtlanması gerekmektedir.” değerlendirmelerine yer verilmiştir. Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından da sözlü sınavların iyi yönetim ilkelerinden olan “Nesnellik”, “Tarafsızlık”, “Şeffaflık”, “Hesap verilebilirlik” ve “Kararların gerekçeli olması” ilkelerine uygun yapılmasını teminen, idarelerin düzenleyeceği sözlü sınavlar öncesinde bilgi soruları yanında cevap anahtarlarını hazırlaması, sınavlara giren adaylara verilen puanların gerekçelerini ortaya koyacak tedbirler alması önerilmektedir (Kamu Denetçiliği Kurumunun 2022/5673 başvuru numaralı ve 16.08.2022 tarihli Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı, 2022/5489 başvuru numaralı ve 16.08.2022 tarihli Kısmen Tavsiye Kısmen Ret Kararı).

11. Somut olayda, ilgili idare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerin tetkiki neticesinde; sınav komisyonunun ve yedek üyelerin ilgili mevzuatı çerçevesinde oluşturulduğu görülmüş, bahsi geçen sınav öncesinde adaylara yöneltilen soruların sözlü sınav öncesinde hazırlandığı, hazırlanan soruların kapalı zarf içinde ilgililere sunulduğu, Sınav Kurulu Başkan ve üyelerinin belirtilen kriterler çerçevesinde yapmış oldukları değerlendirmeye göre her biri tarafından ayrı ayrı verilen puanların bireysel bazda tutulan ‘Sınav Değerlendirme Listesi’ne geçirildiği, başvurana ve başvuruda yer verilen ■■■■■ için verilen puanların birbiriyle tutarlı olduğu, Sınav Kurulu Başkan ve üyeleri tarafından Sınav Değerlendirme Listesinde; sınav kurulunun her bir üyesi tarafından her bir değerlendirme kriteri için ayrı ayrı puanlama yapılarak verilen

puanların ortalamasının alınması ile sözlü sınav puanının 47,5 olarak belirlendiği ve çizelgenin her bir sınav kurulu üyesi tarafından imzalandığı görülmüş, başvuranın sözlü sınavı itiraz ederek söz konusu sınavın incelenmesi talebiyle yaptığı 21.11.2025, 22.11.2025 ve 28.11.2025 tarihli CİMER başvurularına yine CİMER üzerinden cevap verilmiş olup buna göre; sınav sürecinin ilgili düzenlemelere uygun yürütülmediğine ve Sınav Değerlendirme Listesindeki puanlamaya ilişkin takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmet gereklerine aykırı olarak kullanıldığına ve subjektif bir değerlendirme yapıldığına dair herhangi bir veriye dosya kapsamında rastlanılmamıştır.

12. Ayrıca ilgili Yönetmelikte, sınavda başarılı sayılmak için, sınav kurulu başkan ve üyelerinin 100 tam puan üzerinden verdikleri puanların aritmetik ortalamasının en az 60 olmasının şart olduğu düzenlenmiş olup sınav komisyonu üyeleri tarafından verilen puanların toplanarak ortalamasının alınması suretiyle ulaşılan puanın 47,5 olması nedeniyle başvuranın başarısız sayılması işlemi hukuka aykırılık olmadığı değerlendirilmiştir.

13. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; başvuranın 30.07.2025 tarihinde girmiş olduğu Sözlü Sınavının mevzuat çerçevesinde yapıldığı değerlendirilmekle başvuruya konu talebin reddedilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

14. İyi yönetim ilkelerine 28.03.2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “İyi Yönetim İlkeleri” başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiştir. Söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirme neticesinde; başvuru kapsamında Kurumumuzun bilgi ve belge talebine süresi içinde cevap verilmediği görülmüş, diğer taraftan, anılan sınavda adaya soruların sorulara verilen cevaba ilişkin puanlamaya Sınav Değerlendirme Listesinde ayrıntılı olarak yer verildiği görülmüşse de ilgili alanda adayın verdiği cevaplara ve verilen puanların gerekçesine dair açıklayıcı ifadelerle Sınav Değerlendirme Listesinde yer verilmesi ve söz konusu listelerin buna imkan verecek şekilde tasarlanması gerektiği değerlendirilmiş, sözlü sınavın sesli ve görüntülü olarak kayıt altına alınmadığı gönderilen bilgi ve belgelerden anlaşılmış olup bu kapsamda idareden, iyi yönetim ilkelerinden “*nezaket*”, “*nesnellik*”, “*şeffaflık*” ve “*hesap verilebilirlik*” ilkelerine uygun davranması beklenmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

15. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvurunun Kurumumuz tarafından reddedilmesi hâlinde, durmuş olan dava açma süresi gerekçeli ret kararının ilgiliye tebliğinden itibaren kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. 21 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca ise tavsiyesi kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır. Buna göre, ilgili idarenin eylem ve işlemlerine karşı (varsa) dava açma süresinden arta kalan sürede görevli ve yetkili mahkemelerde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Açıklanan gerekçelerle; **BAŞVURUNUN KISMEN KABULÜNE KISMEN REDDİNE,**

Başvuru konusu talebin **REDDİNE,**

Sınavların iyi yönetim ilkelerinden olan “nesnellik”, “şeffaflık” ve “hesap verilebilirlik” ilkelerine uygun yapılmasını teminen; Sınav Değerlendirme Listesinde adaya hangi soruların sorulduğuna ve adayın verdiği cevaplara dair açıklayıcı ifadelere yer verilmesi ve Sınav Değerlendirme Listesinin buna imkan verecek şekilde tasarlanması ile idarenin bundan sonra düzenleyeceği sözlü sınavlarda sesli ve görüntülü kayıt imkânlarından faydalanılması yönünde **HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIğINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, idare tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın **BAŞVURANA** ve **HATAY BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIğINA** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

Mehmet AKARCA
Kamu Başdenetçisi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

SAYI : 2026/3537-S.26.5104

BAŞVURU NO : 2025/19058

KARAR TARİHİ : 04/03/2026

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN : ██████████, TCKN: ██████████

Adres: ██████████

BAŞVURAN VEKİLİ / TEMSİLCİSİ : ██████████, TCKN: ██████████

BAŞVURUYA KONU İDARE : ADALET BAKANLIĞI

BAŞVURUNUN KONUSU : Başvuranın, mahkeme ilamı gereğince hükmedilen vekalet ücretinin ödenmesi talebi hakkındadır.

BAŞVURU TARİHİ : 21/10/2025

I. BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1. Kurumumuza 21.10.2025 tarihinde müvekkili ██████████ adına başvuru yapan Av. ██████████ başvurusunda özetle: Ankara 36. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 28.06.2024 tarihli, ██████████ sayılı Beraat kararı ile "müvekkil sanık lehine vekalet ücretine" hükmedildiğini, ilam borcunun; Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan tahsil edilmesi için 01.07.2025 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı aleyhine, Mut İcra Müdürlüğü'nün ██████████ sayılı dosyasında icra takibinin başlatıldığını, ödeme emrinin borçluya 06.07.2025 tarihinde tebliğ edildiğini, takibin 13.07.2025 tarihinde kesinleştiğini, bu güne kadar dosyaya ödeme yapılmamış olduğunu ifade ederek; Mut İcra Müdürlüğü'nün ██████████ sayılı dosyasının güncel borcunun ödemesinin yapılmasını talep etmektedir.

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı İdari İşler Müdürlüğü'nün, 06.11.2025 tarih ve ██████████ sayılı Bilgi ve Belge İsteme yazımıza cevaben 18.11.2025 tarihli yazısı ve eklerinde özetle;

2.1. Mut İcra Müdürlüğü'nün ██████████ Esas sayılı dosyasına ilişkin tehir-i icra hususunda herhangi bir başvuruda bulunulmadığının,

2.2. Kararın istinafa götürüldüğünün, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 11.Ceza Dairesinde dosyanın görülmekte olduğunun,

2.3. Karar henüz kesinleşmediğinden hükmedilen vekalet ücretine ilişkin başlatılan icra takibine yönelik herhangi bir ödeme yapılmadığının,

2.4. Başvuru konusuna ilişkin talep edilen tüm hukuki dayanaklar doğrultusunda "5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca beraat eden sanık lehine hükmedilen vekalet ücretinin 5275 Sayılı Kanunun 5. maddesi uyarınca mahkeme kararı kesinleşmeden ödenemeyeceği" açık bir şekilde belirtildiğinden, bu aşamada Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca ödeme yapılamayacağını,

2.5. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün "Beraat Vekalet Ücretinin Kesinleşmeden Ödenip Ödenmeyeceği" hakkındaki 07.11.2025 tarih ve ██████████ sayılı Görüş yazısına istinaden ödemenin yapılmadığını, bu yazıda : "...5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca beraat eden sanık lehine hükmedilen vekalet ücretinin 5275 sayılı Kanunun 5 inci maddesi uyarınca mahkeme kararı kesinleşmeden ödenemeyeceği, ancak mahkeme kararı kesinleşmeden icra takibi başlatılmış ve takip kesinleşmişse, ödemeye mani bir tedbir kararı bulunmadıkça ödeme yapılması gerektiği, Öte yandan kesinleşen bir icra takibi kapsamında, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından Genel Müdürlüğümüzün yazısı gerekece gösterilerek ödeme yapılmamış ise de Genel Müdürlüğümüzün bu nitelikteki yazıları, görüş ve danışma mahiyetinde olup kesin ve yürütülmesi zorunlu olan, icrai nitelik taşıyan bir işlem değildir. Kaldı ki Genel Müdürlüğümüzün görüş yazısı, beraat eden sanık lehine hükmedilen vekâlet ücretinin kesinleşmeden ödenemeyeceği ve bu ücretin tahsili amacıyla icra takibi başlatılmayacağı ile ilgili olup icra takibi kesinleşmiş olsa bile ödeme yapılmaması şeklinde anlaşılmalıdır." şeklinde olduğunun,

açıklamalarına yer verilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

3. 18.10.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın;

3.1. "Cumhuriyetin nitelikleri" başlıklı 2'nci maddesinde: "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir."

3.2. "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36'ncı maddesinde: "Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir. Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz."

3.3. "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40'inci maddesinde: "Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir."

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

3.4. "Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı" başlıklı 74'üncü maddesinde: "...Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler..."

3.5. "Yargı yolu" başlıklı 125'inci maddesinde: "...İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

3.6. “Mahkemelerin Bağımsızlığı” başlıklı 138’inci maddesinin son fıkrasında: “*Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.*”

4. 19.3.1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun “Avukatlık ücreti” başlıklı 164’üncü maddesinde: “*Avukatlık ücreti, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder.*

[...]

Avukatlık asgari ücret tarifesi altında vekâlet ücreti kararlaştırılamaz...

Dava sonunda, kararla tarifeyle dayanılarak karşı tarafa yüklenecek vekâlet ücreti avukata aittir. Bu ücret, iş sahibinin borcu nedeniyle takas ve mahsup edilemez, haczedilemez.”

5. 4.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun;

5.1. “Duruşmanın sona ermesi ve hüküm” başlıklı 223’üncü maddesinde: “*(1) Duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükümdür...*”

5.2. “Yargılama giderleri” başlıklı 324’üncü maddesinde: “*(1) Harçlar ve tarifesine göre ödenmesi gereken avukatlık ücretleri ile soruşturma ve kovuşturma evrelerinde yargılamanın yürütülmesi amacıyla Devlet Hazinesinden yapılan her türlü harcamalar ve taraflarca yapılan ödemeler yargılama giderleridir.*

(2) Hüküm ve kararda yargılama giderlerinin kimlere yükletileceği gösterilir...”

5.3. “Beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi hâlinde gider” başlıklı 327’inci maddesinde: “*(1) Hakkında beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilen kişi, sadece kendi kusurundan ileri gelen giderleri ödemeye mahkûm edilir.*

(2) Bu kişinin önceden ödemek zorunda kaldığı giderler, Devlet Hazinesince üstlenilir.”

6. 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un “İnfazın koşulu” başlıklı 4’üncü maddesinde: “*(1) Mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz.”*

7. 04.02.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun;

7.1. “Başvurunun icraya etkisi” başlıklı 350’nci maddesinde: “*(1) İstinaf yoluna başvurma, kararın icrasını durdurmaz...”*

7.2. “Temyizin icraya etkisi” başlıklı 367’nci maddesinde: “*(1) Temyiz, kararın icrasını durdurmaz...”*

8. 14.06.2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu’nun “Kurumun görevi” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrasında: “*Kurum, idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”*

9. 21.09.2023 tarihli ve 32316 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi’nin “Ceza davalarında ücret” başlıklı 14’üncü maddesinde: “*(4) Beraat eden ve vekil veya müdafî ile temsil edilen sanık yararına Hazine aleyhine maktu avukatlık ücretine hükmedilir...”*

Düzenlemelerine yer verilmiştir.

IV. KAMU DENETÇİSİ ERTUNÇ ERKAN BALTA’NIN KAMU BAŞDENETÇİSİ’NE ÖNERİSİ

10. Yapılan inceleme ve araştırma neticesinde; başvuranın iddiaları, İdarenin konu ile ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirilerek hazırlanan Tavsiye Karar Önerisi Kamu Başdenetçisi’ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE**A. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden Değerlendirme**

11. Başvuranın vekili tarafından yapılmış olan başvuruda Ankara 36. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 28/06/2024 tarihli, [REDACTED] sayılı beraat kararı ile müvekkil sanık lehine vekalet ücretinin ödenmesi talep edilmektedir.

12. Anayasa'nın 2'nci maddesinde Devletin temel nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti; insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve kanunlarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir (AYM, E.2013/44, K.2013/59).

13. İdare; eylem ve işlemlerinde kanunun çizdiği sınırlar içerisinde kalmak zorundadır. Anayasanın 8'inci maddesinde bu husus yürütme yetkisi ve görevi Anayasa ve Kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir denilerek ifade edilmiştir(Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, İdare Hukukuna Giriş, Ekin Basın Yayın Dağıtım, Ağustos, 2017.).

14. Yasama ve yürütme organları ile idareler, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından verilmiş kararlar hiçbir suretle değiştirilemeyeceği gibi idareler bu kararların yerine getirilmesini de geciktiremez.

15. Kanun koyucu, Anayasa'nın 138'inci ve İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28'inci maddesi ile yargı kararlarının ne olursa olsun uygulanmamasından idareyi sorumlu tutmuş ve idarenin yargı kararlarını uygulaması hususunda idareye anayasal ve kanuni bir zorunluluk yüklenmiştir. Dolayısıyla idarenin kararı uygulamaya yükümlülüğü devam ettikçe, yargı kararının uygulanmamasından doğan sorumluluğu da devam edecektir.

16. Başvurucuların, mahkeme ilamına dayalı icra takibine rağmen hükmedilen bedellerin ödenmediği, kamu mallarının haciz edilemezliğine dayalı kanun hükümlerine dayanarak ödemediğinden bahisle, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürdükleri davada Anayasa Mahkemesi; "mahkemeye erişim hakkının adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olduğu ve bir uyumsuzluğu mahkeme önüne götürme, mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsadığını" ifade ederek yargı kararlarının uygulanmasını "mahkemeye erişim hakkı" kapsamında değerlendirmiş, ayrıca Devletin bir kurumunun aleyhinde verilen nihai ve bağlayıcı mahkeme kararı ile ortaya konulan borcunu ekonomik kaynak yokluğunu ileri sürerek makul sürede ifa etmekten kaçınamayacağı, bunun adil yargılanma hakkının ihlali sonucunu doğuracağını açıkça ifade etmiştir(Anayasa Mahkemesinin 03.04.2014 tarihli ve 2013/711 sayılı Bireysel Başvuru Kararı).

17. Benzer şekilde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Mahkeme, kararların icrası hakkını adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul etmekte, mahkemeye erişim hakkının, bir uyumsuzluğu mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsadığını, Mahkeme kararlarının uygulanmasının, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç vermesini sağlayan bir unsur olduğunu, karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacağını belirtmiştir. (AİHM, Hornsby/Yunanistan, B. No: 18357/91, 19/3/1997).

18. Somut olayda; Ankara 36. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 28.06.2024 tarihli, [REDACTED] sayılı Beraat kararı ile müvekkil sanık lehine vekalet ücretine hükmedildiğini, ilama konu vekalet ücretinin Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından tahsil edilmesi için Mut İcra Müdürlüğü'nün [REDACTED] sayılı dosyasında icra takibinin başlatılıp;13.07.2025 tarihinde takibin kesinleştiğinin, ancak idare tarafından ise söz konusu vekâlet ücretlerinin ödenmesi için mahkeme kararının kesinleşmesi gerektiği ve Adalet Bakanlığının "Beraat vekalet ücretinin kesinleşmeden ödenip ödenmeyeceği" hakkındaki 07.11.2025 tarih

ve [REDACTED] sayılı yazısı ile aynı görüşte olunduğu ifade edilerek, karar kesinleştikten sonra ödemenin gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Adalet Bakanlığının bu yazısında aynı zamanda mahkeme kararı kesinleşmeden icra takibi başlatılmış ve takip kesinleşmişse, ödemeye mani bir tedbir kararı bulunmadıkça ödemenin yapılması gerektiği şeklindedir. Bu kapsamda uyuşmazlığın, beraat kararında sanık lehine hükmedilen vekâlet ücretinin tahsili için mahkeme kararının kesinleşmesinin gerekip gerekmediği ve şayet mahkeme kararı kesinleşmemiş ise, icra takibinin kesinleşmiş olmasından dolayı Adalet Bakanlığının ilgili yazısı doğrultusunda ödemenin yapılıp yapılamayacağı noktasında toplandığı anlaşılmıştır.

19. Gerek medeni usul gerekse icra ve iflas hukukumuzda benimsenmiş olan temel ilkeye göre; bir karara karşı istinaf veya temyiz yoluna başvurulmuş olması, kural olarak o kararın yerine getirilmesini durdurmamaktadır. (HMK m.350, m.367). Dolayısıyla mahkeme kararlarının kesinleşmeden icraya konulması kural olup karar kesinleşmeden icra takibi yapılamaması ise istisnadır. Bu yöndeki istisnalar, verilen mahkeme kararların kesinleşmeden icrası ve daha sonra hükmün bozulması halinde, telafisi imkânsız durumların ortaya çıkabileceği düşünülerek mevzuatta ayrıca düzenlenmiştir.

20. Yerine getirilebilmesi için kesinleşmesi gereken mahkeme kararlarına örnek olarak; taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin ilâmlar, kişiler ve aile hukukuna ilişkin ilâmlar (HMK m.350/1, m.367/1; İİK m.36), kira tespit ilamları (12.11.1979 tarih 1979/1-3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı), menfi tespit davasına ilişkin ilamlar (İİK m.72), yabancı mahkeme ilamlarının tenfizi hakkındaki kararlar (MÖHUK m.41/2), Sayıştay kararları (6085 sayılı Sayıştay Kanunu m.53) verilebilir.

21. Ceza yargılamaları açısından ise 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223'üncü maddesinde hüküm olarak; beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı sayılmış olup 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesinde sadece mahkûmiyet hükümlerinin kesinleşmedikçe infaz olunamayacağı düzenleme altına alınmıştır. Beraat kararı da dâhil olmak üzere hüküm olarak sayılan diğer kararların yerine getirilmesi konusunda ilamın kesinleşmesi gerektiği yönünde ise mevzuatta herhangi bir düzenleme getirilmemiştir.

22. Konuyla ilgili olarak; Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 02.12.2011 tarihli, 2011/19187 E. ve 2011/26516 K. sayılı kararında: *"Ceza mahkemelerinin, tazminata ve yargılama giderlerine ilişkin hükümleri ilamlı icra takibine konu edilebilir. 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 4. maddesi uyarınca mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz. Mahkûmiyet kararının eklentisi olarak hükümlenen tazminat, yargılama giderleri ve avukatlık ücretinin de hüküm kesinleşmedikçe asla tabi olarak infazı istenemez. Somut olayda ise takibe konu edilen Konya 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nin yukarıda anılan ilamının konusu ceza mahkûmiyeti içermeyen, haksız tutuklama nedenine dayalı olarak tesis edilen tazminata ilişkin olup, takibe konulabilmesi için kesinleşmesine gerek bulunmamaktadır..."* demek suretiyle ceza mahkemesinde mahkûmiyet dışında verilen kararın kesinleşmeden takip konusu yapılabileceği belirtilmiştir.

23. Yargıtay 8. Hukuk Dairesi'nin 03.10.2013 tarihli, 2013/7585 E. ve 2013/14130 K. sayılı kararında da benzer şekilde: *"Ceza Mahkemeleri'nin tazminata ve yargılama giderlerine ilişkin hükümleri ilamlı icra takibine konu edilebilir. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 4. maddesi uyarınca mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz. Mahkûmiyet kararının eklentisi olarak hükümlenen tazminat, yargılama giderleri ve avukatlık ücretinin de hüküm kesinleşmedikçe asla tabi olarak infazı istenemez. Somut olayda ise takibe konu edilen Bursa 3. İcra Ceza Mahkemesi'nin yukarıda anılan ilamın Ceza Mahkemesinden verilen hükmün açıklamasının geri bırakılmasına ilişkin olup yazılan karar mahkûmiyet hükmü içerdiği kabul edilemez. (HGK 01.02.2012 gün 2011/19-639 E 2012/30 K) Bu durumda dayanak ilamın tazminat ilamı olduğu ve kesinleşmeden takip konusu yapılabileceği düşünülmelidir."* ifadelerine yer verilmiştir.

24. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün "Beraat vekalet ücretinin kesinleşmeden ödenip ödenmeyeceği" hakkındaki 07.11.2025 tarih ve [REDACTED] sayılı Görüş yazısı: "...5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca beraat eden sanık lehine hükmedilen vekalet ücretinin 5275 sayılı Kanunun 5 inci maddesi uyarınca mahkeme kararı kesinleşmeden ödenmeyeceği, ancak mahkeme kararı kesinleşmeden icra takibi başlatılmış ve takip kesinleşmişse, ödemeye mani bir tedbir kararı bulunmadıkça ödeme yapılması gerektiği, Öte yandan kesinleşen bir icra takibi kapsamında, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından Genel Müdürlüğümüzün yazısı gerekçe gösterilerek ödeme yapılmamış ise de Genel Müdürlüğümüzün bu nitelikteki yazıları, görüş ve danışma mahiyetinde olup kesin ve yürütülmesi zorunlu olan, icrai nitelik taşıyan bir işlem değildir. Kaldı ki Genel Müdürlüğümüzün görüş yazısı, beraat eden sanık lehine hükmedilen vekalet ücretinin kesinleşmeden ödenmeyeceği ve bu ücretin tahsili amacıyla icra takibi başlatılmayacağı ile ilgili olup icra takibi kesinleşmiş olsa bile ödeme yapılmaması şeklinde anlaşılmalıdır." demek suretiyle mahkeme kararı kesinleşmeden icra takibi başlatılmış ve takip kesinleşmişse, ödemenin yapılması gerektiği belirtilmiştir.

25. İdare başvuranın talebini mahkeme kararının kesinleşmemiş olması nedeniyle yerine getirmediğini ifade etmiş bunu da Adalet Bakanlığı'nın Görüş yazısına (24 'üncü maddede açıklanan) her ne kadar dayandırmış olsa da bu yazıdan da anlaşılacağı üzere mahkeme kararı kesinleşmeden icra takibi başlatılmış ve takip kesinleşmişse, ödemeye mani bir tedbir kararı bulunmadıkça ödemenin yapılması gerektiğidir. Somut olayımızda başvuranın kararı kesinleşmeden icra takibi kesinleşmiştir. Başvuruna buna rağmen İdarece ödeme yapılmamıştır. İdare, Kurumumuza gönderdiği başvuruna ödeme yapmamasındaki gerekçe gösterdiği Adalet Bakanlığının bu görüş yazısına uygun hareket etmemiştir.

26. Başvuranın iddiaları, idarenin konuyla ilgili açıklamaları, ilgili mevzuat, yargı kararları, konu hakkındaki Adalet Bakanlığının Görüş yazısı ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; yerine getirilebilmesi için kesinleşmesi gereken mahkeme kararlarının ilgili kanunlarda istisna olarak düzenlendiği, mahkûmiyete ilişkin ceza ilamlarının tazminat ve yargılama giderlerine ilişkin kısımlarının da bu kapsamda sayıldığı ancak beraat kararlarının yerine getirilebilmesi için kesinleşmesi gereken istisnalar kapsamında olmadığı, dolayısıyla başvuruya konu beraat kararında hükmedilen vekalet ücretinin karar kesinleşmediğinden bahisle ödenmemesi ve İdarenin, başvuranın mahkeme kararı kesinleşmeden icra takibinin başlatılmış olup; takibin kesinleşmiş olmasına rağmen ödeme yapmamasının hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

27. İyi yönetim ilkelerine 28.03.2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6. maddesinde yer verilmiş olup; Kurumumuzun bilgi ve belge talebine süresi içinde cevap verildiği, idarenin başvuranla ilgili işlemlerinde "makul sürede karar verme", "hesap verilebilirlik", "şeffaflık", "kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi", ilkelerine uygun davrandığı, İdarenin işlemlerinde faaliyetlerinin keyfi olmadığını, hukuki ve maddi sebeplere dayandığı anlamına gelen ve aynı zamanda başvuran için hakkında alınan kararın açık bir şekilde anlamasını sağlayan "kararların gerekçeli olması" ilkesinin uygulanması yönünden, İdarenin gerekçeli bir karar verdiğinin; ancak verdiği karardaki gerekçesine uygun davranmaması nedeniyle, İdareye bahse konu ilkeyi uygularken gerekçesine de uygun davranması önerilmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

28. 6328 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu Tavsiye Kararının idareye tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içinde idare tarafından herhangi bir eylem ya da işlem tesis edilmezse (varsa) dava açma süresinden kalan süre işlemeye devam edecek olup yetkili ve görevli mahkemelerde yargı yolu açıktır.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçelerle; **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Başvuruya konu mahkeme ilamına göre beraat kararı ile sanık lehine hükmedilen vekalet ücretinin ödenmesi konusunda **ADALET BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu'nun 20'nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca; ilgili idare tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın; **BAŞVURAN VEKİLİNE** ve **ADALET BAKANLIĞINA** tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisi'nce karar verildi.

Mehmet AKARCA
Kamu Başdenetçisi

ÖZEL DOSYA
Sempozyum Bildirileri

TEHLİKEDEKİ AVUKATLAR GÜNÜ

2026 YILINDA

HEDEFTEKİ SAVUNMA

Açılış Konuşması

► Av. Prof. Dr. İbrahim Özden Kaboğlu
İstanbul Barosu Başkanı

Kolaylaştırıcı

► Antonio Fraticelli
Tehlikedeki Avukatlar Uluslararası Gözlemevi
(OIAD - International Observatory of Lawyers at Risk), Bolonya Barosu

► Av. Damla Atalay
İstanbul Barosu TBB Delegesi

Konuşmacılar

Tarihi Perspektifi İçinde 21. Yüzyıl Avukatlığı

► Av. Haluk İnanıcı
İstanbul Barosu TBB Delegesi

Avukatların Mesleki Dokunulmazlığı ve Haklarının Korunmasında Uluslararası Mekanizmalar ve Ortak Mücadelenin Önemi

► Irma van den Berg
Avukatlar İçin Avukatlar (Lawyers for Lawyers - L4L)

Savunma Dokunulmazlığı ve Savunmayı Savunmak

► Pierre-Ann Laugery
Sınır Tanımayan Savunma-Dayanışma İçinde Avukatlar
Hauts-de-Seine (Fransa) Önceki Baro Başkanı

Sentez

► Av. Dr. Yalın Yarkın Özbacı
İstanbul Barosu

29 Ocak Perşembe

17.00

İSTANBUL BAROSU
Konferans Salonu

İSTANBUL BAROSU

TEHLİKEDEKİ AVUKATLAR GÜNÜ

24 Ocak 1977 yılında İspanya'nın Madrid kentinde 5 avukatın faşistlerce öldürülmesi avukatların hedef alınmasının canlı bir örneği olmuştur. 2009 yılından bu yana her sene bu tarih Tehlikedeki Avukatlar Günü olarak kabul edilmekte, dünyanın çeşitli ülkelerindeki avukatların uğradığı baskılara dikkat çekmek üzere, her sene bir ülke odak olarak belirlenmekte ve o ülkedeki meslektaşların yaşadığı sorunlara dikkat çekilmektedir. 2012 ve 2019 yıllarında odak ülke olarak Türkiye belirlenmiş, 26 Haziran 2025 tarihinde Tehlikedeki Avukatlar İçin Uluslararası Gözlemevi tarafından İstanbul Barosu ve Başkanı'na ödül verilmiştir. 2026 yılı için odak ülke olarak Amerika Birleşik Devletleri seçilmiştir. Günün anısına Türkiye ve Dünya'daki avukatların yaşadığı sorunlara dikkat çekmek üzere 27.01.2026 tarihinde İstanbul Barosu'nda uluslararası bir etkinlik yapılmıştır.

Tehlikedeki Avukatlar Günü
2026 YILINDA HEDEFTEKİ SAVUNMA
Sempozyum Kitabı
29.01.2025 – 17.00

Av. Prof. Dr. İbrahim Ö. Kaboğlu'nun Açılış Konuşması

HEDEFTEKİ HUKUK
(Tehlikedeki Hukuk)

Av. Prof. Dr. İbrahim Özden Kaboğlu
İstanbul Barosu Başkanı

Hepinizi saygı ve sevgiyle İstanbul Barosu adına selamlıyorum;

Tehlike altındaki avukatlar, biz hedefteki avukatlar olarak belirledik başlığı. Hedefteki avukatlar, aslında hedefte olan hukuk. Zira Anayasa, hukuk hakkı ile bezeli 138. maddeye kadar. Yargıç hukuka uygun karar vermeli sav-savunma-hüküm diyalektiğinde. Bu diyalektikte yer alan savunma hukuku keşfedecek ama kendisi hukuku isteyemeyecek. Eşit bileşen olsa da hukuk istediği zaman hedef haline gelecek. İşte bütün sorun, sav-savunma-hüküm eşit bileşenleri hukukçu ortak paydaları yaratabiliyorlar mı acaba ya da neden yaratılamadı sorularında düğümleniyor.

Bir çağrışım yapmak gerekirse. 1970'lerin başında, elli yıl önce ben öğrenciyken, Türkiye'de 2 hukuk fakültesi vardı. Bugün 92 hukuk fakültesi var. Ama herhalde hukuk ve savunma elli yıl öncsinden daha çok hedefte. 2016-2020 yılları arasında 5500 öğretim üyesi üniversitelerden atıldı. Yüzlerce hukukçu öğretim üyesi aynı zamanda. Ve 5 sorumsuzluk yasası çıkarıldı 2016-2020 arasında, atanlar sorumlu olmasınlar diye, hukuken sorumlu olmasınlar diye. Bugün ise savunma ve hukuk en çok hedefte olan alan, yani

savunma mesleği mensupları insan olarak yani savunma mesleği mensupları ve onların ulaşmak istedikleri hedef hukuk. 2020'de 7249 sayılı yasayla baroların bölünmesi öngörüldü. Daha sonra ayrıcalıklı ve ayrıştırıcı düzenlemeler yapıldı barolar ve kurulan 2 adet 2 no'lu baro arasında. Olmadı, baroları yeterince bölemediklerini düşünmüş olsalar gerek ki 2024 sonundan itibaren hukuk dışı operasyonlarla baroların gücünü azaltmaya çalıştılar.

Burada iki kavram karşımıza çıkıyor. Biri yargıçlar ve savcılar için liyakat kavramı. Üstün başarıyla test sınavını geçenler bile, çok istisnai olmayan bir şekilde mülakatta elenebiliyorlar. Ve nesnel ve saydam bir sınavın yapılma ortam ve koşulları Türkiye'de bulunmamaktadır. Zira pekâlâ saydam ortamda, kamera kaydı altında sınav yapılabilirdi. Yasal düzenlemeler sırasında çok çalışmış olsak da bunu kabul ettiremedik. FETÖ dönemi için layık olmayan adaylar hakim-savcı olabiliyor deniyordu. Ama daha beteri devam ediyor. Buna karşılık avukatlar için getirilen HMGS, yani Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı, uygulamaya konmuş olsa da aslında yasanın yapımı aşamasında tartışıldığı üzere sonradan yapılan düzenlemelerle esasen bu sınav da amacına ulaşmaktan uzak. Ancak barolar bunu sahiplenmiş bulunuyor. Oysa hem HMGS liyakat açısından gözden geçirilmeli hem de hakim ve savcıların sınavı gözden geçirilmeli.

Neden bunlar önemli? Şu bakımdan önemli; savunmanın, savunma öznelerinin haysiyeti ve saygınlığı açısından önemli. Çünkü biz hukuk devleti açısından savunmanın yani avukatların saygınlığını ve haysiyetini sürekli gündeme getiriyoruz. Sosyal devlet açısından da avukat haysiyetine yaraşır bir yaşam standardını dillendiriyoruz. Ama gelin görün ki hakim ve savcılarla avukatlar arasında, yargı üçlüsüne mensup olmanın gerektirdiği haysiyet eşitliği söz konusu değil. Bu nedenle biz baro olarak savunmanın saygınlığı, iç saygınlığı üzerinde çok duruyoruz. Çünkü iç saygınlık, dış saygınlığın sağlanmasına katkıda bulunulur. O nedenle fikir, dayanışma ve eylem üçlüsü oldukça önemli bir üçlü. Zira biz bunda ilerleme kaydedebilirsek dışarıdan yapılan saldırıları da azaltma olanağımız olur. Ancak hakimden ve savcıdan kaynaklanan saldırılar dış saldırı mıdır? Evet, barolara göre dış saldırıdır ama sav-savun-

ma-hüküm bileşeni açısından dış saldırı sayılamaz. Burada çok ciddi bir sorunumuz var. Bu sorun İstanbul Barosu davasında da yakından deneyimlediğimiz sorun.

Acaba şu mu anlaşılamadı yeterince? Savunma ve barolar, baroların yeri, hukukun üstünlüğü ve insan hakları ya da baroların bir yandan hukuk devleti ve demokratik devlet, öbür yandan hukuk toplumu ve demokratik toplum arasında yer alan, tam bunların merkezinde yer alan örgüt olma özelliği anlaşılamadı, özümsemedi. Bu soruyu ciddi olarak sormakta yarar var. Çünkü eğer örneğin Anayasa madde 2, 5 ve 11, demokratik devlet ve hukuk devleti tarafında yer alıyorsa; madde 12, 13 ve 14'üncü maddeler, daha hukuk toplumu ve demokratik toplum tarafında yer alıyor. Oysa barolar kadar bir başka örgüt yoktur ki bu derecede hukuk devleti-demokratik devlet bir yandan, öbür yandan hukuk toplumu ve demokratik toplumun tam merkezinde yer alıyor olsunlar.

Bu aslında sav ve hüküm için de çok önemli bir kazanımdır. Ne var ki, onlar savunmaya saldırabiliyorlar. Tıpkı İstanbul Barosu'na yönelik davalarda olduğu gibi savunmaya saldırma konusunda yarışabiliyorlar. Bugün sevgili Fırat Epözdemir'in davasında her ne kadar savcı, baroya yönelik davada Silivri'deki savcıya göre daha bir savunmayı dinliyor olsa da sonuç olarak o tarafta yer aldığını acı bir biçimde görmekteyiz. Bu bakımdan şu unutuluyor. Genellikle madde 135, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak kaydı unutuluyor çoğu zaman, yalnızca meslek kuruluşu olarak nitelendiriliyor. Oysa diğer meslek kuruluşları gibi değil. Ama bu unutulduğu gibi aslında baroların temelde kaynaklarının Anayasa madde 2 olduğu da göz ardı ediliyor. Şimdi böyle olunca, demokratik toplum ve demokratik devlet kavramları ihmal edilince o zaman bir biçimde 7249 sayılı yasanın silmeye çalıştığı bir tür demokratik çeşitlilik de Ankara'da oluşan siyasal irade tarafından hazmedilmiyor. Burada çok ciddi bir demokratik gerileşin, 2015'ten bu yana bütün bu yerel yönetimlere ve kamu kurum niteliğindeki meslek kuruluşlarına yansımada en acımasız bir biçimde İstanbul Barosuna yönelik olarak farklı olanı, siyasal eğilimi farklı olanı, Ankara'dan farklılaşanı bir biçimde eritme, tasfiye etme ve ortadan kaldırma yönündeki irade de yargının ve özellikle

savunmanın sol tarafına yer alan savcılığın-savın araçsallaştırılması herhalde bu denli acı ama gerçek bir biçimde ilk kez ortaya çıkıyor. En azından bugün geldiğimiz eşiğe kadar bu böyle olmuştur.

Peki bu acaba neden kaynaklanıyor? Kuşkusuz siyaset hukuka tabi olmalı. Anayasaya saygılı siyaset, Anayasanın özüne ve ruhuna uygun kararlar ve uygulamalardır. Bu konuda çok ciddi bir demokratik refleks kaybedilmesi ve demokratik anlayışın sakter bir alana kayması söz konusu. 2017 anayasa kurgusu ile yüz yıllar boyunca oluşan devlet başkanlığı ve hükümet başkanlığı ayrımı ortadan kaldırıldı. İki kanatlı yürütmenin bütün yetkileri tek kişiye teslim edildi. O kişi de parti başkanı olunca artık erkler ayrılığının yerine yürütmenin tek kişide toplandığı, yasamanın ve yargının da onun güdümünde olduğu bir sistem kurulmuş oldu. Böyle bir kurgu yerel yönetimler olarak demokrasi birimlerindeki, yine kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında merkezden farklılaşan siyasi eğilime tahammül edemedi. Buna göre demokratik yönetimler ulusal ölçekte ortaya çıkan siyasal iradenin paralelinde olmalıydı. Aynı doğrultuda olmalıydı. Aksi halde onlara bir biçimde saldırmak gerekiyordu ki herhalde namlunun ağzında olması gereken İstanbul Barosu gibi hep hukuku dillendiren, hukuk hakkını öne çıkararak kurumlar olmalıydı. O nedenle ben hedefteki avukatlar yerine hedefteki hukuk öne çıkardım.

Anayasanın uygulanmaması karşısında, Anayasa Mahkemesi kararlarına meydan okuyan hakimler karşısında Hakimler ve Savcılar Kurulunu harekete geçirmek bir yana, bunu TBMM gündemine taşıyarak mecliste gensoru önergesi bile verilemiyor. Çünkü kaldırıldı. Çünkü siyasal muhatap kaldırıldı. Çünkü hükümet kaldırıldı. Şimdi işte burada Anayasal düzeni ilga girişimi aslında savunmayı çok farklı bir konuma getiriyor. Savunmanın artık bugüne kadar olduğundan çok farklı bir işlev, farklı bir konuma sahip olduğu gerçeğini, acı gerçeğini beraberinde getiriyor. Şimdi bu açıdan savunma mensupları, öznelere, avukatlar, savunma örgütü ayrı ayrı ve birlikte ne yapabilir sorusundan çok, hepimizin dikkatini çeken şu: Özellikle televizyon ekranlarında bir avukat, bir hukukçu sanki olup biten olağanmış, 2017 kurgusu yokmuş, bir hükümet varmış gibi konuşmaya başlıyor. Bir savunma mensubu-

nun o şekilde konuşması aslında bizatihi savunmanın kendisini hedef haline getirmesi anlamına geliyor. Çünkü savunma öznesinin bir avukatın düne göre artık misyonu yalnızca mahkeme salonunda duruşma sırasında müvekkilini savunmak değil. Gerçi orada da sonuç olarak Türk Ceza Kanunu madde 299 söz konusu ise, o gün yalnızca “hayır, bu suçu işlemedi” diyorsa yine yapmıyor görevini. Çünkü artık Cumhurbaşkanı yok. Cumhurbaşkanı tarafsız bir hakem konumunda olmadığına göre, bir avukatın hele hele Vedat Şorlu pilot kararından sonra, “hayır efendim attığı tweet, kullandığı cümle, sarf ettiği sözler hakaret teşkil etmiyor” biçiminde bir savunmaya girmesi aslında savunma mesleğini gerektiği gibi yapmadığını gösteriyor. Orada söylemesi gereken şey şu: artık 299’un muhatabı olan makam yok Türkiye Cumhuriyeti’nde. Çünkü bu ortadan kalkmıştır diyebilmesi gerekir.

Bunu neden vurguluyorum? Çünkü avukatın, savunmanın belirttiğim bir tikel, bireysel görevi, birlikte görevi ve kurumsal çatı altındaki görevi dünkü gibi değil; belki de bu anayasal ve siyasal sorgulamayla hukuku etkili kılmak için bu anayasal çöküşü yasma-yürütme-yargı içerisinde yürütmedeki bu derin kırılmayı, ilga sorununu gündeme getirerek hukukun üstünlüğüne ulaşılmasına katkıda bulunmaktır aynı zamanda. Bunları söyledikten sonra son sözüm şu oluyor; kirletilmiş bir Anayasal ve hukuk düzeni karşısında bulunuyoruz. Kirletilmiş Anayasal ve hukuk düzeni değil sadece, aynı zamanda kirletilmiş bir ahlak ve tabii daha doğrusu yaygınlaştırılmış bir ahlaksızlık, ama dahası istismar edilmiş din ve inançlar manzumesi söz konusu. Bu üçü bir araya gelince, siyaset zaten 2017’de büyük ölçüde tasfiye edildi.

Ben bu notları hazırlarken, tam elli yıl önce, Halk Oyu Dergisi’nde Aralık 1976’da yayımladığım makalenin başlığını hatırladım: “Siyasetten Uzaklaşma mı, Siyasallaşma mı?”. Toplumun siyasetten uzaklaşması, uzaklaştırılması. Aslında bugün tanık olduğumuz hukuksuz devlet, hukuksuz toplum ve hukuksuz ülke. Ve 50 yıl sonra siyasetten arındırılmış bir devlet karşısında bulunduğu-muzu fark etmemiz gerekiyor avukatlar olarak, savunma mesleği mensupları olarak. Eğer bunu fark etmezsek, yalnızca bizler değil, hukuk hedefte olacak. Hukukun hedefte olması zaten savunmanın

da doğal olarak hedefte olması sonucunu doğurur. Ben bu kadarla yetinirken, sabrınızı burada daha fazla zorlamamaya çalışırken tekrar bizim aramızda olan, her an duruşmalarımızda değil yalnızca bu salonda fikirlerini bizimle paylaşan meslektaşlarımıza teşekkür ediyorum. Sağ olsunlar biz fikir, dayanışma ve eylem dedik ve bunu uluslararası ölçekte yapıyorlar Avrupalı meslektaşlarımız ama şunu sorgulayalım: Acaba aynı üçlüyü; fikir, dayanışma, eylem üçlüsünü biz İstanbul Barosu çatısı altında ve İstanbul ölçeğinde ne kadar birleştirebildik, uygulamaya koyabildik? Bu soru ciddi bir sorudur. Bu soruyu sorguladığımız sürece biz tehlikeden kendimizi uzaklaştırabiliriz diye düşünüyorum. Çok teşekkür ediyorum. Kolay gelsin. Désolé, kusura bakmayın Türkçe için ama siz hemen hemen yarı yarıya Türkçe öğrendiniz. Kolay gelsin, sağ olun.

SUNUŞ KONUŞMASI

KOLAYLAŞTIRICI AV. DAMLA ATALAY¹

Öncelikle kıymetli konuşması için sevgili baro başkanımıza çok teşekkür ediyoruz. Sayın meslektaşlarım merhabalar;

24 Ocak 1977’de Madrid’deki Atocha Caddesi üzerinde Franco yandaşlarınca 4 meslektaşımızın ve 1 büro çalışanının katledilmesinin üzerine, 2009’dan beri 24 Ocak bütün dünyada Tehlikedeki Avukatlar Günü olarak anılıyor.

Tehlikedeki Avukatlar Günü’nün 17 yıllık tarihi içerisinde 2012 ve 201 olmak üzere iki kez avukatların tehlike altında olduğu ülke olarak Türkiye’nin seçilmesi ne yazık ki bir tesadüf değil. Avukatın tehlikede olması demek; adaletin, masumiyet karinesinin, savunma hakkının kutsallığının, özgürlük ve demokrasinin yok edilmesi demek. Hukuk ve adalet saiklerinden, hak, özgürlük ve demokrasi mücadelesinden vazgeçmeyen avukatlar tarihin her döneminde, her coğrafyada egemen güçler açısından tehdit olarak görülmüşlerdir. Keza Musollini bile “Avukatlar olmasa İtalya’yı daha iyi yö-

1 İstanbul Barosu, Türkiye Barolar Birliği Delegatesi

netirdim.” demiştir. Ancak adalet uzun ve vazgeçmeden mücadele etmeyi gerektiren, yolun sonunda ulaşacağımız bir zaferken; tüm meslektaşlarımız ve mesleğimiz özgür kalana kadar, savunma üzerindeki baskılar son bulana kadar biz adalet savaşımızdan vazgeçmeyeceğiz ve devam edeceğiz.

Bugün burada çok kıymetli meslektaşlarımız var; Haluk Abi’miz burada, onun dışında artık hepinizin çok iyi tanıdığı ve bu ayın başında bir hafta boyunca bizimle olmalarına rağmen yine ay sonunda dünkü ve bugünkü duruşmalarda, bugünkü etkinliğimizde bize destek olan çok kıymetli meslektaşlarımız var. Onlara çok teşekkür ediyorum.

İlk sözü artık kendisini İstanbul Barosunun mensubu sayan Antonio Fraticelli’ye vermek istiyorum. Kendisi Uluslararası Tehlike-deki Avukatlar Gözlemevi Başkanı ve Bologna Barosu üyesi ama aynı zamanda İstanbul Barosu üyesi.

KOLAYLAŞTIRICI ANTONIO FRATICELLI'NİN² SUNUŞ KONUŞMASI

Sevgili meslektaşlarım ve dostlarım,

İstanbul Barosu'nun davetini kabul ederek bir kez daha sizlerle birlikte olmak benim için büyük bir onur ve içten bir mutluluktur. Sevdiğim bu harika ve zorlu ülke Türkiye'de avukatların özgürlüğünü ve hukuk mesleğinin saygınlığını savunmak için pek çok önemli anı ve mücadeleyi paylaştıktan sonra, en azından duygusal olarak İstanbul Barosu'na ait olduğumu hissediyorum.

İstanbul Barosu Başkanı olduktan sonra savunma hakkının aktif ve otoriter bir tanığı olan ve kişisel ve cesur bağlılığının bedelini ödeyen Prof. İbrahim Kaboğlu'nun yaptığı tanıtımın ardından söz almak benim için gerçekten büyük bir onurdur.

Bugün burada, 2009 yılından bu yana her yıl 24 Ocak'ta kutlanan Uluslararası Tehlike Altındaki Avukatlar Günü'nü kutlamak için bir araya geldik. Bu gün, 24 Ocak 1977'de Madrid'de işçi haklarını savunan üç İspanyol avukatın öldürüldüğü tarihi anmak için belirlenmiştir.

Her yıl, Uluslararası Tehlike Altındaki Avukatlar Günü Koalisyonu, tehdit altındaki avukatlar sorununa odaklanacak bir ülke belirlemektedir. Türkiye, 2012 ve 2019 yıllarında odak ülke olarak seçilmiştir. 2026 için odak ülke, 2025 yılında avukatlara yönelik saldırıların artmasıyla ilgili ciddi endişeler göz önüne alınarak Amerika Birleşik Devletleri olarak belirlenmiştir. Bu saldırılar arasında, hukuk firmalarını hedef alan yürütme emirleri, taciz, siyasi misillemeler ve özellikle insan hakları savunuculuğu ve göçmenlik hukuku alanında faaliyet gösteren avukatların bağımsızlığını zedeleyen ayrımcı önlemler bulunmaktadır.

Ne yazık ki, bugün dünyada avukatların devlet kurumları, çok uluslu şirketler, suç örgütleri ve çeşitli nitelikteki baskı grupları ta-

2 Tehlikedeki Avukatlar Uluslararası Gözlemevi (OIAD - International Observatory of Lawyers at Risk), Bolonya Barosu

rafından tehdit edildiği birçok ülke bulunmaktadır. Savunma avukatlarının kendilerinin de savunmaya ihtiyacı vardır ve savunmaları, avukatlara yönelik tehditlerin varlığı konusunda kamuoyunun bilgisi ve profesyonellerin farkındalığı ile başlar. Avukatları tehdit etmenin, avukatların savunduğu haklara ve avukatların son koruyucuları olduğu hukukun üstünlüğüne saldırmak anlamına geldiğini herkesin anlaması önemlidir. Avukatları korumak, hukuku ve herkesin haklarını korumak anlamına gelir.

Bu bağlamda, avukatların dayanışması ve en fazla risk altında olan meslektaşlarına yakınlıkları çok önemlidir. Uluslararası avukatların yerel kriz durumlarına dikkat etmesi de çok önemlidir. Bu sadece bir dayanışma meselesi değildir. Dayanışma önemlidir, ancak tek başına yeterli değildir. Dayanışma, stratejiler geliştirme ve sahada doğrudan eyleme geçme becerisinin arkasındaki itici güç olmalıdır. Bu bağlamda, baroların, ulusal barolar birliğinin ve uluslararası barolar ve avukatlar birliğinin rolü temel önemdedir.

Burada temsil ettiğim ve İstanbul Barosu'nun da aktif bir üyesi olduğu OIAD – Uluslararası Tehlike Altındaki Avukatlar Gözlemevi, birçok ülkedeki baroların oluşturduğu ve tek amacı dünya çapında tehdit altındaki avukatları savunmak için müdahale etmek olan bir kurumdur. Tehdit, sürgün, özgürlükten yoksun bırakma, fiziksel ve manevi şiddete maruz kalan avukatların davalarına aktif katılımımızla ve çok sayıda faaliyetle birçok uluslararası senaryoda sürekli olarak yer alıyoruz.

Savunma hakkı ve insan haklarının korunması için birçok ulusal ve yerel baro ve avukat dernekleriyle birlikte yıllardır Türkiye'de sürekli olarak faaliyet göstermekteyiz.

Çeşitli Avrupa ülkelerinden birçok meslektaşımınla birlikte, yıllardır Türkiye'deki avukatların müvekkillerini ve haklarını savunma hak ve görevlerinin saygı görmesi, hukukun ve hukukun üstünlüğünün saygı görmesi için verdikleri mücadeleyi şahsen tanık oldum.

Bugün, İstanbul Barosu'nun merkezindeyiz. İstanbul Barosu, kısa süre önce Başkan İbrahim Kaboğlu ve Baro Yönetim Kurulu üyelerinin aleyhindeki suçlamalardan beraat etmelerini sağlayarak

önemli bir zafer kazandı. Bu mücadelede, diğer birçok mücadelede olduğu gibi, uluslararası gözlemciler İstanbul ve Türkiye'nin dört bir yanından gelen meslektaşlarıyla birlikte büyük bir kalabalık oluşturdular ve hukukun doğru uygulanması ve hukukun üstünlüğüne saygının galip geldiği tarihi bir anı paylaşma fırsatı buldular.

Uluslararası gözlemciler olarak görevimiz, Türkiye'deki mahkemelerde ve cezaevlerinde, diğer birçok ülkede olduğu gibi, hız kesmeden devam ediyor. Savunma haklarının ihlal edildiği vakaları yüksek sesle kınamaya ve hükümetlere ve sorumlulara kurallara ve hukuka sıkı sıkıya uymaları çağrısında bulunmaya devam ediyoruz.

Bugün, yıllardır uluslararası gözlemcilerin bağlılığını ve tutkusunu paylaştığım, bazıları dostum haline gelen seçkin meslektaşlarımla bu prestijli konferans masasını paylaşmaktan mutluluk ve onur duyuyorum.

Haluk İnancı'ya bize sunacağı tarihi sunum için teşekkür etmek istiyorum. Ayrıca, savunma hakkı ve avukatların rolü ve mesleğine sağlanan korumaların önemli yönlerini ele alacak sunumları için meslektaşlarım Irma van den Berg ve Pierre-Ann Laugery'e de teşekkür etmek istiyorum.

Ayrıca, savunma hakkını savunma konusuna verdiğiniz önemi gösteren bu etkinliğe katıldığınız için siz değerli meslektaşlarıma da teşekkür etmek istiyorum: Bugün burada bulunarak, sadece kendiniz için değil, bugün burada olmayan ve belki de bu konuların kendilerini ilgilendirmediğini düşünen tüm avukatlar için de bir farkındalık ve bağlılık anı yaşıyorsunuz.

Hepinize teşekkür ederim.

AV. HALUK İNANICI'NIN³ KONUŞMASI

NEOLİBERAL DÖNEMDE HUKUKUN, YARGININ VE AVUKATLIĞIN DÖNÜŞÜMÜ TEHLİKEDEKİ AVUKATLAR GÜNÜ BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Giriş

1980'lerden itibaren küresel ölçekte hâkimiyet tesis eden neoliberal politikalar, yalnızca iktisadi alanı değil; devletin yapısını, kamusal alanı, hukuku, yargıyı ve avukatlık mesleğini köklü biçimde dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, hukukun toplumsal uzlaşmaya dayalı kamusal niteliğini zayıflatmış; yargı ve avukatlık mesleğini piyasa ilişkilerinin ve siyasal iktidarların doğrudan baskısı altına sokmuştur. Bu konuşma, neoliberal saldırının hukuk ve yargı alanındaki sonuçlarını ve bu süreçte avukatların "hak öznesi" olarak konumunu ele almaktadır.

1. Neoliberalizm ve Amentüsü

Kapitalizmin uluslararasılaşması 19.yy.'ın son çeyreğinde başlar. Bu uluslararasılaşmanın 1980'den sonra yaşanan 3. ve 4. Sanyai devrimleriyle birlikte yaşadığı süreç bir terim birliği olmamakla birlikte küreselleşme olarak tanımlanıyor. Neoliberalizm de bu küreselleşmenin ideolojisidir. Neoliberalizmin görünmeyen yüzü ise, kapitalizmin içine düştüğü sermaye birikimi krizini yeni bir modelle aşma çabasının ifadesidir. Bu dil kendini bize bilimin, aklın emri gibi sunar, sanki farklı bir dünya-düşünce olamaz algısı yaratmaya çalışır.

Neoliberal ideoloji, kökeni on yıllar öncesine gitse de 1980 başında Reagan ve Thatcher dönemiyle devlet politikalarına dönü-

3 İstanbul Barosu, Türkiye Barolar Birliği Delegatesi

şür. Çok geçmeden 1989 yılında tüm dünyaya Musa'da dile gelen Tanrı'nın On Emri gibi sorgu sual edilmez kelimeler mahiyetinde bir mutabakat açıklanır. **Washington Mutabakatı olarak anılan bu belgede programın isim babası olan ve John Williamson tarafından açıklanmıştır.**

*Programın altında **Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası ve Amerika Birleşik Devletleri Hazine Bakanlığı** vardı ve program «standart» reform paketi olarak sunuluyordu. Oysa program bir reform programının çok ötesinde, aslında modern toplum projesinin terki anlamına geliyordu. Programın isim babası **John Williamson** bu programı 10 başlıkta özetlemişti. Bu on başlık “On Emir” olarak kabul edildi.¹ Bu kurallar her ülkeye uygulanması gereken tabii ilkeler olarak benimsetilmeye çalışıldı.*

Güya bilimsel, teknik terimlerle takdim edilen program **sermaye birikim krizine giren kapitalizmin** bu krizden çıkmak için geliştirdiği köklü toplumsal değişikliği ifade eder. Özetle, **toplumsal her alan “piyasalaştırılacak”, devlet kamusal hizmetlerden çekilecek, tüm kamusal hizmetler de piyasalaştırılacak, devlet her türlü destek, sübvansiyon faaliyetlerine son verecek, tüm insanlar fark gözetilmeksizin piyasa kurallarına tabi olacaktır.** Bu programın merkez ve çevre ülkelerde uygulanması benzerlikleri yanında çok farklı sonuçlara yol açmış, çevre ülkelerin yoksullaşmasına, sömürülmesine imkan vermişti. Program özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan çevre ülkelerde toplumun, doğanın, çevrenin, insanın, çocuğun yaşının sınırsız, kuralsız sömürüsü anlamına gelmektedir.

İktisadi meselelerin (güya bilimsel) çözümleri gündelik siyasi tartışma alanı dışına çıkartılıyor, siyasi otoriteden yalıtılıyor görüntüsü ve söylemi bizi yanıltmasın. Aksine ulusal devletler neoliberalizmin, neoliberal küresel piyasanın egemenliğinin sağlanması, tüm toplumun piyasalaştırılması (kibar adı deregülasyon) için görevli hale geleceklerdir. Devlet bizatihi tüm siyasi-bürokratik kurumsal yapısıyla neoliberal politikaların uygulamasıyla siyasi bir görev yerine getirmektedir...

Neoliberalizmin Temel İlkeleri ve Devletin Dönüşümü

Kapitalizmin azgın gelişmesine imkan veren neoliberal politikaları az gelişmiş ülkelerin yağmasına yol açmaktadır.ⁱⁱ Bu çerçevede devletin kamusal hizmet alanından çekilmesi, kamu işletmelerinin özelleştirilmesi, ticaretin serbestleştirilmesi, deregülasyon politikalarının hayata geçirilmesi ve kamusal sübvansiyonların sona erdirilmesi temel ilkeler olarak benimsenmiştir. Eğitim, sağlık ve adalet dâhil olmak üzere tüm alanlar giderek artan oranda piyasa kurallarına tabi kılınmaktadır. Bu konudaki neoliberal piyasalaştırma politikaları gelişmiş ülkelerin de kapısını çalmış ve oralarda da dönüşüme başlamıştır. Devletin kamusal hizmetlerden çekilmesi, her alanın piyasalaştırılması sürekli tartışılmaktadır. Bu ülkelerdeki fark, gelişmekte olan ülkelere göre demokrasi reflekslerinin ve itiraz hakkının yerleşmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle uygulamalar gelişmekte olan ülkelerdeki gibi, henüz yıkıcı olmamaktadır.

Bu süreçte ulus-devletler iktisadi anlamda küresel piyasalara bağımlı hale gelmiş; siyaset, bu bağımlılığı meşrulaştıran bir söylem üretme işlevine indirgenmiştir. Yasama faaliyetleri piyasalaştırma ideolojisine tâbi olurken, kamusal müzakere alanı giderek daralmıştır. Özellikle çevre ülkelerde kuvvetler ayrılığı, piyasalaştırma önünde bir engel olarak görülmüş; yürütme ve yargı doğrudan siyasal iktidarın emrine sokulmuştur. Kamusal alan giderek işlevsiz hale getirilmektedir. Darbeler ve otoriter rejimler bu bağlamda olağanlaşmıştır.

Kamusal Alanın Zayıflaması ve Hukukun Despotikleşmesi

Hukuk, demokratik toplumlarda kamusal alanda tartışılan ve yasama organı eliyle norm haline gelen kolektif bir faaliyet ürünüdür. Kamusal alanın hukuku ve yargıyı denetlemesi, demokrasinin temel güvencelerinden biridir. Ancak kamusal alanın ortadan kalkması ya da yalnızca şekli bir yapıya indirgenmesi, hukuku devletini otoriterleştirmekte, tıpkı Orta Çağ'da olduğu gibi despotik devletin yeniden doğuşuna yol açmaktadır.

Bu durumda yasa, toplumsal uzlaşmanın ürünü olmaktan çıkarak yöneticilerin keyfi aracına dönüşür. Hukuk ve yargı, neoliberal

ideolojinin ve piyasa ilişkilerinin bir aracı haline gelir. Böylece hukuk, adalet üretme işlevini yitirerek iktisadi ve siyasal çıkarların hizmetine girer. Yargı giderek siyasal iktidarların ekonomik faaliyetlerini denetleme hakkının olmadığı şeklinde içtihatlar verir ve hukuk da bunun ideolojik malzemesini hazırlamakla görevlendirilir.

Yargının Araçsallaştırılması

Yargının araçsallaştırılması, hukukun neoliberal ideolojinin hegemonik alanına sokulması anlamına gelmektedir. Neoliberal politikaların yargısal denetime takıldığı durumlarda, bu faaliyetler ya yargı denetiminin dışına çıkarılmakta ya da yargı bizzat bu politikaların uygulanmasında araç haline getirilmektedir.

Devlet, kendi hizmetlerini dahi piyasalaştırırken; hukuk dili, adalet ve hak kavramları yerine neoliberal iktisadın terminolojisini benimsemektedir. Yargı ve avukatlık hizmetleri de bu süreçte piyasalaştırılmakta; adalet bir kamu hizmeti olmaktan çıkarılarak alınıp satılabilir bir meta haline getirilmektedir.

Neoliberal Dünyada Avukatlık Mesleğinin Dönüşümü

Neoliberal politikaların avukatlık mesleği üzerindeki etkileri derindir. Meslek giderek parçalanmakta; “pazar avukatı”, “klasik avukat” ve “işçi avukat” gibi üç ana kola ayrılmaktadır. Zengin ve yoksul avukatlar arasındaki uçurum derinleşirken, mesleğin klasik-etik ilkeleri aşınmaktadır. Avukatların büyük çoğunluğu hak savunucusu kimliğinden uzaklaştırılarak salt hukuk teknisyenlerine dönüştürülmektedir.

Avukatın “Hak Savunuculuğu”ndan “Hak Öznesi” ne Dönüşümü

Avukatların faaliyet gösterdiği hukuk alanın, kamusal alanın, yargısal alanın neoliberal politikalar tarafından tahrip edilmesi bir anlamda avukatın yaşam alanının ortadan kaldırılması anlamına gelir. Özellikle avukatın klasik niteliği olarak gelişen “**hak savunuculuğu**” kimliği; faaliyet alanının ortadan kaldırılması-kısıtlanması, avukatın gücünü aldığı kamusal alanın tahribi karşısında kendiliğinden dönüşür. Çevre ve doğa talanı, sosyal ve siyasal hak

ihlalleri, ifade ve haber alma özgürlüğünün kısıtlanması gibi alanlarda avukatlar, **insan haklarına dayalı hukukun sözcüsü konumuna evrilir**. Özellikle klasik avukatlar ve işçi avukatların bilinçli kısmı, neoliberal politikaların tahrip ettiği tüm toplumsal alanlarda hak mücadelesinin öznesi olarak ortaya çıkmaktadır. Kadın, çocuk, engelli ve dezavantajlı grupların hakları; anayasal düzenin, uluslararası sözleşmelerin ve insan hakları hukukunun uygulanması mücadelesi büyük ölçüde bu avukatlar eliyle yürütülmektedir.

Yargının siyasi amaçlarla araçsallaştırılmasına karşı; adalet, hukukun savunulması, bağımsız yargı ve tabii hâkim ilkesinin korunmaya çalışılmasına karşı mücadele de bu avukatların omuzuna yüklenmektedir. Bu nedenle (Pazar avukatları dışında kalan) klasik avukatlar tarih sahnesine tıpkı 17-19 yüzyıllarda olduğu gibi **“hak öznesi”** olarak çıkmakta; müvekkilinden bağımsız olarak insan haklarına dayanan hukukun savunucularına dönüşmektedirler.

Avukatın **“hak savunuculuğu”** modelinde müvekkillerinin haklarının korunması ön plandadır. Oysa avukatların **“hak öznesi”** olarak mücadelesi, avukatların müvekkillerinden bağımsız hukuksi-siyasi özne olarak mücadele eden bağımsız aktörlere dönüşümü anlamına gelir.

Avukatlar tıpkı 17-19 yy.'da olduğu kamusal alanın yeniden inşası için mücadele etmektedir. Aradaki tek ama önemli fark, avukatlar Orta Çağ içinde kamusal alana kurucu aktör olarak katılırken, 21.yy.'da ortadan kaldırılmaya çalışılan kamusal alan savunma ve yeniden inşası göreviyle karşı karşıyadırlar.

Kamusal alanın yok edildiği, zayıfladığı dönemlerde devletler otoriterleşir, despotikleşir. Bu nedenle avukatların mücadelesi bir yandan devlet-yargı içinde despotik devlete karşı mücadelesine diğer yandan devletin demokratikleştirilmesi için elzem olan kamusal alanda iki boyutlu olarak ortaya çıkar.

Avukatlar bu nedenle siyasi öznelerle dönüşmekte ve iktidarların hedefleri haline dönüşmektedir.

Avukatlara Yönelik Baskı ve Saldırıları

Son yıllarda dünya genelinde avukatlara yönelik baskı, tehdit, tutuklama ve öldürme vakalarında ciddi artış yaşanmıştır. Uluslararası raporlar, binlerce avukatın mesleki faaliyetleri nedeniyle öldürüldüğünü, tutuklandığını veya zorla kaybedildiğini ortaya koymaktadır. Özellikle insan hakları alanında çalışan avukatlar, Kolombiya ve Venezuela gibi ülkelerde sistematik baskılara maruz kalmaktadır.

- Bir makalede, 2010–2020 yılları arasında “2.500’den fazla avukat öldürülmüş, tutuklanmış veya kaçırılmıştır” ifadesi yer almıştır.
- LRWC (Lawyers’ Rights Watch Canada) tarafından verilen bilgiye göre: 1991–2013 döneminde Kolombiya’da 700’den fazla avukat öldürülmüştür.
- International Commission of Jurists (ICJ)’nin “Attacks on Justice” adlı raporuna göre: Ocak 2000–Kasım 2001 döneminde en az 315 hâkim/avukat mesleğini yaptıkları için baskıya uğramıştır. Bu grupta 38 kişi öldürülmüş, 5 kişi kaybolmuştur

Latin Amerika, Belarus, Polonya, İran, Mısır gibi birçok ülkede avukatlar tehlike altındadır. Bu yıl ABD de listeye girmiştir. Avrupa’da da durum iç açıcı değildir.

Türkiye’de de avukatlar ciddi baskı altındadır.

- Türkiye’de 12 Eylül’den itibaren avukatlar öldürülmeden, sindirilmeye kadar çeşitli baskılara maruz kalmışlardır.
- Ülkemizde baro başkanları öldürülmüştür: İstanbul Barosu Başkanı Orhan Adli Apaydın’ın (1986) Barış Davası nedeniyle hukuksuz gözaltına alınması, hapiste hastalanmasına rağmen tedavisine izin verilmemesi nedeniyle tahliyesinin ardından kısa süre içinde ölmesi, Gümüşhane Baro Başkanı Ali Günday’ın (1995) öldürülmesi, Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi’nin (2015) öldürülmesi.

- İnsan hakları alanında temayüz etmiş avukatlar öldürülmüştür. İnsan hakları alanında temayüz etmiş, Selçuk Kozağaçlı, Can Atalay gibi avukatlar halen tutuklu olarak özel cezaevindedir.
- ELDH'nin (Avrupa Demokrasi ve Dünya İnsan Hakları Avukatları Derneği) Tehlikede Avukatlar Günü 2012 ve 2019 yıllarında Türk avukatlara ithaf etmiştir.
- Milletvekili Sezgin Tanrikuolu'nun soru önergesine Adalet bakanı cevabında, 2016 yılında 354, 2017 yılında 487, 2018 yılında 169, 2019'un ilk dört ayında ise 143 avukatın cezaevinde olduğunu açıklamıştır.
- Tutuklu Avukatlar İnisyatifi tarafından 10.12.2021 tarihinde yayımlanan raporda da, Türkiye'de hukuk mesleğine yönelik sistematik soruşturmalara ilişkin sayısal verilere yer verilmiştir: 1600 civarında avukat soruşturma geçirmekte, 615 avukat gözaltında bulunmakta 474 avukat silahlı terör örgütü üyeliği veya propagandası yapmakla suçlanmıştır.

En son İstanbul Barosu Yönetim Kurulu üyesi Fırat Epözdemir yıllar önce takipsizlik verilen bir dosyası yeniden ihya edilerek, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu'nun avukatı Av. Mehmet Pehlivan ise mesleki faaliyetlerinden dolayı tutuklanmıştır.

Bu tablo, avukatlık faaliyet alanının yalnızca bir meslek alanı olmadığını; aynı zamanda siyasal ve toplumsal bir mücadele alanı haline geldiğini göstermektedir.

İstanbul Barosuna Açılan Davalar (2025-2026)

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, davaname suretiyle; 2025/2516 Esas ve 2025/1 Davaname numarası ile 14/01/2025 tarihinde İstanbul Asliye Hukuk Hakimliğinde 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Baronun kurulması, organlarının görevden uzaklaştırılması ve görevlerine son verilmesi" başlıklı 77. maddesinin 5.fıkrası gereğince İstanbul Barosu Başkanı ve Yönetim Kurulu üyelerinin görevlerine son verilmesi ve yerlerine yenilerinin seçilmesi talebinde bulunmuştur. Savcılık

aynı zamanda ceza soruşturması başlatmıştır.ⁱⁱⁱ Davanameyle baro organlarının görevden alınması ve yerlerine yeniden seçim yapılması talebinin ve soruşturmanın konusu; İstanbul Barosu'nun X isimli sosyal medya hesabından yapılan 21 Aralık 2024 tarihli açıklamada Suriye'de iki Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gazetecinin öldürülmesi olayıyla ilgili insancıl hukuk kapsamında soruşturma yapılması talebinden ibarettir.

Görevden El Çektirme Davası: İstanbul 2.Asliye Hukuk Mahkemesi No: 2025/15 Esas- 2025/162 karar numarası ile savcılık talebini kabul ederek; i-İstanbul 1 nolu Barosu Yönetim Kurulu Üyeleri olan davalıların 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 77/5. Maddesi gereğince **Görevlerine Son Verilmesine** ve kararın kesinleşmesine müteakip görevlerine son verilen Yönetim Kurulu Üyeleri yerine, bu Kanundaki usul ve esaslara göre, en geç bir ay içerisinde yenilerinin seçilmesine karar vermiştir. Karar istinaf aşamasındadır.

Baro Başkanı ve YK Üyeleri Hakkında Ceza Davası: İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 2025/96 E. numarası ile görülen davada; *"... terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemleri meşru göstererek veya bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını basın ve yoluyla yapmak suretiyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun madde 7/2 ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 217/A ve 218. Maddelerinde düzenlenen Basın Yayın Yoluyla Yanıltıcı Bilgiyi Alenen Yayma suçunu işledikleri, bununla birlikte sanıkların eyleminin tek olması nedeniyle, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'un 44. Maddesinde düzenlenen fikri içtima hükmü gereğince sanıklar hakkında daha ağır hüküm içeren 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7/2 maddesi uyarınca cezalandırılması"* talep edilmiştir.

Türkiye'deki baro başkanlarının büyük kısmı, Avrupa'daki 100 civarında baro başkanı önemli avukat kurum temsilcileri tarafından takip edilen davada tarihi savunmalar yapıldı. Mahkeme nihayet 2026/1 sayılı kararıyla 9.1.2026 gününde unsurları oluşmayan iki suçtan ayrı ayrı beraat kararı vermiştir. Bu dava tarihe bir demokrasi ve hukuk dersi davası olarak geçmiştir.

Hukukun ve Avukatlığın Güncel Görünümü

Neoliberal dönüşüm, hukuk alanında hukuksuzlaştırma pratikleriyle kendini göstermektedir. Ayrıca yüksek mahkemeler, hükümet tasarruflarında yani “**iktisadi alanda yetkili bulunmadıkları**” yorumunu giderek artan oranda benimsemektedir. Bu da neoliberal politikaların ülkemizde hiçbir engel, sınır tanımaksızın at koşturmasına imkan vermektedir. Öte yandan uluslararası ve yüksek yargı kararlarına uyulmaması, cezasızlık politikaları, demokratik hakların kriminalize edilmesi ve meslek örgütlerine yönelik baskılar neoliberal dönüşümün önündeki engellerin temizlenmesinde araç olarak kullanılmaktadır.

Avukatlar; soruşturmalarla, tutuklamalarla, meslek faaliyetlerinin kriminalize edilmesi ve itibarsızlaştırma kampanyalarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Baro başkanlarının ve insan hakları alanında çalışan avukatların öldürülmesi, bu baskı ortamının en ağır göstergelerindedir.

Türkiye’de Baskı Altındaki Savunma Tarihi

Türkiye’de savunmanın ve avukatlığın etkisizleştirilmesi tarihini 5 aşamada değerlendirmek mümkündür.

TÜRKİYE'DE SAVUNMA TARİHİ BASKI AŞAMALARI

AŞAMA	Aşamanın Tekabül Ettiği Etkisizleştirme Düzeyi
1. AŞAMA: SAVUNMAYI ETKİSİZLEŞTİRMEK	Cumhuriyet boyunca “savunmaya” gereken değerlerin verilmemesi, sanık haklarının fuzuli görülmesi...
2. AŞAMA: AVUKATLARI SİNDİRME SANIKLARI AVUKATSIZ BIRAKMA	<p>Savunmaya saldırının ikinci aşaması ise suçla itham edilen kişilere savunma yardımı yapan avukatları sindirmeye yöneliktir. Avukata örgüt avukatı muamelesi yapılması...</p> <p>Bunu Cumhuriyetin çeşitli dönemlerinde farklı biçimler altında özellikle, sıkıyönetim mahkemelerinde, DGM’lerde ve çeşitli isimlerde kurulan özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde olağanüstü rejim yargılaması usulleri yaratılması suretiyle gördük. İlk elde akla gelenler: duruşma disiplini, inzibatı kapsamında avukatların azarlanması, duruşma salonunda çıkartılması, sözlerinin kesilmesi, kısa süreli hapis cezası verilmesi, savunmanın sınırlanması, temyiz haklarının kısıtlanması, görevini yapan avukata sınırlarını aştığı iddiasıyla davalar açılması vb.</p> <p>Maliye Kanalı</p> <p>12 Eylül döneminde avukatlara yönelik “toplu operasyon”u, avukatlar bazında yürütülen soruşturmalar yanında özellikle muhaliflerin müdafiliğini üstlenen avukatların üzerine maliye teşkilatı gönderilmesi, avukatlara tek tek ücret makbuzlarının sorulması, ibraz edilemeyenler için cezai işlemler uygulanması suretiyle görmüştük.</p>
3. AŞAMA: AVUKATLAR HAKKINDA TOPLU SORUŞTURMA AÇILMASI 1.ÖRNEK (1993)	<p>Diyarbakır 19. Avukat Soruşturması</p> <p>Ülkemiz avukatlara toplu olarak yönelen bir soruşturma ve kovuşturma ile ilk defa 1993 yılında karşılaştı. 19 avukat Diyarbakır’da toplu olarak, üstelik jandarma tarafından gözaltına alındı. 15.11.1993 tarihinde, itirafçı bir sanığın ifadesinden yola çıkan jandarma, 14 avukat, 1 cezaevi müdürü, 3 infaz koruma memuru ve 3 kişiyi işbirlikçi zannıyla önce gözaltına aldı ve sevk edildikleri DGM Cumhuriyet Savcılığınca 9 avukat ve bir kişinin tutuklanması talep edildi. Avukatlara isnat edilen suç genellikle ‘kuryelik’ yapmaktı.</p>

<p>2.ÖRNEK</p> <p>CUMHURİYET TARİHİNİN EN BÜYÜK TOPLU AVUKAT (2011) TUTUKLAMASI</p>	<p>Bu girişimden 18 yıl sonra, bu defa KCK operasyonu kapsamında, 25 Kasım 2011 tarihinde 32 avukat tutuklanarak cezaevine konuldu. Bu sayı 37 avukata çıktı. Bu tutuklama Cumhuriyet tarihimizin en büyük toplu avukat tutuklamasıdır.</p> <p>Tutuklanan avukatların suçlanma nedeni; savunma görevini üstlendikleri KCK isimli örgüte üye olduğu suçlaması ile suçlanan kişilerin avukatlığını sürdürmeleridir. Bir diğer deyişle, avukatlık görevi yaptıkları kişilerle aynı suçtan dolayı suçlanmış olmaktadır. Sadece suçlamakla yetinilmemiş, süreç bu avukatların, inandırıcı olmaktan çok uzak, çoğu görev sınırları içinde kalan mesleki faaliyetleri nedeniyle, garip ithamlarla tutuklanmasıyla sonuçlanmıştı. 25 Kasım 2011 tarihinde 32 avukatın tutuklanması olayı savunma tarihi açısından bir nirengi noktası olmakla kalmadı. Savunmaya saldırının derinleşmesi için başlangıç oldu</p>
<p>3.ÖRNEK</p> <p>EN BÜYÜK AVUKAT SORUŞTURMASI (2012).</p>	<p>Diyarbakır 6.Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi (ÖCM), “Kürtçe Savunma Hakkı” tanınmaması karşısında bazı avukatların savunma yaparken söyledikleri sözler ve duruşmaya katılmamaları nedeniyle, suç duyurusunda bulunuyor, 104 avukatın cezalandırılmasını istiyor. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı ise bu talep neticesinde, 30.5.2012 tarihinde KCK davalarında görev yapan 104 avukat hakkında, bazı sanıkların Kürtçe savunma yapmayı istemeleri ve talebin reddi sırasında müdafilerinin, artık savunma olarak yapabileceği bir şey olmadığı gerekçesiyle salt hukuka-yasaya aykırı uygulamaların aracı olmak istemediklerini belirterek; yasal olarak bulunmaları gereken davada duruşmayı terk ettikleri gerekçesiyle Adalet Bakanlığı’ndan soruşturma izni talep ediyor. Ayrıca 8 müdafii hakkında da “oturumlarda söz alarak savunma sınırlarını aştıkları” iddiasıyla ikinci soruşturma izni talep ediliyor.</p>
<p>4.ÖRNEK:</p> <p>ADLİYEDEKİ PROTESTO OLAYINDA FİZİKİ BASKI</p>	<p>Gezi Parkı protestolarında avukatlara uygulanan şiddet: Savunmaya saldırının fiziki görünümü. 11 Haziran 2013 günü, Gezi Parkı olaylarını Çağlayan Adliyesi içinde protesto eden avukatlara, “Savcı tarafından adliye içine çağrılan polisler tarafından müdahale edildi, cübbeleri üzerinde bulunan avukatlar yaka paça, yerlerde sürüklenerek gözaltına alındılar, sağlık kontrolüne götürüldüler ve oradan bırakıldılar.</p>

<p>4. AŞAMA: SAVUNMA ÖRGÜTLERİ ARTIK ÇOK OLUYOR</p>	<p>18 Ocak 2013 günü tüm görsel medya İstanbul’la Ankara illerinde Çağdaş Hukukçular Derneği şubeleri ve Halkın Hukuk Bürosu’na karşı başlatılan operasyon sonunda 10 avukatın tutuklandı.</p> <p>Soruşturma ve dava; Tuzla’da iş kazasında ölen, hakları gasp edilen işçilerden, tutuklanan öğrencilere, cezaevlerindeki insan hak ihlallerinden davalardaki usulsüzlüklere, faili meçhul dava dosyalarından, mültecilerin sorunlarına kadar, “hukukun/uygulamanın sorunlu olduğu her alanda” bazen avukat olarak bazen gözlemci olarak, bazen tüm hukuksuzluk fotoğrafını ortaya koyan raporlarıyla yer alan ÇHD’li avukatlar üzerindeki baskıyı temsil ediyor.</p>
<p>5. AŞAMA: SAVUNMANIN RESMİ ÖRGÜTLERİNE KARŞI DAVA</p>	<p>1- İstanbul Barosu Hakkında Soruşturma (2013) Balyoz Davası’nda yer alan Baro Başkanı ve Yönetim Kurulu üyeleri hakkında; Mahkeme Baro Başkanı ve yönetim kurulu üyeleri hakkında “mahkemeye talimat verir gibi konuştukları” için suç duyurusunda bulunmuştur. 15.3.2013 tarihinde yapılan İstanbul Barosu Olağanüstü Genel Kurulu’nda başta Paris Barosu olmak üzere yabancı barolar ve uluslararası hukuk kurumları en üst düzeyde temsil edilmiş ve İstanbul Barosu yönetiminin yargılanmasıyla ilgili endişeler belirtilmiştir. Aynı 7771 imzalı sonuç bildirgesi önergesindeki temel talep, “savunmaya yapılan saldırılara son verilmesi ve herkese adil yargılanma imkânı tanınması”dır.</p> <p>2- İstanbul Barosu Hakkında Görevden Alma Davası (2025-2026)</p> <p>3- İstanbul Barosu Başkanı ve YK Üyeleri Hakkında Açılan Ceza Davası (2025-2026)</p>

Neoliberal dönemde hukuk, yargı ve avukatlık mesleği tarihsel bir kırılma yaşamaktadır. Kamusal alanın tasfiyesi, devletin despotikleşmesi ve yargının araçsallaştırılması, hukukun adalet üretme kapasitesini ciddi biçimde tahrip etmiştir. Bu koşullar altında klasik ve işçi avukatlar, yalnızca mesleki varlıklarını değil; yok olma tehlikesi karşısında hukukun kazanılmış haklarını, insan haklarına dayanan hukuku “hak öznesi” olarak savunan aktörler olarak tarihsel bir rol üstlenmektedir. Avukatlara yönelik saldırılar bu nedenle bireysel veya ülkemize özgü ihlaller olarak değil; dünya üzerinde hakimiyet kurmaya çalışan neoliberal ideolojinin demokratik hukuk devletlerine; çevreyi, doğayı, insanı koruyan insan haklarına dayanan hukukun kamusal varlığına yönelmiş yapısal saldırılar olarak değerlendirilmelidir 29.1.2026.

Son Söz Yerine:**Tehlikedeki Avukatların Simge İsmi Av. Selçuk Kozağaçlı**

Kozağaçlı 2018 yılında tutuklanıncaya kadar 10.000 civarında insanın avukatlığını üstlenir. O çeyrek yüzyıl boyunca cübbesiyle, mazlum ve mağdur işçilerin, madencilerin, kadınların, çocukların, ezilen, sömürülen, zulüm gören insanların yanında yer alır, onlar için mücadele eder. Toplum Vicdanının Sesidir.

Davada sürekli savcı ve hakim değişikliği nedeniyle toplam 37 savcı ve 42 hâkimin görev yapması da tabii hakim ilkesinin nasıl çöpe atıldığını göstermektedir.

Kozağaçlı devrimci avukatlığı kurumlaştırmış daha doğru ifadeyle, kendini “hak öznesi olarak gören” yeni avukatların yetiştiği bir okula dönüştürmüştür.

Hapiste olmasına rağmen *Çağdaş Hukukçular Derneği* (ÇHD) genel başkanlığı *Avrupa Demokrat Avukatlar* (AED) Örgütü ikinci başkanlığı, *Demokrasi ve İnsan Hakları için Avrupalı Hukukçular* (ELDH) ve *Uluslararası Demokrat Avukatlar* (IADL) örgütlerinin yönetim kurulu üyeliğini üstlenir. *Alman Demokrat Avukatlar Örgütü* tarafından verilen Hans Litten ödülüne; *Emmanuel Kant Vakfı* tarafından verilen “Dünya Vatandaşlığı”; *Paris Barosu* tarafından verilen “Onur”; *Barcelona Barosu* tarafından verilen “Onur” ve *Lawyers for the Lawyers* tarafından iki yılda bir verilen “Hukuk için Mücadele” ödüllerine lâyık görülür.^{iv}

Anısına saygıyla.

ⁱ https://fr.wikipedia.org/wiki/Consensus_de_Washington

ⁱⁱ Gerard Duménil ve Dominique Lévy, s.54, *Kapitalizmin Marksist İktisadi*, İletişim Yayınları, 2009.

ⁱⁱⁱ İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 25/12/2024 tarih, 2024/288036 sayılı hazırlık soruşturma numaralı dosyası

^{iv} Haluk İnancı, “Selçuk Kozağaçlı”, *Cumhuriyet Tarihinden Yüz Portre*, İletişim Yayınları, 2025.

İRMA VAN DEN BERG'İN⁴ KONUŞMASI

AVUKATLARIN MESLEKİ DOKUNULMAZLIĞI VE HAKLARININ KORUNMASINDA ULUSLARARASI MEKANİZMALAR VE ORTAK MÜCADELENİN ÖNEMİ

Fırat Epözdemir'e karşı açılan davanın da duruşmasının görüldüğü bugünde 2026 Tehlike Altındaki Avukatlar Günü vesilesiyle bu etkinlikte konuşma fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim.

Bu ay adeta bir rollercoaster gibi geçti. Sadece birkaç hafta önce, İstanbul Barosu Başkanı ve yönetim kurulu üyelerine karşı açılan ceza davasının karar duruşmasına tanık olduk. Kararın beraat olması bizi elbette mutlu etti ve rahatlattı. Ancak bu dava hiçbir dayanağı olmayan ve hiç açılmaması gereken bir davaydı, bu yüzden yine de iğrenç bir olay olduğunu söylemek gerekir.

Ve sonra dünkü yargılamalar... 2016'da başlayan ve 10 yıldır süren ÖHD davasındaki kararlar beni üzdü ve öfkeliendirdi, eminim birçok kişi de aynı şekilde hissediyordur. Bir kez daha, meslektaşlarımız, sadece işlerini yaptıkları, savunmasız insanların haklarını savundukları, insan haklarını savundukları ve hukukla ilgili konularda seslerini yükselttikleri için terörist faaliyetlerde bulunmakla suçlanarak uzun hapis cezalarına çarptırıldılar. Oysa onlar bir avukatın yapması gerekeni yapıyorlardı. Türkiye'deki avukatların bir kez daha sadece işlerini yaptıkları için bu kadar ağır bir bedel ödediğini görmek çok üzücü.

Fırat'ın Davası?

Böyle durumlarda insanın kendisini yetersiz hissetmesi ve moralinin bozulması kolaydır. Uluslararası gözlemciler olarak, tutuklamaların gerçekleştiği Mart 2016'da buradaydık, ilk duruşmada buradaydık, son duruşmada ve aradaki birçok duruşmada buradaydık. Bu çabamız bu tip mahkumiyet kararlarının alınmasını engellemiyor.

Ancak elbette bu tür bir düşünce tarzı yardımcı olmaz. İngilizlerin dediği gibi, sakın kalmalı ve yolumuza devam etmeliyiz. Sizlere, bu konuda rehberlik edebilecek uluslararası mekanizmalar ve kolektif eylemin önemi hakkında kısaca bilgi vermek istiyorum.

Uluslararası mekanizmalar

Sizi 2020'nin Tehlike Altındaki Avukatlar Günü'ne geri götürmeme izin verin. O gün, Uluslararası Barolar Birliği İnsan Hakları Enstitüsü, Lawyers for Lawyers'ın da dahil olduğu uzun vadeli ortaklarıyla birlikte, Tehlike Altındaki Avukatlar için bir araç seti yayınladı. Bu araç setini IBAHRI ve L4L web sitelerinde bulabilirsiniz. (<https://www.lawyersforlawyers.org/toolkit-on-lawyers-at-risk/>).

Bu araç seti, risk altındaki avukatları korumaya çalışan herkesin çabalarını kolaylaştırmak için gerçekten yararlı bir araçtır. Ayrıca, bu durumdaki avukatları desteklemeyi ve onlara yardım etmeyi amaçlamaktadır.

Araç seti üç bölümden oluşuyor:

1. Avukatları koruyan uluslararası insan hakları çerçevesinin ve başlıca uluslararası mekanizmaların açıklanması ve bunlarla nasıl iletişime geçileceği.

2. Risk değerlendirme ve risk yönetimi kılavuzu: Bu, riskleri nasıl belirleyeceğinizi ve bunlara nasıl yanıt vereceğinizi öğrenmenize yardımcı olabilir.

3. Avukatlara yönelik ihlallere karşı müdahale zinciri.

Şimdi, araç setinde bulunan her şeyi tartışmak elbette imkansız. Bu yüzden L4L'nin dahil olduğu iki uluslararası mekanizmayı öne çıkarmak istiyorum.

İlki, Evrensel Periyodik İnceleme: Ülkelerin başka bir ülkenin insan hakları durumunu tartıştıkları prosedür. L4L, birkaç ortakla birlikte, Türkiye'deki avukatların durumu hakkında en son 2024'te olmak üzere üç kez, evrensel periyodik inceleme raporu sunmuştur. Türk hükümetinden, Avukatların Rolüne İlişkin Temel İlkeler'de belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmesini, avukatları

korumayı ve onların işlerini özgür ve bağımsız bir şekilde yapabilmelerini sağlamasını talep ettik. İnsan Hakları Konseyi'nde açıklamalar yaparak veya ara dönem raporları sunarak bu raporları takip ettik. Amacımız, bu konuyu gündemde tutmak ve çözülene kadar çabalarımızı sürdürmektir.

İkincisi, yargıçların ve avukatların bağımsızlığı konusunda özel raportör, yargıçların ve avukatların hakları konusunda bağımsız uzman. Bildiğiniz gibi, şu anki özel raportör Margaret Satterthwaite. L4L sık sık onunla iş birliği yapıyor. Bu kapsamda bilgi paylaşıyor, stratejiler tartışıyor, etkinliklere katılmasını veya harekete geçmesini istiyoruz. Tehlike Altındaki Avukatlar Günü vesilesiyle, Bayan Satterthwaite, L4L'nin ortak sponsorluğunda düzenlenen bir etkinliğe katıldı ve elbette ABD'deki avukatların zor durumunun yanı sıra, örneğin Gazze ve İran gibi diğer ülkelerdeki avukatların da içinde bulunduğu vahim durum hakkında konuştu. Kanaatimizce Özel Raportör ile çalışmak, sadece dünya çapında avukatların durumuna dikkat çekmek açısından bile son derece yararlıdır.

Şimdi, hepimizin bildiği gibi, otoriterliğin her yerde baş gösterdiği bugünlerde, uluslararası hukuk, insan hakları ve Birleşmiş Milletler de giderek artan bir tehdit altında. Mevcut sistem ise hiçbir şekilde mükemmel değil. Oldukça yavaş ve kolay çözümler barındırmıyor. Ancak buna rağmen kanaatimce, bu sistemi desteklemek hala daha değerlidir. Kurallara dayalı düzeni geride bırakıp, en güçlüler yönetilen bir dünyaya teslim olursak, azınlıkların ve insan haklarının artık tartışılmayacağından ve daha da az korunacağından emin olabiliriz. Ve bu, onların haklarını koruyan avukatların daha da fazla hedef alınacağından da emin olabileceğimiz anlamına gelir.

Kolektif eylem

L4L, diğer kuruluşlarla ve özellikle birlikte çalıştığımız ve savunduğumuz avukatlarla sürekli iş birliği içinde olan küçük bir Hollanda kuruluşudur. Birlikte bildiriler hazırlıyor, BM ve diğer uluslararası kuruluşlara birlikte raporlar sunuyor, birlikte etkinlikler düzenliyor ve birlikte davaları takip ediyoruz. Ve biz her zaman ağımızı genişletmek istiyoruz. Bu nedenle, ilgilenen herkesi

ağımıza kaydolmaya davet ediyorum. (<https://www.lawyersforlawyers.org/join/>) Ađ üyesi olursanız, periyodik haber bültenleri aracılığıyla kampanyalar ve eylemler hakkında ve nasıl katılabileceğiniz konusunda bilgilendirileceksiniz. Örneğin, her yıl, 10 Aralık Uluslararası İnsan Hakları Günü'nde, ađ üyelerimizden Avukatları Serbest Bırakın kampanyamız kapsamında tutuklu avukatlara tebrik kartları yazarak katılmalarını rica ediyoruz. Dünyanın dört bir yanındaki meslektaşlarımızdan bu tutuklu avukatlara kartpostal gönderilmesi ne kadar harika olurdu, değil mi?

Ancak esasında kolektif eylem denilince, aklıma her zaman sizler, Türkiye'deki meslektaşlarımız geliyor. Karşılaştığımız tehditlere karşı kolektif olarak mücadele etme şekliniz gerçekten etkileyici, takdire şayan ve dokunaklı. Örgütleniyorsunuz, meslektaşlarınızın davalarının duruşmalarına kalabalık bir şekilde katılıyorsunuz ve etkileyici açıklamalar yapıyorsunuz. Baro başkanlarının ortaya koyduğu tavır dikkat çekici ve hayranlık uyandırıcıydı. Hepiniz, Hollanda gibi ülkelerdeki avukatlar için harika bir örnek teşkil ediyorsunuz. Nitekim bizler de sizinkiler kadar ağır olmasa da şu ana kadar tehditlerle karşı karşıya kaldık. Sizlerden çok şey öğrenebiliriz.

Bence, uluslararası gözlemciler olarak gücümüzün asıl kaynağı azimdir. Mümkün olduğuunca çok sayıda farklı ülkeden gözlemciyle varlığımızı sürdürmeliyiz. Bu konuda birlikte çalışarak mümkün olduğuunca görünür ve etkili olmalı, varlığımızı hissettirmeliyiz.

Bu da beni son iki gündür gözlemlediğimiz davalara geri getiriyor ve şunu söyleyerek bitirmek istiyorum: Türkiye'deki cesur meslektaşlarımızla dayanışma içinde olmaktan gurur duyduğumuza ve bunu sürdüreceğimizi söylediğimde, tüm uluslararası gözlemciler adına konuştuğumu düşünüyorum.

Hepimiz birlikte, savunmanın susturulmamasını sağlamalıyız!

Teşekkür ederim.

PIERRE-ANN LAUGERY'NİN⁵ KONUŞMASI

SAVUNMA DOKUNULMAZLIĞI VE SAVUNMAYI SAVUNMAK

Sayın Başkan,

Değerli Meslektaşlarım, Sevgili Dostlar,

Bugün burada, Hauts-de-Seine Barosu, Fransız baroları ve onların kurumları, hak savunucusu dernekler, dünyanın dört bir yanında tehlike altındaki avukatlar, Sınır Tanımayan Savunma ve Lawyers for Lawyers adına söz alma ayrıcalığına sahibim. Öncelikle, insan haklarına saygı için cesaretle mücadele ettiğiniz bu son derece zor dönemde, sizlere sarsılmaz desteğimizi ifade etmek isterim.

Savunma dokunulmazlığı bir yanılısama değil, hukuk devletinin asli ve vazgeçilmez unsurlarından biridir.

Dokunulmazlık, ulusal hukukta ve yakın zamanda uluslararası hukukta (bkz. Avrupa Sözleşmesi) tanınmış bir hukuki ayrıcalıktır. Bu ayrıcalık, belirli kişilerin görevlerini yargısal baskılar dâhil her türlü baskıdan uzak, özgürce yerine getirebilmelerini sağlamak amacıyla öngörülmüştür.

Bu cezai dokunulmazlık, yalnızca görevlerin ifası kapsamında ve bu görevler nedeniyle açıklanan görüşler ile gerçekleştirilen fiiller için geçerlidir. Dolayısıyla, görevle ilgisi bulunmayan, görevden ayrılabilir bir fiil dokunulmazlık kapsamı dışında kalır.

Avukat da bu kişilerden biridir.

Dikkate değerdir ki, dokunulmazlık kavramı, tıpta yüzlerce yıllık bilimsel çalışmalar sonucu ortaya konulan immünoloji ilkeleleriyle de örtüşmektedir.

5 Sınır Tanımayan Savunma-Dayanışma İçinde Avukatlar / Hauts-de-Seine (Fransa) Önceki Baro Başkanı

Bu ilkeler şunlardır:

- Enfeksiyona yönelik saldırıları tanıyabilme yetisi,
- Enfeksiyonu tespit edip onunla mücadele edebilme kapasitesi,
- Önceki enfeksiyonlara ilişkin hafıza ve birikim,
- Enfeksiyon ortadan kaldırıldıktan sonra uygun bir yanıt geliştirebilme yeteneği.

Hukuk açısından “enfeksiyon”, hukuk devletinin inkârıdır; temel özgürlükleri zehirleyen bir virüstür ve kuralın yerini gücün aldığı bir hastalıktır.

Tedavi ise; ifade özgürlüğü, hukuk kuralına saygı, düşüncenin akılselikle dile getirilmesi, delilin tutarlılığı ve yargının bağımsızlığı gibi değişmez ilkelere dayanan bir bütünün uygulanmasıdır.

Fransız hukukunda bu yaklaşım, Medeni Kanun’un 21-24. maddeleri uyarınca kabul edilen Vatandaşın Hak ve Ödevleri Şartı ile de ilişkilendirilebilir. Bu metin, Cumhuriyetin temel değer ve ilkelerini hatırlatmakta; Anayasa ve Fransa yasalarından doğan hak ve yükümlülükleri ortaya koymaktadır.

Her ne kadar ifade özgürlüğü bu Şart’ta açıkça yer almasa da, şu güvence aracılığıyla zımnen varlığını sürdürmektedir:

“Hiç kimse, görüşlerinin kamu düzenini bozmadığı sürece, düşüncelerinden dolayı rahatsız edilemez; her vatandaş konuşmak, yazmak ve basmakta serbesttir; ancak bu özgürlüğün kötüye kullanımı hâlinde, kanunda öngörülen sorumluluk doğar.”

Savunma dokunulmazlığı meselesi —genel olarak savunma, özel olarak avukatlar bakımından— bugün dünya genelinde hak savunucularının mesleklerini icra etmelerinin engellendiği, tutuklandığı, yargılandığı, mahkûm edildiği ve hatta kimi zaman ortadan kaldırıldığı gerçeği karşısında son derece yakıcı bir hâl almıştır.

Bu noktada şu soru kaçınılmazdır:

Avukat, sıradan bir vatandaş mıdır?

24 Kasım 2006 tarihinde Brüksel’de CCBE tarafından kabul edilen Avrupa’da Avukatlık Mesleğine İlişkin Temel İlkeler Tüzüğü, avukatlık mesleğini düzenleyen ulusal ve uluslararası tüm kuralların ortak temelini oluşturan on ilkeyi ortaya koymaktadır. Avrupalı Avukatlar Etik Kuralları ise 28 Ekim 1988 tarihine dayanmaktadır.

Bu temel ilkelerin başında şu ilke gelmektedir:

“Avukatın bağımsızlığı ve müvekkilinin savunmasını özgürce üstlenebilmesi.”

Ayrıca, Avrupa Birliği içinde ve dışında, mesleki andlarımızla kutsanan ilkelerin ötesinde şu ilke de yer almaktadır: “Hukuk devletine saygı ve adaletin iyi işleyişine katkı.”

Bu nedenle, şahsen “yargının yardımcısı” ifadesinden her zaman nefret etmişimdir; onun yerine “yargının ortağı” tanımını tercih ederim. Ne var ki, yargı kurumunun da avukatı böyle görmesi gerekir; bu ise çoğu zaman mümkün olmamaktadır. Zira sıklıkla “yargının işini zorlaştıranlar” olarak algılanmaktayız.

Bununla birlikte, Avrupa barolarının temsilcileri tarafından özgürlük ilkesi güçlü bir şekilde yeniden teyit edilmektedir. Bu ilke; ifade özgürlüğünü, savunma stratejisi seçimini, uzlaşmayı ya da gerekli görüldüğünde kopuşu da kapsar. Avukatın misyonuna saygı, hukuk devleti ve demokratik toplumun vazgeçilmez koşulu olarak bir kez daha vurgulanmaktadır.

Avukatlık Mesleğinin Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 17 Ocak 2025 tarihinde Brüksel’de sunulmuştur. Bu sözleşme, mesleğin bağımsızlığını ve tehlike altındaki avukatların korunmasını güçlendirmeyi amaçlayan, üçüncü devletlerin de imzasına açık, bağlayıcı ve son derece önemli bir uluslararası araçtır.

Dünya genelinde —hatta sözde “insan haklarının ülkesi” olarak bilinen yerlerde dahi— hukuk devletinin gerilemesi karşısında, avukatlara yönelik tehditler artmıştır. Haksızlıkları dile getirme kapasitemiz ve hukukun uygulanmasını sağlama görevimiz bizi bir karşı güç konumuna yerleştirmektedir; otoriter rejimler —yalnızca onlar değil— bu durumdan rahatsızlık duymaktadır.

Bu nedenle mesleğe yönelik saldırılar artmakta, hukuk devleti tehlikeye girmekte ve asli görevimiz olan, yargılananları savunmak ve yalnızca hukuku, ama hukukun tamamını uygulamak giderek zorlaşmaktadır.

İşte bu sebeple söz konusu Sözleşme hazırlanmıştır. Sözleşme şu ilkeyi de içermektedir:

“Avukatların maruz kaldıkları saldırılara, tehditlere ve yıldırmalara karşı korunması; ifade özgürlüklerinin güvence altına alınması; siyasi makamların avukatların üstlendikleri davalara müdahalesinin önlenmesi ve tutuklu avukatların hukuki temsile erişim hakkı.”

Bu Sözleşme’yi onaylayan devletler, avukatların bağımsızlığını ve güvenliğini garanti etmekle yükümlü olacaklardır.

Sözleşme, 14 Mayıs 2025’te Avrupa Konseyi üyesi devletlerin yanı sıra üçüncü devletlerin imzasına açılmıştır. Avrupa Konseyi Hukuki İşbirliği Komitesi (CDCJ) ise Mart 2025’ten itibaren, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve AİHM içtihadına açıkça atıf yaparak şu hususu vurgulamıştır:

“Avukatların ve meslek örgütlerinin, hukuk devletinin savunulmasındaki, adalete erişimin güvence altına alınmasındaki ve insan hakları ile temel özgürlüklerin korunmasındaki temel rolü.”

Bugün itibarıyla 25 ülke bu Sözleşme’yi imzalamıştır; son imzacı 21 Ocak 2026 tarihinde Portekiz olmuştur. Bu önemli bir sayı olmakla birlikte yeterli değildir. Zira kamunun yargı sistemine duyduğu güven, siyasi iktidarların avukatlara tanıdığı role doğrudan bağlıdır.

Sözleşmenin yürürlüğe girebilmesi için, en az altısı Avrupa Konseyi üyesi olmak üzere sekiz ülke tarafından onaylanması gerekmektedir.

Ancak meseleyi yanlış yerde tartışmayalım.

Zira yalnızca metinlere, sözleşmelere ve anlaşmalara dayanmak yeterli değildir; bunların güç ya da tehdit yoluyla bertaraf edilebil-

diğini hepimiz biliyoruz. Bunlar gerekli ama geçici koruma kalkanlarıdır.

Bugün, burada, Türkiye’de;

- DEM Parti’nin gösterisini izlerken gözaltına alınıp sınır dışı edilen Fransız gazeteci Raphaël Boukandoura’nın durumunu,
- Başkan Kaboğlu ve Yönetim Kurulu üyelerinin beraat kararına karşı savcılığın istinaf başvurusunu,
- ABD’de ICE milislerinin müdahalelerini, İsrail’in sömürgeci politikasını, Azerbaycan’ın Dağlık Karabağ’ı işgalini ya da Putin’in Kırım’ı ilhakını, kim, hangi riskleri göze alarak yorumlayabilir?

Bu olayları, halkların maruz kaldığı koşulları ve çatışma bölgelerinde görev yapan avukatların durumunu dile getirenler, rejim karşıtı ve ortadan kaldırılması gereken tehditler olarak damgalanmadan bunu yapabilir mi?

Değerli Meslektaşlarım,

Bugün uluslararası durum son derece belirsizdir. Aşırılıkların yükselişi ve otoriter rejimlerin çoğalması, insan haklarını ve temel özgürlükleri ciddi biçimde zayıflatmaktadır. Bireysel özgürlükler daralmakta, bu da görevimizi her geçen gün daha zor hâle getirmektedir.

Fransa’da dahi, İsrail hükümetinin politikalarını eleştirmeyi suç sayabilecek bir yasa tasarısı parlamentoya sunulmuştur. ABD’de yargıçlar, aşırı sağcı bir partiye ilişkin davalar nedeniyle baskı altındadır. Dünyanın her yerinde avukatlar, yalnızca mesleklerini icra ettikleri için tehdit edilmekte, yargılanmakta ve hapsedilmektedir.

Savaşlar ve sınır çatışmaları nedeniyle mesleğini icra edemeyen, ya da hayatını riske atarak her şeyini kaybetmiş olanları savunan avukatları da unutmamak gerekir.

Değerli Meslektaşlarım,

Bugün bizi bir arada tutan ortak değerler; dayanıklılık, kardeşlik, azim ve cesarettir.

Dilerim ki bunları mümkün olduğunca uzun süre koruyabilelim.

Hepinize teşekkür ederim.

Av. Damla Atalay: Bu değerli sunumu için Pierre-Ann'a ve bu değerli sunumu anlayabilmemizi sağlayan değerli meslektaşımız Av. Selen Bilgesu Tamer'e teşekkür ediyorum kendim ve hepimiz adına.

Artık son kısma geldik. Sentezi gerçekleştirmek üzere Sayın Dr. Av. Yalım Yarkın Özbalcı'ya sözü veriyorum.

AV. DR. YALIM YARKIN ÖZBALCI'NIN⁶ SENTEZ RAPORU

Herkese iyi akşamlar;

Damla Atalay'a, Antonio Fraticelli'ye, Irma van der Berg'e, Pierre-Ann Laugery'ye, Haluk İnanıcı'ya, tercüme ile katkı sağlayan Av. Selen Bilgesu Tamer'e ve sayın başkanımız Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu'na teşekkür ederim.

Bütün konuşmaların birbirine bağlandığı noktalar neler oldu: Kısaca bunu anlatıp, müsaade olursa birkaç cümle de kendim eklemeye çalışacağım.

Sayın başkanımız **İbrahim Kaboğlu'nun konuşması**, sadece avukatların tehlike altında olması değil, avukatlığın bir meslek olarak tehlike altında olması, hedefte olanın da esasında hukuk olduğundan bahsederek başladı ve Türkiye'deki dönüşümü daha ilk ayağı olan üniversitelerden hareketle ele aldı. Bu bakımdan akademilerin sayısının artması ama bir yandan akademisyenlerin atılması bir mesele olarak ortaya kondu. Ardından öğrencilerin çeşitli hukuk mesleklerine geçerken yaşadıkları sorunlar, liyakat problemleri, bunun yarattığı ekonomik dönüşümlerle şekillendi. Dolayısıyla daha en başta eğitimden başlayan bir süreç içerisinde hukukun nasıl hedef alındığını ifade etti sayın başkan. Ama bunun yetmediği, yakın tarihimizde baroların bölünmeye çalışıldığı örneği ile vurgulandı ve bunca imkana rağmen bunun da yetmediği anlaşılınca, artık baroların ceza soruşturması ve kovuşturması ile, üstelik avukatlık meslek kurallarındaki usul güvencelerine dahi riayet edilmeksizin, hedef alındığı söylendi. İlginç, zira avukatlar için öngörülen kanuni güvenceler söz konusu barolar olduğunda dahi uygulanmıyor. Bunu İstanbul Barosu davası esnasında mahkemeye şöyle ifade etmiştim: Kanun hükmüne bir temenni, "olursa çok güzel olur" diye yazılmış bir dilek gözüyle bakılıyor. Fakat bu güvenceler bizim uluslararası yükümlülüklerimizin bir gereği. Sayın

6 İstanbul Barosu, Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi Misafir Doktor Öğretim Görevlisi.

başkanımızın konuşması bir yönüyle de aslında bunun avukatın iç ve dış haysiyetiyle nasıl bağlandığını, avukatın iç ve dış haysiyetinin aslında bir yanıyla sadece hukukun dışından değil, içerisinden gelen saldırılarla da zedelendiğini ifade etti. Sayın Kaboğlu çok önemli bir ilkeyi daha söyledi (ki bunu hukukun siyasete tabi olmaya başladığı bu günlerde tekrar tekrar hatırlamak lazım): Asıl siyasetin hukuka tabi olması gerekir, asıl siyasetin hukuk kurallarıyla işlemesi gerekir.

Ardından bizim yerel örneğimizden başlayan ve hepimizin artık neredeyse içselleştirdiği bu yolculuğumuz, **Sayın Haluk İnancı'nın konuşması**yla aslında evrensel bir köken itibarıyla ifade edildi ve bence çok da isabetli bir biçimde, esasında meselenin bir ekonomik yolculukla başladığı söylendi. Aslında 45 yıla yakın bir ekonomik dönüşüm. Bu bağlamda Reagan ve Thatcher dönemine yaptığı atıf şu açıdan da ilginçtir: Tam olarak bu dönemde, Amerikan hukukunda örneğin, hukuka aykırı delilin dışlanması kuralına getirilen çeşitli istisnaların sayısı artmaya başlar. Zira hukuka aykırı deliller olmazsa, ayakta duramayacak yargılamalar, “devletin buna ihtiyacı var” denilerek, (ki o yıllarda crack-demic denilen bir uyuşturucu salgını var Amerika’da), sürdürülür ve adil yargılanma güvenceleri sarsılmaya başlar. Sayın İnancı'nın konuşması aslında devletlerin nasıl piyasa ekonomisinin gardiyanına dönüştürmeye başladığından hareket etti. Bunun nasıl 10 emir itibarıyla geliştiğini söyledi. Ve devamında Türkiye'nin 5 aşamadan mürekkep yolculuğunu vurguladıktan sonra, avukatlığın tarihiyle ilgili çok önemli bir hatırlatma yaptı: Avukatlık, 3 asır boyunca kamusal alanın kurulmasına ne kadar önemli bir görev üstlendiyse dedi -ki son derece isabetli bir tespit, ben de katılıyorum- şimdi, piyasa nedeniyle hedef alınan bu kamusal alanın korunması açısından da görevde ve tam da bu sebeple hedefte, dedi.

Antonio Fraticelli'nin ise **konuşmasında** şöyle çok önemli iki sorusu oldu. Birincisi, saldırıların kaynağı sadece devletler mi diye sordu. Ki son derece doğru. Tabi ki avukatlar yasadışı örgütler tarafından hedef alınmaya alışkınlar maalesef. Devletler tarafından da durum benzer. Fakat artık yeni bir rakibimiz daha var. O da uluslararası şirketler. Multinasyonel şirketlerin de hedefinde-

yiz. Dolayısıyla bizi kimin hedefe koyduğunu iyi anlamak lazım. Bu soru bence kıymetli. Bir ikinci soru, dayanışmanın yeterli olup olmadığı sorusu üzerinden hareket etti. Zira Antonio, yine diğer konuşmacıların da daha somutlaştırdığı üzere, dayanışma kavramının bir gönül birlikteliği olarak ifade edilirse, ancak bir itici güç olabileceğini, ve fakat tek başına yeterli olmayacağını, bir strateji çizilmesi gerektiğini ve bu strateji konusunda da gerekli aksiyonların alınması gerektiğini ifade etti. Diğer konuşmacılar zaten bu konuda çeşitli yaklaşımlarda bulundular. Şimdi kısaca onlara da değineceğim. Ama Antonio'ya herhalde şu soru sorulabilir: Tisk altındaki avukatlar için bu sene hangi ülkeyi aday göstereceğiz diye kendi aralarında konuştuklarında her sene daha da zorlanıyorlardır. Her sene o listeye yeni yeni ülkeler ekleniyordur. Ve her sene bu seçim biraz daha zorlaşıyordur. Öyle mi? Nitekim Türkiye'de yaşananlara baktığımızda biz şunu düşünmüşüzdür eminim: Aslında Türkiye de bu sene odak ülke olabilirdi. Nitekim baro yargılanıyor, yönetim kurulu yargılanıyor, yönetim kurulu üyeleri tutuklanıyor. Ama meselenin özü aslında küresel bir hedefte olma hali.

Şimdi, **Pierre-Ann Laugery'nin konuşmasından** hareket etmek istiyorum. Kullandığı dokunulmazlık kavramının tıbbi immünoloji terimi ile benzerliğine dikkat çekti. Belki bir yanıyla da Türkçe'de bağışıklık kavramıyla da kullanılabilir. Bağışıklık kavramının tıbbi kökeniyle benzerliğini ifade ettikten sonra enfeksiyona karşı vücudun neler yaptığından bahsetti. Bunların bir kısmını biz gerçekten yapıyoruz ama bir tanesi üzerinde düşünmek istiyorum. Öncelikle hastalığı tanıma, sonrasında bununla mücadele etme kısmında etkiliyiz. Ama belki şurada bir problemimiz var: Hafıza. Gerçekten de vücut bir virüsü yendikten sonra o virüsün ne olduğunu unutuyor, onu hep aklında tutuyor ve zamanı geldiğinde o baş göstermeye başladığında kişiyi tekrar hasta etmesine izin vermeksizin o virüsü yok ediyor. Bizde ise hafıza, insanlar açısından, hukuk devletine yönelen müdahaleler açısından aslında bir problem. Zira unutuyoruz. Neyi unutuyoruz? 1945'i unutuyoruz. 1945'te biten süreci unutuyoruz. Bu bakımdan neyi hatırlamamız lazım? Bizi hangi virüsün beklediğini hatırlamamız lazım. Bu önemli. Bunun dışında, yine Pierre-Ann konuşmasında uluslararası aktörlerin hukuku bir yandan korumaya çalışmasından da bahsetti. Hatırlanırsa za-

manlaması itibariyle de son derece kıymetli olan Avukatlığın Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin ilk uluslararası kolokyumuna biz burada ev sahipliği yapmıştık, Yakın zamanda, Almanya da onayladı sözleşmeyi. Nitekim yürürlüğe girmesi için 6'sı Avrupa Konseyi ülkesi, toplam 8 ülkenin onaylaması gerekiyor. Ancak yine kendisinin çok isabetli bir tespiti var. Nihayetinde bu sadece bir metin. Bu sadece bir metin olduğu için aslında ona güç verecek olan şey içinde yazan şeyler değil, onun nasıl kullanılacağı meselesi. Zannetmiyorum ki birçok ülkenin Anayasasında elkoymanın kaç saat içerisinde hakim tarafından oyalanmazsa delilin hukuka aykırı sayılacağına dair bir belirleme olsun. Biz Anayasamızda buna dahi yer vermiş bir ülkeyiz. Ama heyhat, uygulamadıktan sonra oradaki metnin ne kadar detaylı olduğunun ne önemi var. Nitekim Pierre-Ann'ın tespitinin önemi burada: Sözleşmenin gücünü aslında ona ne kadar sahip çıkılacağı belirleyecek.

Şimdi **Irma van der Berg konuşmasında** çok daha ilginç bir örnekle hareket etti. Yani uluslararası bir problemle, uluslararası alanda nasıl mücadele ettikleri meselesine odaklanan bir konuşma gerçekleştirdi. Bu bakımdan mensubu olduğu ve bizimle de paylaştığı Lawyers for Lawyers çok ilginç bir deneyim. Esasen sayıca son derece az bir grup Hollandalı hukukçudan, avukattan bahsediyoruz. Fakat kıymetli bir iş ortaya koyuyorlar: Birincisi elbette başka ülkelerdeki meslektaşlarıyla dayanışıyorlar. Buradaki duruşmalara geliyorlar. Herhâlde benden daha fazla duruşma takip etmiştir artık Türkiye'de. Fakat bunun dışında başka bir şey daha yapıyorlar: Raporluyorlar. Ve yaptıkları raporları uluslararası olarak, ilgili uluslararası örgüt mekanizmalarıyla paylaşıyorlar, böylece hukuka aykırılıkların, bizim çoğu zaman karşılaştığımız, sineye çekmeye alıştığımız, alıştırıldığımız hukuka aykırılıkları kayıt altına alıyorlar. Bunların aslında belirli bir izlek içerisinde nasıl geliştiğini, bununla nasıl mücadele etmemiz gerektiğini gösteren bir raporlama faaliyetleri sergiliyorlar. Konuşmasında da üzerinde durduğu üçüncü bir faaliyetleri ise çevrimiçi bir rehber (<https://www.lawyersforlawyers.org/what-we-do/empower/toolkit-for-lawyers-at-risk/>). Bu rehberde hem avukatlar hedef alındığında kullanabilecekleri mevzuatlar, içtihatlar var. Ama bunun da ötesinde hangi organizasyonlarla kimlerle temas edebilecekleri, risk tespitinin nasıl yapıla-

cağı ve mücadele zincirinin nasıl korunacağı da yer alıyor. Çünkü şöyle diyorlar: Artan otoriterliğe teslim olunamaz. Evet, küresel bir problemimiz var ve bunun için hep beraber harekete geçmemiz lazım ama bu nasıl başlayacak? İşte belki böyle ufak ufak örnekler sayesinde başlayacak.

Dolayısıyla benim **konuşmaların genelinden çıkarttığım sen-tez**, avukatların Türkiye’de belki biraz daha altı koyu çizilmiş olmakla beraber, dünya genelinde ekonomik dönüşüm gözetilerek hedef alındığı ve bununla mücadele açısından çeşitli çareler düşünüldüğü ve hem uluslararası ölçekte devletlerin dahil olduğu ama aynı zamanda bir küçük grup avukatın da bu sürece destek olabileceği bir sistemin de tasarlanabileceği yönünde.

Şimdi son birkaç cümleyi de kendim eklemek istiyorum müsaade ederseniz. Aslında demokratik hukuk devletini koruyacağız diye yapılanların, demokratik hukuk devletinin sonunun getireceğini avukatlar çok uzun yıllardır söylediler. Neler yapıldı hepimiz gördük. Bütün dünyada da oldu, Türkiye’de de. Olağanüstü yargılamalar oldu. İstihbarat örgütleriyle ceza davası dosyalarında çok daha sık karşılaşmaya başladık. Bunun dışında avukat-müvekkil gizliliği sürekli hedef alındı. Örneğin kara paranın aklanmasıyla mücadele kapsamında avukatların müvekkillerini ihbar yükümlülüğü Türkiye’de de getirilmeye çalışılıyor. Dünyada da böyle bir problemimiz var. Oysa avukatlar bu sorunu en başından beri gördüler ve söylediler. Peki neden bu şekilde cereyan ediyor?

Şüphesiz sayın hocamızın sitemi haklı. Sayın konuşmacılar da ifade ettiler: Biz bugün bu salonda insan hakları konuştuğumuz için sayımız biraz az. Ama faraza tüketici haklarını konuşuyor olsaydık, o zaman sayımız çok olurdu. Bunun nedeni üzerine düşünmek lazım.

Tabi şunu da belirtmeliyim, ki bir kaygı ısrarla zikrediliyor ve ben bazen “şüyuu vukuundan beterdir” diye düşünüyorum, bazen “Cassandra’nın kehanetidir bu, söyleye söyleye gerçek yapmamak lazım” diye. Söylenen şu: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’ni kabul ettiğimiz 1948 yılından beri kurduğumuz düzen acaba yıkılıyor mu? Yani yıkılabilir, nitekim görünen o. Ama yıkılırsa yıkılsın. Avu-

katlık 1948 yılında başlamadı. Yüzlerce yıllık bir tarihi var. Şimdi, burada pes etmeyeceğiz.

Ama belki şunu hatırlatmak lazım: Avukatlar yani sizler, bizler, uluslararası alandan destek için gelen meslektaşlarımız nihayetinde halkın haklarına sahip çıkmaya çalışıyoruz. Bu mücadeleye bir şekilde halkı dahil etmez isek, işte Silivri’de yargılandığımızda sadece biz bize kalırız. Bireyler yargılandığında, örgütler (örneğin sivil toplum örgütleri, siyasal partiler) yargılandığında hep biz oradayız. Ama biz yargılandığımızda ekseriyetle yalnızız.

Belki de kendimizi, derdimizi iyi anlatamıyoruz. Nihayetinde bizimkisi bir meslek ama gerçekleştirmeye çalıştığımız bir idealin sunduğu bir meslek. O ideal ise halkın haklarını korumak. Dolayısıyla bu mücadeleye sadece kendi kendimize vermeyi değil, halkı da nasıl dahil edeceğimizi, çünkü koruduğumuzun halkın hakkı olduğunu hatırlamak ve bunu topluma hatırlatmak lazım. Çok teşekkür ederim.

UYGULAMADA AVUKAT

İCRA VE İFLAS KANUNUNDA (İHALE BEDELİNİN ÖDENMEMESİNİN SONUÇLARI) İLE İLGİLİ SON BİR İÇTİHADIN TAHLİL VE ELEŞTİRİSİ

Av. Talih UYAR

Bilgi Notu

Yüksek mahkemenin aşağıda paylaşılan içtihadı çok 'isabetli' ve 'yerinde' bir karardır. Çünkü; uygulamada tereddüt konusu olan bir konuyu aydınlatarak, konuya açıklık getirmektedir: İhaleye "teminat yatırmadan" katılabilen kişiler (İİK m. 114/VI-6; 126/I) katıldıkları ihalede en yüksek teklifte bulunarak (İİK m. 115/I, c:2 ; 129) satışa çıkarılan taşınır/taşınmazı satın alan (alacaklı/ hissedar), daha sonra teklif ettiği ihale bedelini yatırmaz ve satılan mal tekrar ihaleye çıkarılırsa, yapılacak olan bu ihaleye, daha önce ihaleye girip en yüksek teklifte bulunduğu için satın aldığı taşınırın/taşınmazın ihale bedelini yatırmayarak 'ihalenin iptaline' neden olan alıcı, daha sonra yapılacak olan ihaleye katılabilir mi ?

İcra ve İflas Kanunu'nda (ve *İcra ve İflas Kanunu Nizamnamesinde*¹; *İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğinde*²) bu konuda açık bir düzenleme bulunmadığı için uygulamada farklı yollar izlenmektedir: Kimi İcra Daireleri (ve Satış Memurlukları) bu durumda '*önceki ihale bedelini yatırmamış olan alıcıyı yapılan ihaleye hiç sokmamakta*', kimi İcra Daireleri (ve Satış Memurlukları) '*önceki ihale bedelini yatırmamış olan alıcıyı, teminat yatırdığı takdirde ihaleye sokmakta*,' kimi yerlerde ise '*önceki alıcı ihaleye sokul-*

1 Bknz: 02.10.1932 gün ve 2215 sayılı Resmi Gazete - Nizamname metni için bknz: Arslan, R. Yılmaz, E. / Ayvaz, S.T. / Hanağası, E: Notlu – Gerekeçeli İcra ve İflas Kanunu, 12. Bası, 2025, s:377-383

2 Bknz: 11.04.2005 gün ve 25783 sayılı Resmi Gazete – Yönetmelik metni için bknz: : Arslan, R. Yılmaz, E. / Ayvaz, S.T. adı geçen eser age. s: 377-469

makta ancak gerçekleşecek ihale sonucunda, yatan ihale bedelinden payına düşeni kendisine ödenirken, daha önce yatırmamış olduğu teminat miktarı kendisinden kesilerek kalan miktar ödenmektedir...'

Yüksek mahkeme, aşağıdaki içtihadında “İcra ve İflas Kanununda, birinci ihaleyi alıp, ihale bedelini ödemeyerek ihalenin iptaline neden olan alıcıların ikinci ihaleye katılmalarına yasal bir engel bulunmadığını” belirtmiştir.

Yüksek mahkeme, “önceki ihale bedelini yatırmayarak ihalenin iptaline neden olan alıcıya, kesinleşen (sonraki) ihaledeki payına düşen ihale bedeli ödenirken, yatırmamış olduğu teminat tutarının kesilip kesilmeyeceği” konusuna değinmemiştir.

Hemen belirtelim ki; hazırlanmış olan “CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞI”NDA bu konuda bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanımızca, yapılacak yeni yasada bu konuda özel bir düzenleme yapılmalıdır.³

Av. Talih UYAR

12. HUKUK DAİRESİ

(26.11.2025 T. E: 8257, K: 7645)

İcra ve İflas Kanunu'nda birinci ihaleyi alıp ihale bedelini ödemeyerek ihalenin iptaline neden olan alıcıların ikinci ihaleye katılmalarına yasal bir engel bulunmadığı- İhale alıcılarının ihalenin son günü pey sürmesi ve o zaman kadar başka bir kimenin de pey sürmediği göz önüne alındığında fahiş pey sürerek ihaleye katılımın engellendiğinden de söz edilemeyeceği- Şikayetçi paydaşların ihalenin feshi isteminin reddi gerekir.

Yukarıda tarih ve numarası yazılı Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın müddeti içinde temyizden tetkiki ihale alıcıları ta-

3 Bknz: Uyar, T. “CEBRİ İCRA KANUNU TASLAĞI”NDA YER ALAN BAZI HÜKÜMLERİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ... (ABD,2026, S: Ocak-Şubat/2026, s:764 vd.)

rafından istenmesi üzerine bu işle ilgili dosya daireye gönderilmiş olup, dava dosyası için Tetkik Hakimi ... tarafından düzenlenen rapor dinlendikten ve dosya içerisindeki tüm belgeler okunup incelendikten sonra işin gereği görüşülüp düşünüldü:

Şikayetçi paydaşların icra mahkemesine başvurusunda, sair şikayetlerinin yanında ihale alıcısı paydaşların ilk arttırmada satışı engellemek amacı ile bilinçli şekilde fahiş fiyat teklifinde bulunduğunu, bu teklif nedeni ile diğer taliplilerin yeni teklif vermelerinin engellendiği, bunun üzerine ihale alıcıları paydaşların ikinci arttırmaya teminatsız olarak alınmasının hata olduğu ileri sürülerek ihalenin feshinin talep edildiği, İlk Derece Mahkemesince, şikayetin reddine karar verildiği, şikayetçiler tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine, Bölge Adliye Mahkemesince, taşınmazın muhammen bedelinin 1.513.125,50 TL olup, saat 13.41'de bitecek birinci arttırmada ihale alıcılarının 13.40'da 1.500.000.000 TL gibi afaki bir pey sürerek diğer katılımcıların sürülen peyin üstüne çıkmalarının engellendiği, şikayet konusu ikinci arttırmada ise sadece paydaş ihale alıcılarının teklif sunduğu ve 911.514 TL pey sürerek ihaleyi kazandıkları, birinci arttırmada sağlıklı teklif yapılmasının engellenerek ikinci arttırmanın yapılmasını sağlayan ve muhammen bedelin %50'si tutarı ile taşınmazı alan ihale alıcılarının ihaleye fesat karıştırdıkları gerekçesi ile İlk Derece Mahkemesi kararının kaldırılmasına, şikayetin kabulü ile ihalenin feshine karar verildiği görülmüştür.

7343 sayılı Kanun'un 17. maddesi ile değişik 2004 Sayılı İİK'nın "ihalenin yapılması" başlıklı 115. maddesinde; "...İhale alıcısının en yüksek teklifi verip de süresi içinde ihale bedelini yatırmaması hâlinde alınan teminat iade edilmeyip öncelikle satışmasraflarından düşülmek üzere hak sahiplerine alacaklarına mahsuben ödenir.

İcra müdürü, asgari ihale bedelinin teklif edilmediği, en yüksek teklif verenin ihale bedelini yatırmadığı veya teklif verme süresinin bitiminden önce borcun ödendiği hâllerde, ihalenin yapılamadığını veya iptal edildiğini tutanakla tespit eder. Asgari ihale bedelinin teklif edilmediği veya en yüksek teklif verenin ihale bedelini yatır-

madığı hâllerde ikinci artırma, birinci artırmadaki şartlar çerçevesinde daha önce ilan edilen tarihte başlar.»

30.11.2021 tarihinde yürürlüğe giren 7343 sayılı Kanun'un 32. maddesi ile 2004 sayılı İİK'nın 133. maddesi ilga edilmiş olup İİK'nın geçici 18. maddesi ile de uygulamaya ilişkin geçiş süreci düzenlenmiştir.

Somut olayda, elektronik satış uygulamasına geçilen mahallere ilişkin Adalet Bakanlığınca yayımlanan listeye göre tüm ülke genelinde uygulamaya 02.01.2023 tarihinde geçildiği, satış kararı 26.04.2023 tarihli olduğu dikkate alındığında değişikliklerin somut olayda uygulanmasının gerektiği, bu minvalde yeni düzenlemeye göre aynı satış kararında belirlenen birinci ve ikinci artırma tarihlerindeki her bir ihale bağımsız niteliktedir.

15.06.2023 bitiş tarihli birinci arttırmaya ilişkin E-Satış Arttırma İşlem Kaydı Raporu incelendiğinde, ihale alıcıları paydaşlardan başka pey sürenin olmadığı, ilk peyin 15.06.2023 tarihinde 13.23'te 1.200.000 TL olarak sürüldüğü, ardından 13.35'te 1.400.000 TL pey sürüldüğü, daha sonra 13.40'ta 1.500.000.000 TL pey sürüldüğü, son olarak 1.500.001.514 TL pey sürüldüğü, ihalenin alıcılar üzerinde kaldığı ancak süresi içinde ihale bedelinin ödenmemesi üzerine ihalenin iptal edilerek yapılan ikinci ihalede 911.514,00 TL pey sürerek alıcıların ihaleyi aldığı görülmektedir. İcra ve İflas Kanunu'nda birinci ihaleyi alıp ihale bedelini ödemeyerek ihalenin iptaline neden olan alıcıların ikinci ihaleye katılmalarına yasal bir engel bulunmamaktadır. Öte yandan ihale alıcılarının ihalenin son günü pey sürmesi ve o zaman kadar başka bir kimsenin de pey sürmediği göz önüne alındığında fahiş pey sürerek ihaleye katılımın engellendiğinden de söz edilemez.

O halde, Bölge Adliye Mahkemesince, yazılı gerekçe ile şikayetçilerin istinaf talebinin esastan reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: İhale alıcılarının temyiz itirazlarının kabulü ile Konya Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesinin 16.09.2025 tarih ve 2025/972 E.-2025/932 K. sayılı kararının yukarıda yazılı nedenlerle, 5311 sayılı Kanun ile değişik İİK'nın 364/2. maddesi gönderme-

siyle uygulanması gereken 6100 sayılı HMK'n ın 373/2. maddeleri uyarınca (BOZULMASINA), peşin alınan harcın istek halinde ilgiliye iadesine, dosyanın kararı veren Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, 26.11.2025 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

**VERİ SORUMLULARI TARAFINDAN AÇIK
RIZA VE AYDINLATMA METİNLERİNİN AYRI
AYRI DÜZENLENMESİ GEREKTİĞİ HAKKINDA
KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURULUNUN
18.02.2026 TARİHLİ VE 2026/347 SAYILI İLKE
KARARINA İLİŞKİN KAMUOYU DUYURUSU**

Açık rıza metni ile aydınlatma metninin iç içe geçmiş şekilde ilgili kişilere sunulması, Kişisel Verileri Koruma Kurumuna (Kurul) intikal eden ihbar ve şikâyetlerde en çok karşılaşılan hukuka aykırılıklardan biri olarak görülmektedir.

Bunun yanı sıra uygulamada;

Açık rıza ve aydınlatma metinlerinin iç içe geçmiş şekilde tek bir metin halinde sunulması,

Aydınlatma yapıldığına dair ilgili kişilerden onay/rıza talep edilmesi,

Başka bir veri sorumlusu tarafından düzenlenen metinlerin veri sorumluları tarafından kendi faaliyetlerine uyarlanmadan birebir aynısının kullanılması,

Aydınlatma metinlerinde açık, anlaşılır ve sade bir dil kullanılmaması, genel nitelikte, farklı anlaşılmaya müsait, eksik, ilgili kişileri yanıltıcı ve yanlış bilgilere yer verilmesi (örneğin; yurt dışına aktarım yapılmıyorken yurt dışına aktarım yapıldığı izlenimi uyandıran ifadeler kullanılması, “kişisel verileriniz Kanun’un 5 ve 6’ncı maddesinde belirtilen işleme şartları kapsamında işlenmektedir” gibi muğlak ifadelere yer verilmesi)

Çok detaylı, karmaşık ve uzun metinlerin kullanılması gibi hukuka aykırılıklar sıkça tespit edilmektedir.

Bu itibarla;

İlgili kişinin talebine veya herhangi bir onaya bağlı olmayan aydınlatma yükümlülüğünün kişisel veri işleme faaliyetinin açık rıza

da dahil olmak üzere 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda (Kanun) sayılan işleme şartlarından hangisine dayalı olarak gerçekleştirildiğinden bağımsız olarak her durumda (kişisel veri işlemeye başlamadan önce) veri sorumluları tarafından yerine getirilmesi,

Kişisel veri işleme faaliyetinin açık rıza şartına dayalı olarak gerçekleştirilmesi halinde aydınlatma metni ve açık rıza metnlerinin farklı başlıklar altında ayrı ayrı metinler olarak düzenlenmesi,

Aydınlatma metni ve açık rıza metnlerinin aynı sayfada bulunması halinde farklı başlıklar altında (alt alta gelecek şekilde) ve iki metin için ayrı beyanlarda bulunulacak şekilde düzenlenmesi,

Kişisel veri işleme faaliyetinin açık rıza şartı haricindeki Kanun'da sayılan diğer işleme şartlarından herhangi birine dayalı olarak gerçekleştirilebilir durumda sadece aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi, ilgili kişilere ayrıca açık rıza metni sunulmaması,

İlgili kişilerden sadece, aydınlatma metninin okunduğuna ve bilgi edinildiğine ilişkin geri bildirim alınması, aydınlatma metninde yer alan ifadeler için onay/rıza verilmesinin talep edilmemesi,

Başka bir veri sorumlusu tarafından düzenlenen metinlerin birebir aynısının kullanılmaması, metinlerin her veri sorumlusu tarafından kendi organizasyonuna ve faaliyetlerine uygun şekilde düzenlenmesi,

Metinlerde açık, anlaşılır ve sade bir dil kullanılması; genel nitelikte, farklı anlaşılmaya müsait, eksik, ilgili kişileri yanıltıcı ve yanlış bilgilere yer verilmemesi,

Çok detaylı, karmaşık ve uzun metinlerin kullanılmaması (örneğin; Kanun'un 11'inci maddesinin tamamına yer verilmesi metnin uzamasına sebep olacağından, "Kanun'un 11'nci maddesi kapsamındaki haklarımız" şeklinde ifade edilmesi),

Aydınlatma metinlerinde işlenen kişisel veriler ve kategorileri ile birlikte kişisel veri işleme faaliyetinin amaç ve hukuki sebebinin açık ve net bir biçimde ifade edilmesi gerektiği, belirtilen husus-

ların, Kanun'un 12'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesini teminen veri sorumluları tarafından alınması gereken idari ve teknik tedbirlerden olduğu ve belirtilen hususlara uygun hareket edilmediğinin tespiti halinde ilgili veri sorumluları hakkında Kanun'un 18'inci maddesi hükümleri gereği işlem tesis edileceğine dair kamuoyunun bilgilendirilmesi ve bu kapsamda niteliği itibariyle farklı kavramlara karşılık gelen veri sorumluları tarafından açık rıza ve aydınlatma metinlerinin ayrı ayrı düzenlenmesi gerektiği hususunda kamuoyunun bilgilendirilmesi ve konuya ilişkin olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) tarafından İlke Kararı alınmasına karar verilmiştir.¹

1 Karara ulaşmak için bkz 24.03.2026 tarihli 33203 sayısı Resmi Gazete

SAMSUN BAROSU'NUN 1927 TARİHLİ DAHİLİ NİZAMNAMESİ VE KURULUŞ TARİHİ (3 NİSAN 1921)

Av. Tugay AYDIN¹

ÖZET: 58 maddeden oluşan 1927 tarihli Samsun Barosu Nizamname-i Dahilisi, Samsun Barosu'nun ilk dönemlerine dair önemli bir belge olmakla beraber, bugün 1923'te kurulduğu kabul edilen Samsun Barosu'nun kuruluş tarihinin 3 Nisan 1921 olduğunu da ortaya koymaktadır. Ayrıca nizamnameye ek olarak yayımlanmış olan, 21 avukatın kayıtlı olduğu, 15 Mayıs 1927 tarihli baro levhasının da Samsun Barosu'nun bugüne kadar bulunabilen en eski tarihli levhası olduğunu söyleyebiliriz. Bu yazıda Samsun Barosu'nun ilk avukatlarını, dahilî nizamnamesini inceleyeceğiz. Yazının ek kısmında ise nizamnameyi ve 1923 yılından dört avukatın fotoğrafını vereceğiz.

Anahtar kelimeler: Samsun Barosu, Türk Hukuk Tarihi, Avukat.

1. GİRİŞ

Türkiye'deki baroların birçoğunun kabul ettikleri kuruluş tarihleri hatalıdır. Buna örnek olarak 1934'te kurulduğu kabul edilen Eskişehir Barosu'nun 1924-1927 arasında kurulduğu,² 1926'da kurulduğu kabul edilen Kayseri Barosu'nun 1919'da kurulduğu,³ 1923'te kurulduğu kabul edilen Trabzon Barosu'nun 1912'de ku-

1 Avukat

2 Tugay Aydın, "Türkiye'de Avukatlığın Tarihi ve İlk Kurulan Barolar Hakkında", *Adalet Dergisi*, sy. 71, 2023/2, s. 503-526.

3 Tugay Aydın, "Kayseri Barosu 1919'da Kurulmuştur", *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 37, 2024 (Bahar), s. 91-97.

rulduğu ortaya çıkarılmıştır.⁴ Trabzon Barosu 10.01.2026 tarihli Olağanüstü Genel Kurulu'nda "Trabzon Barosu'nun kuruluş tarihinin, Trabzon Dava Vekilleri Cemiyeti'nin kuruluş tarihi olan 8 Mayıs 1912 olarak belirlenmesi" kararı almıştır.⁵ Yine Osmanlı döneminde kurulan Halep Barosu ve Bağdat Barosu'nun "kuruluş belgeleri" niteliğindeki dahili nizamnameleri de bulunmuş ve yayımlanmış, Halep Barosu'nun 1913 yılı başlarında, Bağdat Barosu'nun ise 9 Mayıs 1913'te kurulduğu ortaya çıkarılmıştır.⁶

Kuruluş tarihi hatalı olan barolardan biri olan Samsun Barosu da 1923 yılını kuruluş tarihi olarak kabul etmiştir. 2023'te Samsun Barosu tarafından, *Samsun Barosu Yüz Yaşında* adlı bir kitap yayımlanmış ve baronun tarihine de kısaca değinilen bu kitapta, Baronun kuruluş tarihi verilememiştir. Çeşitli sebeplerle Samsun Barosu'nun erken dönemine ait kayıtların muhafaza edilemediği fakat barodaki mevcut bilgilerin 1921'e kadar uzandığı belirtilmiş, baro levhasına kayıtlı ilk 20 avukatın listesi verilmiştir. Burada açıkça 1921 kayıt tarihli avukatlar da görülmesine rağmen bilgi ve belge yetersizliğinden olsa gerek, baronun kuruluş tarihine dair bir açıklama yapılamamıştır.⁷ İşte bu araştırmamız ile Samsun Barosu'nun kuruluş tarihi kesin bir şekilde ve gün, ay, yıl olarak ortaya koyulacaktır.

Ayrıca bu araştırmada Samsun Barosu'nun şimdiye kadar bulunabilen en eski levhası olan 1927 tarihli levhası ve baronun ilk üyelerinin kimler olduğu, levhadaki 21 avukatın baroya kayıt tarihleri gibi bilgiler ortaya çıkarılacaktır. Baro öncesi Samsun avukatları hakkında bilgiler bulabildiğimiz dönem kaynaklarından olan Kitapçı Arakel Efendi'nin Listeleri (1892) ve Samsun Ticaret Reh-

4 Hakan Orhan, Trabzon Barosu, "Trabzon Barosu'nun Tarihsel Kökenine Dair Yeni Bir Değerlendirme: Trabzon Dava Vekilleri Cemiyeti ve Arşiv Kayıtları Işığında Bir Analiz". Erişim 29 Aralık 2025. <https://www.trabzonbarosu.org.tr/Detay/trabzon-barosunun-kurulus-tarihi-uzerine-bir-inceleme-310725>

5 Trabzon Barosu, "Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı Gerçekleştirildi". Erişim 18 Ocak 2026. <https://www.trabzonbarosu.org.tr/Detay/olaganustu-genel-kurul-toplantisi-gerceklestirildi-312479>

6 Tuğay Aydın, "Halep Barosu ve Bağdat Barosu'nun Kuruluşuna Dair: Dava Vekilleri Cemiyeti Dahili Nizamnameleri (1913)", *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 38, 2024 (Güz), s. 219-242.

7 *Samsun Barosu Yüz Yaşında*, Samsun, 2023, s. 20-21.

beri'nde (1923) adı geçen avukatlar da incelenecektir. Sonrasında dahili nizamnamenin bazı hükümleri kısaca ele alınacak, fasıllar başlıklar halinde özetlenecek ve ek kısmında da dahili nizamname, baro levhası ve Samsun Ticaret Rehberi'nde bulunan 4 avukat fotoğrafı verilecektir.

2. NİZAMNAMENİN KABULÜ VE YÜRÜRLÜĞE GİRİŞİ:

Samsun Barosu Nizamname-i Dahilisi, 1927'de Samsun'da, Şems Matbaası'nda basılmıştır.⁸ 24 sayfadan oluşan kitapçığın ilk sayfalarında Samsun Barosu levhası, dönemin Meclis-i İnzibat üyeleri, nizamnamenin müzakere edilme ve kabul süreçlerini gösteren bilgiler yer almakta ve bunlardan sonra nizamname başlamaktadır.

Nizamnamenin müzakeresi için Heyet-i Umumiye 31 Ocak, 4 Şubat, 14 Şubat ve 16 Şubat 1927 tarihlerinde dört toplantı yapmış ve müzakerelerin bitmesini takiben 18 Şubat 1927'de nizamname Adliye Vekaleti'ne gönderilmiş, 12 Nisan 1927'de Adliye Vekaleti tarafından onaylanmıştır. Adliye Vekaleti'nin onayı, Samsun Müddeiumumiliği tarafından 28 Nisan 1927'de Baroya bildirilmiş ve nizamnamenin yürürlük tarihini belirlemek için 1 Mayıs 1927'de Heyet-i Umumiye toplanmıştır. Nizamnamenin yürürlük tarihi olarak 30 Mayıs 1927 tarihi kabul edilmiştir.⁹

58 maddeden ibaret nizamnamenin sonunda ek olarak iki maddelik bir "tashih" vardır. Burada belirtilen iki yeri metinde tashih ettik.¹⁰ Nizamname bir mukaddime kısmı ve altı fasıldan oluşmaktadır. Maddelerinin dağılımı şöyledir: Mukaddime (1-4), Birinci Fasıll: Heyet-i Umumiye (5-16), İkinci Fasıll: Meclis-i İnzibat ve Vezâifi (17-30), Üçüncü Fasıll: Avukatların Hukuk ve Vezâifi (31-44), Dör-

8 Bu kitapçık Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Nadir Eserler Koleksiyonunda bulunmaktadır ve Seyfettin Özege Kataloğunda 17492 numarasıyla kayıtlıdır.

9 **Samsun Barosu Nizamname-i Dahilisi madde 58:** İşbu nizamname 30 Mayıs 1927 tarihinden itibaren meridir.

10 **Tashih:** 1-Dokuzuncu sahifinin son satırında "tanzim" kelimesinden sonra "ve tatbik" kelimesi ilave olunacaktır. 2-On beşinci sahifinin 21. satırındaki "hesabın" kelimesi tayıydedilecektir. (*Samsun Barosu Nizamâme-i Dâhilisi*, s. 24.).

düncü Fasil: Ücret-i Vekalet (45-48), Beşinci Fasil: Baroya Kayıt ve Kabul (49-53), Altıncı Fasil: Baronun Merasime İştiraki (54-58).

3. KİTAPÇI ARAKEL LİSTELERİNDE SAMSUN AVUKATLARI (1892):

19. Yüzyılın son çeyreğindeki Osmanlı avukatlarına ilişkin bilgiler veren Kitapçı Arakel Efendi'nin *Münşeât-ı Hukuk*'a eklediği listelerde Samsun avukatlarına dair birkaç bilgi vardır.¹¹ Bu listeler 1885 ve 1892 tarihlidir fakat 1885 yılında Samsun'dan hiçbir avukatın adı yoktur. 1892 listesinde ise Samsun bölgesinden 9 avukatın adı kaydedilmiştir. Bu avukatların 5'i Bafra, 2'si Çarşamba, 2'si de Samsun'dadır.

Avukatların isim ve adresleri şöyledir: Abdullah Efendi (Bafra), Artin Losbarunyan Efendi (Bafra), Esad Saksonlu Efendi (Bafra), Hacı İsmail Efendi (Bafra), Paskalidi Efendi (Bafra), Ali Rıza Efendi (Çarşamba), Mardiros Vartresyan Efendi (Çarşamba), Anteryas Efendi (Samsun), Hacı İbrahim Efendi (Samsun).

4. SAMSUN TİCARET REHBERİNDE AVUKATLAR (1923):

1923'te basılan *Samsun Ticaret Rehberi*'nin¹² 7 sayfası “dava vekillerine” ayrılmıştır. Burada avukatların reklamları ve fotoğrafları vardır.¹³ Bu bölüme, adı geçen 14 avukattan başka 2 de arzuhalci eklenmiştir.¹⁴ 14 avukat ve bu avukatlar hakkında verilen bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

11 Tugay Aydın, “XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde Osmanlı Avukatları (Kitapçı Arakel Efendi'nin *Münşeât-ı Hukuk*'a Eklediği *Vükelâ-yı De'âvi Cetvelleri*, 1885-1892)”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 35, 2023 (Bahar), s. 153-192.

12 Seyfettin Özege Kataloğunda 17502 numarasıyla kayıtlıdır.

13 *Samsun Ticaret Rehberi 1. Sene*, Hayreddin Nadi, Abdullah Yesari, Samsun, 1339.

14 Mehmet Niyazi: Hükümet karşısında, Arzuhalci; Mustafa Zeki: Arzuhalci ve dava takip eder.

Dava Vekilleri	Adres	Avukat hakkında verilen bilgiler ve reklam metni:	1927 levhasında var mı?
Ahmet Şükrü	Aşloğlu Han, ikinci kat.	-	Yok
Halil Vehbi	Aşloğlu Han, ikinci kat, Tel:48.	Hazine dava vekili, Belediye hukuk müşaviri, fotoğrafı var. "Haklı deâviyi kabul ve takip eder".	2 sicil
Halil Hamit Erip	Reji Baş Müdüriyeti civarında, daire-i mahsusa.	"Her nev deâviyi kabul ve sürat ... intac eyler". Fotoğrafı var.	6 sicil
Hasip	Eski Hilal-i Ahmer binasında, ikinci kat.	-	7 sicil
İbrahim Sadettin	Tophane karşısındaki sokakta.	-	Yok
İsmail Hakkı	Hükümet karşısında, Tel:120.	Reji Baş Müdüriyeti Mehâkim Müdürü, fotoğrafı var.	5 sicil
Kemal Hikmet Haşimfendizâde	Temellizâde Mahdumları Bankası civarında, Çarşambalı Hanında, No:12-13. Telefon, Vekâlethâne: 106, Hâne: 112, Posta kutusu: 119.	"Darülfünun Hukuk Fakültesi'nden mezun Birinci Sınıf Muhâmi. Reklam: Deâvi-i mühimme ve mesâlih-i idariye deruhte ve Fransızca evrâk-ı adliye tercüme edilir." ¹⁵	1 sicil
Mehmet Âşir	Hükümet karşısındaki sokakta.	-	Yok
Mehmet Aziz	Aşloğlu Han, ikinci kat.	Hukuk Fakültesi'nden mezun. "Her nev dava kabul eder."	3 sicil
Mehmet Kamil Gürcüzâde	Hükümet karşısında, sâbık Kâtib-i Adl dairesi.	İstanbul Darülfünunu Hukuk Şubesi'nden mezun, fotoğrafı var. ¹⁶	8 sicil

15 Kemal Hikmet Bey'in reklamında "kabul zamanları" başlığı altında beş madde sıralanmıştır: 1-Sabahtan zevâle kadar vekâlethânesinde işleriyle iştigal eder. 2-Bâde'l-zevâl 3'e kadar vekâlethâne kapalıdır. 3-Bâde'l-zevâl 3'ten 5 buçuğa kadar mahkemede bulunmadığı takdirde, yalnız ashâb-ı mesâlihi kabul eder. 4-Cuma ve Pazar günleri bâde'l-zevâl 3'ten 5 buçuğa kadar hususi ziyaretler kabul olunur. 5-Ahvâl-i müstâcelede, hânesinde dahi ashâb-ı müracaatı kabul eder.

16 Reklam: Hukuk, ceza, ticaret, şer'î, askeri ve idari davaları deruhte ve kabul ve namus ve istikamet dairesinde takip ve intac edildiği gibi devâir-i hükümet nezdinde her nev

Nesim Navon ¹⁷	Tophane karşısında Osmaniye Caddesi'nde.	"Mekteb-i Hukuk'tan mezun, her nev deâvi deruhte ve süratle intaç eder. Muhtacının işlerini meccânen takip eder."	Yok
Osman Şehbenderzâde	Ashoğlu Han, ikinci kat.	-	4 sicil
Rahmi Nihat	Ashoğlu Han, ikinci kat, Tel:135.	-	Yok
Ziya Şakir	Hükümet karşısında.	-	Yok

Mehmet Kamil Bey ve Kemal Hikmet Bey'in reklam metinleri uzun ve ayrıntılıdır. Kemal Hikmet Bey'in reklam metninde 5 madde halinde "kabul zamanları" sıralanmıştır. Buna göre Kemal Hikmet Bey, sabahdan öğlene kadar "vekaletânesinde" çalışır, öğlenden saat 15:00'a kadar vekaletâne kapalıdır. Saat 15:00'dan 17:30'a kadar mahkemede bulunmadığı takdirde, sadece "ashâb-ı mesâlihi" kabul eder. Cuma ve Pazar günleri 15:00'dan 17:30'a kadar özel ziyaretler kabul edilir. Acil durumlarda, evinde de iş sahiplerini kabul eder.

Samsun avukatlarının yazıhanelerinin de İstanbul avukatları gibi¹⁸ hanlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Avukatların 5'i Ashoğlu Han'da, 1'i Çarşamba Hanı'nda, 4'ü hükümet karşısında, diğerleri de farklı adreslerdedir. Mehmet Kamil ve Nesim Navon, fakir ve muhtaçların davalarına ücretsiz baktıklarını ilan etmişlerdir. Halil Vehbi Bey belediyenin ve hazinenin avukatıdır.

Samsun Ticaret Rehberi'nin yayımlandığı döneme tesadüf eden TBMM 1. Yasama Döneminde (1920-1923) Samsun'dan 6 milletvekili seçilmiştir. Bu 6 milletvekilinden 3'ü Hukuk Mektebi mezunu, 1'i Hukuk Mektebi üçüncü sınıftan terktir. Faklı hukuk meslek-

mesâlihi takip ve intac ve bi'l-cümle emvâl-i menkûle ve gayr-ı menkûlenin suret-i sâlimede bey' ve şirâsma delâlet ve maâdin ve bataklık kurutulması ve sâir imtiyazât ve müessesât-ı sînâiye ve ticarete müteallik şirketler teşkili yolunda metâlib dahi teshil edilir. Fukarâ ve bî-vâye olanların davaları meccânen takip olunur.

17 Bir makalede hatalı olarak "Besim Navun" yazılmıştır. Bkz. Filiz Dıġıroġlu, "Samsun'da Ticaret, Sanayi ve Hizmet Sektörleri (1923-1950)", *Gelenekten Moderniteye Samsun*, Samsun 2014, s. 203-229.

18 Tuġay Aydın, "İstanbul Barosu Levhalarına Göre İlk 1.000 Sicil", *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 38, 2024 (Güz), s. 147-218.

lerinde görev yapan bu milletvekillerinden Mehmet Emin Geveci, Hasan Fehmi Çoldur'un dava vekili olarak çalışmış olduğunu biliyoruz.¹⁹ Fakat bu avukatların isimleri Samsun Barosu Levhasında da *Samsun Ticaret Rehberi*'nde de yoktur.

5. NİZAMNAME HÜKÜMLERİ HAKKINDA:

Nizamnamede Samsun Barosu'nun "resmi bir adliye müessesesi" olduğu belirtilmiş ve baronun görevleri arasında "ilmi mecmualar neşretmek ve konferanslar düzenlemek" de sayılmıştır. Bu hükme dayanarak o dönemlerde Samsun Barosu'nun bir dergi yayımlayıp yayımlamadığını bilemiyoruz. Birinci yıl, birinci sayı olarak 2022'de çıkan *Samsun Barosu Dergisi*'nde ise Baro Başkanının dergi için yazdığı önsözde "uzun bir aradan sonra *Samsun Barosu Dergisi* ile huzurlarınızda olmanın heyecanını yaşıyoruz" ve "dergimizin yeniden doğuşu" ifadeleri kullanılmasına rağmen derginin daha önceki yayın hayatından bahsedilmemiştir.²⁰

Barolar arasında ortak kongreler düzenlenmesini teklif etmek ve bu kongrelere katılmak, kanunların ıslahı ve değiştirilmesi hakkında tasarılar hazırlamak da Samsun Barosu'nun görevleri arasında sayılmıştır.

Samsun Barosu'nun organları Meclis-i İnzibat ve Heyet-i Umumiye'dir. Heyet-i Umumiye günümüzdeki Genel Kurul, Meclis-i İnzibat ise Yönetim Kurulu'na karşılık gelir. Yönetim Kurulu; Başkan, başkan yardımcısı ve diğer dört üyeye beraber toplam 6 üyeden oluşur. Yönetim Kurulu üyeleri kendi içlerinden bir Genel Sekreter (Katip) bir de Sayman (Sandık Emni) seçerler ve diğer üyelere de ihtiyaç halinde özel görevler verebilirler. Genel Sekreter ve Saymanın görevleri nizamnamede uzunca açıklanmıştır. Genel Sekreterin görevlerinden biri de baronun kütüphanesini korumaktır. Buradan anlaşılıyor ki en azından 1927 yılında Samsun Barosu'nun bir kütüphanesi vardır. Yönetim Kurulu tarafından her sene başlangıcında baro levhası düzenlenecektir.

19 TBMM Albümü 1920-2010 1. Cilt 1920-1950, Ankara, 2010, s. 19-20.

20 *Samsun Barosu Dergisi*, sy. 1, Ocak-Mart 2022, s. 6.

Yönetim Kurulu'nun olağan toplantısı 15 günde bir yapılır ve olağanüstü toplantı yapılabilmesi için başkanın daveti gerekir.

Baronun ayrıca bir Disiplin Kurulu yoktur ve günümüzdeki Disiplin Kurulunun yetkileri de Yönetim Kurulu'ndadır. Bir avukat baroya şikayet edilirse durumdan haberdar edilir ve savunmasını hazırlaması için en az 10 gün süre verilir. Yönetim Kurulu şikayet hakkında işlem yapılmasına yer olmadığına dair karar verirse bu karar savcılığa tebliğ edilir ve savcının karara karşı itiraz hakkı vardır.

Baro başkanı ve Yönetim Kurulu üyesi seçilebilmek için kıdem şartı günümüzdeki düzenlemelerden biraz farklıdır. Baro başkanı veya başkan yardımcısı seçilebilmek için en az 2 yıl, Yönetim Kurulu üyesi seçilebilmek için de en az 1 yıldır Samsun Barosu levhasında kayıtlı olmak ve kesintisiz olarak Samsun'da avukatlık yapıyor olmak gerekir.

Genel Kurul'un olağan toplantıları yılda bir kez yapılır. Olağanüstü Genel Kurul için ise Yönetim Kurulu'nun kararı veya levhada kayıtlı avukatların yarısından bir fazlasının teklifi gerekir. Genel Kurul'daki oylamalar açık olarak yapılır. Başkan, başkan yardımcısı ve yönetim kurulu üyelerinin seçimi ise gizli oylama ile yapılır. Dahili nizamnameyi düzenleme ve değiştirme yetkisi Genel Kurul'a aittir. Ancak dahili nizamnamede değişiklik yapılması halinde, değiştirilen maddeler Adliye Vekili'nin onayına sunulmalıdır.

Avukatların görevlerinden biri de levhaya yazıldıktan itibaren üç ay içinde Samsun'da bir büro açmak ve gerekli kitapları (kütüb-i mukteziye) tedarik etmektir. Nizamnamede ayrıca TBB Meslek Kuralları Madde 28'e benzer bir hüküm vardır.²¹ Buna göre, iş takibi için baro bulunan yerlere giden avukat o yer baro başkanını ve huzurunda savunma yapacağı mahkemenin başkanını makamında ziyaret eder. Yine TBB Meslek Kuralları'nın 2022'de metinden çıkarılan madde 27/2'nin birinci cümlesi olan "Bir avukat başka bir avukata karşı asıl ya da vekil sıfatıyla takip edeceği davayı kendi barosuna bir yazı ile bildirir" hükmüne benzeyen, birbiri aleyhine

21 **TBB Meslek Kuralları Madde 28:** Bir başka baro bölgesinde ilk kez bir davaya giren avukat, o yer Baro Başkanı'na nezaket ziyaretinde bulunmaya gayret eder.

asil veya vekil olarak dava açacak avukatların, dava açmadan en az 15 gün önce Yönetim Kurulu'na yazılı olarak bilgi verme zorunluluğuna dair bir hüküm vardır.²²

Nizamnamede avukatın sır saklama yükümlülüğüne ve reklam yasağına da yer verilmiş, avukatların her türlü ticari işlem ve emlak tellalığı yapması, alacağını garantilemek için müvekkilden senet, menkul ve gayrimenkul mal alması da yasaklanmıştır.

Nizamnamedeki ilginç bir hüküm, avukatın aldığı davaları ve sonuçlarını kaydetmek için bir "esas defteri" tutması zorunluluğu olmasıdır ve bu defter Yönetim Kurulu'nun talebi halinde incelemeye de sunulacaktır.

Baronun herhangi bir siyasi partinin emellerini destekleyen gösterilere katılması yasaktır. Samsun Barosu'nun kuruluş tarihi olan 3 Nisan 1921 tarihini kutlamak için her sene 3 Nisan'da bir toplantı yapılacaktır.

6. SAMSUN BAROSU LEVHASI

Kitapçığın ilk sayfasında Samsun Barosu Levhası bulunmaktadır. Levhanın tarihi 15 Mayıs 1927'dir ve 21 avukatın kaydı vardır. Avukatların isimleri, sicil numaraları ve levhaya kayıt tarihleri verilmiştir. En erken levhaya kayıt tarihi ve Samsun Barosu'nun kuruluş tarihi olan 3 Nisan 1921'de 7 avukat levhaya kaydedilmiştir. Buradan anlaşıldığına göre, Samsun Barosu 7 avukat ile kurulmuştur. Bu 7 avukat sicil numaralarıyla birlikte şu kişilerdir: Kemal Hikmet (1), Halil Vehbi (2), Mehmet Aziz (3), Osman Faik (4), İsmail Hakkı (5), Hamit Erip (6) ve Hasip (7). 1923'te bir avukat, 1924'te beş avukat, 1925'te dört avukat, 1926'da dört avukat daha levhaya kaydedilmiştir.

1 sicil numarasından 23 sicil numarasına kadar kesintisiz gi-

22 **TBB Meslek Kuralları Madde 27/2/1:** Bir avukat başka bir avukata karşı asıl ya da vekil sıfatıyla takip edeceği davayı kendi barosuna bir yazı ile bildirir. (Mülga: Danıştay Sekizinci Daire 17.01.2017 tarih ve 2016/12242 E. 2017/31 K. sayılı kararı verilmiştir. Türkiye Barolar Birliğinin 17- 18 Aralık 2022 tarihinde Çanakkale'de yapılan XXXVII. Olağan Genel Kurul kararıyla metinden çıkarılmıştır.).

den levhada sadece 12 ve 15 sicil numaralı avukatlar yoktur. Bu avukatlar da 12 sicil numaralı Abdullah Vehbi ve 15 sicil numaralı Halil Mümtaz'dır.²³ 23 sicil numarası ile en yeni sicil numaralı avukat olan Ahmet Avni Bey, 1943 levhasında Samsun Barosu'nun en eski sicil numaralı avukat olacaktır.²⁴

Levhadaki avukatlardan 14 sicil numaralı İbrahim Hisabi 1935-1939 döneminde, 3 sicil numaralı Mehmet Aziz (Akpınarlı) 1939-1943 döneminde, 8 sicil numaralı Mehmet Kamil (Sirmen) 1943-1950 döneminde, 6 sicil numaralı Hamit Erip (Kenber) 1954-1956 ve 1958-1965 dönemlerinde Samsun Barosu Başkanı olacaktır.²⁵

Baro levhasının ardından Yönetim Kurulu üyelerinin bilgisi verilmiştir. 20 Aralık 1926'da Samsun Barosu'nda dördüncü seçim dönemini geçirmiştir. Bu seçimde seçilen Yönetim Kurulu üyeleri şunlardır: Başkan: Kemal Hikmet Bey, Başkan Yardımcısı: Mahmut Celalettin Bey, azalar ise Halil Vehbi Bey, Mehmet Kamil Bey, Süleyman Zühtü Bey ve Hüseyin Hüsnü Bey.

3 Nisan 1921'de 7 avukatla kurulan Samsun Barosu'nun üye sayısı 1927'de 21, 1939'da 37²⁶, 1993'te 278²⁷, 2012'de 724²⁸, 2024 yılı sonunda ise 2.240 olmuştur.²⁹ Samsun Barosu uzunca bir dönem "mıntıka barosu" olarak Sinop ve Tokat illerinin avukatlarının da kayıtlı olduğu bir baro olmuştur.³⁰

23 *Samsun Barosu Yüz Yaşında*, 2023, Samsun, s. 22-23.

24 *Samsun Barosu Yüz Yaşında*, 2023, Samsun, s. 26.

25 *Samsun Barosu Avukatlar Listesi 1990-1993*, 1993, Samsun, s. 4; Samsun Barosu, "Eski Dönem Baro Başkanları". Erişim 23 Aralık 2025. <https://www.samsunbarosu.org.tr/Detay/eski-donem-baro-baskanlari-17307>

26 Ali Haydar Özkent, *Avukatın Kitabı*, İstanbul, 1940, s. 128.

27 *Samsun Barosu Avukatlar Listesi 1990-1993*, Samsun, 1993, s. 90-92.

28 *Samsun Barosu Avukatlar Albümü 2012*, Konya, 2012.

29 Türkiye Barolar Birliği, "2024 Avukat Sayıları (31.12.2024)". Erişim 24 Aralık 2025. <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/2024-avukat-sayilari-31122024-85333>

30 *Samsun Barosu Yüz Yaşında*, Samsun, 2023, s. 27.

7. SAMSUN BAROSU DAHİLİ NİZAMNAMESİ HÜKÜMLERİ:

7.1.Giriş:

Nizamnamenin dört maddelik giriş kısmında Samsun Barosu'nun, ilgili kanun ve nizamlara ve bu dahili nizamname hükümlerine dayanarak, levhada kayıtlı avukatlardan oluşan, hak ve görevleri kanunda açıklanmış bir "adliye müessesesi" olduğu belirtilmiştir. Buna göre baro, hak ve görevlerini Başkan, Genel Kurul ve Yönetim Kurulu vasıtasıyla yerine getirir.

Baronun hak ve görevleri genel olarak şöyledir: 1- Adaletin yerini bulması (ihkak-ı hak) için mahkemelere, dairelere, resmi meclislere ve devlet memurlarına usul ve kanun çerçevesinde yardımcı olmak; 2- Avukatların kişisel ve mesleki haysiyetlerini, ortak hak ve menfaatlerini korumak için onları devamlı bir denetim altında bulundurup, mesleğe dair mevzuatı iyi şekilde uygulamak; 3- Avukatların layık oldukları hürmeti, hürriyeti, dokunulmazlığı sağlamak, işlerinin zorlaştırılmasını engellemek ve muhtaç olan avukatlara yardım etmek; 4- İlmi dergiler yayınlamak ve konferanslar düzenlemek, kanunların ıslahı ve değiştirilmesi hakkında tasarılar hazırlamak; 5- Kişiler ve kurumlar tarafından sorulan konular hakkında açıklama yapmak; 6- Diğer barolarla ilişkiler kurmak, barolar arasında genel kongreler düzenlenmesini teklif etmek ve yapılacak olan bu kongrelere katılmak; 7- Baronun gelir kaynaklarını belirlemek ve bütçesini düzenlemek ve uygulamaktır.

Baro Başkanının görev ve yetkileri şunlardır: 1- Baroyu temsil etmek; 2- Genel Kurul'a ve Yönetim Kurulu'na başkanlık etmek ve bunlar tarafından alınan kararları yerine getirmek; 3- Devlet daireleri, mahkemeler ve kurumlarla muhabere etmek; 4- Meslek disiplininin sağlanması için daireler ve mahkemelerde bulunan belgeleri bizzat veya görevlendireceği kişiler vasıtasıyla inceleyebilmek ve suretlerini alabilmek; 5- Baro adına sözleşme yapmak ve imzalamak; 6- Baronun taahhütlerini yerine getirmek ve baroya yapılan ziyaretleri kabul etmektir.

7.2.Genel Kurul:

Genel Kurulun olağan toplantıları yılda bir kez yapılır. Toplantı günü, resmi tatillere tesadüf etmeyen bir gün olmak şartıyla Aralık ayının ilk günüdür ve toplantı saati 14:00'dır. Genel Kurul iki durumda olağanüstü olarak toplanabilir. Bunlardan ilki, Yönetim Kurulu'nun gerekli gördüğü hallerdir. İkincisi ise levhada kayıtlı avukatların yarıdan bir fazlasının Yönetim Kurulu'na toplantı için bir teklif yapmasıdır. Böyle bir teklif yapılırsa Genel Kurul'un bir hafta içinde toplantıya çağırılması gerekir.

Genel Kurul'un toplantı günü ve toplantı gündemi, baro başkanlığı tarafından avukatlara usulüne uygun olarak tebliğ edilir ve toplantı gününden en az beş gün önce ilan edilir.

Genel Kurul, levhada kayıtlı avukatların yarıdan bir fazlasının katılımıyla toplanabilir ve müzakerelere başlayabilir. Yeterli çoğunluk sağlanamadığı durumda toplantı başka bir güne ertelenir ve ertelenen günde de yeterli çoğunluk sağlanamazsa toplantı günü son kez başka bir güne ertelenir. Üçüncü toplantıda, hazır olan kişi sayısı kaç olursa olsun müzakerelere başlanılabilir ve kararlar alınabilir.

Mazeretleri sebebiyle Genel Kurul'a katılamayan avukatlar, mazeretlerinin ortadan kalkmasından itibaren, durumu yazılı olarak baro başkanlığına bildirmek zorundadırlar. Genel Kurul toplantılarına üst üste iki kere mazeretsiz olarak gelmeyen avukatlar hakkında Yönetim Kurulu uyarma kararı alabilir.

Genel Kurul toplantılarını baro başkanı yönetir. Başkanın yokluğu veya mazereti halinde başkan yardımcısı, onun da yokluğu veya mazereti halinde de Yönetim Kurulu'nun en yaşlı üyesi ve gerektiğinde de Genel Kurul tarafından seçilecek bir avukat toplantıları yönetir.

Baro levhasına yeniden yazılan avukatlar, ilk oturumda başkan tarafından Genel Kurul'a takdim edilirler.

Genel Kurul'da, Yönetim Kurulu tarafından düzenlenen gündemde (ruznâme) yazılı konular müzakere edilir. Gündem haricinde

de hiçbir mesele söz konusu edilemez. Belirlenen toplantı gününde gündemdeki konular tamamen bitirilemezse müzakerenin devamı başka bir güne bırakılır. İkinci toplantı, birincinin devamı niteliğinde olduğundan kaç avukat bulunursa bulunsun Genel Kurul toplanmaya ve karar almaya yetkili kabul edilir.

Genel Kurul'da katiplik görevini Yönetim Kurulu'nun katip üyesi yapar. Katibin mazereti halinde ise Genel Kurul'un seçeceği bir avukat katiplik görevini yerine getirir.

Toplantı ve müzakerelerin devamı sırasında ortaya çıkan ve başkanlıkça, disiplin işlerine dair olduğu kabul edilen sorunları başkan, Yönetim Kurulu'na havale ederek müzakere düzenini bozan avukatın konuşmasını yasaklar ve gerektiğinde Genel Kurul kararıyla toplantı yerini terk etmeye davet eder ve gerektiğinde, müzakere imkanının zorlaştığını düşünürse toplantıyı tatil ederek başka bir güne erteleyebilir.

Başkan, görüşülmesinin yeterli olduğuna karar verilen her maddenin sonucunu özetleyip karara bağlanması gereken konuları belirler ve Genel Kurul'un oylamasına sunar.

Genel Kurul'un kararları, hazır bulunanların yarısından bir fazlasının oyuyla alınır. Oyların eşitliği durumunda başkanın bulunduğu taraf tercih edilir. Genel Kurul oylamaları kural olarak açıkça yapılır. Başkan, başkan yardımcısı ve Yönetim Kurulu üyelerinin seçiminde ise gizli oylama yapılır. Ayrıca Genel Kurul'un gerekli gördüğü durumlarda yine gizli oylama yapılabilir.

Genel Kurul'un görevleri şunlardır: 1- Baro başkanı, başkan yardımcısı ve Yönetim Kurulu üyelerini seçmek; 2- Baro dahili nizamnamesini düzenlemek ve değiştirmek; 3- Mesleğe dair ve Yönetim Kurulu tarafından Genel Kurul'a havale edilmiş bütün konular ve uyarı kararlarının affı hakkında karar vermek; 4- Gelir kaynakları ve masrafların miktarlarını belirlemek, bütçeyi incelemek ve onaylamak, bir önceki senenin gelirler ve giderler kesin hesabını incelemek ve kabul etmek; 5- Kanunlarda ve adli kurumlarda yapılması gereken değişiklik ve yeniliklere dair, lüzum görüldükçe tasarılar düzenlemek ve ilgili makamlara sunmaya dair karar vermektir. Ancak, dahili nizamnamede değişiklik yapılması halinde

değiştirilen maddeler Adliye Vekili'nin onayına sunulur. Genel Kurul'un kararları, levhada kayıtlı bütün avukatlar için bağlayıcıdır.

7.3.Yönetim Kurulu:

Yönetim Kurulunun 6 üyesi vardır. Bunlar başkan, başkan yardımcısı ve diğer dört üyedir. Üyeler Genel Kurul tarafından gizli oylama ile seçilir. Başkan ve başkan yardımcısının görev süresi iki yıldır. Görev süresi dolan baro başkanı yeniden seçilebilir fakat diğer üyeler görevlerinin bitmesinden itibaren bir yıl geçmeden yeniden seçilemezler.

Başkanlık makamı herhangi bir sebeple boşalırsa bir ay içinde Genel Kurul toplantıya davet edilerek yeni başkan için seçim yapılır. Diğer Yönetim Kurulu üyeliklerinden biri boşaldığında ise yeniden seçim yapılmaz ve son seçimde en fazla oy almış olan adaylar sırasıyla göreve davet edilerek kalan süreyi tamamlarlar.

Baro başkanı veya başkan yardımcısı seçilebilmek için levhaya yazılma tarihinden itibaren 2 yıl, Yönetim Kurulu üyesi seçilebilmek için ise 1 yıl Samsun'da kesintisiz olarak avukatlık yapmış olmak gerekir. Ayrıca aday, geçici olarak avukatlıktan yasaklanma cezası almışsa, bu cezanın infazından itibaren altı ay ve meclis huzurunda kınama (huzur-ı mecliste tevbih) cezası almışsa bunun infazından itibaren de üç ay geçmiş olması gerekir.

Yönetim Kurulu üyeliğine seçilen avukatlar, geçerli bir mazareti olmaksızın dört toplantıda hazır bulunmazlar ve görev süreleri içinde meclis huzurunda kınama veya geçici olarak avukatlıktan yasaklanma cezası alırlarsa, Yönetim Kurulu üyelikleri düşer.

Yönetim Kurulu'nun görevleri şunlardır: 1- Avukatların genel iş ve işlemlerinde, bireysel ve mesleki haysiyetlerinde disiplini sağlamak; 2- Avukatların hakimlerle ve birbiriyle olan ilişkilerine dikkat etmek ve bu konuda yaşanabilecek anlaşmazlıkları çözmek; 3- Avukatlığın kanun ve nizamlarına, bu dahili nizamnameye, Genel Kurul kararlarına, meslek adap ve haysiyetine aykırı hareket edenler hakkında incelemeler yapmak ve uyarı cezaları (mücazat-ı intibahiye) vermek; 4- Her sene başlangıcında baro levhasını düzen-

leyerek mahkemelere, devlet dairelerine, noterlere ve avukatlara dağıtmak, yıl boyunca levhada değişiklik olursa bunu da ilgililere bildirmek; 5- Bütçeyi düzenlemek ve Genel Kurul'un tasdikinden sonra uygulamak; 6- Bütçe tahsis edilen konular arasında ihtiyaca göre değişiklik yapmak ve mevcut nakitleri korumak; 7- Baro çalışanlarını işe almak ve işten çıkarmak.

Yönetim Kurulu, bu görevlerinin iyi şekilde yerine getirilebilmesini için, yapacağı ilk toplantıda üyeleri arasından bir katip ve bir sandık emini seçecek ve diğer üyelere de lüzumuna göre özel görevler verebilecektir.

Katibin görevleri şunlardır: 1- Baronun bütün defterlerini, belgelerini, belge kopyalarını ve kütüphanesini korumak; 2- Genel Kurul ve Yönetim Kurulu müzakerelerini ve kararlarını özel defterine kaydetmek ve sicil dosyalarını düzenleme; 3- Baro başkanı ve başkan yardımcısının yoklukları halinde bütün belgeler ve kayıtların suretlerini onaylayarak imzalamak; 4- Yıllık Yönetim Kurulu raporunu hazırlamak ve kısacası yazı işlerine dair bütün görevleri yerine getirmektir.

Baro defterlerinin sayfa sayısı tespit edilerek baro mührüyle mühürlenir ve başkan tarafından imzalanır.

Sandık Emini'nin görevleri şunlardır: 1- Baronun nakitleri, tahvilleri ve diğer mal ve eşyasını korumak; 2- Avukatların baroya giriş ücretlerini, aylık ödeyecekleri ücretleri ve diğer bütün bağış, gelir ve ödemeleri dip koçanlı makbuz karşılığında almak; 3- Kırtasiye ihtiyaçlarını ve gerekli eşyaları satın almak, 4- Baro aidatını ödemeyenleri Yönetim Kurulu'na bildirmek, 5- Hesap defterini düzenlemek, 6- Her üç ayda bir Yönetim Kurulu'na ve yıl sonunda Genel Kurul'a verilecek hesap raporlarını ve mali raporu hazırlamak; 7- Başkanın "verilsin" işaretinin olduğu senetlerin ödemesini yapmak; 8- İspatlayıcı belgelerin tertip, düzen ve saklanmasına özen göstermek.

Yönetim Kurulu'nun olağan toplantısı her on beş günde bir yapılır. Olağanüstü toplantı için ise başkanın daveti gerekir. Yönetim Kurulu, bu toplantılarda, gündemde yazılı konular hakkında müzakereler yapar ve kararlar alır.

Yönetim Kurulu'nu baro başkanı yönetir. Başkanın yokluğunda veya mazeretinde ise başkan yardımcısı, onun da yokluğunda veya mazeretinde ise Yönetim Kurulu'nun en yaşlı üyesi yönetir.

Bir avukat baroya şikayet edilirse, avukata konu ile ilgili bir davetname gönderilir ve davet sebebi açıkça belirtilerek şikayete dair belgelerin suretleri de avukata tebliğ edilir. Avukata, şikayet hakkında savunmasını hazırlamak üzere en az 10 gün mühlet verilir. Savunmanın yazılı olarak sunulması gerekmektedir fakat Yönetim Kurulu huzurunda sözlü olarak savunmasını teyit etmesi de mümkündür. Avukatın, şikayete dair belgeleri inceleme hakkı vardır. Yönetim Kurulu, kabul edilebilir sebepler olmadığı hallerde, şikayetin baro tarafından alınmasından itibaren en çok bir ay içinde esas hakkında bir karar vermek zorundadır. Yönetim Kurulu'nun, işlem yapılmasına yer olmadığına dair kararı savcılığa ve ilgili bütün avukatlara tebliğ olunur. Savcı, karara karşı itiraz hakkını kullanmak için, Yönetim Kurulu'nun kararının dayanağı olan belgeleri talep ederse baro, talep edilen belgelerin suretlerini savcıya vermek zorundadır.

Bir avukatın levhadan kaydı silinirse, avukatlık kimliği de geri alınır ve iptal edilir. Bu durum savcılığa tebliğ edilerek usulüne uygun şekilde ilan edilir.

Her sene, Temmuz ayı başından itibaren, iki ayı geçmemek üzere, baronun faaliyetlerini tatil etmesi müddetini (adli tatil süresini) tespit etmek görevi Yönetim Kurulu'nundur. Tatil müddeti, bir ay öncesinden ilan edilir. İşini tatil eden avukatların almış oldukları veya vekil tayin edildikleri davaların görülmesinin tatilden sonraya bırakılmasına, diğer avukatlar mecburdur. Telafisi mümkün olmayacak zarara sebep olan veya temyiz gibi süreye bağlı olup gecikmesi mümkün olmayan konular ile ceza işleri bu durumun istisnasıdır.

7.4. Avukatların Hak ve Görevleri:

Avukatlar, baro levhasına yazıldıkları tarihten itibaren üç ay içinde Samsun'da bir büro açmaya ve gerekli kitapları tedarik etmek zorundadırlar. Başka bir avukatın bürosunda avukatlık yapacak

olanlar da o avukatın yazılı muvafakatini göstermek zorundadırlar. Başka yerlerde büro açıp, senenin en az altı ayında mazeretsiz olarak Samsun'da bulunmayan avukatların baro ile ilişkisi kesilir.

Bir avukat, bürosunu başka yere nakletmek isterse veya memuriyete kabul edilirse veya mesleğini değiştirirse, baroyla ilişkisinin kesilebilmesi için öncelikle birikmiş para borçlarını ödemek zorundadır. Borçlarını ödedikten sonra baro başkanlığı tarafından, nakil gittiği yerde baro varsa o baroya, gittiği yerde baro yoksa o yerin savcılığına hitaben durumu bildiren bir yazı yazılır. Bu yazıda nakil giden avukatın ne zamandan beri avukatlık yaptığı, halen meslekte devamına engel bir durumu olup olmadığı açık şekilde belirtilir ve dosyasında mevcut sicil ve belgelerin onaylı birer sureti de gönderilir. Her ne sebeple olursa olsun baroyla ilişkisini kesen bir avukata, talep ettiği takdirde Yönetim Kurulu kararıyla bir iyi hal kağıdı verilir.

İş takibi için, baro bulunan yerlere giden avukat, huzurunda savunma yapacağı mahkeme başkanını ve o yerin baro başkanını makamlarında ziyaret eder.

Meslek icabı bir tarafın bazı sırlarını öğrenen avukat, bu sırları başkalarına ifşa edemez ve yasal zorunluluk olmadıkça şahit olarak da açıklayamaz. Avukat, bir tarafın lehine yazılı olarak mütalaa verdikten sonra, aynı olayda, aleyhine dava almaktan yasaklıdır.

Avukatların şunları yapması yasaktır: 1- Bizzat her tür ticari işlem ve emlak tellallığı yapmak; 2- Ücreti karşılığında müvekkil ile usulüne uygun yapılacak sözleşmelerden başka borç ikrarını içeren senet almak; 3- Ücretin tahsilini garantilemek amacıyla bizzat veya aracı ile menkul ve gayrimenkul mallar rehin etmek ve tapusunu üzerine geçirmek. Avukatlar, Avukatlık Kanunu'nun 4. maddesinde belirtilen hizmet ve sıfattan başka hiçbir hizmet ve sıfat kabul edemezler.³¹

31 **1924 tarih ve 460 sayılı Muhamat Kanunu Madde 4:** Mecâlis-i resmîye müntehab âzalıkları ile bi'l-umum müessesât-ı hayriye ve maliye, ticariye, heyet-i idare ve mecâlis-i ilmiye âzalıklarından ve devâir-i resmîye dava vekâletinden ve Darülfünun ve mekâtib-i âliye müderris ve muallimliği ile mekâtib-i sâire hukuk ve iktisad ve ictimâiyât muallimliklerinden mâada hiçbir hizmet ve sıfat muhâmilikle ictimâ edemez.

Gerek asil ve gerek vekil olarak birbiri aleyhine dava açacak avukatlar, dava açmadan en az on beş gün önce Yönetim Kurulu'na yazılı olarak bilgi vermek zorundadırlar.

Avukatlar, mesleki görevlerini yerine getirirken, layık oldukları hürmeti göremezler veya hakarete uğrarlarsa, haysiyetlerini korumak için gerekli girişimlerin yapılmasını baro başkanından talep edebilirler.

Kanunlar ve ilgili nizamlarına riayet etmek şartıyla avukatlar, herhangi bir zanlının savunmasını üzerine almakta ve kendilerini vekil tayin eden veya davet eden zanlılarla her zaman görüşebilmekte tamamen serbesttirler. Fakat bunun için avukatlık kimliklerini göstermeleri gerekir.

Avukatlar adaba ve mesleğin görgü kurallarına uymak; birbirlerine karşı saygı, hürmet ve muhabbet göstermek zorundadırlar. Avukatlar hakikat ve adaletin korunması için, kanunlar ve genel adaba uymak şartıyla, dilediğini yazmakta ve söylemekte serbesttirler.

Davanın herhangi bir aşamasında vekillikten istifa eden avukat, müvekkilinin haklarını korumak için gereken süreyi sağlamaya ve vekalet ücretini almışsa, talep halinde istifa tarihine kadar cereyan eden dava aşaması hakkında yazılı bilgi vermeye ve elinde bulunan belgeleri iade etmeye mecburdur.

Avukatların reklam yasağı vardır. Müvekkil çekmek (müvekkil celbi) amacıyla, gazete ve diğer araçlar ile ilan vermek ve haysiyete aykırı girişimlerde bulunmak yasaktır. Sadece, büro açılması veya büro nakledilmesi konusunda üç kereden fazla olmamak şartıyla ilan yapılabilir.

Avukat, üzerine aldığı her dava için düzenli olarak dosya tutmaya ve o dava ile alakalı mahkemeler, makamlar, şahıslar ve kurumlara yazılan bütün önemli belgeler ve mektuplar ile o konuya dair kendiliğinden ya da cevaben ortaya çıkan yazışmaları saklamaya mecburdur.

Avukatlar, aldığı davaları ve davaların sonuçlarını kaydetmek için bir "esas defteri" tutmak zorundadırlar. Bu esas defteri, kul-

lanılmadan önce baro başkanı tarafından tasdik edilmelidir. Yönetim Kurulu kararıyla bir avukattan açıklama istenilirse, avukat istenilen açıklamaları yapmak zorundadır.

Bir avukat, mesleğin ilerlemesi ve yükselmesini sağlayacak bazı önemlerin alınması gerektiğini düşünüyorsa, gerekçeli bir muhtıra ile durumu baro başkanlığına arz eder ve fikirlerini her şekilde savunabilir. Ancak baronun idari konuları ve disiplin konularının gazetelerde tartışılması yasaktır.

7.5.Vekalet Ücreti:

Avukatlık ücret sözleşmeleri, müvekkil veya müvekkil adına hareket eden kişiyle yapılabilir. Ücret sözleşmesi yapılmamış olması, avukatın ücret talep etmesine engel değildir. Ücret sözleşmelerine meslek haysiyetine aykırı şartlar yazılması yasaktır. Avukatların danışma ücreti talep etme hakları vardır. Bu ücret her danışma için ayrı ayrı olabileceği gibi, belirli zamanlara ait olarak, maktu şekilde de tespit edilebilir. Avukatın hukuki bir konuda danışmanlık vermesi “rey-i hukuki ita etmek” olarak tanımlanmıştır. Ücret konusunda anlaşmazlık yaşanırsa, ücret miktarı belirlenirken şu hususlar dikkate alınmalıdır: İşin maddi ve manevi önemi, müvekkilin mali gücü, avukatın kıdemi, ehliyeti ve harcadığı mesai ile ilmi kıymeti.

7.6.Baroya Kayıt ve Kabul:

Baroya kayıt için öncelikle bir talep dilekçesi ile baro başkanlığına başvurulmalıdır. Dilekçeye aşağıdaki belgelerin, noter veya belgenin aslını veren kurum tarafından onaylanmış ikişer tane suretleri eklenmelidir. Başvuruya eklenmesi gereken belge suretleri: 1- Nüfus cüzdanı, 2- Aday iflas etmişse itibarının iade edildiğine dair mahkeme kararı, 3- Daha önce memuriyetten azledilmiş ise koşulsuz olarak memuriyete geri alındığına dair karar, 4- Avukatlık stajını tamamladığını gösterir belge, 5- 6,5x9 ebadında altı tane fotoğraf, 6- Adayın özgeçmişi, 7- Takdim dilekçesi (bu dilekçe Yönetim Kurulu'nun belirlediği örnek dilekçeye göre yazılmalı ve baro levhasında kayıtlı iki avukat imzalamış olmalıdır).

Avukatlık ruhsatnamesi, Adliye Vekaleti tarafından düzenlenir ve baro tarafından avukat adayına verilir. Ruhsatnamesi verilirken aday, Yönetim Kurulu huzurunda: “Namus ve vicdanıma ve mesleğin şerefine aykırı hareket ve açıklamalarda bulunmayacağıma ve Cumhuriyet’e sadakatten ayrılmayacağıma yemin ederim” şeklinde yemin eder. Yeminden sonra baroya kaydı yapılır ve kendisine bir sicil numarası verilir.

Avukat adayı, ruhsatnamenin gelmesinden itibaren altı ay içinde baroya başvurarak yemin işlemlerini yerine getirip sicile kayıt yaptırmalıdır. Bu süreden sonra baroya başvurursa ismi ve fotoğrafı baro divanhanesine asılır ve yeniden soruşturma yapılır.

Baroda kayıtlı avukatlara avukat kimliği verilir. Bu kimlikte avukatın ismi ve şöhreti, doğum yeri ve tarihi, sicil numarası ve fotoğrafı bulunur. Avukat kimliği baronun resmi mührüyle mühürlenip, başkan tarafından imzalanır.

Geçici olarak avukatlıktan çıkarılanlar ve kayıtları silinenler ile 31. maddede belirtilmiş şartları yerine getirmeyenlerin³² avukat kimliği geri alınır ve durum ilan edilir. Durumun mahkemelere tebliğ edilmesi için de savcılığa bildirim yapılır.

7.7. Baronun Törenlere Katılımı:

Baro, herhangi bir siyasi partinin hedeflerini destekleyen gösterilere katılmaz. Eğer davet edilirse, milli ve toplumun genelini ilgilendiren gösteriler ve törenlere katılabilir. Mahkeme başkanlıkları ve savcılık makamlarında görev değişimi yaşandığında, bu makamlara yeni atanan kişiler, baro adına ziyaret edilir. Avukatlar veya avukatların aile fertlerinden birinin ölümü halinde baro tarafından defin zamanı ilan edilir ve ölen kişi için usulüne uygun şekilde tören yapılır ve ölenin ailesine başsağlığı dlenir.

32 Bağımsız çalışacaksa levhaya yazılma tarihinden itibaren üç ay içinde Samsun'da bir büro açmak, gerekli kitapları edinmek; başka avukatın bürosunda çalışacaksa o avukatın yazılı muvafakatini almak; başka yerlerde büro açıyorsa senenin en az altı ayında mazeretsiz olarak Samsun'da bulunmamak.

Samsun Barosu'nun kuruluş tarihi olan 3 Nisan 1921'i kutlamak için her sene 3 Nisan gününü takip eden ilk Cuma günü bir toplantı (müsamere) düzenlenir. Bu nizamname 30 Mayıs 1927 tarihinden itibaren geçerlidir.

8. SONUÇ

Bu yayımla birlikte, Samsun Barosu'nun kuruluş tarihinin 3 Nisan 1921 olduğu ve bu kuruluş tarihinin, ilk dönemlerde Samsun Barosu tarafından da bilindiği, kuruluş tarihinin yıldönümlerinde müsamere düzenlendiği fakat zaman içinde kuruluş tarihinin bir şekilde unutulduğu ortaya çıkmaktadır. Yine Samsun Barosu'nun ilk levhası, kuruluşta bulunan 7 avukat ve Samsun Barosu'nun ilk dönem avukatlarına ilişkin farklı kaynaklardan da bulabildiğimiz bazı bilgiler ortaya çıkarılmış olmaktadır. Eski harfli olan ve şimdiye kadar hukukçuların ve araştırmacıların dikkatine sunulmadığını düşündüğümüz 1927 tarihli Samsun Barosu Dahilî Nizamnamesi de yeni harflere aktarılarak ilgililerin dikkatine sunulmuş olmaktadır. Samsun Barosu Dahilî Nizamnamesinin büyük bölümü dönemin mevzuatının tekrarı niteliğinde olsa da bazı maddelerde Samsun Barosu'na has hükümlerin olduğu da görülmektedir.

EK-1
SAMSUN BAROSU LEVHASI (15 MAYIS 1927)

Sicil numarası	Esâmî	Levhaya kaydı tarihi
1	Avukat Kemal Hikmet Bey	3 Nisan 1921
2	Avukat Halil Vehbi Bey	3 Nisan 1921
3	Avukat Mehmet Aziz Bey	3 Nisan 1921
4	Avukat Osman Faik Bey	3 Nisan 1921
5	Avukat İsmail Hakkı Bey	3 Nisan 1921
6	Avukat Hamit Erip Bey	3 Nisan 1921
7	Avukat Hasip Bey	3 Nisan 1921
8	Avukat Mehmet Kamil Bey	2 Nisan 1923
9	Avukat Abdullah Halis Bey	13 Nisan 1924
10	Avukat Ekrem Şevket Bey	13 Nisan 1924
11	Avukat Süleyman Akil Bey	13 Nisan 1924
13	Avukat Mehmet Sadık Bey	30 Nisan 1924
14	Avukat İbrahim Hisabi Bey	31 Nisan 1924
16	Avukat Mehmet Şükrü Bey	29 Nisan 1925
17	Avukat Ali Fikri Bey	30 Mayıs 1925
18	Avukat Süleyman Zühdü Bey	12 Temmuz 1925
19	Avukat Mahmut Celalettin Bey	14 Kanun-ı Evvel 1925
20	Avukat Cemalettin Bey	7 Mart 1926
21	Avukat Hüseyin Hüsnü Bey	8 Mayıs 1926
22	Avukat Hüseyin Avni Bey	6 Kanun-ı Evvel 1926
23	Avukat Ahmet Avni Bey	6 Kanun-ı Evvel 1926

EK 2
SAMSUN BAROSU NİZAMNÂME-İ DAHİLÎSİ (1927)

Mukaddime:

Madde 1: Samsun Barosu, kavânîn ve nizamât-ı mahsusasına ve işbu nizamname-i dahilî ahkâmına tevfikân levhaya kaydolunan avukatlardan müteşekkil, hukuk ve vezâif-i muayyene-i kanuniyeyi haiz resmi bir müessese-i adliyedir.

Madde 2: Baronun hukuk ve vezâif-i umumiyesi, ihkâk-ı hak için mehâkim ve devâir ve mecâlis-i resmiye ile memurîn-i hükü-

mete, usul ve kanun dairesinde müzaheret; avukatların haysiyet-i zâtiye ve meslekiyelerini, hukuk ve menâfi-i müşterekelerini sıyâneten kendilerini daimi taht-ı murakabede bulundurarak, mesleğe ait kavânîn ve nizamâtı hüsn-i tatbik ve layık oldukları hürmet ve hürriyet ve masuniyet ve teshilâta mazhariyetlerini temin ve muhtaç olanlarına muavenet; ilmi mecmua ve konferanslar neşr ve tertip; kavânînin ıslah ve tâdili hakkında levâyih tanzim etmek ve eşhâs ve müessesât tarafından istifsar olunan mevâdd hakkında beyan-ı mütalaa ve sâir barolarla tesis-i münasebât; umumi kongreler akdini teklif ve inikad edecek olan kongrelere iştirak; baronun menâbi-i varidâtını tayin ve bütçesini tanzim ve tatbik eylemek gibi hususâttan ibarettir.

Madde 3: Baro reisi, baroyu temsil ve Heyet-i Umumiye ile Meclis-i İnzibat'a riyâset ve mukarrerât-ı müttehazeyi infaz, devâir-i devlet ve mehâkim ve müessesât ile muhabere ve inzibat-ı meslekînin temini için devâir ve mehâkimde bulunan evrâkı bizzat veya bi'l-vasita tedkik ve suretlerini istihsal ve baro nâmına mukavele akd ve imza ve taahhüdâtı ifa ve ziyaretleri kabul eder.

Madde 4: Baro, hukuk ve vezâif-i umumiyesini, reis, Heyet-i Umumiye ve Meclis-i İnzibat'ı marifetiyle istimal ve ifa eder.

Birinci Fasıll:

Heyet-i Umumiye

Madde 5: Heyet-i Umumiye, her sene Kanun-ı Evvel'inin, eyyâm-ı resmîye ve tâtiliyeye müsâdif olmayan, ilk günü, saat on dörtte, âdiyen içtima eder. Meclis-i İnzibat'ın takdir edeceği ahvâlde veya hut levhada mukayyed avukatların ekseriyet-i mutlakası tarafından Meclis-i İnzibat'a vuku bulacak teklif üzerine, bir hafta zarfında Heyet-i Umumiye'nin içtimaa daveti mecburidir.

Madde 6: Heyet-i Umumiye'nin yevm-i içtimayla ruznâme-i müzakerâtı, riyâset tarafından, rüfekâya ale'l-usul tebliğ ve lâ-ekall beş gün evvel, vesât-i münâsibe ile dahi ilan edilir.

Madde 7: Heyet-i Umumiye, levhada mukayyed avukatların ekseriyet-i mutlakasıyla teşekkül ve müzakerâta ibtidar eder. Nisab-ı müzakere hâsıl olmadığı takdirde içtima yevm-i ahara tâlik edilir. Yevm-i mezkûrda dahi nisab-ı müzakere hâsıl olamadığı takdirde içtima tekrar tâlik olunur. Üçüncü içtimada, hazır olanların adedi her kaç baliğ olursa olsun müzakerât icra ve mukarrerât ittihaz olunur. Mazeretlerine mebni, Heyet-i Umumiye’de isbat-ı vücut edemeyen avukatlar mazeretlerinin zevalini müteakip, keyfiyeti tahriren riyâsete ihbara mecburdurlar. Heyet-i Umumiye içtimalarına, birbirini takiben, bilâ-mazeret, iki defa icabet etmeyenler hakkında Meclis-i İnzibat’ça ihtar kararı ittihaz olunabilir.

Madde 8: Heyet-i Umumiye içtimalarına, reis-i evvel ve onun gaybubet veya mazeretinde reis-i sâni ve onun dahi gaybubet veya mazeretinde meclis-i inzibatın en müsinn âzâsı ve lede’l-hâce, heyet-i umumiyece intihab edilecek bir avukat riyâset eder.

Madde 9: Baro levhasına yeniden ithal olunan avukatlar, ilk inikadında reis tarafından, Heyet-i Umumiye’ye takdim olunurlar.

Madde 10: Heyet-i Umumiye’de Meclis-i İnzibat’ça tanzim edilen ruznamede mûnderiç mesâil tertip edildiği veçhile müzakere edilir. Ruznâme haricinde hiçbir mesele mevzu-i bahs edilemez. Tâyin olunan yevm-i içtimada, ruznâmedeki mevâdd kâmilten halledilemezse devam-ı müzakere yevm-i âhara tâlik olunur. İkinci içtima birincinin devamı mahiyetinde olduğundan her kaç avukat bulunursa bulunsun, heyet müzakere ve ittihaz-ı karara sâlih addedilir.

Madde 11: Heyet-i Umumiye’de kitâbet vazifesi, meclis-i inzibat kâtibi tarafından, mazereti halinde, Heyet-i Umumiye’ce intihab edilecek avukat tarafından ifa olunur.

Madde 12: İçtima ve müzakerâtın devamı esnasında zuhur edip riyâsetçe, mesâil-i inzibâtiyeden addolunan hususâtı, reis, Meclis-i İnzibat’a havale ve müzakerâtın intizamını ihlal eden avukatı söz söylemekten men ve inde’l-iktiza Heyet-i Umumiye kararıyla içtima mahallini terke davet eyler ve lede’l-hâce imkan-ı müzakerenin irtifama kâil olduğu takdirde içtimayı tatil ve yevm-i âhara tâlik edebilir.

Madde 13: Reis, müzakeresinin kifayetine karar verilen her meselenin neticesini telhis ile karara rabtı lazım gelen mevâddı tâyin ederek ârâya müracaat eyler.

Madde 14: Heyet-i Umumiye mukarrerâtı, hazır bulunanların ekseriyet-i mutlakasıyla ittihaz olunur. Tesâvi-i ârâ vukuunda reisin bulunduğu taraf tercih edilir. Reyler, mevâdd-ı âdiyede alenen, reis-i evvel ve sâni ile Meclis-i İnzibat âzâsı intihabında ve Heyet-i Umumiye'ce lüzum görülen hususâtta hafiyen, ita olunur.

Madde 15: Heyet-i Umumiye'nin vezâifi ber vech-i âtîdir:

- 1- Baro reis-i evvel ve sânisini ile Meclis-i İnzibat âzâsını intihab;
- 2- Nizamname-i dahilîyi tanzim ve tâdil;
- 3- Mesleğe ait ve Meclis-i İnzibat tarafından Heyet-i Umumiye'ye muhavvel bi'l-cümle hususât ile ihtar kararlarının affi hakkında ittihaz-ı karar;
- 4- Menâbi-i varidât ve miktar-ı mesarifâtı tayin, bütçeyi tetkik ve tasdik ve sene-i sabıkaya mahsus varidât ve sarfiyât hesab-ı katisini tetkik ve kabul;
- 5- Kavânîn ve müessesât-ı adliyede ifası muktezi tadilât ve ıslahata müteallik, lüzum görüldükçe, levâyih tanzim ve takdimine dair ittihaz-ı karar;

Nizamname-i dahilînin tâdili halinde mevâdd-ı muaddele Adliye Vekili'nin tasvibine arz olunur.

Madde 16: Heyet-i Umumiye mukarrerâtı, levhada mukayyed bi'l-cümle avukatlar için vâcibü'l-ittibâdır.

İkinci Fası:

Meclis-i İnzibat ve Vezâifi

Madde 17: Meclis-i İnzibat, Heyet-i Umumiye tarafından rey-i hafî ile müntehab bir reis-i evvel ve bir reis-i sâni ile dört azadan müteşekkildir. Reislerle azanın müddeti iki senedir. Reislerin tekrar riyasete intihabı caiz ise de aza-yı sâirenin hitam-ı vazifelerinden itibaren bir sene geçmedikçe yeniden intihabları caiz değildir.

Riyasette inhilal vukuunda bir ay zarfında Heyet-i Umumiye iç-timaa davetle intihabât icra edilir. Azalık inhilalinde son intihapta en ziyade rey almış olanlar sırasıyla davet olunurlar. İşbu aza müddet-i bakiyeyi ikmal eder.

Madde 18: Reis-i evvel ve sâni intihap olunabilmek için, baro levhasına ithal tarihinden itibaren iki ve aza intihap olunabilmek için bir sene Samsun'da müstemirren icra-yı vekalet etmiş bulunmak ve muvakkaten avukatlıktan men edilmiş ise bunun infazından itibaren altı ay ve huzur-ı mecliste tevbih cezasına duçar olmuş ise bunun dahi infazından itibaren üç ay mürur etmiş bulunmak şarttır.

Madde 19: Meclis-i İnzibat azalığına intihap olunan avukatlar, mazeret-i makbule göstermeksizin mütevâliyen dört celsede hazır bulunmazlar ve müddet-i hizmetleri zarfında huzur-ı mecliste tevbih veya muvakkaten avukatlıktan men cezasıyla mahkum olurlarsa işbu vazifeden sâkit olurlar.

Madde 20: Meclis-i İnzibat'ın vezâifi ber-vehc-i âtîdir:

- 1- Avukatların muamelât-ı umumiye ve haysiyet-i zâtiye ve meslekilerine müteallik hususâtta inzibatı muhafaza;
- 2- Avukatların hükkâm ve yekdiğerleriyle olan münasebatına dikkat ve bu bâbdaki ihtilafâtı hall;
- 3- Mesleğe müteallik kavânîn ve nizamât ile işbu nizamname-i dahilîye ve Heyet-i Umumiye mukarreratına ve haysiyet ve adab-ı meslekiyeye muhalif hareket edenler hakkında tedkikât icra ve mücazat-ı intibahiyeyi tatbik;
- 4- Her sene bidayetinde baronun levhasını, tanzim ile, mehâkim ve devâire ve kâtib-i adllere ve avukatlara tevzi ve sene zarfında vuku bulan tebeddülâtı işar;
- 5- Bütçeyi tanzim ve Heyet-i Umumiye'ce tasdik edildikten sonra tatbik ve bütçenin mevâddı arasında ihtiyaca göre münâkale icra ve nukûd-ı mevcudeyi muhafaza ve müstahdemîni nasb ve azil.

Madde 21: Meclis-i İnzibat, işbu vezâifin hüsn-i cereyanını temin maksadıyla akdedeceği ilk içtimada azası meyanından bir katip ve bir sandık emini intihab ve diğer azaya da, lüzumuna göre, vezâif-i mahsusa tevdi eder.

Madde 22: Katip, baronun bi'l-cümle evrak ve vesâikiyle kopyalarını ve kütüphanesini muhafaza ve Heyet-i Umumiye ve Meclis-i İnzibat müzakerât ve mukarrerâtını defter-i mahsusuna kayıt ve sicil-i ahval dosyalarını tanzim ve reis-i evvel ve sâninin gaybubetleri halinde bi'l-cümle evrak ve kuyûd suretlerini tasdiklen imza ve senelik meclis-i inzibat raporunu ihzar velhasıl umûr-ı tahririyeye ait bi'l-cümle hususâtı ifa eder. Baro defterlerinin sahifeleri adedi tespit ve baro mührü ve reisin imzasıyla tevsik edilir.

Madde 23: Sandık emini, baronun nukûd ve tahvilât ve sâir emvâl ve eşyasını muhafaza ve avukatların duhuliyeleriyle taahhüdât-ı şehriyelerini ve sâir bi'l-cümle hasılât ve teberruâtı, dip koçanlı makbuz mukabilinde ahz ve cibâyet ve levâzım-ı kırtasiye ve eşya-yı lâzımeği iştirâ, baro aidâtını ifa etmeyenlerin isimlerini Meclis-i İnzibat'a ihbar ve defter-i hesabiyeyi tanzim ve her üç ayda bir meclis-i inzibata ve sene nihayetinde Heyet-i Umumiye'ye verilecek hulasa-i hesabiyeleriyle mali raporu ihzar ve reisin "verile" işaretini havi senedât muhteviyâtını tediye ile evrak-ı müsbitenin intizam ve muhafazasına itina eyler.

Madde 24: Meclis-i İnzibat, her on beş günde bir defa âdiyen ve inde'l-lüzum reisin davetiyle fevkalade olarak akd-i içtima ile ruznâmesinde muharrer mesâil hakkında müzakere icra ve mukarrerât ittihaz eder.

Madde 25: Meclise reis-i evvel ve gaybubet veya mazereti halinde reis-i sâni ve bunun da gaybubeti veya mazereti halinde en müsinn aza riyaset eder.

Madde 26: Hakkında şikayet vaki olan avukata gönderilecek davetnamede sebep-i davet tasrih ve evrak-ı iştikâiyeye suretleri tebliğ olunacağı gibi müştekâ-anh olan hususât hakkında müdafaanamesini ihzar etmek üzere asgari on gün mehil verilir. Müdafaatın tahriren beyanı lazımdır. Meclis-i İnzibat huzurunda şifahen teyid-i müdafaat dahi caizdir. Avukatın evrak-ı iştikâiyeyi tedkik salahiyeye-

ti vardır. Meclis-i İnzibat, esbâb-ı makbule mevcut olmayan ahvâlde, şikayetnamenin baroca tarih-i ahzından itibaren azami bir ay zarfında, esas hakkında, bir karar ittihazına mecburdur.

Madde 27: Meclis-i İnzibat'ın tayin-i muameleye mahal olmadığına dair kararı müddeiumumiliğe ve bi'l-cümle alakadar avukata tebliğ olunur.

Madde 28: Müddeiumumi, hakk-ı itirazını li-ecli'l-istimal, Meclis-i İnzibat kararının müstenid olduğu evrakı talep eylediği takdirde baro, evrak-ı matlûbe suretlerini müddeiumumiye tevdi mecburdur.

Madde 29: Kaydı terkin edilen avukatın hüviyet varakası istirdad ve iptal ve keyfiyet müddeiumumiliğe tebliğ ve vesâit-i münasibe ile ilan olunur.

Madde 30: Her sene, Temmuz ibtidâsından itibaren, iki ayı tevacüz etmemek üzere, baronun tatil-i faaliyeti müddetini tespit ve bir ay evvel ilan eylemek Meclis-i İnzibat'ın cümle-i vezâifindedir. Tatil-i mesai eden avukatların deruhte eylemiş oldukları veya vekil tayin olundukları deâvi muhakemelerinin tatilden sonraya talikine, diğer avukatlar mecburdur. Telifisi gayr-ı kâbil zararı bâdi olan veya itiraz ve temyiz gibi müddete tabi olup tehiri tecvîz olunamayan mesâil ile mevâdd-ı cezaiye müstesnadır.

Üçüncü Fası:

Avukatların Hukuk ve Vezâifi

Madde 31: Avukatlar, baro levhasına ithal edilmelerini müteakip nihayet üç ay zarfında Samsun'da bir yazıhane küşadına ve kütüb-i mukteziyenin tedarikine ve müessis bir avukatın yazıhanesinde avukatlık edecek olanlar, yazıhane sahibinin muvafakat-ı tahririyesini irâeye mecburdurlar. Âhar mahallerde yazıhane küşad edip senenin lâ-ekall altı ayında bilâ-mazeret Samsun'da bulunmayan avukatın baro ile alakası kat edilir.

Madde 32: Yazıhanesini âhar bir mahalle nakletmek isteyen veya memuriyet[e] kabul veyahut tebdil-i meslek eyleyen avukat, alakasının kati için evvel-be-evvel müterakim mükellefiyet-i nakdiyesini ifaya mecburdur. Bunun üzerine riyasetten barosu mevcut olan mahalle nakl-i vekalet eyliyorsa mezkûr baroya ve baro müteşekkil olmayan mahalle nakli halinde mahalli müddeiumumiliğine hitaben vukû-i hali mübeyyin bir tahrirat verilir. İşbu tahriratta avukatın ne vakitten beri avukatlık ettiği ve fi'l-hal meslekte devamını mani bir hal mevcut olmadığı tasrih kılınır; ve dosyasında mevcut sicil ve evrâkın bir suret-i musaddakası dahi verilir. Her ne suretle olursa olsun alakasını kat eden avukata talep eylediği takdirde Meclis-i İnzibat kararıyla yedine bir hüsn-i hal mazbatası itâ kılınır.

Madde 33: Bazı mesâilin takip ve müdafaası zımnında, baro müteşekkil bulunan mahallere azimet eden avukat, huzurunda müdafaada bulunacağı mahkeme reisiyle o mahal baro reisini makamlarında ziyaret eder.

Madde 34: Hasbe'l-meslek bir tarafın bazı serâirine muttali olan bir avukat, bu bâbdaki malumatını, gayra ifşa ve ihbar veyahut da mecburiyet-i kanuniye olmadıkça şehadet tarihiyle de beyandan memnu olduğu gibi bir tarafın lehine tahriren beyan-ı mütalaa ettikten sonra, aynı hadisede, aleyhine dava almaktan ve hakemlik etmekten memnudur. Avukatlar bizzat her nev muamele-i ticariye ve emlak tellallığı icrasından ve ücret mukabilinde müvekkil ile ale'l-usul yapılacak mukavelenamelerden mâadâ ikrar-ı deyni mutazammın senet ahzinden ve ücretin temin-i tahsili zımnında bizzat veya bi'l-vasita menkul ve gayr-ı menkul envâl irtihan ve teferruğundan memnu olduğu gibi Avukatlık Kanunu'nun dördüncü maddesinde münferic hizmet ve sıfattan mâadâ hiçbir hizmet ve sıfat kabul edemezler.

Madde 35: Gerek asaleten ve gerek vekaleten yekdiğeri aleyhine ikame-i dava edecek avukatlar, ikame-i davadan lâ-ekall on beş gün evvel Meclis-i İnzibat'a tahriren itâ-yı malumata mecburdurlar.

Madde 36: Avukatlar, vezâif-i meslekiyelerini ifa eyledikleri esnada, müstahak oldukları hürmete nail olmaz veya tahkire maruz

kalırlarsa muhafaza-i haysiyetleri için muktezi teşebbüsâtın icrasını baro reisinden talep edebilirler.

Madde 37: Kavânîn ve nizamât-ı mahsusasına riayet etmek şartıyla, avukatlar, herhangi bir maznunun emr-i müdafaasını deruhte etmekte ve kendilerini tevkil veya davet eden maznunlarla hüviyet vesikalarını alakadarâna ibraz ederek her zaman görüşmekte tamamen serbesttirler.

Madde 38: Avukatlar, âdâb ve muaşeret-i meslekiye ve hukuk-ı müteakabile-i refakate riayet ve yekdiğerine karşı hürmet ve muhabbetle mükellef oldukları gibi, hakikat ve adaletin muhafazası için, kavânîn ve âdâb-ı umumiyyeye riayet etmek şartıyla, dilediğini yazmakta ve söylemekte serbesttirler.

Madde 39: Davanın herhangi bir safhasında vekaletten istifa eden avukat, müvekkilinin müdafaai hukuku için lazım gelen mühlet-i temin etmeye ve ücret-i vekaleti istifa eylemiş ise talep vukuunda tarih-i istifasına kadar cereyan eden safahat-ı dava hakkında tahriri malumat itasına ve yedinde bulunan evrak ve vesâiki iadeye mecburdur.

Madde 40: Avukatların, müvekkil celbi zımında, cerâid ve vesâit-i sâire ile ilanâтта ve münâfi-i haysiyet teşebbüsâтта bulunmaları memnudur. Yazihane küşad ve nakli hakkında üç defadan fazla olmamak şartıyla ilanât bundan müstesnadır.

Madde 41: Avukat, deruhte ettiği her dava için muntazam dosya tutmağa ve o davaya müteallik mehâkim ve makamât veya eşhâs ve müessesâta yazılan bi'l-cümle mühim evrak ve mekâtip ile o hususa dair resen ve cevaben vujud eden muharrerâtı hıfza mecburdur.

Madde 42: Avukat, deruhte ettiği deâvi ile netâyicini kayda mahsus baro reisi tarafından kable'l-istimal musaddak bir esas defteri tutmağa mecburdur.

Madde 43: Avukatlar, meclis-i inzibat kararıyla, talep olunacak izahâtı itaya mecburdurlar.

Madde 44: Mesleğin terakki ve teâlisini mucib olabilecek bazı tedâbirin ittihazı lazım olduğu mütalaasında bulunan her avukat,

esbâb-ı mucibeli bir muhtıra ile keyfiyeti riyasete arz ve bunu her suretle müdafaa edebilir. Ancak idari ve inzibati mesâilin gazetelerle münakaşası memnudur.

Dördüncü Fasıll:

Ücret-i Vekalet

Madde 45: Ücret mukaveleleri, müvekkil veya namına hareket eden şahs-ı âharla akdolunabilir. Mukavelename tanzim edilmiş olması, avukatın ücret talebine mani olmaz.

Madde 46: Mukavelenamelere, haysiyet-i meslekiye ile gayr-ı kabul-i telif şerâit derci caiz değildir.

Madde 47: Avukatların ita eyleyecekleri rey-i hukukiden dolayı ücret talebine hakları vardır. Bu ücret, her reye mahsus olabileceği gibi, muayyen zamanlara ait olarak, suret-i maktuada dahi tespit edilebilir.

Madde 48: İhtilaf vukuunda, avukat ücretlerinin miktarı, işin ehemmiyet-i maddiye ve maneviyesi ve müvekkilin iktidar-ı malisi ve avukatın kıdem ve ehliyeti ve mesai-i masrûfe ile kıymet-i ilmiyesi nazar-ı itibara alınarak takdir olunur.

Beşinci Fasıll:

Baroya Kayıt ve Kabul

Madde 49: Baroya kaydolanmak için, bir "talepname" ile baro riyasetine müracaat lazımdır. Talepnameye ber-vech-i âtî vesâikin, kâtib-i adllıkçe veya ait olduğu daire-i resmiyece musaddak ikişer kıta suretlerinin rabtı muktezidir.

- A) Hüviyet cüzdanı;
- B) Avukatlık için kanunen muktezi vesâik;
- C) İflas etmiş ise iade-i itibar ettiğine dair mahkeme kararı;
- D) Evvelce memuriyetten azledilmiş ise, kayd-ı tâlilden âri cevaz-ı istihdam kararı;
- E) Hizmet-i mülâzemeti ikmal ettiğini mübeyyin vesika;

- F) Tercüme-i hal varakası;
- G) 6,5x9 ebatında altı kıta fotoğrafı;
- H) Takdimname.

Madde 50: Meclis-i İnzibat'ça tanzim edilecek numuneye muvafık olması lazım gelen takdimnameyi baro levhasında mukayyed iki avukatın imza etmesi şarttır.

Madde 51: Adliye Vekaleti'nin itâ edeceği ruhsatnamenin ibrazında talip, Meclis-i İnzibat huzurunda "Namus ve vicdanıma ve mesleğin şerefine mugayir hareket ve beyanatta bulunmayacağıma ve cumhuriyete sadakatten ayrılmayacağıma yemin ederim." suretinde teminat göstermesini müteakip kayıt muamelesi icra ve sicil numarası tayin olunur.

Ruhsatnamenin ahzından itibaren altı ay zarfında müracaatla sicile kaydolunmayan talibin bilahare müracaatı halinde ismi, fotografisi baro divanhanesine tâlik ve yeniden tahkikat icra olunur.

Madde 52: Baroda mukayyed bulunan avukatlara isim ve şöhrret, tarih ve mahall-i tevellüd, sicil numarasını mübeyyin ve fotografisini havi ve baro mühür-i resmisi ile mahtum ve reisin imzasını havi bir hüviyet cüzdanı verilir.

Madde 53: Muvakkaten avukatlıktan men ve terkin-i kayd edilenlerle 31'inci maddede muayyen şerâiti ifâ etmeyenlerin hüviyet varakası istirdad olunarak keyfiyet ilan ve mehâkime li-ecli't-tebliğ mahalli müddeiumumiliğine işâr olunur.

Altıncı Fasıll: **Baronun Merasime İştiraki**

Madde 54: Baro herhangi bir fırka-i siyasiye âmâlini terviç eden tezahürata iştirak etmez. Milli ve umumi tezahürat ve merasime, davet vukuunda, iştirak eder.

Madde 55: Vilayette ve mehâkim riyasetleriyle müddeiumumilikte tebeddül vukuunda baro namına mûmâileyhim ziyaret olunur.

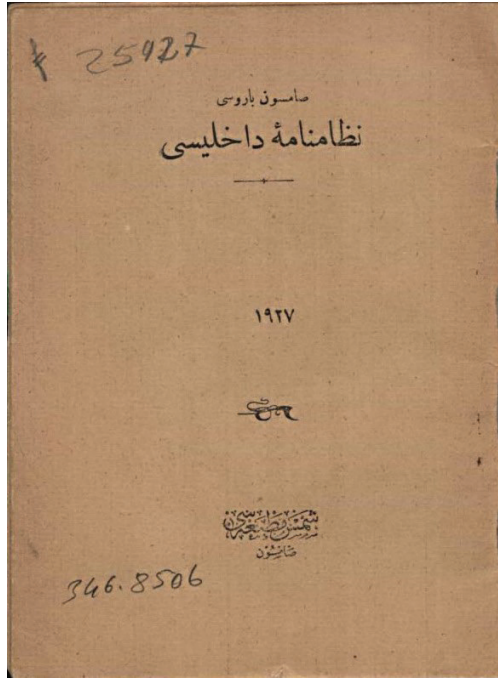
Madde 56: Rûfekâdan veya efrâd-ı ailesinden birinin irtihali vukuunda baro tarafından zaman-ı tedfin ilan ve müteveffa hakkında münasip surette merasim icra ve ailelerine beyan-ı taziyet olunur.

Madde 57: Samsun Barosu'nun tarih-i tesisi olan 3 Nisan 1337-1921 tarihini tebçilen her sene yevm-i mezkûru müteakip ilk Cuma günü bir müsamere tertip olunur.

Madde 58: İşbu nizamname 30 Mayıs 1927 tarihinden itibaren meridir.

Tashih:

- 1- Dokuzuncu sahifenin son satırında "tanzim" kelimesinden sonra "ve tatbik" kelimesi ilave olunacaktır.
- 2- On beşinci sahifenin 21. satırındaki "hesabın" kelimesi tayyedilecektir.

Samsun Barosu Nizamname-i Dahilisi kapağı.

صامسون بارو لوحه سی

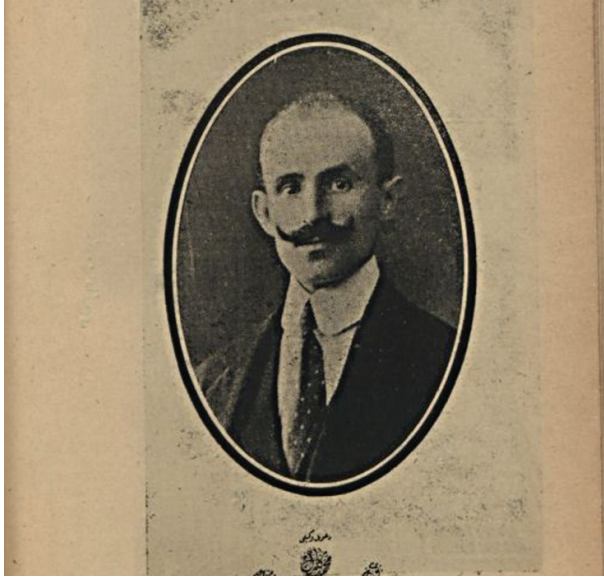
لوچه یه قیدی تاریخی	اسامی	سجل نومروسی
۳ نیسان ۱۹۲۱	آووقات کمال حکمت بک	۱
» »	» خلیل وهی	۲
» »	» محمد عزیز	۳
» »	» هیان قائلی	۴
» »	» اسماعیل حتی	۵
» »	» حامد اربب	۶
» »	» حبیب	۷
۲ نیسان ۱۹۲۳	» محمد کامل	۸
۱۳ نیسان ۱۹۲۴	» عبدالمه خانیس	۹
» »	» اکرم شوکت	۱۰
» »	» سلیمان عاقل	۱۱
» ۳۰ نیسان	» محمد صادق	۱۳
» ۳۱ نیسان	» ابراهیم حسابی	۱۴
۲۹ نیسان ۱۹۲۵	» محمد شکری	۱۶
» ۳۰ مایس	» علی فکری	۱۷
» ۱۲ تموز	» سلیمان زهدی	۱۸
» ۱۴ کانون اول	» محمود جلال الدین	۱۹
۷ مارت ۱۹۲۶	» جمال الدین	۲۰
» ۸ مایس	» حسین حسینی	۲۱
» ۶ کانون اول	» حسین عوفی	۲۲
» »	» احمد عوفی	۲۳

۱۵ مایس ۱۹۲۷

15 Mayıs 1927 tarihli Samsun Barosu Levhası.

Dava Vekili Halim Hamid Erib Bey'in idarehanesi, Reji Başmüdüriyeti Sokağı. (Kaynak: *Samsun Ticaret Rehberi 1. Sene*, Hayreddin Nadi, Abdullah Yesari, Samsun, 1339)

Mekteb-i Hukuk'tan mezun Dava Vekili Gürcüzâde Mehmed Kamil. (Kaynak: *Samsun Ticaret Rehberi 1. Sene*, Hayreddin Nadi, Abdullah Yesari, Samsun, 1339)

Hazine Dava Vekili, Belediye Hukuk Müşaviri, vükelâ-yı deâviden Halil Vehbi Bey. (Kaynak: *Samsun Ticaret Rehberi 1. Sene*, Hayreddin Nadi, Abdullah Yesari, Samsun, 1339)

Reji Baş Müdüriyeti Mehâkim Müdürü Vükelâ-yı Deâviden İsmail Hakkı Bey. (Kaynak: *Samsun Ticaret Rehberi 1. Sene*, Hayreddin Nadi, Abdullah Yesari, Samsun, 1339)

KAYNAKÇA

- AYDIN, Tugay: “Halep Barosu ve Bağdat Barosu’nun Kuruluşuna Dair: Dava Vekilleri Cemiyeti Dahilî Nizamnameleri (1913)”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 38, 2024 (Güz), s. 219-242.
- AYDIN, Tugay: “İstanbul Barosu Levhalarına Göre İlk 1.000 Sicil”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 38, 2024 (Güz), s. 147-218.
- AYDIN, Tugay: “Kayseri Barosu 1919’da Kurulmuştur”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 37, 2024 (Bahar), s. 91-97.
- AYDIN, Tugay: “Türkiye’de Avukatlığın Tarihi ve İlk Kurulan Barolar Hakkında”, *Adalet Dergisi*, sy. 71, 2023/2, s. 503-526.
- AYDIN, Tugay: “XIX. Yüzyılın Son Çeyreğinde Osmanlı Avukatları (Kitapçı Arakel Efendi’nin Münşeât-ı Hukuk’a Eklediği Vükelâ-yı De’âvî Cetvelleri, 1885-1892)”, *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları*, sy. 35, 2023 (Bahar), s. 153-192.
- DIĞIROĞLU, Filiz: “Samsun’da Ticaret, Sanayi ve Hizmet Sektörleri (1923-1950)”, *Gelenekten Moderniteye Samsun*, Samsun 2014, s. 203-229.

- ORHAN, Hakan: Trabzon Barosu, “Trabzon Barosu’nun Tarihsel Kökenine Dair Yeni Bir Değerlendirme: Trabzon Dava Vekilleri Cemiyeti ve Arşiv Kayıtları Işığında Bir Analiz”. Erişim 29 Aralık 2025. <https://www.trabzonbarosu.org.tr/Detay/trabzon-barosunun-kurulus-tarihi-uzerine-bir-inceleme-310725>
- ÖZKENT, Ali Haydar: Avukatın Kitabı, 1940, Arkadaş Basımevi, İstanbul.
- Samsun Barosu Avukatlar Albümü, Konya, 2012, Dizgi Ofset.
- Samsun Barosu Avukatlar Listesi 1990-1993, Samsun, 1993, Tan Ofset Matbaacılık.
- Samsun Barosu Dergisi, sy. 1, Ocak-Mart 2022.
- Samsun Barosu Nizamname-i Dahilisi, Samsun, 1927, Samsun Matbaası.
- Samsun Barosu Yüz Yaşında, Samsun, 2023.
- Samsun Barosu, “Eski Dönem Baro Başkanları”. Erişim 23 Aralık 2025. <https://www.samsunbarosu.org.tr/Detay/eski-donem-baro-baskanlari-17307>
- Samsun Ticaret Rehberi 1. Sene, Hayreddin Nadi, Abdullah Yesari, Samsun, 1339.
- TBMM Albümü 1920-2010 1. Cilt 1920-1950, Ankara, 2010, s. 19-20.
- Trabzon Barosu, “Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı Gerçekleştirildi”. Erişim 18 Ocak 2026. <https://www.trabzonbarosu.org.tr/Detay/olaganustu-genel-kurul-toplantisi-gerceklestirildi-312479>
- Türkiye Barolar Birliği, “2024 Avukat Sayıları (31.12.2024)”. Erişim 24 Aralık 2025. <https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/2024-avukat-sayilari-31122024-85333>

KURUL KARARI

Kişisel Verileri Koruma Kurumundan:

Toplu Yapılarda Apartman/Site Sakinlerine Ait Borç Bilgilerinin Ortak Yerlere Asılması Hakkında İlke Kararı

Karar No: 2026/348

Karar Tarihi: 18/02/2026

Bilindiği üzere, apartman/site yönetimi süreçlerinde çeşitli kişisel veri işleme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda bilhassa apartman sakinlerinin aidat/avans/demirbaş gideri ve benzeri borçlarına yönelik duyuru yapılması ve diğer apartman sakinlerinin bilgilendirilmesi amaçlarıyla bu kişilere ait ad, soyadı, daire numarası bilgisi, borcun miktarı, ödeme gecikme süresi, ödeme gecikme dönem sayısı, daire sahiplik/kiracılık bilgisi gibi kişisel veri niteliğini haiz bilgilerin yer aldığı listelerin/dokümanların asansörler, bina girişleri, bina koridorları gibi ortak yerlere asıldığı bilinmekte olup bu hususta kamuoyunun bilgilendirilmesi ve konuya ilişkin olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) tarafından ilke kararı alınması gereği hasıl olmuştur.

Bu çerçevede ilgili mevzuat hükümleri incelendiğinde;

- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (Kanun) 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde “kişisel veri”; “kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi”, (e) bendinde “kişisel verilerin işlenmesi”; “kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem”, (ğ) bendinde “veri işleyen”; “Veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi”, (h) bendinde “veri kayıt sistemi”; “kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemi”, (ı) bendinde ise “veri sorumlusu”; “kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmıştır.

• Kanun'un "Genel ilkeler" başlıklı 4 üncü maddesinde, kişisel verilerin ancak bu Kanun'da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebileceği ve kişisel verilerin işlenmesinde "a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma. b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma. c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme. ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma. d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme." şeklinde sayılan ilkelere uyulmasının zorunlu olduğu düzenleme altına alınmıştır. Anılan madde hükmünden açıkça anlaşılacağı üzere; kişisel verilerin işlenmesinde her hal ve şartta Kanun'un 4 üncü maddesinde sayılan genel ilkelere uyulması hukuki bir gerekliliktir. Bu kapsamda belirtmek gerekir ki; kişisel verilerin "işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma"sı ilkesine göre; işlenen kişisel veriler belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi için elverişli olmalıdır ve kişisel veri işleme amacının gerçekleştirilmesiyle ilgili olmayan kişisel veriler işlenmemelidir. Ölçülülük ilkesi ise; kişisel veri işleme ile gerçekleştirilmesi istenen amaç arasında makul bir dengenin kurulması yani kişisel veri işlemenin, amacı gerçekleştirecek ölçüde olması anlamına gelmektedir.

• Kanun'un 5 inci maddesinde ise kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği, ikinci fıkrasında anılan fıkrafta belirtilen şartlardan (-Kanunlarda açıkça öngörülmesi, -Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanımayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, -Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, -Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, -İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, -Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, -İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması) birinin varlığı halinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesinin mümkün olduğu düzenlenmiştir.

• Kanun'un "Veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler" başlıklı 12 nci maddesinin birinci fıkrasında veri sorumlusunun kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorunda olduğu hükme bağlanmıştır. Bu noktada belirtmek gerekir ki; Kanun'un 12 nci maddesinin birinci fıkrasından kaynaklanan; "...kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek..." yükümlülüğü, işlenen kişisel verilerin türüne göre Kanun'da düzenlenen hukuki sebeplerden herhangi birine dayanılması suretiyle geçerli bir kişisel veri işleme şartına istinaden kişisel verilerin işlenmesini gerektirmekte olup yine aynı fıkradan kaynaklanan "...kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek..." yükümlülüğü uyarınca veri sorumlularının işledikleri kişisel verilerin yetkisiz üçüncü kişilerle paylaşılmasını engellemeye yönelik gerekli teknik ve idari tedbirleri almaları gerekmektedir. "Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak..." yükümlülüğü ise kişisel verilerin işlenmesine ilişkin tüm süreçlerde Kanun'a uygunluğun sağlanması ve herhangi bir şekilde Kanun hükümlerine aykırılık teşkil edecek paylaşımların ve erişimlerin önlenmesi anlamına gelmektedir.

- 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun (634 sayılı Kanun);
 - “Kat maliklerinin borçları” başlıklı 18 inci maddesi; “Kat malikleri gerek bağımsız bölümlerini gerek eklentileri ve ortak yerleri kullanırken doğruluk kaidelerine uymak, özellikle birbirini rahatsız etmemek, birbirinin haklarını çiğnememek ve yönetim planı hükümlerine uymakla, karşılıklı olarak yükümlüdürler.

Bu kanunda kat maliklerinin borçlarına dair olan hükümler, bağımsız bölümlerdeki kiracılara ve oturma (sükna) hakkı sahiplerine veya bu bölümlerden herhangi bir suretle devamlı olarak faydalananlara da uygulanır; bu borçları yerine getirmeyenler kat malikleriyle birlikte, müteselsil olarak sorumlu olur.” hükmünü,
 - “Anagayrimenkulün genel giderlerine katılma” başlıklı 20 nci maddesi; “Kat maliklerinden her biri aralarında başka türlü anlaşma olmadıkça:
 - a) Kapıcı, kaloriferci, bahçıvan ve bekçi giderlerine ve bunlar için toplanacak avansa eşit olarak;
 - b) Anagayrimenkulün sigorta primlerine ve bütün ortak yerlerin bakım, koruma, güçlendirme ve onarım giderleri ile yönetici aylığı gibi diğer giderlere ve ortak tesislerin işletme giderlerine ve giderler için toplanacak avansa kendi arsa payı oranında; Katılmakla yükümlüdür.
 - c) Kat malikleri ortak yer veya tesisler üzerindeki kullanma hakkından vazgeçmek veya kendi bağımsız bölümünün durumu dolayısıyla bunlardan faydalanmaya lüzum ve ihtiyaç bulunmadığını ileri sürmek suretiyle bu gider ve avans payını ödemekten kaçınamaz.Gider veya avans payını ödemeyen kat maliki hakkında, diğer kat maliklerinden her biri veya yönetici tarafından, yönetim planına, bu Kanuna ve genel hükümlere göre dava açılabilir, icra takibi yapılabilir. Gider ve avans payının tamamını ödemeyen kat maliki ödemede geciktiği günler için aylık yüzde beş hesabıyla gecikme tazminatı ödemekle yükümlüdür.Birinci fıkradaki giderlere, kat maliklerinden birinin veya onun bağımsız bölümünden herhangi bir suretle faydalanan kişinin kusurlu bir hareketi sebep olmuşsa, gidere katılanların yaptıkları ödemeler için o kat malikine veya gidere sebep olanlara rücu hakları vardır.” hükmünü,
- “Ortak giderlerin teminatı” başlıklı 22 nci maddesi; “Kat malikinin, 20 nci madde uyarınca payına düşecek gider ve avans borcundan ve gecikme tazminatından, bağımsız bölümlerin birinde kira akdine, oturma (sükna) hakkına veya başka bir sebebe dayanarak devamlı bir şekilde faydalananlar da müştereken ve müteselsilen sorumludur. Ancak, kiracının sorumluluğu ödemekle yükümlü olduğu kira miktarı ile sınırlı olup, yaptığı ödeme kira borcundan düşülür.

Kat malikinin borcu bu yolla da alınamazsa, mahkemece tesbit edilen borcunu ödemiye kat malikinin bağımsız bölümü üzerine, varsa yöneticinin yoksa kat maliklerinden birinin yazılı istemiyle bu borç tutarı için, diğer kat malikleri lehine kanuni ipotek hakkı tescil edilir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 893 üncü maddesinin son fıkrası hükmü burada da uygulanır.

Kat maliklerinin, gider borcunu ödemeyen kat maliki veya diğer sorumlulardan olan alacakları önceliklidir.” hükmünü,

- “Genel kurul” başlıklı 27 nci maddesi; *“Anagayrimenkul, kat malikleri kurulunca yönetilir ve yönetim tarzı, kanunların emredici hükümleri saklı kalmak şartıyla, bu kurul tarafından kararlaştırılır.” hükmünü,*

- “Yönetici” başlıklı (D) kısmının “Atanması” başlıklı 34 üncü maddesinin birinci fıkrası; *“Kat malikleri, anagayrimenkulün yönetimini kendi aralarından veya dışardan seçecekleri bir kimseye veya üç kişilik bir kurula verebilirler; bu kimseye (Yönetici), kurula da (Yönetim kurulu) denir.” hükmünü, aynı maddenin beşinci fıkrası ise; “Yönetici her yıl kat malikleri kurulunun kanuni yıllık toplantısında yeniden atanır; eski yönetici tekrar atanabilir.” hükmünü amirdir.*

- 634 sayılı Kanun’un 38 inci maddesinde ise yöneticinin sorumluluğu düzenlenmiştir ve bu maddenin birinci fıkrası; *“Yönetici, kat maliklerine karşı aynen bir vekil gibi sorumludur.” hükmünü amirdir.*

- Aynı Kanun’un 39 uncu maddesinde ise yöneticinin hesap verme yükümlülüğü düzenleme altına alınmış olup anılan madde; *“Yönetici, yönetim planında yazılı zamanlarda eğer böyle bir zaman yazılmamışsa her takvim yılının birinci ayı, içinde kat malikleri kuruluna, anagayrimenkul dolayısıyla o tarihe kadar elde edilen gelirlerin ve yapılmış olan giderlerin hesabına vermekle yükümlüdür.*

*Kat maliklerinin yarısı isterse, bunların arsa payları ne olursa, olsun yönetim planında yazılı zamanlar dışında da hesabın gösterilmesi yöneticiden istenebilir.” şeklinde*dir.

- “Yönetimin denetlenmesi” başlıklı 41 inci maddenin birinci fıkrasında ise; *“Kat malikleri kurulu, yöneticinin bu görevdeki tutumunu devamlı olarak denetler ve haklı bir sebebin çıkması halinde onu her zaman değiştirebilir.” hükmü* bulunmaktadır.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri çerçevesinde bir bütün olarak değerlendirme yapıldığında; **apartman/site ve benzeri toplu yapılarda ortak giderlerin karşılanması tüm kat maliklerinin sorumluluğunda olduğu, bu tür borçların ifa edilmemesi durumunda diğer kat maliklerinin bu borcun ifasının sağlanması adına doğrudan 634 sayılı Kanun’dan kaynaklanan birtakım haklarının ve imkânlarının bulunduğu**, ayrıca bu tür toplu yapılar bakımından uygulamada da sıklıkla görüldüğü üzere aidat/avans/demirbaş gideri ve benzeri ödemelerin yöneticiler tarafından toplandığı, yöneticilerin ise kat maliklerine karşı bir vekil gibi sorumlu olduğu ve belirli aralıklarla kat maliklerine gelir ve giderlere ilişkin hesap verme yükümlülüğünün bulunduğu, ayrıca kat maliklerinin de devamlı suretle yöneticiyi denetleme hak ve yetkisini haiz olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla, apartman sakinlerinin aidat/avans/demirbaş gideri ve benzeri borçlarına yönelik olarak gerekli bilgilendirmenin yapılması amacıyla, bu kişilere ait ad, soyadı, daire numarası bilgisi, borcun miktarı, ödeme gecikme süresi, ödeme gecikme dönem sayısı, daire

sahiplik/kiracılık bilgisi gibi kişisel veri niteliğini haiz bilgilerin **diğer kat malikleriyle paylaşılmasının gerektiği** ve **bu yolla gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetinin** 6698 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan; **"Kanunlarda açıkça öngörülmesi"** ve **kat maliklerinin alacak hakkının temini bakımından (e) bendinde bulunan; "Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması."** şartları kapsamında gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Buna karşın, bilhassa bu bilgilendirmeler yapılırken tercih edilecek usul ve yöntemler 6698 sayılı Kanun açısından önem arz etmektedir. Zira **kanunlardan kaynaklanan bir bilgilendirme yükümlülüğü yerine getirilirken dahi bilgilendirmenin gereğinden fazla kişisel veriyi içermemesinin ve bu doğrultuda Kanun'un 4 üncü maddesinde düzenlenen genel ilkelere uygun olmasının sağlanması ve söz konusu kişisel verilere konuyla alakası bulunmayan/yetkisiz üçüncü kişiler tarafından erişilmesinin engellenmesi gerekmektedir.**

Uygulamada sıklıkla kat maliklerinin aidat/avans/demirbaş gideri ve benzeri borçlarına yönelik listelerin/dokümanların **toplu yapıların asansörleri, bina girişleri, bina koridorları gibi ortak yerlerine asıldığı** görülmektedir. Öyle ki; bu tür listelerde sadece borcu bulunanlar değil, toplu yapıların bağımsız bölümlerinin maliklerinin/kiracılarının/oturma(sükna) hakkı sahiplerinin tamamının bilgileri bulunmaktadır. Bilindiği üzere; toplu yapıların asansörleri, bina girişleri, bina koridorları gibi ortak yerleri o toplu yapıda ikamet etmeyen/yaşamayan misafirlerin, kargo personellerinin, kuryelerin ve dahi apartman sakinleri tarafından hiç tanınmayan kişilerin sıklıkla bulunabildiği alanlar olup bu bölümlerde yer alan duyuruların/dokümanların/listelerin bu kişilerce de görülebileceği malumdur. Öyle ki bu listelerde, bağımsız bölümlerin maliklerinin/kiracılarının/oturma(sükna) hakkı sahiplerinin ad ve soyadı bilgileri bulunmasa dahi listelerde yer alan bilgiler kişisel veri niteliğini haizdir. Zira söz konusu listelerde daire numaralarıyla ilişkilendirilmiş bir şekilde borç bilgilerinin yer almasından ve "kişisel veri" kavramının Kanun'da **"kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi"** şeklinde tanımlanmasından hareketle, **kişilerin ad ve soyadları bulunmasa dahi ilgili daire numaralarından bu kişilerin belirlenebilmesi mümkündür.** Dolayısıyla, **bu tür ortak yerlere asılan dokümanlarda/listelerde bulunan kişisel veriler bakımından, Kanun'un 12 nci maddesinden kaynaklanan uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğüne aykırılığa sebebiyet verileceği** açıktır. Zira, toplu yapıların ortak yerlerine asılan ve kişisel veri içeren listeler, muhatabı belirli olmayan bir kesime ifşa edilmiş ve bu suretle Kanun'a aykırı kişisel veri işlenmesine, bu verilere konuyla alakası bulunmayan/üçüncü kişilerin erişmesine ve dolayısıyla kişisel verilerin Kanun'a uygun bir şekilde muhafaza edilmemesine sebebiyet verilmiş olunacaktır.

Kurul tarafından yapılan değerlendirme neticesinde;

- Apartman sakinlerinin aidat/avans/demirbaş gideri ve benzeri borçlarına yönelik duyuru yapılması ve diğer apartman sakinlerinin bilgilendirilmesi amaçlarıyla bu kişilere ait ad, soyadı, daire numarası bilgisi, borcun miktarı, ödeme gecikme süresi, ödeme gecikme dönem sayısı, daire sahiplik/kiracılık bilgisi gibi **kişisel veri niteliğini haiz bilgilerin yer aldığı listelerin/dokümanların asansörler, bina girişleri, bina koridorları gibi ortak yerlere**

asılması suretiyle gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyetinin Kanun'un 5 inci maddesinde yer alan herhangi bir işleme şartına dayanmadığı,

- Toplu yapıların ortak yerlerine asılan ve kişisel veri içeren listelerin muhatabı belirli olmayan bir kesime ifşa edilmiş ve bu suretle Kanun'a aykırı kişisel veri işlenmesine sebebiyet verilmiş olunmasından hareketle **bu durumun Kanun'un 12 nci maddesinde düzenlenen veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik gerekli teknik ve idari tedbirlerin alınması yükümlülüğüne aykırılık teşkil ettiği**

- Bu kapsamda, söz konusu bilgilendirmelerin Kanun'un 12 nci maddesine uygun bir şekilde yerine getirilebilmesi için, kapalı e posta yahut mesajlaşma grupları veya bu hizmete özgülenmiş uygulamalar gibi üçüncü kişi konumunda bulunan kişilerin erişiminin söz konusu olmayacağı usullerin/yöntemlerin kullanılmasının gerektiği kanaatine varıldığından

- Bu tür uygulamalara ivedilikle son verilmesinin,
- Bu tür duyuruların/listelerin/dokümanların toplu yapıların ortak yerlerinden ivedilikle kaldırılmasının,
- Bu konulara ilişkin kat maliklerine yönelik yapılacak duyurular/bilgilendirmeler için Kanun'un 12 nci maddesine uygun ve sadece ilgililerin erişebileceği başkaca bir usulün/yöntemin uygulanmasının

gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bilindiği üzere, Kanun'un 15 inci maddesinin altıncı fıkrası; "*Şikâyet üzerine veya resen yapılan inceleme sonucunda, ihlalin yaygın olduğunun tespit edilmesi hâlinde Kurul, bu konuda ilke kararı alır ve bu kararı yayımlar.*" hükmünü amir olup Kanun'un 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde ise Kanun'un 12 nci maddesi kapsamında veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında idari para cezasının uygulanacağı düzenlenmiştir.

Bu çerçevede yukarıda belirtilen hususların, Kanun'un 12 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesini ve güvenliğinin sağlanmasını teminen veri sorumluları tarafından alınması gereken teknik ve idari tedbirlerden olduğuna ve belirtilen hususlara uygun hareket edilmediğinin tespiti halinde ilgili veri sorumluları hakkında Kanun'un 18 inci maddesi gereğince işlem tesis edileceğine ilişkin olarak kamuoyunun bilgilendirilmesine ve bu kapsamda Kanun'un 15 inci maddesinin altıncı fıkrası uyarınca İlke Kararı alınarak Resmî Gazete'de ve Kurumun internet sitesinde yayımlanmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

TEBLİĞ

Türkiye Barolar Birliği Başkanlığından:

**AVUKATLIK ASGARİ ÜCRET TARİFESİNDE DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR TARİFE**

MADDE 1- 4/11/2025 tarihli ve 33067 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 14 üncü maddesinin beşinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(5) Sulh ceza hâkimliklerinde görülen tekzip, internet yayın içeriğinden çıkarma, idari para cezalarına itiraz gibi başvuruların kabulü veya hâkimlik kararına yapılan itiraz üzerine, kararın kaldırılması halinde işin duruşmasız veya duruşmalı oluşuna göre ikinci kısım birinci bölüm 1. sıradaki iş için öngörüldüğü şekilde avukatlık ücretine hükmedilir. Ancak başvuruya konu idari para cezasının miktarı bu Tarifenin ikinci kısım birinci bölüm 1. sıradaki iş için öngörülen maktu ücretin altında ise idari para cezası kadar avukatlık ücretine hükmedilir.”

MADDE 2- Bu Tarife yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

YİTİRDİKLERİMİZ
NAKİLLER / AYRILMALAR

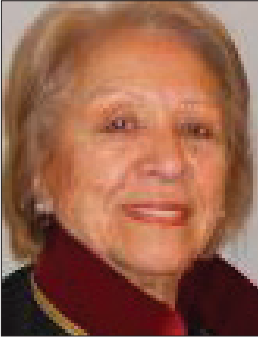
Baromuzun 3155 sicil sayısında kayıtlı

AV. METİN ORHAN KUTAL

06/03/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1929 yılında Elazığ'da doğmuş, 1951 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1976 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 5076 sicil sayısında kayıtlı

AV. TEVHİDE IŞIK FIŞKIN

08/02/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1940 yılında İstanbul'da doğmuş, 1962 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1963 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 8514 sicil sayısında kayıtlı

AV. TANER DÜZYOL

24/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1942 yılında İstanbul'da doğmuş, 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 10101 sicil sayısında kayıtlı

AV. NECATİ KESKİN

16/09/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1942 yılında İzmir'de doğmuş, 1965 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1976 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 10584 sicil sayısında kayıtlı

AV. ALTAN ARBAK

29/01/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1934 yılında Karaman'da doğmuş, 1960 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, Hakimlik mesleğinden ayrılarak, 1968 yılında Ankara Barosu'na kaydolmuştur. 1977 yılında Ankara Barosu'ndan naklen Baromuz levhasının 10584 sicil sayısına kaydedilmiştir.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 10905 sicil sayısında kayıtlı

AV. PAŞA YILMAZ

20/03/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1953 yılında Divriği'de doğmuş, 1976 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1978 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 11124 sicil sayısında kayıtlı

AV. ALİ ZAFER ERDEMLİ

05/02/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1954 yılında İstanbul'da doğmuş, 1977 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1979 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 13317 sicil sayısında kayıtlı

AV. ŞABAN SÖNMEZ

18/03/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1942 yılında Davulhüyük'de doğmuş, 1969 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Sivas Barosu'nda yaparak 1972 yılında Sivas Barosu'na kaydolmuştur. 1982 yılında Sivas Barosu'ndan naklen Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 11756 sicil sayısında kayıtlı

AV. ERGÜN ALKIŞ

21/03/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1946 yılında Kars'da doğmuş, 1969 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1972 yılında Erzurum Barosuna kaydolmuştur. 1985 yılında Erzurum Barosu'ndan naklen Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 13548 sicil sayısında kayıtlı

AV. HÜSEYİN YAKUP DEMİR

22/03/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1955 yılında Adapazarı'nda doğmuş, 1983 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1985 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allaha rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 13618 sicil sayısında kayıtlı

AV. HASAN TAŞAR

19/05/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1942 yılında Adıyaman'da doğmuş, 1965 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Malatya Barosu'nda yaparak, 1967 yılında Adıyaman Barosu'na kaydolmuştur. 1985 yılında Adıyaman Barosu'ndan naklen Baromuz levhasının 13618 sicil sayısına kaydedilmiştir.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 17220 sicil sayısında kayıtlı

AV. ŞİNASI ÖZER

28/01/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1966 yılında Bayburt'da doğmuş, 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1991 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allaha rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 18558 sicil sayısında kayıtlı

AV. SEVTAP SEMEN

11/01/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1967 yılında İstanbul'da doğmuş, 1991 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1993 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 19551 sicil sayısında kayıtlı

AV. AHMET HÜSNÜ TIRPAN

24/11/2025 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1943 yılında İstanbul'da doğmuş, 1976 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1995 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 23303 sicil sayısında kayıtlı

AV. SERDAR BAYRAKDAR

19/01/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1978 yılında Kayseri'de doğmuş, 1998 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1999 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

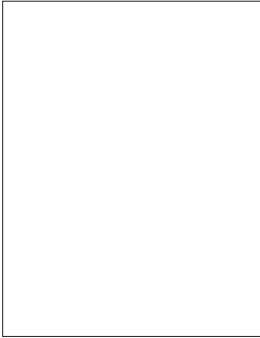
Baromuzun 25472 sicil sayısında kayıtlı

AV. LEVENT DAĞLAROĞLU

27/01/2026 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1977 Ankara'da doğmuş, 1999 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2001 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 25643 sicil sayısında kayıtlı

AV. HULUSİ ÜSTÜN

28/09/2024 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1974 yılında Tokat'da doğmuş, 1999 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2001 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Allahtan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
1	12415	ADNAN	KURU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	02/04/2026
2	15706	HÜSNÜ	ÖZÇETİN	MUĞLA BAROSU	19/03/2026
3	17078	NIHAL	TÜFEK	MUĞLA BAROSU	12/02/2026
4	22589	TURGAY	KAYA	MUĞLA BAROSU	26/02/2026
5	26579	ADNAN	GÜLEÇ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
6	26732	BURHAN	GÜR	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
7	26919	CANAN	AKTAŞ	ESKİŞEHİR BAROSU	12/02/2026
8	27576	BARIŞ	UZUN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026
9	28132	İLHAN	AKDAĞ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026
10	29121	BEDRETTİN	KARA	ANTALYA BAROSU	19/02/2026
11	29148	İBRAHİM	YILDIZ	ADIYAMAN BAROSU	19/03/2026
12	31362	ŞARA PETEK	YAVUZ	BALIKESİR BAROSU	19/02/2026
13	31811	SİNEM	ERDEMİR	İZMİR BAROSU	26/03/2026
14	32546	HÜSEYİN ALPAY	KÖSE	ÇANAKKALE BAROSU	02/04/2026
15	34406	ORHAN	KADI	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
16	34861	AHMET	YUNTAR	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026
17	35540	SEVAL	DEDE	TEKİRDAĞ BAROSU	12/02/2026
18	36059	ONUR KEREM	GÜNEL	ANKARA BAROSU	05/03/2026
19	36981	SELİN	YILMAZ	BALIKESİR BAROSU	12/02/2026
20	41042	CENGİZ	KESİCİ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	02/04/2026
21	45378	BURCU	ÖNER	MUĞLA BAROSU	12/02/2026
22	45679	AYCAN	YILDIZ ÇELİK	BALIKESİR BAROSU	02/04/2026
23	46578	KÜRŞAT RÜŞTÜ	ŞAHİN	ESKİŞEHİR BAROSU	26/03/2026
24	46944	ERHAN	GİRGİN	KOCAELİ BAROSU	02/04/2026
25	49782	MELTEM	OKBAZ İSAK	MERSİN BAROSU	02/04/2026
26	50228	FATMA İPEK	KUDAY SOYSAL	TEKİRDAĞ BAROSU	26/02/2026
27	52870	ARDA	YALNIZ Ş.	KOCAELİ BAROSU	12/03/2026
28	56871	YAVUZ	ÇIKIKCI	MANİSA BAROSU	26/03/2026
29	56919	NAZLİCAN C.	YILDIRIM	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/02/2026
30	57371	SADIK BUĞRA	İŞLER	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026
31	62538	HAZEL	SÜRER OĞUZ	DİYARBAKIR BAROSU	12/03/2026
32	64302	GÖKCE	SOBAY	EDİRNE BAROSU	19/02/2026
33	67255	EYLEM	AKTAŞ	ANTALYA BAROSU	05/03/2026
34	67370	MAHMUT	ŞAHİN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
35	67377	CEREN	OVAYOLU	GAZİANTEP BAROSU	12/03/2026

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
36	68009	SERCAN	SEREZ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
37	68308	ÖZGE	YAYLI	BARTIN BAROSU	19/03/2026
38	68630	ŞADIYE NUR	SURAT	MUĞLA BAROSU	26/02/2026
39	69114	ZEYNEL	DEMİR	BOLU BAROSU	12/03/2026
40	69158	MERT	ÖZÇAKIR	BALIKESİR BAROSU	12/03/2026
41	69338	ÖMER CEMİL	KAPLAN	HATAY BAROSU	26/02/2026
42	69761	HİLAL	KALYONCU KOÇ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
43	70076	FATMA BETÜL	UYAR	KAYSERİ BAROSU	19/02/2026
44	70288	HAZAL	AYHAN	ANTALYA BAROSU	26/03/2026
45	70557	ENES	SÜME	TRABZON BAROSU	12/03/2026
46	70796	KENAN	DİNÇ	MERSİN BAROSU	19/03/2026
47	70852	SANEM ÇAĞLA	ŞAHİN	MUĞLA BAROSU	12/02/2026
48	71399	BERFİN	LATİF SÜME	TRABZON BAROSU	12/03/2026
49	71621	ZEYNEL	AKDAĞ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026
50	71769	EGE	KEREN ARSLAN	ESKİŞEHİR BAROSU	19/02/2026
51	72267	MUHAMMED	ALBAYRAK	ERZİNCAN BAROSU	05/03/2026
52	72285	MUSTAFA	BUĞDAY	HATAY BAROSU	05/03/2026
53	73787	HANDE YÜKSEL	ŞEN	İZMİR BAROSU	12/03/2026
54	73838	UĞURCAN	GÖNÜLŞEN	TEKİRDAĞ BAROSU	26/02/2026
55	74741	GÜLDEN	ÜNSAL BIYIKOĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
56	75978	GÖZDE	ÇELİK	ADANA BAROSU	19/02/2026
57	76393	MELTEM	ÖZKILIÇ	GAZİANTEP BAROSU	12/03/2026
58	76409	DEFNE	KARAASLAN	ADANA BAROSU	26/03/2026
59	76690	OSMAN SİNAN	BOYRAZ	NEVŞEHİR BAROSU	05/03/2026
60	76837	BETÜL	ONUR	MERSİN BAROSU	12/03/2026
61	76887	DİLARA	MURATOĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
62	77152	TUBA	KOÇ	NEVŞEHİR BAROSU	05/03/2026
63	77483	BETÜL	AVCILAR	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
64	77513	DİLARA	KIZILÇAY	SAKARYA BAROSU	12/02/2026
65	78886	GÜZİN BEYZA	GÜL	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026
66	79269	DENİZ EYLEM	PAK	NEVŞEHİR BAROSU	02/04/2026
67	79353	YUNUS EMRE	ATICI	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
68	79703	KUZEY EROL	ATEŞ	ANTALYA BAROSU	19/03/2026
69	80820	ALPEREN	AVCIOĞLU	DENİZLİ BAROSU	12/03/2026
70	81362	ŞEYMA	VAROĞLU	ZONGULDAK BAROSU	05/03/2026

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
71	81463	TOLGA	TAYLI	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
72	81908	AHMET	KORHAN	GAZİANTEP BAROSU	05/03/2026
73	81958	EMİN	YALIM	KONYA BAROSU	19/03/2026
74	82024	RECEP	SEVİM	ANTALYA BAROSU	05/03/2026
75	82807	MUHAMMED ENES	ŞEN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/02/2026
76	82837	HAMZA	KIYAĞAN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026
77	82978	ASLI	ZENGİN ÖZEN	BURDUR BAROSU	19/02/2026
78	83444	ZEHRA	AYDIN ERDEM	DÜZCE BAROSU	02/04/2026
79	83865	MAKBULE	TÜRE	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026
80	84398	RECEP TAYYİP	NURUDUK	KONYA BAROSU	02/04/2026
81	84833	ESLEM	SÜRGÜLÜ	ADIYAMAN BAROSU	26/02/2026
82	84935	MAHMUT	GÜNAL	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026
83	85309	RAMAZAN	AKIN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
84	85539	CEREN	HARMANDAR	MUĞLA BAROSU	12/02/2026
85	85847	YUSUF	AZARKAN	DİYARBAKIR BAROSU	12/03/2026
86	86023	MISRA	KAYA	DİYARBAKIR BAROSU	12/03/2026
87	86311	CEM DENİZ	ÇALOĞLU	ORDU BAROSU	19/02/2026
88	86589	ORHAN	TURAN	ARTVİN BAROSU	26/02/2026
89	86709	İSMAİL AYDIN	SÜRGÜLÜ	ADIYAMAN BAROSU	26/02/2026
90	86814	MELİSA	DOĞAN A.	BURSA BAROSU	12/03/2026
91	86943	FEVZİ	YAŞAR	KAHRAMANMARAŞ BAROSU	12/02/2026
92	87777	MUHAMMET H.	ÜNAL	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
93	87840	RİDVAN	EROL	ANKARA BAROSU	19/02/2026
94	88128	LEVENT	POLAT	AYDIN BAROSU	12/02/2026
95	88253	HALİL	KAÇAMAZ	KAHRAMANMARAŞ BAROSU	26/02/2026
96	88282	SEDANUR	GİTTİ	KÜTAHYA BAROSU	12/02/2026
97	88298	EKİN DOĞA	UĞUR	ANKARA BAROSU	26/02/2026
98	88335	SENA	SEVİNÇ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/02/2026
99	88499	AHMET FURKAN	KOÇ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/02/2026
100	88605	YASİR SAMET	DUTULMAZ	ÇANAKKALE BAROSU	19/03/2026
101	89043	AYŞE NİSA	EROĞLU	ADIYAMAN BAROSU	26/02/2026
102	89815	BURCU HATİCE	BİLGİN	SİNOP BAROSU	26/02/2026
103	89820	CANSU EDA	AVŞAR	BALIKESİR BAROSU	12/03/2026
104	90075	POLAT CAN	HACIALİOĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/03/2026

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
105	90181	ZELİHA	GÜNER	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	26/02/2026
106	90206	MUHAMMED T.	YENİŞEHİRLİOĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
107	90936	HÜSEYİN	UTKU	AYDIN BAROSU	12/02/2026
108	91051	SÜHEYL	PARLAYAN	GAZİANTEP BAROSU	26/02/2026
109	91200	DAVUT ŞAHİN	AYDIN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
110	92057	NİSA	DAYIOĞLU	GAZİANTEP BAROSU	02/04/2026
111	92272	MUHAMMED A.	ÇİNİ	DENİZLİ BAROSU	12/02/2026
112	92570	MÜCAHİT CUMA	AKDEMİR	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
113	92726	ATAKAN	GÜNAYDIN	MUĞLA BAROSU	19/03/2026
114	93057	YUSUF	ÖLMEZOĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
115	93114	ELANUR	BAL ERKE	SAKARYA BAROSU	19/03/2026
116	93190	MEHMET KAAN	DOĞAN	ANKARA BAROSU	12/03/2026
117	93746	GAMZE	ABUZAR	ANKARA BAROSU	26/03/2026
118	93799	PINAR	YILMAZ	ANKARA 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
119	93917	MAŞİDE KÜBRA	YÜKSEL	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
120	94134	TALHA	DEĞİRMENCİ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
121	94616	GAMZE NUR	YAVUZ	MUĞLA BAROSU	26/02/2026
122	95100	ÇAĞATAY	TIRNAKSIZ	MERSİN BAROSU	12/02/2026
123	95181	AYDIN	ÇAKIR	BALIKESİR BAROSU	12/02/2026
124	95214	DUHAN	YAVUZ	BURSA BAROSU	12/03/2026
125	95890	FURKAN	KARABAĞLI	KAHRAMANMARAŞ BAROSU	05/03/2026
126	95977	EBRU	ERKMEN	MANİSA BAROSU	19/02/2026
127	96086	DUYGU	AKDOĞAN	BATMAN BAROSU	26/03/2026
128	96458	İSMAIL	KARADENİZ	DENİZLİ BAROSU	12/03/2026
129	96483	DOĞAN	REŞİTOĞLU	YALOVA BAROSU	05/03/2026
130	96503	NESİBE	YILDIRIM	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
131	96686	ESİN	ALTIN	HATAY BAROSU	05/03/2026
132	97194	HİLAL ŞEYDA	DÜLGEROĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	02/04/2026
133	97274	KADİR	GÜZEL	ŞANLIURFA BAROSU	19/02/2026
134	97328	MİNA BETÜL	MERT	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
135	97339	BURCU ASENA	BİLGE	KOCAELİ BAROSU	19/03/2026
136	97408	ELİF NUR	KADIOĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
137	97880	MELTEM	ŞİŞMANLAR	TEKİRDAĞ BAROSU	19/03/2026
138	98066	GÜLÜSTAN	SÜER	VAN BAROSU	02/04/2026
139	98405	FATMA	PALANCI	BURSA BAROSU	19/02/2026

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
140	98510	SUDE NİL	MERT	EDİRNE BAROSU	19/02/2026
141	98901	BENSU	KALECİK	MERSİN BAROSU	05/03/2026
142	99189	ALEYNA	ÖZTÜRK	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
143	99244	ŞENGÜL	YURTTAŞ	ANTALYA BAROSU	19/03/2026
144	99362	MERT ÜNSAL	KORKMAZ	ADANA BAROSU	19/03/2026
145	99394	MEHMET	ALTUNDAŞ	AMASYA BAROSU	19/02/2026
146	99410	MERVE	OKAN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
147	99570	MEHMET EFE	SAKIZLI	BALIKESİR BAROSU	12/02/2026
148	99600	MUHAMMED B.	GÖKKUŞ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	19/02/2026
149	99684	ZEHRE	ERDOĞAN	ANTALYA BAROSU	26/02/2026
150	99695	HÜSEYİN	AYDEŞKİN	ANTALYA BAROSU	26/02/2026
151	99766	SEYFEDDİN	ABİK	MERSİN BAROSU	19/03/2026
152	100023	ESRA BERFİN	KESKİN	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	12/03/2026
153	100079	YUSUFCAN	KILIÇASLAN	GİRESUN BAROSU	26/03/2026

AYRILMALAR

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi
1	7561	FİKRET	KÖROĞLU	16/02/2026
2	8176	TUNA	ÖZDABAK	12/03/2026
3	13501	EMİN	KARGILI	16/03/2026
4	17439	ÖZGEN	TAMUMAN	02/04/2026
5	32957	VEDAT	MENGÜKAN	16/02/2026
6	38870	SENEM	CEYLAN	23/02/2026
7	44643	ASLI	NART BOLCA	16/02/2026
8	62230	SİBEL	TURSUN	16/02/2026
9	64843	FATİH BURAK	YALUR	05/03/2026
10	73782	AYŞE NAGİHAN	GÜLCÜ	16/02/2026
11	89241	YUNUS	BEKTAŞOĞLU	12/03/2026

KAVRAM DİZİNİ

KAVRAM DİZİNİ**A**

Ad Değişikliğinin Basın İlan Kurumu Portalinde İlan Edilmesi.....	103
Akdi Ve Karşı Yan Vekalet Ücretlerinin Tahsili Talebi.....	138
Arabuluculuk Dava Şartının Sağlanması Koşulları.....	169
Aracın Ayıpsız Misli İle Değişiminin Talep Edilmesi	133
Araçta Tekrarlayan Arıza	133
Ara Dinlenme Süresi	155
Ara Dinlenme Süresinin Kullanıldığını İspat	155
Avukatın Azli	138
Aylık Kira Bedelinin Tespiti İstemiyle Açılan Davada Karar Ve İlam Harcı	141
Azlin Haksız Olduğunun Tespiti.....	138

B

Bilirkişi Raporu İle Alacağın Belirli Hale Gelmesi.....	148
Borcu İtfâ Eden Belge.....	162
Borcu Söndüren Belgenin Kanun Yolu Aşamasında İbrazi	162
Bölge Adliye Mahkemesi Daireleri Arasındaki Uyuşmazlığın Giderilmesi	169
Bu Belge Üzerinde Gerekli İncelemenin Yapılması Gerekliği	162
Bu Davranış Nedeniyle İşveren Zarara Uğramamış Olsa Dahi Feshin Haklı Sayılabileceği.....	174

C

Ceza Ve İnfaz Kurumunda Kapalı Ve Açık Görüş İmkamı Vermeme.....	112
Çalışma Koşulları.....	120

D

Dava Tarihi İtibarı İle Dava Şartlarının Oluşması.....	160
Dizel Motor Araçta Yağ Eksiltme Problemi	133
Doğruluk Ve Bağlılığa Uymayan Davranış.....	174

E

Ekspertiz İncelemesi Yapılması.....	152
En Az Bir Saatlik Ara Dinlenme Süresi	155
Esnaf Niteliğinin Tespiti	165

F

Fazlaya İlişkin Hakların Saklı Tutulması138
Feshin Haklı Nedene Dayanması174

G

Genel Kurul Kararı Olmaksızın Kâr Payı Talep Edilememesi182
Görevli Mahkeme116
Görevli Yargı Yeri109
Günlük Çalışma Süresinin 11 Saati Aşamayacağı155

H

Hakimin Aydınlatma Yükümlülüğü162
Haklı Nedenle Fesih182
Harç Hesabında Aylık Kira Bedeli Arasındaki Farkın Dikkate Alınması141
Hiç İzin Kullanılmamış Olduğu İddiası162
Hükmedilen Aylık Kira İle Önceden Ödenmekte Olan Aylık Kira Farkı141

I

İbraname Ve Yıllık İzin Belgesi162
İdarenin Personeli Üzerindeki Gözetim Ve Denetim Yetkisi112
İdari Para Cezasının Tahsili Yöntemi109
İnfaz Şikayetleri Sürecindeki Masraflar112
İş Akdinin Feshi116
İşçilik Hakları İstemiyle Açılan Davalar120
İşe İade Davası İle Aynı Zamanda Açılan Kıdem Ve İhbar Tazminatı Davası ..169
İşe İade Davası İle Birlikte Kıdem Ve İhbar Tazminatı Davası Açılması160
İşe İade Davası Sırasında İş Akdinin Askıda Olması160
İşinde Bedeni Gücü İle Çalışan İşveren Dahil Çalışan Sayısının Üçü Aşması.165
İşletme Yetkisinde Farklı İşkolunda Kayıtlı İşyerinin Dikkate Alınamayacağı 176
İşverenin İşyerinde Kendi Beden Gücü İle Çalışması165
İşyerinde Olmayan Kişinin Kartını İşyerindeymiş Gibi Okutan İşçi174

K

Kamu Hizmetinin Yürütüldüğü Sırada Verilen Zararın Tazmini112
Kamyonculuk, Otomobilcilik Ve Şöförlük165

Kesin Süreye Rağmen Harcın Tamamlanmaması	148
Kıdem Tazminatı Ve Diğer İşçilik Alacakları	116
Kira Tespit Davası.....	141
Kişisel Verilerin Korunması Hakkı	103
Konut Sigorta Poliçesinden Kaynaklanan Tazminat Talebi.....	152
Konutun Tamamen Yıkılmış Olması.....	152

L

Limited Şirkette Kâr Payı Dağıtımı	182
--	-----

M

Manevi Tazminat.....	112
Meb Kurumlarında Sözleşmeli Ya Da Ek Ders Görevi İle Görevlendirilme	120
Miktar İtibariyle Kesinlik Sınırının Aşılmaması.....	148
Motorun Yenilenmesi	133

O

Ödeme Emrinin İptali Talebi.....	109
Önemli Sebeplerle Olağanüstü Fesih Ve Tahliye Talebi (Tbk M. 331).....	145
Ön İnceleme Sırasında Mahkemenin Nitelendirmesine İtiraz Edilmemesi.....	145
Ön İnceleme Zaptında Uyuşmazlık Konusunun Belirlenmesi	145
Özel Hayatın Ve Kişisel Verilerin Korunması Hakkına Orantısız Müdahale ...	103
Özenle Kullanma Borcuna Aykırılık Nedeni İle Tahliye Talebi (Tbk M. 316) .	145

S

Seçimlik Hakkın Kullanımı	133
Sigortalıda Tazminatın Ödeneceği İnancının Yaratılması.....	152
Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Uyarınca İdari Para Cezası	109
Standart Süreden Önce Motorun Yağ İlavesine İhtiyaç Duyması.....	133

T

Toplu İş Sözleşmesi Yetki Tespiti.....	176
Tüketici Hakem Heyetlerinin Görevi.....	138

U

Uzman Ve Usta Öğreticiler	120
Vakıf Üniversitesi Öğretim Üyeliği	116

Y

Yetki Tespitinde Tek İşyeri Esas Alınarak Çoğunluk Araştırması Yapılması Gereği	176
--	-----

Z

Zamanaşımı Definin İyiniyet Kurallarına Aykırı Olması.....	152
--	-----